PROVINCIE UTRECHT

Concept notulen

OPENBARE STATENBREDE VOORBEREIDENDE VERGADERING PROVINCIALE STATEN VAN UTRECHT

Jaar **2021**
Vergaderdatum **7 juli 2021**
Publicatiedatum **11 augustus 2021**

Inhoudsopgave

Leden van de Provinciale Staten van Utrecht	2
Heropening	3
SV Kadernota 2022-2025 (PS2021PS10)	4
SV Voorjaarsrapportage 2021 (PS2021PS09)	113
SV Jaarstukken 2020 (PS2021PS08)	120
Sluiting	140
Toezeggingen	142
Index	143

CONCEPT

Leden van de Provinciale Staten van Utrecht

Aanwezig: de heer J.J. Bart, Utrecht (GroenLinks), de heer S.A. Berlijn, Utrecht (JA21), mevrouw G. Bikker, Vijfheerenlanden (CDA), mevrouw A.C. Boelhouwer, Wijk bij Duurstede (GroenLinks), de heer mr. B.M.H. de Brey MBA, Doorn (VVD), mevrouw E.J. Broere-Kaal, Soest (PVV), de heer R.G.J. Dercksen, Bosch en Duin (PVV), de heer ing. B.C. van den Dikkenberg, Elst (SGP), de heer drs. E.H.R. Dinklo, Driebergen (JA21), de heer M.J. de Droog Msc RA, Utrecht (D66), de heer M.E.J. Eggermont, Utrecht (SP), mevrouw M. van Elteren, Woudenberg (GroenLinks), de heer M.C. Fiscalini, Maarssen (JA21), mevrouw J.C.A.M. van Gilse Bsc, Utrecht (VVD), mevrouw mr. N.M. Groen MA, Doorn (GroenLinks), mevrouw N. de Haan-Mourik, Amersfoort (ChristenUnie), de heer J.A. de Harder, Bunschoten-Spakenburg (ChristenUnie), mevrouw W.M.M. Hoek, Vreeland (50PLUS), mevrouw drs. J.P. d'Hondt, Utrecht (PvdA), de heer drs. B.C. de Jager, Loenen (VVD), de heer V.C. Janssen, Amersfoort (VVD), mevrouw M. de Jong, Utrecht (GroenLinks), de heer drs. E.A. Kamp, Doorn (D66), de heer dr. A.R.S. Karataş, Utrecht (GroenLinks), mevrouw H.J. Keller, Driebergen-Rijsenburg (Partij voor de Dieren), de heer drs. A.H.L. Kocken, Utrecht (VVD), mevrouw T. Koelewijn-Koelewijn RDM, Bunschoten (CDA), de heer A.J. Koerts, Veenendaal (ChristenUnie), mevrouw N.A. Krijgsman, Utrecht (PvdA), mevrouw M. Lejeune-Koster, Linschoten (PvdA), mevrouw De Man, Zeist (VVD), de heer ing. D.A. Oude Wesselink, Utrecht (GroenLinks), de heer P.D. Overkleeft, Amersfoort (D66), mevrouw A.M. Poppe, IJsselstein (SP), de heer Y.V. Potjer, Utrecht (JA21), mevrouw H.J. Rikkoert Msc, Utrecht (ChristenUnie), de heer A.G. van Schie, Utrecht (VVD), de heer W. van der Steeg, De Meern (Partij voor de Dieren), de heer H.O. Suna, Soest (PvdA), mevrouw mr. S.F. van Ulzen, Zeist (VVD), mevrouw L.E. Veen, Utrecht (D66), mevrouw T.M.S. Vrielink, Amersfoort (GroenLinks), mevrouw L.M. Welschen-van der Hoek, Zeist (CDA), de heer W.J.A. Weyers, Zeist (JA21), de heer C. Westerlaken, Lopik (CDA), mevrouw ir. M. de Widt MPM, Utrecht (D66), de heer C. Van Wijk (JA21), de heer W.G.J Wijntjes RA, Nieuwegein (CDA)

Afwezig: mevrouw H. Bittich, Utrecht (Lijst Bittich)

Aanwezig: gedeputeerden mevrouw drs. H.G.J. Bruins Slot, Utrecht (Natuur, Landbouw, Bodem & Water, Sport en Bestuur), de heer ir. H.P. van Essen, Utrecht (Ruimtelijke Ontwikkeling, Omgevingsvisie, Energietransitie en Klimaat), de heer ir. R.G.H. van Muilekom, Amersfoort (Binnenstedelijke Ontwikkeling, Wonen, Cultuur en Gezonde leefomgeving), de heer A.J. Schaddelee, Houten (Mobiliteit, Recreatie en Toerisme, Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving, Communicatie en Participatie), de heer R.C.L. Strijk, Utrecht (Financiën, Organisatie, Economie en Europa)

Afwezig:

Statenbrede voorbereidende vergadering op woensdag 7 juli 2021
Statenvoorzitter: de heer mr. J.H. Oosters, commissaris van de Koning
Plaatsvervangend statenvoorzitter: -
Griffier: mevrouw mr. C.A. Peters
Verslaglegging: mevrouw A. Smakman (Notuleerservice Nederland)

De **VOORZITTER** heropent de vergadering om 9.30 uur.

1.
Heropening

De **VOORZITTER**: Dames en heren, een heel goede morgen. Dames en heren, van harte welkom bij de hervatting van onze statenbrede, voorbereidende vergadering. Even vanwege de techniek zou ik willen vragen of er iemand vanuit thuis – laat ik daar eens de heer Van Muilekom voor kiezen – even het woord tot ons kan richten of het geluid goed is ook vanuit huis. Meneer Van Muilekom, kunt u dat even doen?

De heer **VAN MUILEKOM**: Ja, dat doe ik zeker graag. Ik ben niet thuis, maar wel boven in het provinciehuis. Ik ben aanwezig. Ik weet niet of het geluid goed is?

De **VOORZITTER**: Ja, het geluid is uitstekend. Dank u wel, meneer Van Muilekom. Misschien komt u nog verderop in de vergadering aan het woord vandaag, maar dit heeft u met goed gevolg afgelegd, deze test. Dank u wel.

Dames en heren, ik heropen hierbij onze statenbrede, voorbereidende vergadering. Ik wil dat doen door stil te staan bij het vreselijke voorval, de moordaanslag, die gisteravond op Peter R. de Vries is gepleegd in Amsterdam. Dat schokt ons allemaal. Het is daarmee ook een aanslag op onze rechtsstaat. Dat heeft de Koning net ook gezegd. Ik denk dat we dat allemaal ook zo ervaren en dat we ook ervaren dat iets wat wij in bestuurlijke termen omschrijven als ondermijnende criminaliteit al zover onder ons is in onze maatschappij, dat het iets is wat diepe wonden slaat, maar tegelijkertijd ook ons als bestuurders zeker oproept om alles wat in ons vermogen ligt om ons daartegen te keren om dat in te zetten wat mij betreft. En vanzelfsprekend staan we hier ook vanuit Utrecht en vanuit deze statenvergadering stil en wensen we Peter R. de Vries herstel toe en leven we natuurlijk mee met zijn familieleden en met iedereen om hem heen. Dat wil ik graag even ook mede namens u gezegd hebben.

Dames en heren, bij onze vergadering zal vandaag niet aanwezig zijn mevrouw Bittich. Zij heeft zich afgemeld.

Vervolgens wil ik uw aandacht vragen voor een in memoriam van ons voormalig statenlid Eric Balemans, die afgelopen vrijdag is overleden. Dus ik spreek het in memoriam uit. Ik doe dat zittende, maar u weet dat de techniek mij niet de mogelijkheid biedt om dat staand te doen.

Dames en heren, bedroefd hebben wij kennisgenomen van het overlijden op 2 juli 2021 van oud-statenlid en wethouder in Wijk bij Duurstede Eric Balemans op de leeftijd van 59 jaar. Hij was al enige tijd ernstig ziek. Balemans was lange tijd actief in zowel de landelijke als de provinciale politiek. Hij begon in 1983 als redacteur van Liberaal Utrecht, vervulde vele functies bij de JOVD en was van 1994 tot 1998 voorzitter van de VVD-afdeling Utrecht. In 1998 werd hij op 36-jarige leeftijd Tweede Kamerlid en bleef dat met een onderbreking tot eind 2006. In deze functie hield hij zich onder andere bezig met onderwijs en defensie en was hij tevens lid van de commissie Srebrenica. Daarnaast sprak hij vaak over het grootstedelijk beleid en bij de behandeling van herinneringsvoorstellen. Zeven jaar lang, van 2007 tot 2014, was Eric Balemans lid van de Provinciale Staten van Utrecht. In deze tijd leidde hij een commissie die de vergader- en debatcultuur van Provinciale Staten onder de loep nam en spelregels ordende. Hiermee werden de posities van PS en GS duidelijker gedefinieerd. De commissie stond al bekend als de commissie-Balemans. In dit huis vraagt men sindsdien zich bij elk proces af of dit wel Balemans-proof is. Voor altijd een plek in onze historie verworven. En terecht. Zijn laatste vier jaar in de Staten was hij vicevoorzitter van onze vergadering. Bij zijn afscheid ontving hij een koninklijke onderscheiding. Daarna bekleedde hij vier jaar lang het ambt van de wethouder in de gemeente Stichtse Vecht. Op 28 januari 2020 begon hij als wethouder in Wijk bij Duurstede met de portefeuilles Grondbeleid, Volkshuisvesting, Woningbouw, Economische Zaken, Participatiewet, Verkeer en Vervoer, en Sport. Balemans vervulde ook belangrijke rollen als toezichthouder bij onderwijsinstellingen. Daarnaast was hij nauw betrokken bij de kunst- en cultuursector onder andere

als ambassadeur van het Centraal Museum Utrecht. Voor zijn verdiensten voor de VVD kreeg hij onlangs nog de Sticker plaquette, bedoeld voor personen die hun sporen hebben verdiend in het politiek bestuur. Hij heeft deze onderscheiding vanwege zijn ziekteverloop niet meer zelf in ontvangst kunnen nemen. Zijn brede belangstelling en zijn gepassioneerde inzet voor de vele lokale en regionale organisaties zullen bij velen blijven naklinken. Hier wordt hij herinnerd als een resultaatgerichte bruggenbrouwer met een scherp oog voor mensen. De provincie Utrecht was hem dierbaar. 'Dit is mijn provincie waarvoor ik altijd zal vechten', sprak hij bij zijn vertrek hier. Ook gaf hij een duidelijke boodschap mee: laat de provincie Utrecht niet verloren gaan in het Haags tekentafelgedoe. Wij gedenken met respect en waardering zijn vakkennis, betrokkenheid en zijn beminnelijke, warme persoonlijkheid. Eric Balemans is van bijzondere betekenis geweest voor ons provincie, waarvoor wij hem veel dank zijn verschuldigd. Wij wensen zijn vrouw, zoon en dochter veel sterkte toe. Dank u wel, dames en heren.

Dames en heren, dan gaan wij aanvangen met de hervatting van onze statenbrede, voorbereidende vergadering. Wij beginnen op voorspraak van de fractievoorzitters eerst met de behandeling van de Kadernota, dan de Voorjaarsrapportage en dan de Jaarrekening. De stemming van vanavond zal in omgekeerde volgorde plaatsvinden. Dus dan kun u met uw stemgedrag daar ook rekening mee houden wat verstandig is. De spreekvolgorde bij alle agendapunten is, zoals u gewend bent, de grootste oppositiefractie eerst en de grootste coalitiefractie daarna, en zo verder. De sprekerslijst wijst dat vanzelf uit. Ik zal u zelf vragen het woord te nemen op het moment dat dat aan de orde is. Dus dat is de orde voor vandaag. U weet dat we vanavond om 22.00 een digitale Statenvergadering zullen hebben om uiteindelijk de stemmingen voor alle besluiten die we vandaag moeten nemen, maar ook alle moties en amendementen zullen we dan bespreken en daarover stemmen.

2.
SV Kadernota 2022-2025 (PS2021PS10)
(verwijzing naar het statenvoorstel en de onderliggende stukken)

De **VOORZITTER**: We heten welkom in ons midden vanzelfsprekend gedeputeerde Strijk, van harte welkom. Hij zal uw eerste termijn namens het college aanhoren, maar u heeft gezien dat de andere collegeleden de vergadering via de stream volgen. Straks in de beantwoording vanuit het college zullen, nadat de heer Strijk heeft gesproken, de collegeleden voor zover vragen aan hen gesteld zijn op volgorde van anciënniteit het woord tot uw Staten richten. Gedurende de vergadering en het debat zullen we kijken wat de meest logische momenten zijn voor de aanvang van de lunchpauze en van de dinerpauze, maar daar komen we tegen die tijd vanzelf op terug.

De Kadernota.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van Schie.

De heer **VAN SCHIE**: Dank voor de warme woorden over mijn dierbare vriend Eric. Voorzitter, onze gedachten gaan vandaag ook uit naar Peter R. de Vries en zijn naasten. Als volksvertegenwoordigers staan we allen pal voor persvrijheid en de rechtsorde. We kunnen alleen maar hopen op een rechtvaardige afloop van deze aanslag voor zowel het slachtoffer als de daders.

Voorzitter, iedereen die bij de provincie werkt, moet op enig moment aan een buurman, collega of familielid uitleggen wat dat nou eigenlijk inhoudt. En als dat niet zo is, dan zit je echt in een heel foute bubbel. Ik begin maar vast te zeggen dat de provincie er is voor die overheidstaken die te groot zijn voor gemeenten, maar te klein voor de rijksoverheid. Dat snappen de meeste mensen wel. Als ik dan in de blik van de gesprekspartner zie dat ik meer mag vertellen, dan leg ik uit dat het vervolgens gaat over openbaar vervoer, de provinciale wegen en de ruimtelijke ordening. En dat dat de kerntaken van de provincie zijn. Dat snappen mensen over het algemeen heel goed. Voorzitter, een heleboel van onze mensen werken aan de uitvoering van die essentiële basistaken zoals openbaar vervoer en wegen. Nu is het openbaar vervoer gelukkig in handen van een marktpartij, dus daar hoeven we alleen toezicht op te houden. Maar we hebben bijvoorbeeld zelf ook een trambedrijf met eigen trammetjes, rails en eroverheen rijdt de Uithoflijn 22. Maar als die tram een dagje stilstaat, dan merken onze inwoners en gasten dat direct. En helaas gebeurt dat nog te vaak.

Dat is ook het verschil met beleid. Je kunt rustig een jaartje of wat geen beleid maken, maar dat merk je pas in de jaren daarna als blijkt dat je geen plannen hebt om uit te voeren. De gevleugelde woorden 'in gelul kun je niet wonen', die kent iedereen, maar anno 2020, 2021 heb je wel beleid en plannen nodig om ergens ooit nog een huisje te kunnen bouwen om daar dan in te kunnen wonen.

En dat duurt heel erg lang. Een betaalbaar huis blijft immers een van de grootste dromen van veel van onze inwoners. We dienen daarom ook mede in de motie Koopwoningen voor lage - en middeninkomens van GroenLinks.

Maar hoe doet die provincie het nou eigenlijk op haar kerntaken? Nou, die tram, die rijdt. Nou ja, nu even niet. Nou ja, deels. En hij maakt te veel herrie. De VVD is er nog van overtuigd dat we dit nou heel goed zelf kunnen, dit soort operationele taken. Maar toch zijn er alweer heel veel plannen voor nieuwe tramlijnen. De VVD zou graag willen dat, voordat we gaan nadenken over die nieuwe tramlijnen en daar financiering voor zoeken in Den Haag, een keer een fundamenteel debat gaan voeren over het ov van de toekomst. Want of we over vijftig jaar nog wel met zijn allen in de tram zitten? Wie zal het zeggen? We vragen gedeputeerde Schaddelee – dat is dus een vraag – om van lijn 22 van 1 september de meest betrouwbare tramlijn van Nederland te maken. En dan met een stuk minder herrie graag. Regel dat gewoon. En o ja, of hij ook nog even op zaterdag kan gaan rijden in het nieuwe normaal.

Waar de VVD echt grote zorgen over heeft, zijn de provinciale wegen. Niet bij het beheer, dat doen we best wel goed, maar bij de essentiële plannen voor de komende jaren en decennia. Dit college wil geen nieuwe wegen. En dat lijkt helaas wel goed te lukken. Vrijwel alle grote projecten in de provincie liggen stil, worden uitgesteld, kampen met financieringsproblemen of zitten in de vertraging. Een prangend voorbeeld nog deze maand over de N221. We vragen dus de gedeputeerde ook om de bestemmingsreserve van € 12,3 miljoen voor de uitvoering van die oostelijke aansluiting daar op de A12 intact te houden. Graag een reactie van het college.

Er worden geen plannen gemaakt voor wegen die straks wel nodig zijn. Onze gemeenten hebben immers woningbouwplannen en de VVD steunt die plannen. Nog twee jaar verantwoordelijkheidsvakantie tot de verkiezingen en daarna moet een volgend college echt weer plannen gaan maken voor de bereikbaarheid van onze woon- en werkplekken van de jaren ’30. Voor de VVD staan in onze provinciale taken drie w’s centraal: wonen, wegen, werk. De wieken hebben we immers vorige week al uitgebreid behandeld. We vragen het college om met onze gemeenten in gesprek te gaan over de mobiliteitswensen voor de fiets, de weg en het ov voor 2030 en verder. Noem het een verlanglijstje. Dat kan naadloos dan worden ingevoegd in de groeibriefscenario’s waar we over spraken in de commissie BEM. Dat was een goed gesprek.

De heer **DE DROOG**: Ik word altijd wel getriggerd door dat soort mooie lijstjes. Ik was benieuwd of de VVD ook het ‘wie maat’ op de agenda heeft staan?

Nee, de ‘wie maat’ ken ik nog niet. We hebben het wel over wieken gehad, dat heb ik al gezegd. Daar hebben we vorige week uitgebreid over gesproken. Ik heb recent de w’s van de VVD uitgebreid naar vier w’s. Maar vandaag wilde ik het bij drie laten, voorzitter.

We hebben ook een motie gemaakt, die heet Op weg naar de toekomst. Die vraagt eigenlijk aan de gemeenten om de wensen en behoeften van gemeenten op te halen over hun bovenlokale, infrastructurele projecten.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M77 van het lid De Jager (VVD) inzake Op weg naar de toekomst.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 7 juli 2021 ter bespreking van het statenvoorstel Kadernota 2022-2025 (PS2021PS10).

Constaterende dat:
- De Kadernota betrekking heeft op de jaren 2022 – 2025;
- Huidige projecten in het Meerjarig Investeringen Plan Mobiliteit een (mogelijk) gepland uitvoeringsjaar hebben van hooguit 2024.

Overwegende dat:
- De provincie een langere termijn horizon en ambitie heeft (zie ‘Het Utrechts Aanbod’ en de ‘Groeibrief’) dan 2024 of 2025;
- Er ook infrastructurele investeringsbehoeften zijn, die geen onderdeel uitmaken van het Utrechts Aanbod;
- Het wenselijk is om de begrotingstermijn van de provincie beter en volledig te laten aansluiten bij zowel de toekomstplannen als eventueel aanvullende behoeften vanuit de provincie, zodat tijdig rekening gehouden kan worden met financiële consequenties voor kasritme, kapitaallasten, investeringsruimte, etc.;

- Provinciale Staten verantwoord wil meedenken over de toekomst van de provincie.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:
In contact te treden met gemeenten om hun ongeclausuleerde wensen en behoeften ten aanzien van bovenlokale infrastructurele projecten te inventariseren, dit te betrekken bij de toekomstscenario's in het Meerjarig Investeringen Plan Mobiliteit en de betreffende inzichten kenbaar te maken voor Provinciale Staten opdat ze kunnen worden ingevlochten in de groeiscenario's van de provinciale begrotingen na 2022.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **VAN SCHIE**: En een vergelijkbare inventarisatie vragen bij we bij motie Zicht op toekomstige groei voor woningbouwplannen en werklocaties. De VVD wil immers groeiscenario's serieus nemen en integreren in het langjarig beleid van onze provincie. Als gemeenten willen groeien en als daar ov en wegen voor nodig zijn, moeten we dat dus gaan plannen. Anders komen ze er namelijk niet. Ik weet dat je daar niet vroeg genoeg mee kunt beginnen inmiddels. We praten al twintig jaar over Rijnenburg en dat doen we helaas waarschijnlijk nog wel tien jaar voordat we er kunnen gaan bouwen en wonen. Voorzitter, om een voorbeeld uit het verleden te noemen. In 1972 begonnen de plannen voor Lunetten, die andere polder nabij Utrecht, in 1979 ben ik er komen wonen. Zeven jaar tussen wonen en plannen, dat zou nog eens mooi zijn.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M78 van het lid De Man (VVD) inzake Zicht op toekomstige groei.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 7 juli 2021 ter bespreking van het statenvoorstel Kadernota 2022-2025 (PS2021PS10).

Overwegende dat:
- Er een grote maatschappelijke behoefte is, in de toekomst, aan omvangrijke woningbouwlocaties in de provincie Utrecht;
- De polder Rijnenburg en de woningbouwlocatie in Amersfoort (Vathorst-Bovenduist) belangrijke potentiële grootschalige woningbouwlocaties zijn;
- Er buiten die locaties, zoals gebleken uit het 'ontwerpprogramma wonen en werken 2021', weinig tot geen grootschalige woningbouw- en/of bedrijvenlocaties, buiten stedelijk gebied, op de planning staan;
- De prognoses binnenstedelijke locaties de komende vijf jaar 'opdrogen', maar dat de vraag naar woningen hoog blijft;
- Door omvorming van binnenstedelijke bedrijventerreinen en een grote behoefte blijft aan nieuwe (buitenstedelijke) bedrijventerreinen;
- Plannen vooruitzien is en om die reden inzicht in de aanwezige behoefte aan ruimte buiten het stedelijk gebied cruciaal is voor de periode na 2030;
- Wij oog hebben voor de gevoeligheid van deze nieuwe buitenstedelijke locaties gezien het belang van participatie;
- De uitkomst van deze motie in samenhang gelezen moet worden met de uitkomst motie 'Op weg naar de Toekomst'.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:
- In contact te treden met gemeenten (in het kader van de evaluatie van het kader voor regionaal programmeren) om hun ongeclausuleerde wensen en behoeften voor buitenstedelijke locaties voor wonen en/of werken te inventariseren opdat er rekening mee kan worden gehouden bij de toekomstscenario's in het Meerjarig Investeringen Plan Mobiliteit;

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **VAN SCHIE**: Voorzitter, qua versterking van de economie voor het werk heeft de provincie het Utrecht Science Park financieel ondersteund in de gebiedsontwikkeling en netwerkvorming. Waarom doen we dat eigenlijk niet ook met andere delen in de provincie? Utrecht West, het Kromme Rijngebied, de regio Amersfoort. Is het mogelijk bijvoorbeeld om daarnaast ook met innovatieprojecten op het gebied van slimme en schone stadslogistiek te steunen voor die kernen die dat nodig hebben en waar gemeenten dat ook vragen?

Voorzitter, de VVD wil dus echt dat we als politiek verder gaan kijken dan twee of vier jaar. We zijn dan ook blij met de toezegging van gedeputeerde Strijk om met een panel van deskundigen vooruit te gaan kijken naar de uitdagingen van de volgende generatie. En zien uit naar dat gesprek. Een voorstel om mee te beginnen is om de P&C-cyclus jaarlijks niet meer over vier jaar vooruit te plannen, maar ook een doorkijkje verder te nemen: acht of twaalf jaar, misschien wel verder. Maar we dachten, laten we eens beginnen met acht jaar. Daarom hebben we een motie klaarliggen, en ook ingediend bij deze, Toekomstbestendig begroten met het verzoek om een achtjarige meerjarenraming te maken voor die begrotingsposten waarbij investeringen en toevoegingen / onttrekkingen uit de reserves worden meegenomen. We denken graag mee natuurlijk over dit soort plannen.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M68 van het lid Janssen (VVD) inzake Toekomstbestendig begroten.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 7 juli 2021 ter bespreking van het statenvoorstel Kadernota 2022-2025 (PS2021PS10).

Gelezen hebbend:
- Statenbrief ‘Groeisprong Utrecht 2024’ (2021BEM115).

Overwegende dat:
- Met deze brief een belangrijke eerste stap is gezet om in de begroting verder te kijken dan de 4-jaarshorizon;
- De brief een eerste, indicatief beeld geeft, maar nog geen concrete financiële doorrekening;
- Wel duidelijk is dat investeringen in infrastructuur, woningen, bedrijventerreinen, natuur en landelijk gebied in de toekomst een aanzienlijke inzet van middelen gaan vragen;
- Een doorrekening op (middel-)lange termijn van alle (kapitaal-)lasten en verwachte baten op dit moment ontbreekt;
- Een onderbouwde afweging tussen investeringsbeslissingen en inzet van incidentele middelen hiermee niet goed mogelijk is.

Dragen het college van Gedeputeerde Staten op:
- Bij de programmabegroting 2023 een 8-jarige meerjarenraming (2023-2030) te maken van alle begrotingsposten waarbij ook grootschalige investeringen en toevoegingen / onttrekkingen uit de reserves worden meegenomen;
- Samen met Provinciale Staten (bijvoorbeeld met een werkgroep) te bepalen op basis van welke criteria, aannames, rekenregels etc. deze meerjarenraming wordt opgesteld.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **VAN SCHIE**: Voorzitter, als je nou zo’n meerjarenraming maakt, dan wordt zichtbaar dat dit college bijvoorbeeld bij de stikstofaanpak alleen incidentele uitgaven begroot. En niet zomaar incidentele uitgaven, maar 20 miljoen voor de komende twee jaar. Maar helaas is niet duidelijk welke ontwikkelingen dat mogelijk gaan maken. Dat is ook een vraag: wat gaat het doen? De VVD vindt het van het grootste belang dat we ervoor zorgen dat bouwen aan wonen, werken en wegen door kan gaan. De randvoorwaarde daarvoor is dat we ook wettelijk die ruimte creëren. Dus wat gaat de provincie doen aan de stikstofaanpak als het geld straks op is? We horen het graag.

We vragen het college ook om creatief te blijven denken over de herbestemming van bijvoorbeeld vrijkomende agrarische bedrijven. Zijn daar ook kleinschalige woonclusters denkbaar?

Of toeristisch-recreatieve functies? Bedrijvigheid? Niet alleen natuur, maar ook gewoon functies. Flexibiliteit daarbij verhoogt volgens ons de kans dat het lukt om te herontwikkelen tot stikstofarmere bestemmingen die ook elders weer bouwen mogelijk maakt.

Voorzitter, een blik op de uitdagingen van de toekomst leert ons dat we ook heel duidelijke keuzes zullen moeten maken op de kerntaken van de provincie. Dat gaan we dus ook doen, wat ons betreft. We willen de schaarse publieke middelen inzetten op die belangrijke opgaven voor groei en de reserve Utrecht groeit inrichten. Daarom zal de heer Janssen straks het amendement Wie wat bewaart, heeft wat toelichten en indienen.

Het zal u niet verbazen dat we ons ook stevig hebben verslikt in de verhoging van de opcenten die dit college voorstelt, vooral juist omdat dit college heel weinig wil doen aan investeringen waar onze automobilisten ook blij van worden. Bovendien is het voor heel veel van onze inwoners best een lastig jaar. We voorspellen dat de inkomsten uit opcenten ook zonder de voorgenomen verhoging hoger zullen zijn. Velen hebben recent een autootje gekocht. De vraag is dan ook, heeft het college daar al een inschatting van kunnen maken? Ook over de opcenten zal de heer Janssen een financieel amendement toelichten met een dekkingsvariant.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Ja, de opcenten is altijd een onderwerp wat meteen discussie uitlokt. Ik loop een beetje vooruit op het amendement wat de heer Janssen straks zal gaan toelichten en waarin hij ook een stijging van andere belastingen aankondigt. Maar nu wil ik eens even vragen, eigenlijk twee dingen. Die opcenten, dat is het belastingmiddel wat de provincie heeft. Dat weet u ook. Dus dat hoef ik niet uit te leggen. Dat staat hier twaalf jaar stil. Als wij iets willen en bij het rijk aankomen om een investering – bijvoorbeeld in noodzakelijke infrastructuur – dan zal het rijk zeggen, nou, jij hebt nog flink wat belastingruimte te halen, ga je gang. Dat is nou eenmaal het middel wat wij hier hebben. Dat is 1. Dat erkent u, neem ik aan. En dat zou onverstandig zijn om dat maar voortdurend stil te laten staan. Ten tweede is dat relatief een enorm lage belastingverhoging. Ik wil in niemand zijn portemonnee kijken of daar iets aan afdoen, maar als ik zie in het voorstel dat we € 7,3 miljoen daarmee zouden kunnen besparen en ik tel 700.000 auto's in deze provincie, waarvan u voorstelt dat in bomen te stoppen, dan denk ik, nou, dan tel ik ongeveer een tientje per jaar per auto. Dat is € 2,50 per kwartaal.

De **VOORZITTER**: Wat is uw vraag?

Mevrouw **BOELHOUWER**: Mijn vraag is, is het gewoon niet verstandig om daar niet zo dramatisch over te doen, over die gerechtvaardigde, lichte motorrijtuigenbelastingverhoging?

De heer **VAN SCHIE**: Nou, voorzitter, wij doen nergens dramatisch over. Wij constateren gewoon dat het niet nodig is. Als je gewoon scherpe keuzes maakt, dan kun je het geld in de portemonnee van de inwoner houden en die is erbij gebaat. En natuurlijk beseffen wij ook dat er geen ander belastinginstrument is in onze provincie. En wij, als VVD, zijn ook altijd bezig om na te denken over hoe we dat kunnen verbeteren, ook in Den Haag. Dus ik neem aan dat GroenLinks dat ook doet. Maar vooralsnog moeten we het daarmee doen. En inderdaad, mevrouw Boelhouwer, op het moment dat wij zeggen, we moeten een miljard extra investeren in infrastructuur in onze provincie waar onze automobilisten gebruik van kunnen maken, dan is het gerechtvaardigd om ook een kleine bijdrage van hen daar te vragen. Maar nu vragen we een heel grote bijdrage, die aan allerlei dingen wordt besteed, behalve aan automobiliteit. Dat vinden wij niet proportioneel, laten we het daar op houden. Dus het is niet dramatisch, maar het kan ook anders. En die keuzes maakt de VVD dus ook anders. De heer Janssen zal straks het amendement nog toelichten.

De heer **DE DROOG**: Ik wil daar toch wel op reageren, want de VVD suggereert hier dat de investeringen niet in de richting van de automobiliteit gaan. Dan moeten we hem toch wat scherper maken. U zegt, er wordt niet meer geïnvesteerd in, wat u wilt, in asfalt, gewoon puur in wegen. Er wordt natuurlijk wel geïnvesteerd in allerlei andere zaken die ervoor zorgen dat het ook voor de automobilist beter wordt om te kunnen doorrijden.

Ongetwijfeld. En dat is ook goed nieuws. Maar wij constateren dat dit college in tegenstelling tot de voorgaande twaalf jaar de opcenten elke keer wil verhogen en ook daar meer ruimte ziet. Mevrouw Boelhouwer ziet met glimmende oogjes het potentieel wat daar nog zit en tegelijkertijd zegt, wij willen niet meer investeren in wegen. Ja, wij vinden die verbinding tot elkaar gewoon heel vreemd en ook niet goed uit te leggen aan de mensen die het moeten gaan betalen.

De **VOORZITTER**: Ik kijk nu even naar de heer De Droog. Die vindt dat voldoende? Mevrouw Boelhouwer wil daar nog op reageren? Ga uw gang.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Nou ja, voorzitter, kijk, de heer Van Schie doet het nu en deed het net om de verhoging van deze belasting puur te koppelen aan degenen die gebruikmaken van de wegen. Dat is natuurlijk toch een beetje krom als je ziet hoe de belastingen in Nederland geïnd en uitgegeven worden. Wij realiseren daar allerlei dingen mee in het hele land met alle belastingen. Dus het zou u sieren om dat niet alleen te koppelen aan de autorijdende Utrechter, maar aan alle Utrechters.

De heer **VAN SCHIE**: Ja, voorzitter, we hebben ook aan gedeputeerde Strijk natuurlijk gevraagd om in het kader van groeibriefscenario's om met elkaar in gesprek te gaan over de knoppen waar we aan kunnen draaien met elkaar en ook het Provinciefonds nog eens goed te bezien. Het is natuurlijk niet zo dat we alleen maar geld van de automobilist krijgen. We betalen ook gewoon met zijn allen algemene belastingen en die verdeelt het rijk over de provincies en daar hebben we het ook mee te doen. Dus het is gewoon het huishoudboekje van de provincie en daar moeten we goede keuzes in maken. Wat de VVD betreft zijn die keuzes dus naar kerntaken en het aanleggen van wegen tussen gemeenten is een belangrijke kerntaak van de provincie. Wij vinden dat de focus daar dus ook op zou moeten liggen. Als je praat over extra middelen lostrekken van de automobilist, dan vinden wij het ook gerechtvaardigd om in elk geval na te denken over een investeringsprogramma waar dat profijt dan ook bij die automobilist terechtkomt. We weten allemaal technisch dat het geen doelheffing is, maar om het ene wel te verhogen en tegelijkertijd niet te investeren, dat vinden wij niet nodig en daar kiezen we dus ook niet voor. Dat zijn politieke keuzes.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik denk dat dat debatje is afgerond. Maar ik zie de heer Weyers en vervolgens mevrouw Hoek.

De heer **WEYERS**: Ja, een korte vraag aan de VVD inzake dit punt. Als het gaat om die provinciale wegen en extra investeringen daarin, eventueel om extra automobiliteit op te vangen, hoe kijkt de VVD aan tegen het wat geluidsarmer maken van provinciale wegen, vooral als die door natuurgebieden en zo lopen? Mag dat wat verzakken? Of mogen daar schermpjes omheen? Zit dat ook in jullie scope, zal ik maar zeggen?

De heer **VAN SCHIE**: Ja, het mitigeren van alle overlast vinden wij natuurlijk een goed idee. Om nou voor alle provinciale wegen tunnels te gaan bedenken, lijkt me dan weer overdreven, want volgens mij hint u daar een beetje op. Voorzitter, dat proef ik zo'n beetje in de woorden van de heer Weyers.

De heer **WEYERS**: Nou, laten we beginnen met de natuurgebieden waar provinciale wegen doorheen lopen, en delen daarvan. Daar zit ik dan bijvoorbeeld aan te denken. Ook niet gelijk alles ondertunnelen, de hele provincie ondertunnelt, dat lijkt me inderdaad- Daar gaan we elkaar in vinden. Ja, op onderdelen, ook voor de quality of life zal ik maar zeggen, in die natuurgebieden, dier en mens, kan me daar wel iets bij indenken. Zou u bereid zijn om daar ook in te investeren?

De VVD investeert graag in wegen. Dat is ook het voordeel wat je ziet: elke nieuwe weg die je aanlegt, is per definitie een stuk geluidsarmer dan de wegen die er al liggen. Nieuw asfalt maakt het allemaal een stuk minder geluidsintensief. Maar nogmaals, de visie op een ondertunneling- Ik heb een paar van die dingen meegemaakt bij de Leidsche Rijnlandtunnel bijvoorbeeld. € 1,6 miljard voor 1,3 kilometer, en dat was nog een landtunnel. Dus ik ben nog niet heel erg optimistisch dat dat de weg is die heel erg veel perspectief biedt om de wensen van de heer Weyers in te vullen, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dat debat komt vast straks nog even terug.

Mevrouw **HOEK**: 50PLUS wil eigenlijk gewoon een opmerking maken richting mevrouw Boelhouwer van GroenLinks. Ook al lijkt het maar gewoon weinig, zoals u start, zo van, het is maar een paar euro. En natuurlijk moeten wij ook investeren, we moeten in ieder geval onderhouden. Dus 50PLUS vindt ook, ga maar eens lekker lobbyen bij het rijk om die Zuilense Ring van de stad Utrecht eens een keertje tot een gerespecteerde ring compleet te maken. Wat 50PLUS wil zeggen, is, het is € 2 hier, het is € 5 daar, het is € 6 hier, noem maar op allemaal. We moeten ons toch verplaatsen bijna in de inwoners die eigenlijk niet meer hebben dan AOW of

misschien een heel piep pensioentje, die ook met hun autootje natuurlijk wel af en toe willen rijden, maar ook een heleboel andere dingen. Daarnaast komen ook alle verhogingen, ook weer een paar afvalstoffenheffingen vanuit de gemeenten. En als je zo weinig geld hebt, dan kan het zomaar opeens € 100 in de maand zijn. Dus we moeten ons wel realiseren, ook al lijkt het weinig per onderdeel, dat als je het allemaal bij elkaar optelt, dat het dan toch weleens niet meer te betalen wordt, waardoor de schuldverlening weer actief moet worden. Dat wilde ik gewoon even meegeven.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik kijk even of mevrouw Boelhouwer daar nog op wil reageren.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Heel kort. Dank, mevrouw Hoek. Dat snap ik. Daarom begon ik ook met te zeggen, dat wij gaan over deze belasting en dat het een heel lichte verhoging is in onze ogen. Ik ben het op zich met u eens, maar ik denk dat er andere plekken dan moeten zijn waar we het over die andere belastingen kunnen hebben.

De **VOORZITTER**: Ik stel voor dat de heer Van Schie zijn inbreng vervolgt.

De heer **VAN SCHIE**: Ja, dank ook voor deze goede woorden van mevrouw Hoek. Helemaal mee eens.

Voorzitter, iedereen die bij de provincie werkt, moet dus op enig moment uitleggen wat het nou eigenlijk inhoudt. Die overheidstaken die te groot zijn voor gemeenten, maar te klein voor het rijk. Voor openbaar vervoer, provinciale wegen, ruimtelijke ordening, zijn dat belangrijke taken. Dat zijn dus ook de kerntaken voor ons. Deze Kadernota gaat te veel in op bijzaken en te weinig op die kerntaken. Vandaar onze amendementen.

De VVD is ambitieus. We willen dat de provincie beter wordt in de uitvoeringstaken. We roepen het college daartoe op. Maar we willen ook goede plannen maken voor de toekomst.

Maar, voorzitter, tot slot, we staan als middenbestuur ook aan de lat om gemeenten te helpen bij opgaven die evident hun draagkracht overstijgen. Daarom zal de heer Janssen ook in de Voorjaarsrapportage aandacht vragen voor de natuurramp die Leersum trof op 18 juni en daar voorstellen voor doen. Natuurherstel en noodsteun kan ik in ieder geval prima uitleggen aan een collega, buurman of familielid als relevante taak van onze provincie.

Misschien, voorzitter, wilt u het woord geven aan de heer Janssen voor het vervolg van onze termijn.

De heer **DERCKSEN**: Mag ik de heer Van Schie nog een vraag stellen? Ik wil even terug naar motie Koopwoningen voor lage - en middeninkomens. Op zich wel bijzonder dat GroenLinks spreekt over koopwoningen. Dat is winst. Maar u wil een onderzoek naar het betaalbaar krijgen van koopwoningen. Ik vind het een beetje ene laffe motie, want ik denk, heel veel partijen staan eronder, die zullen dan toch ook wel zelf hebben nagedacht hoe je dat zou kunnen doen. Is dat zo? Of eigenlijk moet ik vragen: is dat niet zo? Want anders dient u die motie niet in. Maar u kent de oorzaak toch van de peperdure woningen op dit moment?

Zeker, we bouwen veel te weinig, voorzitter.

De heer **DERCKSEN**: Maar dan moet u een motie indienen dat we veel meer gaan bouwen in Rijnenburg. Dan moet u niet een onderzoek gaan vragen. Dan moet er gewoon boter bij de vis komen en zeggen, dit is wat wij willen. Nu komt met een wat laffe motie waarvan iedereen weet wat de reden is dat de kosten van woningen zo hoog liggen, al die regels vanuit Den Haag over hoe je moet bouwen. Er is geen geld meer voor grondwaardes, merk ik, buiten de heel grote steden. Dus u kent de oorzaken. Dus waarom komt u dan met een vraag naar een onderzoek.

Voorzitter, er zijn vele aanpakken nodig en noodzakelijk om onze middenklasse te voorzien van betaalbare woningen. Of dat nou huur- of koopwoningen zijn, daar kunnen we elkaar nog over betwisten. Maar in elk geval denken wij dat het een droom van heel veel mensen is om een eigen koopwoning te hebben. En alles wat daaraan kan bijdragen en waar wij als provincie een rol in kunnen spelen, vinden we relevant om te onderzoeken. Maar ik ben het met de heer Dercksen eens, voorzitter, dat de belangrijkste manier om te zorgen voor betaalbare woningen is te zorgen voor heel veel meer woningen. De VVD is ook de eerste die ook die vraag om daar voor de toekomst in te

voorzien op het bordje van dit college neerlegt en daar zelf ook voorstellen voor zal doen. Dat hebben we ook keer op keer gedaan. Ik denk dat de heer Dercksen dat niet zal bestrijden. Maar het is wel echt een knelpunt, waarbij we hopen dat gemeenten ook goede ideeën hebben die wij in de ruimtelijke ordening misschien nog kunnen ondersteunen om woonconcepten mogelijk te maken voor die middenklasse, die nu misschien politiek niet haalbaar zijn, omdat linkse fracties daar over het algemeen niet blij mee zijn. Maar dat je denkt van nou, misschien met zo'n concept, tweehonderd extra woningen met een bijzondere financieringsstructuur en dan toch weer de nood lenigen voor onze kinderen en buurvrouwen die nu op zoek zijn naar een betaalbare woningen, dan denk ik, dat is winst ten opzichte van niets doen, voorzitter.

De heer **EGGERMONT**: Ik vroeg me alleen af of de VVD bij het zoeken naar oplossingen ook openstaat voor fundamentele oplossingen zoals klassieke economen die ook aangeven ten aanzien van de grondrente en ten aanzien van het hele idee van particulier grondbezit.

Ja, dat is een grote vraag, voorzitter, maar het antwoord is eigenlijk heel simpel: wij gaan over de grondprijs. Het lijkt misschien niet zo, maar de grondprijs in Nederland wordt structureel kostbaar gemaakt door een gebrek te creëren dat er niet is. Wij, in deze zaal, gaan over waar gebouwd wordt en waar niet. Op het moment dat we hier zouden zeggen, goh, de hele provincie is bouwgrond, moet je eens zien wat dat met de grondwaarde gaat doen. Dus de vraag van de heer Eggermont is gerechtvaardigd, want wij bepalen met de ruimtelijke ordening feitelijk wat de schaarste is en daarmee een groot deel van de prijs waar de heer Dercksen zich ook zorgen over maakt, voor een woning. Want een woning bouwen kost een ton. Dan kun je een heel leuk huisje bouwen. Daar zijn u en ik heel blij mee. Nou, misschien anderhalf intussen, meneer Dercksen. U kijkt al een beetje vermoeid.

De heer **DERCKSEN**: Dat is 50% verschil.

Maar dat je tegenwoordig in Utrecht viereneenhalf, vijf ton moet betalen voor zo'n veertig vierkante meter, ja, dat ligt niet aan de bouwprijs of aan de kosten, dat ligt aan de grond. Die is er niet om dat gewoon te doen. Dus geef mensen een lapje grond en een schep en wat cement, en dan komt er vanzelf een betaalbare woning uit.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Janssen.

De heer **JANSSEN**: Het was al aangekondigd door mijn collega. Twee amendementen dienen we in. Het eerste betreft de verhoging van de opcenten. Niet alleen wordt er niet geïnvesteerd in wegen, het is ook nog eens zo dat in 2020 er gruwelijk veel geld op de plank is blijven liggen. En ook mede in dat licht vinden we het onverkoopbaar om opcenten te verhogen. Het college presenteert nieuwe plannen met een dekkingsvoorstel wat uit twee smaken bestaat, of drie varianten met twee smaken erin. We trekken het uit de reserves of we verhogen de opcenten. Wij denken dat het verstandig om eerst eens te kijken naar wat heb je nog aan oud beleid op de plank liggen, welk beleid voegt niet zoveel meer toe of waar is het wel heel erg dik georganiseerd? Dat hebben we bij elkaar opgeschreven en dat leidt ertoe dat we niet alleen de verhoging van het komend jaar, maar ook de verhoging van dit jaar kunnen terugdraaien zonder dat de provincie daar heel erg veel last van gaat hebben. Een goed voorstel. Als een van de collega's denkt, die ene post zou ik er nog extra bij willen voegen, nodig ik u uit om daar een subamendement op in te dienen. U bent van harte welkom.

De **VOORZITTER** deelt mee dat het volgende amendement is ingekomen:

Amendement A53 van het lid Janssen (VVD) inzake Dekkingsvariant opcenten.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 7 juli 2021 ter bespreking van de Kadernota 2022-2025 (PS2021PS10).

Constaterende dat:
- Het college voorstelt om bovenop de jaarlijkse indexering de provinciale opcenten vanaf 2022 met 2% (structureel € 2,8 miljoen) te verhogen;

Overwegende dat:
- Als gevolg van de coronacrisis inwoners van Utrecht economische tegenspoed en dalende koopkracht ervaren;
- De verhoging van de opcenten ten koste gaan van koopkracht van inwoners van Utrecht;

- Stimulering van de koopkracht van inwoners van Utrecht het meest directe effect heeft op de economie in Utrecht en daarmee de werkgelegenheid;
- Inwoners van Utrecht niet alleen geconfronteerd worden met de stijging van opcenten, maar ook van waterschapslasten, OZB, energieheffingen etc.;
- De provincie in 2020 gruwelijk veel geld niet heeft uitgegeven en er eerst maar eens gestuurd moet worden op realisatie van alle bestaande plannen voordat de autorijdende inwoners van de provincie Utrecht nog verder uitgeknepen worden.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:
Wijzigen Statenvoorstel 2021BEM108 als volgt:
1. De Kadernota 2022-2025 vast te stellen met daarin de opgenomen uitgangspunten en overwegingen die het college hanteert bij het opstellen van de Begroting 2022 en het daarin op te nemen meerjarenperspectief 2023-2025:

a. € 25,478 miljoen aan extra opbrengsten als gevolg van bijstellingen op het meerjarig financieel saldo dat is gepresenteerd bij de Begroting 2021, bestaande uit:
i. Actualisatie opbrengsten september-en decembercirculaire 2020 van het provinciefonds en de opcenten op de motorrijtuigenbelasting: ~~€ 8.304.000~~ € 1.004.000;
ii. Actualisatie en toevoeging stelpost loon/prijscompensatie: -/-€ 3.686.000;
iii. Vrijval budgetten als gevolg van reeds verantwoorde lasten in de jaarrekening 2020: € 7.895.000;
iv. Overige (presentatie) bijstellingen: € 2.965.000.

b. ~~€ 104,613~~ € 100,093 miljoen aan extra benodigde middelen voor nieuwe ambities voortkomend uit Omgevingsvisie en/of beleidsakkoord, bestaande uit voorstellen in:
i. Programma 1. Ruimtelijke ontwikkeling: ~~€ 9.624.000~~ € 8.284.000; ii. Programma 2. Landelijk gebied: ~~€ 28.302.000~~ € 25.122.000;
iii. Programma 3. Bodem, water en milieu: € 8.950.000;
iv. Programma 4. Energietransitie: € 1.720.000;
v. Programma 5. Bereikbaarheid I –Algemeen: € 8.804.000;
vi. Programma 6. Bereikbaarheid II –Openbaar Vervoer: € 12.944.000;
vii. Programma 7. Cultuur en erfgoed: € 2.140.000; viii. Programma 8. Economie: € 20.066.000
ix. Programma 9. Bestuur: € 3.685.000;
x. Overzicht Overhead: € 5.562.000;
xi. Algemene middelen: € 2.816.000.

c. € ~~29,394 miljoen~~ € 52,074 miljoen aan opbrengsten uit dekkingsvoorstellen, bestaande uit:
i. Adaptief begroten (incidenteel lagere lasten)door latere indiensttreding medewerkers in 2022: € 703.000;
ii. Adaptief begroten (incidenteel lagere lasten) door 1% extra vertragingsfactor op bestaande materiële budgetten in 2022: € 2.431.000;
iii. Bijstelling adaptief begroten (incidenteel hogere lasten)door het bij de Begroting 2021 opgenomen percentage van2% vertragingsfactor op materiële budgetten te verlagen naar 1% voor de jaren 2023 en 2024: -/-€4.300.000;
iv. Structurele besparingsopgave (structureel lagere lasten) van 1% op de materiële budgetten vanaf 2023: € 7.200.000;
v. Gedeeltelijke vrijval reserve Beheer en Onderhoud (vaar)wegen: € 22.500.000, waarbij structureel € 1.250.000 aan aanvullende middelen is opgenomen in het voorstel in programma 5. Bereikbaarheid I –Algemeen;
vi. Verwachte extra bijdrage vanuit het Rijk voor financiering regierol Regionale Energie Infrastructuur vanaf 2024: € 430.000.
vii. Structurele besparing bestaande uit voorstellen in
programma 1 Ruimtelijke ontwikkeling € 680.000
programma 7 Cultuur en erfgoed € 3.400.000
programma 9 Bestuur € 3.000.000
overhead € 8.400.000
algemene dekkingsmiddelen € 6.800.000

d. ~~Voor het resterende nog te dekken begrotingssaldo à € 46,114 miljoen kennis te nemen van de drie gepresenteerde dekkingsvarianten en te kiezen voor variant 2, bestaande uit:~~
~~i.€ 2,8 miljoen aan opbrengsten per jaardoor een eenmalige, extra verhoging van 2% van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting per 2022, welke gedurende vier jaar cumuleert tot € 11,2 miljoen meeropbrengsten;~~
~~ii.€ 34,914miljoenaan onttrekkingen aan de saldireserve.~~

d. ~~Het~~ resterende nog te dekken begrotingssaldo te onttrekken aan de saldireserve
2. De te hanteren indexatiepercentages bij het opstellen van de Begroting 2022 vast te stellen op:
a. Geprognosticeerde loonstijging: 1,2%
b. Prijscompensatie: 1,4%
c. Consumentenprijsindex: 1,5%
d. En deze toe te passen op de aangegeven onderwerpen, zoals in de tabel in paragraaf 4.3.2 Toe te passen indexatiecijfers in de Kadernota is weergegeven, met uitzondering van opcenten.

Gedeputeerde Staten de opdracht te geven om:
a. In de Kadernota 2023-2026 uitgewerkte voorstellen te presenteren die invullinggeven aan de voorgestelde structurele besparingsopgave vanaf 2022 van jaarlijks € 0,6 miljoen en vanaf 2023 van jaarlijks € 1,8 miljoen op de materiële budgetten.

En gaan over tot de orde van de dag.

Het amendement maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **JANSSEN**: Het tweede punt betreft de provinciale reserves.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Voorzitter, voordat de heer- Ja, meneer Janssen, ik heb met belangstelling gisteren uw hele amendement gelezen en ik heb moeten constateren dat bij de VVD alles wat toegevoegde waarde kan hebben, niet veilig is. Want alles wat in onze ogen iets toevoegt voor de inwoners van onze provincie, daar zet u een streep door. Eerlijk gezegd, ja, mijn fantasie sloeg misschien een beetje op hol, maar ik heb me oprecht afgevraagd: hoe heeft de VVD dit lijstje nou samengesteld? Ik stelde me een soort schrapsessie voor, misschien bitterballen en een colaatje erbij, en roepen wat eraf kan. Want u zegt net, we hebben gekeken, wat is serieus oud beleid. Dat is allemaal geen oud beleid, dat is nieuw beleid, waarvan we hebben gezegd, als coalitie, wij vinden het belangrijk dat we een aantal dingen gaan doen voor onze inwoners. Dat zijn die dingen waar u rücksichtslos een streep doorheen zet. Mijn vraag is, meent u dat nou echt serieus? Hoe bent u daartoe gekomen? En tot slot de vraag, u weet waar het toe leidt? Weet u waar het toe leidt?

We hebben inderdaad gekeken naar een aantal zaken die door uw coalitie zijn voorgesteld. Overigens nooit in een door de Staten vastgesteld coalitieakkoord, om daar maar eens even mee te beginnen. Dus het zijn particuliere wensen van vijf particuliere partijen. Dat is uiteindelijk beland in een Kadernota en een Begroting. Maar we hebben wel gekeken, liggen daar nou heel concrete doelstellingen onder? En zien we daar dan resultaat van terug in de jaarrekening? Dus we hebben die analyse best grondig met elkaar gemaakt. En inderdaad hebben we dat met de hele fractie gezamenlijk gedaan, zoals wij alles met de fractie gezamenlijk doen. U kunt ons dat toch bezwaarlijk verwijten. Ik weet niet precies of er bitterballen op tafel stonden of cola of biertjes, maar u kunt ervan verzekerd zijn dat we als VVD denken. Laat ik hem op een iets hoger abstractieniveau voor u tillen. Misschien helpt dat het debat wat meer. Wij denken dat er een aantal grote prioriteiten liggen voor deze provincie. Wij hebben geconstateerd dat er een coalitieakkoord ligt waar honderdeneen verschillende wensen en ideetjes en dingetjes en plannetjes in zitten. Onze lijn is, richt je nou als provincie op de hoofdzaken, op de hoofdtaken waar de provincie voor staat op datgene waar de inwoners van merken dat de provincie iets toevoegt. En vanuit die denktrant hebben we nog eens door al die voorstellen die de afgelopen jaren zijn gepasseerd, heengegaan en geconstateerd dat als we het langs die meetlat leggen deze plannen helaas kunnen afvallen. Of ‘gelukkig’ misschien.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Ik begrijp dat het echt serieus is. Ik vind het dan spijtig dat het inhoudelijk een kaal en schraal geheel wordt. Dat is eigenlijk, zeker als we kijken naar hoe we de organisatie hier aantroffen toen dit college begon, dat we dan naar die situatie terug moeten hier intern. En als het gaat om de provincie, de dingen die voor onze inwoners de provincie meer sociaal maken daar van uw lijstje afvallen. Het is goed dat die verschillen hier duidelijk zijn. Dank u wel.

De heer **DE DROOG**: Ook wij hebben natuurlijk gisteren kennisgenomen van dit amendement. We waarderen zeer dat de VVD in ieder geval de moeite neemt om te kijken waar optimalisaties mogelijk zijn. Dat is ook iets wat wij zelf ook graag doen. Dat zouden we ook graag doen met de hele Staten, samen, om gewoon te kijken, waar kunnen we nou scherpte vinden op de dingen die we met elkaar vastgesteld hebben: we hebben programmadoelen, we hebben beleidsdoelen. Het is goed om die verbanden daar te vinden en te kijken waar de prioriteiten kunnen liggen. Maar om dan één dag van tevoren- We hebben vandaag dit debat en gisteren met een enorme waslijst te komen, dat doet me toch weer een beetje denken aan die lijst moties die we ooit eens een keer van de VVD één dag van tevoren kregen, ook in het kader van de Begroting. Dat suggereert dat het niet gaat om samenwerking op dit gebied, maar dat het puur gaat om op dit moment even een punt te maken en duidelijk te maken dat er misschien een heleboel dingen zijn die jullie niet willen. Ja, dat vind ik jammer. Dat vind ik een gemiste kans. Ik vraag me af waarom u dat niet gedaan heeft.

Ja, kijk, dit is altijd een verwijt en dan moet je oppassen dat je niet een verwijt terug gaat maken. Wij hebben bij de behandeling van de Kadernota in de commissie BEM, was dat, hebben we al aangegeven dat wat ons betreft de dekkingsvoorstellen onvoldoende inzicht gaven in waar dan ook nog te prioriteren valt in beleid door te faseren of door andere keuzes te maken of door oud beleid nog eens tegen het licht te houden. We hebben ook moeten constateren dat er in die vergadering, maar ook na de vergadering, geen van de fracties daar verder toenadering tot ons heeft gezocht of met ons contact heeft opgenomen. Ik begrijp uw gevoel dat u zegt, hé, ik krijg nu een hele waslijst over de schutting. Daarin wil ik u wel bemoedigen. Tegelijkertijd zegt u ook, ja, wij zouden als D66 eigenlijk ook weleens kritisch naar een aantal zaken willen kijken voordat we weer allerlei nieuwe plannen bedenken. Ja, dan is wel mijn vraag, waar denkt u dan concreet aan? Dus dat is ook een soort wedervraag. Aan de ene kant zinspeelt u erop dat D66 – dat heeft u ook nog in de commissie BEM gedaan – ook wel keuzes zou willen maken. Tegelijkertijd levert u ook geen boter bij de vis. En dan geeft u ons het verwijt dat wij met een lijst komen die misschien wat meer toelichting had verdiend. Die trek ik me aan. En tegelijkertijd denk ik, dames en heren, zie het ook als een open uitnodiging om zelf ook nog eens kritisch door de begroting heen te lopen. Wij denken dat het kan. En we laten het ook zien.

De heer **DE DROOG**: Ja, voorzitter, dat is ook precies eigenlijk wel een beetje de oproep die wij natuurlijk ook met ons meenemen om samen met de andere partijen te gaan kijken, hoe kunnen we nou dat verband leggen tussen die programmadoelen en de uiteindelijke activiteiten, zodat we samen ook weten, hoe hangen die zaken met elkaar samen en waar vinden we nou dat we het meest effectief zijn als provincie om onze doelen ook eindelijk te gaan bereiken. Met uw voorstel – dank voor uw commentaar daarbij – kan ik natuurlijk niet binnen één dag al die verbanden langs elkaar gaan leggen: hoe hangen die dingen met elkaar samen; welke willen we wanneer doen; welke dragen nu meer of minder bij aan de doelen dan andere zaken die erin staan. Ik zou dat heel graag in de richting van de Begroting met elkaar meer beet kunnen pakken. Dus als we elkaar daar kunnen vinden, dan zou ik daar samen graag in optrekken.

De **VOORZITTER**: Goed, dat lijkt me voldoende voor nu. De heer Janssen vervolgt zijn betoog.

De heer **JANSSEN**: Ja, overigens kunnen wij op basis van de Kadernota van heel veel voorstellen ook het verband niet leggen met het maatschappelijk effect wat beoogd wordt. Maar dat even terzijde.

Dan hebben we ook geconstateerd dat er wederom uitputtingen van reserves plaatsvinden. Wij vinden dat niet verstandig. Wij hebben als provincie een aantal grote infrastructurele opgaven die op ons wachten. Daarvoor zullen we naar Den Haag toe moeten. Dat heeft het college al een keer

geprobeerd, we weten hoe dat is afgelopen. Wij denken dat als we de volgende keer goed aan tafel willen zitten, we dan ook moeten zorgen dat we gevulde zakken hebben, dat we ook cofinancieringsgeld op tafel kunnen leggen. Nu het geld wat in de reserves zit opmaken en opsouperen, is in dat licht bezien niet verstandig. Wij denken dat het verstandiger is om behoedzaam om te gaan met de provinciale reserves en ook daar hebben wij een voorstel voor ingediend. Daar wilde ik het bij laten.

De **VOORZITTER** deelt mee dat het volgende amendement is ingekomen:

Amendement A54 van het lid Janssen (VVD) inzake Wie wat bewaart, heeft wat.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 7 juli 2021 ter bespreking van de Kadernota 2022-2025 (PS2021PS10).

Constaterende dat:
- Het college voorstelt om de vrijval uit de reserve Beheer en Onderhoud volledig in te zetten voor dekking van nieuw, incidentenbeleid.

Overwegende dat:
- Geld maar één keer uitgegeven kan worden;
- De provincie voor de toekomst grootschalige ambities heeft voor groei;
- Deze groei alleen mogelijk is als ook geïnvesteerd wordt in wegen, fietspaden en ov-infra;
- Voor veel van die investeringen Rijksmiddelen nodig zijn waarbij vaak cofinanciering gevraagd wordt.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:
Wijzigen Statenvoorstel 2021BEM108 als volgt:
Toevoegen nieuw beslispunt 1b en huidige beslispunten 1b, 1c en 1d om te nummeren:
€ 22.500.000 te storten in een nieuwe reserve Groei Utrecht, te bestemmen voor (co-)financiering van toekomstig infrastructurele investeringen.

Toevoegen aan beslispunt 1c een nieuw beslispunt vii:
€ 10.023.000 volgens dekkingsvoorstel Reserve Utrecht Groeit

Toevoegen aan beslispunt 3 een nieuw beslispunt b:
Het College van GS opdracht te geven in de programmabegroting 2022-2025 uitgewerkte voorstellen te presenteren die invulling geven aan de voorgestelde incidentele besparingsopgave in de periode 2022-2025 van totaal € 12,477 miljoen op de materiële en personele budgetten.

En gaan over tot de orde van de dag.

Het amendement maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Daarmee is de inbreng vanuit de VVD in de eerste termijn afgerond. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Boelhouwer.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Er zijn gebeurtenissen waar je stil van wordt. U heeft daarover gesproken. De heer Van Schie ook. Ik wil daar verder niets aan toevoegen, behalve ons medeleven betuigen aan de nabestaanden van de heer Balemans. Ik mocht drie jaar met hem in deze Staten zitten en herinner me hem als een van de hartelijkste mensen die ik ooit ontmoet heb.

Dan over de Kadernota. In de Kadernota presenteert GS ons voorstellen voor de begroting voor een in alle facetten gezonde, groene en sociale provincie Utrecht. Voordat ik inhoudelijk daarop in ga, allereerst onze complimenten aan GS en de ambtelijke organisatie. Ook de accountant zegt over de jaarstukken veel over de verbeterde stand van zaken in de organisatie en heel fijn dat we op de goede weg zitten. Geweldig dat dat ook in dit coronajaar mogelijk is. Dat geeft vertrouwen voor de toekomst.

Dan, voorzitter, bestuurscultuur is misschien een van de meest gehoorde woorden sinds de Tweede Kamerverkiezingen in maart. Maar naarmate maart verder weg ligt, verdwijnt in Den Haag de urgentie en bestuurscultuur is wel iets wat de aandacht verdient. Ik zie met pijn in mijn hart een bevlogen wethouder in mijn eigen woonplaats stoppen. Dan heb ik het over de heer Marchal. Ook met hem zat ik in de raad vanaf 1998. Hij stopt omdat hij de ranzigheid niet meer trekt. Hij is niet de enige. Het vraagt moed en lef je met politiek bezig te houden en besluiten te nemen die nodig zijn voor het hier en nu en voor elders en later. GroenLinks pleit voor meer begrip voor elkaars perspectieven, hier en ook buiten deze zaal in de media. Vorig jaar zei ik – dat staat eigenlijk nog steeds als een huis – in de wereld waar de agressie soms bevattelijk is, tegen ambulancemedewerkers, journalisten, ambtenaren, is het voor ons van het grootste belang ons bewust te zijn van onze woorden.

Langs de pijlers groen en sociaal wil ik ingaan op enkele voorstellen in de Kadernota, die in zijn algemeenheid een ambitieus verhaal is. GroenLinks is blij met de aandacht voor en de inzet op voedselbossen als onderdeel van het Strategisch Bosbeleid. En met onder meer vijf hectare nieuw bos krijgt het Bomenactieplan vorm. We stellen voor alvast na te denken over de nieuwe naam voor dat bos, vernoemen naar de hoofdindiener van het 600.000 bomen actieplan Boswijk is misschien wat te veel eer en bovendien heeft hij vandaag ook andere dingen aan zijn hoofd, bijvoorbeeld tomaten opvangen op het Malieveld.

Voor het behouden, versterken en uitbreiden van biodiversiteit in de bebouwde omgeving zoekt GS de verbinding met de andere provinciale ambities, zoals de woningbouwopgave, energietransitie en klimaatadaptatie. Heel goed om te zien dat we een stap verder zetten dan onze wettelijke verantwoordelijkheid als het gaat om biodiversiteit. Fijn dat bij uitstek bij meer opgaven verder gekeken wordt dan die ene opgave alleen. En biodiversiteit is daar bij uitstek geschikt voor, een van de grote overkoepelende problemen, die we moeten meewegen in alles wat we doen.

En dan zoom ik even in hierop. Het is goed te lezen dat we bij het bermbeheer overgegaan zijn op de kleurkeurwerkwijze en kunnen we die insectenvriendelijke werkwijze ook doorzetten en stoppen met Xentari bij de bestrijding van de eikenprocessierups.

Voorzitter, de ontwikkeling van nieuwe natuur blijft en blijkt lastig: 62 van de 125 hectare is onvoldoende. Gelukkig kijkt het college naar extra instrumenten, want in 2027 moet de NNN-opgave klaar zijn. Herbegrenzing lijkt het nieuwe toverwoord. En wordt daarbij dan ook gekeken naar de mogelijkheid om nieuwe verbindingen te leggen tussen de NNN-gebieden?

In de Kadernota heeft de Omgevingsvisie een prominente plek gekregen. Logisch, want we stelden de visie en verordening vast; een flinke kluif na een lang en intensief traject, dat procedureel en gefaseerd doorlopen is met goed uitgevoerde participatietrajecten en inspraakmogelijkheden. Met heel veel zienswijzen en inspraakreacties zagen we een enorme betrokkenheid in de voorbereiding van beleid en provinciale wetgeving. Een heel divers gezelschap van inwoners tot organisaties tot onze PARC gaf input, en daar kunnen we nu mee verder. Nu dat achter de rug is, gaan we over tot beleidsimplementatie en organisatorische uitvoering. Niet alleen om de ambities en doelen te realiseren, maar ook omdat werken met en in de geest van de Omgevingswet dit vraagt. Dat doen we niet alleen, maar samen met gemeenten en we doen het programmatisch. Samenwerkingsprocessen vragen veel contact, afstemming, overleg en goede onderlinge relaties. En met een moeilijk grijpbaar, maar belangrijk begrip: het vraagt vertrouwen in en begrip van elkaars positie. Belangrijk in goede samenwerkingsprocessen bij de realisatie en uitvoering is ook in de eerste plaats het op orde hebben van de eigen interne organisatie. Kennis, formatie, kracht en middelen, of zoals in de Kadernota staat, een schaalsprong in de begroting is nodig om invulling te geven aan de ambities van de Omgevingsvisie. Hoe werkt GS momenteel toe naar de uitbreiding op de genoemde taakvelden? Lukt dat om dat met de huidige formatie vorm te geven? Graag uw reactie hierop.

Samenwerken is vanzelfsprekend van groot belang in het woningbouwprogramma. De eerste stap in het regionaal programmeren is gezet en smaakt naar meer. Het programma biedt inzicht en zal een aanjagende werking hebben. Zoals eerder bepleit in RGW krijgt GroenLinks graag systematisch inzicht in de voortgang van het Programma Versnelling Woningbouw. Hoe staat het met het wegnemen van belemmeringen? En hoe met de ondersteuning van gemeenten bij de kwalitatieve eisen, zoals circulariteit, natuur, inclusief bouwen en, niet te vergeten, projecten voor mensen die in specifieke woonvormen willen wonen. Om de woon- en koopmogelijkheden in onze provincie voor lage - en middeninkomens te vergroten, dienen wij met de VVD, PvdA, D66, ChristenUnie – misschien zijn er nog meer partijen bij gekomen inmiddels – een motie in die GS vraagt te onderzoeken of en hoe de provincie Utrecht zou kunnen participeren in een regeling om samen met gemeenten en het rijk het realiseren van goedkope woningen mogelijk te maken. Wij doen dat omdat veel huizen opgekocht worden en gezien worden als beleggingsmiddel en niet als woonmogelijkheid.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M71 van de leden De Jong (GroenLinks), De Man (VVD), Veen (D66), Rikkoert (ChristenUnie) en Suna (PvdA) inzake Koopwoningen voor lage - en middeninkomens.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 7 juli 2021 ter bespreking van het statenvoorstel Kadernota 2022-2025 (PS2021PS10).

Constaterende dat:
- Het vrijwel onmogelijk is in de provincie Utrecht een goedkope koopwoning te bemachtigen voor inwoners met een (gezamenlijk) bruto jaarsalaris onder 45.000 euro.

Overwegende dat:
- De provincie Utrecht de woonmogelijkheden voor lagere en midden inkomens wil versterken;
- De provincie streeft naar 50% betaalbare woningbouw op regionale schaal met huur in het sociale- en midden segment en koopwoningen tot de NHG grens;
- De behoefte aan goedkope koopwoningen ook de komende jaren groot blijft;
- Het mogelijk maken van koop voor lagere inkomens bijdraagt aan het realiseren van de woonbehoefte van die groep;
- Er in Nederland verschillende projecten zijn waarin gemeenten (bijv. Ede en Amsterdam) en provincies (bijv. Noord-Holland) regelingen (in voorbereiding) hebben om ook lagere inkomens de mogelijkheid te bieden een woning te kopen, maar waarbij de meerwaarde op de aankoopprijs bij verkoop (grotendeels) terugvloeit naar de overheid.
- Deze regelingen het probleem kunnen ondervangen dat goedkope koopwoningen alleen betaalbaar zijn voor de eerste koper en later aan dat segment onttrokken worden;

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:
- Te onderzoeken of en hoe de provincie Utrecht zou kunnen bijdragen in een regeling om samen met gemeenten en Rijk het realiseren van goedkope woningen voor lagere en middeninkomens mogelijk te maken waarbij ook de juridische consequenties aan de orde komen.
- Te inventariseren of er bij gemeenten in de provincie Utrecht belangstelling bestaat om deze constructies samen met de provincie te ontwikkelen;
- Provinciale Staten over de voortgang van de uitkomsten uiterlijk eind 2021 te informeren.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Zoals u weet, hechten wij aan brede welvaart voor iedereen. Dat leverde voor de jaarrekening een mooi hoofdstuk op.

De heer **VAN SCHIE**: Ja, nog even over het thema wonen, want dat zult u begrijpen dat dat een van de wensen is waar de VVD zich druk over maakt. Dat is, mijn fractie is ook geïnteresseerd in de woningbouwplannen voor na 2030. Dus hoe denken we over de lange termijn na. Is GroenLinks ook bereid om na te denken over grotere woningbouwlocaties zoals Rijnenburg – die staat er natuurlijk te komen, dat weten we ook. Maar ja, als we nu al over de plannen voor de jaren ’50 moeten gaan nadenken, en de jaren ’40, is GroenLinks dan ook bereid om daarover na te denken van, waar kunnen we nog nieuwe woonkernen realiseren als het om meer gaat dan tien of vijftien of twintig woningen?

Uiteraard zijn we bereid om erover na te denken. Wij hebben alleen- Ja, hoe zal ik het zeggen? Wij willen graag eerst investeren op plekken waar we mogelijkheden zien binnenstedelijk bij ov-knooppunten. Dat heeft noodzaak, want op het moment dat we eerst gaan kijken naar Rijnenburg, gebeurt er op die andere plekken niks meer. En bovendien hebben we daar andere plannen, zoals u weet.

De heer **VAN SCHIE**: Ik denk ook niet dat we van mening verschillen over de noodzaak om ook binnenstedelijk te bouwen, hoewel wij soms denken van goh, het wordt wel veel heel vol. Vanochtend nog in de krant nog weer zo'n parkeerplaatsje in de stad Utrecht waar dan een flat moet komen en dat wij denken, nou ja, oké. Maar mevrouw Boelhouwer weet ook dat de vraag naar woningen niet ophoudt als die binnenstedelijke opgave compleet is. Dus we moeten toch ook gaan nadenken over 'wat erna'. Dan vraag ik toch aan mevrouw Boelhouwer: is zij dan ook bereid om na te denken over hoe we als we bijvoorbeeld agrarische functies gaan herbestemmen en herverkavelen toch meer ruimte kunnen creëren voor inwoners en niet alleen maar voor de opgave die we hebben op natuur en energie?

Zeker, voorzitter. Dat is juist ook de reden waarom wij deze motie indienen. Ik begrijp – dat weten we allemaal – dat er veel gebouwd moet worden. Er is veel plancapaciteit. We zijn bezig met het regionaal programmeren en we willen zeker denken over de verdere toekomst. Dat is ook waarom we heel graag naar aanleiding van de schaalsprongbrief met de gehele Staten, niet alleen met oppositie, met de gehele Staten een proces in willen richten om dat gesprek te voeren. Zeker.

Zoals u weet hechten wij aan brede welvaart voor iedereen. Dat leverde voor de jaarrekening een mooi hoofdstuk op. Een medewerker van het CBS gaf een boeiende toelichting in een infosessie. Mocht u die gemist hebben, die opname is er en het is echt interessant. Met die brede welvaart in Utrecht zit het wel goed, zo hoorde ik in een commissie zeggen. Maar brede welvaart willen we niet alleen nu en hier, maar ook voor elders en voor toekomstige generaties. En niet alleen voor de meeste mensen, maar voor iedereen. De sociale ongelijkheid neemt toe. En de verzorgingsstaat is in Nederland verkeerd afgesteld, aldus hoogleraar Economie Daniël van Vuuren in Tilburg. De mensen die de meeste bescherming nodig hebben, krijgen het amper. Ik zal u niet vermoeien met allerlei statistieken, maar u kunt dat nog eens nalezen als het gaat over kansen, inkomen, vermogen, wonen en arbeid. Wat geconstateerd is, is dat in de top de rijkdom aanzwelt, terwijl laagopgeleiden, jongeren en flexwerkers in de knel komen. Waar leidt dit toe? Tot een vrij simpele vraag. Een van de zaken die er nog steeds aan de hand is, is stagediscriminatie in onze provincie. Recent onderzoek toont dat aan. Ik zou heel graag van de gedeputeerde Strijk horen dat hij zijn invloed aanwent en bij ondernemers dit onderwerp aankaart, met de heel simpele boodschap: kappen met die discriminatie. Kan hij dit ook met de partners in de Utrechtse Talentenagenda afspreken en nagaan of de provincie soms zelf samenwerkt met bedrijven die zich hier schuldig aan maken, en daar het gesprek over aangaan?

De heer **DERCKSEN**: Voorzitter, u keek al naar mij.

De **VOORZITTER**: Nee, maar u heeft de gewoonte om naar de microfoon te gaan. Dat is heel goed, dan word ik alert, meneer Dercksen. Ga uw gang.

De heer **DERCKSEN**: Goed. Voorzitter, stel nou dat de werkgevers een ervaring hebben met, laten we zeggen, Belgen. En die Belgen zijn heel vervelend tegen vrouwen, een deel van de voorraad verdwijnt, ze komen te laat, ze zijn brutaal. Is dan beweging van werkgevers om Belgen buiten de deur te houden discriminatie?

Mevrouw **BOELHOUWER**: Voorzitter, laat ik eens zeggen dat ik niet zo heel goed weet wat ik aan moet met deze opmerking van de heer Dercksen, want dit is zo ontzettend suggestief. Het gaat hier om stagediscriminatie van mensen met een niet-westerse achternaam. U suggereert hiermee dat dit mensen zijn die niet functioneren tijdens de stage. We weten toch wel beter, meneer Dercksen. Ik kan hier echt gewoon geen serieus antwoord op geven. Het spijt me zeer. En ook u weet het beter. En dat vind ik heel kwalijk dat u dit hier zo poneert.

De heer **DERCKSEN**: Ja, dat gebeurt natuurlijk wel vaker dat men graag wegblijft van de inhoud, maar ik heb niet het idee dat mensen uit Polen in allerlei distributiecentra heel erg worden gediscrimineerd. Die komen hiernaartoe, die werken keihard.

Zullen we dat eens aan de Polen gaan vragen?

De heer **DERCKSEN**: Of ze hiernaartoe komen? Dan kunt u gewoon naar Nieuwegein rijden, dan ziet u dat al die Dc's vol zitten met mensen uit Oost-Europa. De Googlecentra, de Microsoft, daar worden massa's Hongaren geïnstalleerd. De elektrotechniek, er komt bijna geen Nederlander meer aan te pas.

De **VOORZITTER**: Wilt u dit korte debatje afmaken, want dan kan mevrouw Boelhouwer verdergaan met haar betoog.

De heer **DERCKSEN**: Ja, maar de vraag blijft staan: waar ligt de grens dat je een vrije keuze hebt om te kiezen met welke mensen je zou willen werken en de grens van discriminatie. Als u zegt – dat ben ik met u eens, ik heb hier met El Yassini van de VVD ooit weleens een discussie over gehad – het is natuurlijk verschrikkelijk voor mensen die het heel goed willen en kunnen, dat die daarop aangesproken worden. Maar u moet niet vergeten dat er wel een reden is dat sommige werkgevers zeggen, jongens, aan mijn fiets geen polonaise.

De **VOORZITTER**: Goed, ik wil tot slot op dit punt-

Mevrouw **BOELHOUWER**: Voorzitter, ik wil er graag op reageren. Ik stel een vraag aan de heer Strijk. Dat gaat over mensen die stage willen lopen, die een opleiding doen, bezig zijn met hun ontwikkeling, met hun toekomst. En het creëert kansenongelijkheid. We praten hier over een grondrecht. Het is niet de bedoeling op je afkomst gediscrimineerd te worden. Dus u kunt er van alles bij halen. Ik kan daar heel lang met u over in discussie gaan. Maar ik vind, jonge mensen die zich willen ontwikkelen, de kansen en de mogelijkheden op hun toekomst op die manier beperken, ontnemen- Weet u wat dat mentaal doet met deze mensen? Spreekt u eens met ze.

De heer **EGGERMONT**: Is het antwoord op de vraag van de heer Dercksen niet gewoon ‘ja’? Op het moment dat je alle Belgen over één kam scheert, is dat discriminatie. Dat is toch niet een moeilijk antwoord. Dat is gewoon zo. En daar wil ik u volledig in steunen. Maar volgens mij is het dan niet nodig om daar dan vervolgens een heel verhaal over te houden. Ja, dat is discriminatie, meneer Dercksen. Dat klopt. Want als u alle Belgen over één kam scheert, dan is dat zo.

De **VOORZITTER**: Ik stel toch voor om deze zijstraat van het grote debat snel te gaan verlaten. De heer Dercksen wordt rechtstreeks aangesproken. Die kan daar nog even op reageren. Daarna vervolgt mevrouw Boelhouwer haar betoog.

De heer **DERCKSEN**: Ja, maar is het ook niet een recht van een werkgever om zelf de mensen binnen te halen die hij zou willen? Die hij het best gekwalificeerd acht? Ik zei net al tegen mevrouw Boelhouwer, dat ik al eerder discussies met andere mensen ook in de Staten hier heb gehad. Natuurlijk is het zo dat het heel kwalijk is voor mensen die wel willen. Maar als je nou eenmaal de ervaring hebt dat het spaak loopt, kunt u dan die werkgevers allemaal gewoon discriminatie in de haren wrijven? Ik twijfel eraan. Ik kom eerder tot ‘nee’.

De **VOORZITTER**: Tot slot, meneer Eggermont. Het mag kort zijn, meneer Eggermont. Daarna gaat mevrouw Boelhouwer door.

De heer **EGGERMONT**: Ook daar is het antwoord gewoon heel duidelijk op: nee. Want discriminatie is gewoon discriminatie. Want het gaat helemaal dan niet om of mensen gekozen worden op hun kwalificaties. Het gaat er dan om dat ze gekozen worden, omdat ze Belg zijn.

De heer **VAN SCHIE**: Mag ik nog een andere interruptie plaatsen op het betoog van mevrouw Boelhouwer? Want mevrouw Boelhouwer sprak behartenswaardige woorden over het mbo en het toekomstperspectief en ook brede welvaart. Wij vinden welvaart ook heel belangrijk. We denken dat het een heel belangrijke randvoorwaarde daarvoor werk is. Nou is het lastige van werk dat je het vaak, vooral als het gaat om praktische beroepen, ergens moet doen en dat heel veel van de bedrijventerreinen in onze regio weggedroomd worden door verschillende colleges. Die denken, we hebben daar liever woningbouw. Dat willen wij ook. Wij vinden woningbouw belangrijk. Maar die bedrijventerreinen komen wel in de knel. Dus mijn vraag aan mevrouw Boelhouwer is ook: wil ze met de VVD meedenken ook voor nieuwe locaties voor bedrijventerreinen, waar de maakindustrie terecht kan, waar al die mbo’ers met een goed toekomstperspectief en die willen werken aan hun eigen brede en smalle welvaart ook kunnen werken?

Mevrouw **BOELHOUWER**: Nieuwe locaties, dat gaat mij een stapje te ver. Volgens mij, ligt er een plan voor de herinrichting en de duurzame upgrading van bedrijventerreinen. En er liggen een aantal heel goede rapporten aan ten grondslag. Dus ik denk, laten we dat gaan uitvoeren. Daar hebben we net een besluit over genomen. Ik zie vooralsnog geen enkele noodzaak om aan uitbreiding te denken.

De heer **VAN SCHIE**: Ja, maar, voorzitter, in het kader van die groeiopgave die we natuurlijk met zijn allen ook straks bespreken, zullen we toch ook moeten kijken van ja, met honderdduizend nieuwe inwoners – en misschien nog wel meer – en uitbreiding van onze economie, de wens ook om heel veel te investeren, ja, dan moet er ook wat verdiend worden in onze regio. De VVD wil ook daar niet stoppen met de plannen over drie of vijf of acht jaar. Want daar heeft mevrouw Boelhouwer gelijk: misschien is er voor de komende jaren wel aardig wat mogelijk met revitalisering, maar op een gegeven moment moet je toch ook gewoon nieuwe plekken voor werk gaan creëren door de ruimtelijke ordening in onze provincie. De VVD wil erover nadenken. Mijn vraag aan mevrouw Boelhouwer zou dan ook zijn: kijk eens even mee naar over twintig jaar en niet over vier.

Ik wil heel graag meedenken, juist. En ook dat is een onderwerp waarvan we voor na de zomer hebben gezegd, daar moeten we met elkaar over gaan spreken. En dan denk ik zeker met u mee. Maar goed, er zijn ook allerlei mogelijkheden die zich niet meteen in het ruimtelijk domein vestigen. We hebben gezien dat er veel thuisgewerkt wordt. Ik voorspel dat dat ook zo zal blijven. Er gaat misschien minder gewerkt worden. Er zijn allerlei andere mogelijkheden ook om minder beslag op die ruimte te leggen.

Ik mag verder gaan, hè. Oké.

GroenLinks is verheugd dat het onderwerp diversiteit en inclusie verder wordt opgepakt, ook in de eigen organisatie. Een ruime kilometer verderop ligt het langste regenboogfietspad en dat is van grote betekenis voor de LHBTIQ+-studenten en medewerkers, zo vertelde de glunderende initiatiefnemer. Heel goed om te lezen dat de provincie in samenwerking met anderen de regenboogprovincie gaat uitrollen. We zien ernaar uit daar meer over te lezen in de Sociale Agenda.

Voorzitter, kunst, cultuur en erfgoed lijkt een beetje onderbelicht, maar wij rekenen in de Begroting op een stevige, complete paragraaf over de sector die gebukt ging tijdens de COVID-periode. Met het steunfonds lukte het veel organisaties overeind te blijven en hun medewerkers aan te houden. De waarde van onze cultuursector is van groot belang gebleken, juist ook in de eerste maanden van de lockdown, maar de waardering blijft met lastige financieringsmodellen moeilijk, vooral ook voor de makers.

Onderbelicht is ook de transitie naar gezonde mobiliteit. En ook hier verwachten we in de Begroting veel meer inzicht.

Het opwarmende klimaat is de grootste bedreiging voor onze toekomst. De energie van ons gehele college op dit terrein is bewonderenswaardig. GroenLinks is blij met uw doorzettingsvermogen en noodzakelijke aanpak op tal van terreinen. Vanwege de uitgebreide bespreking van diverse onderwerpen vorige week laat ik het daar voor nu bij. Dank ook voor uw extra aandacht voor duurzaam bouwen en circulaire samenleving. De budgetten zijn wellicht nog wat krap, denken we. Wanneer verwacht u meer zicht op de werkelijke vraag?

Tot slot wil ik stilstaan bij de dekkingsvoorstellen. Zoals GroenLinks eerder aangaf, is de volgorde leidend. Ambities staan en worden verwerkt in programma's en uitvoering. We dekken dat met onze inkomsten die onder andere bestaan uit het inzetten van onnodige reserves en de motorrijtuigenbelasting. Een lichte verhoging is in onze ogen dan ook meer dan gerechtvaardigd gezien de jarenlange stilstand in deze provincie. We komen over een verdere financiële groeisprong na het reces te spreken. We zijn voor nu met GS van mening dat dekkingsvoorstel 2 het meest passend is. Het is heel goed dat daar in IPO-verband gesproken wordt over de toekomst van deze belasting. Wat is eigenlijk uw inzet daarbij?

Dan, voorzitter, GS begint aan de tweede helft. GroenLinks rekent erop dat u ook die vol energie in gaat met de ambities uit deze Kadernota. Dan kunt u rekenen op de support van GroenLinks. Dank u wel.

De heer **EGGERMONT**: Wat wel opvalt, zijn niet alleen de dingen waar een fractie het over heeft, maar ook waar een fractie het niet of nauwelijks over heeft. Ik heb u wel horen zeggen dat u graag bij de Begroting meer inzicht wil ten aanzien van een gezonde mobiliteit. En u heeft het ook nog even kort gehad over de noodzaak van woningbouw bij ov-knooppunten. Alleen zien we tegelijkertijd bij de verantwoording bij de Jaarstukken staan dat er, als het gaat om de risico's die de provincie loopt,

nog verdere afbraak van het openbaar vervoer in het verschiet ligt. Op welke wijze moet ik dan uw vraag naar meer inzicht duiden met deze afbraak, met deze afschaling, met deze negatieve spiraal, in het vizier?

Voorzitter, GroenLinks is het niet eens met de terminologie die de SP keer op keer over ons ov neerzet. We hebben daar ook meerdere gesprekken in de commissie over gehad. We stellen vast dat in deze Kadernota geen extra claim gedaan wordt op het openbaar vervoer. Ik heb begrepen dat gisteren de vervoersplannen gepresenteerd zijn, waar helemaal geen sprake is van verdere afschaling. Ik zou u willen verzoeken om niet de hele tijd zo negatief te doen over een goed florerend openbaar vervoer hier. Ik spreek uit eigen ervaring. Als ik naar Wijk bij Duurstede met de 41 ga, dan kan ik kiezen uit meerdere lege bussen per uur. Ik weet zeker dat dat- Nou ja, goed, daar kun je het inderdaad nog over hebben, of dat zo efficiënt mogelijk is. Ik denk dat het niet goed is om lege bussen te laten rijden, laat staan om lege bussen op nog meer plekken te laten rijden. Dat is ook niet goed voor de schone lucht. Dus, ja, het spijt me zeer. Ik zou willen dat de terminologie aangepast wordt naar de werkelijkheid.

De heer **EGGERMONT**: Ik ken het hele verhaal van lege bussen. Dat is natuurlijk een verschijnsel wat te maken heeft met dat je een totaalsysteem moet neerzetten, anders werkt het systeem in zijn geheel niet. Wil mevrouw Boelhouwer zeggen dat alle bussen 41 leeg rijden? Of wil ze zeggen- Want daar gaat het namelijk om: het gaat namelijk om het totaalsysteem. Het is heel makkelijk om het te versimpelen naar die ene bus die u op een bepaald tijdstip leeg ziet rijden. Dus wilt u ingaan op de vraag die wij stellen ten aanzien van de negatieve spiraal die op dit moment ingezet wordt?

Ik herken niet de negatieve spiraal, dus daar kan ik ook niet op reageren.

Mevrouw **RIKKOERT**: Ik had eigenlijk meer een informerende vraag nog aan de heer Eggermont. Was hij gisteren bij de informatiesessie aanwezig waarbij werd meegedeeld dat voor 2022 het zoveel mogelijk beperkt is?

De heer **EGGERMONT**: Nee, ik moest werken.

Mevrouw **RIKKOERT**: Volgens mij is er dan nog een goede boodschap terug te luisteren van gisteravond.

De **VOORZITTER**: Precies. Ik denk dat de boodschap is dat het debat van gisteravond ook relevant is voor deze discussie.

Dan dank ik mevrouw Boelhouwer. Zij was aan het eind gekomen van haar inbreng namens GroenLinks.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Weyers.

De heer **WEYERS**: De staart van onze inbreng wordt ook nog door de heer Dinklo gedaan, met een kleine afwijking van de woordvoering.

Voorzitter, collega's, terug en vooruit kijken, dat doen we vandaag bij de bespreking statenvoorstel van de Kadernota. Het leidend hoofddocument is de Omgevingsvisie en ze verloopt via enkele beslispunten. Het eerste beslispunt faciliteert de bevolkingsgroei. Deze coalitie lijkt het een goed idee om een overvolle provincie nog eens 25% tot 30% te laten groeien de komende dertig jaar. Deze provincie telt dan 1,7 miljoen inwoners. JA21 bekijkt de woningbouwopgave liever in een wat groter Randstedelijk verband en ook vanuit de woonbehoeften en ziet dan bijvoorbeeld kansen in een nog steeds lege Markerwaard, waar een deel van die woningen bij een kleine inpoldering gebouwd kan worden. Of het ruimtebeslag van energielandschappen die ook heel veel woningbouwruimte wegnemen.

Het tweede beslispunt draait om grote transitieopgaven en om de zogenaamde brede welvaart, een schijnbegrip waarvan niemand precies weet wat het nou eigenlijk is. Brede welvaart is dus zo'n beetje de huidige versie van wat vroeger welzijn werd genoemd. En ook toen dacht men al dat het gratis was. Bijzonder overigens dat deze coalitie uitgerekend deze term toevoegt, omdat diezelfde coalitie het welzijn van mensen bedient met onbetaalbare ophokappartementjes en een geïndustrialiseerd natuur- en cultuurlandschap.

En tenslotte het beslispunt dat draait om de financiële dekking, waar collega Ted Dinklo bij het eind nader op in zal gaan. Maar de korte versie, zoals die op ons overkomt, is toch, ja, meer geld voor megalomanie en minder ruimte voor mens, plant en dier. Dat dier kan op de boerderij wonen of in het bos rondlopen.

Laten we ook de voortgang van de ambities zoals destijds, twee jaar geleden, zijn geformuleerd eens wat nader bekijken. De meest in het oog springende zin vond ik de afgelopen twee jaar, en ik citeer ‘de opgaven en ambities waaraan gewerkt wordt vanuit een open en transparante houding worden opgepakt in samenwerking met onze partners en met ruimte voor initiatieven vanuit de samenleving’. Een open en transparante houding met ruimte voor de samenleving. Ja, ja. Zouden die honderden agrariërs die zich hier in oktober 2019 massaal verzameld hadden in dit huis en vandaag in Den Haag dat nou ook zo ervaren? Ik heb niet de indruk, eerlijk gezegd. Of die honderdtwintigduizend ondertekenaars en de medische instituten van het Utrecht Science Park die recent, in maart nog, 3.800 vierkante meter plek wensten van een Unesco-nominatiegebied van tachtig kilometer lang en vier kilometer breed. Een nominatie die twee maanden later door Unesco al wat meer ter discussie werd gesteld. Ook zo’n lekker opgepakt en aangevoeld initiatief vanuit de samenleving. Of dat in aanloop naar de gemeentelijke verkiezingen in de finale besluitvorming omtrent de Regionale Energie Strategieën het verzet uit de burgerij en de Tweede Kamer flink aanzwelt. 15 juni heeft de Tweede Kamer met 133 stemmen voor een motie aangenomen om de onbekende effecten van windturbines op de gezondheid van omwonenden verder te onderzoeken alvorens de RES’en verder vorm te geven. Vorige week, 1 juli, oordeelde de Raad van State dat de normen die nog gebruikt worden voor de vergunningverlening bij windparken niet voldoen aan het Europese recht. Het wringt dan met name bij onbekende milieueffecten. JA21 heeft hier herhaaldelijk betoogd dat ook energieopwekking door bedrijven gebeurt die gewoon hetzelfde parcours dienen af te leggen als andere bedrijven, inclusief een MER-rapportage. Omdat deze coalitie het welzijn van mens en dier, via die brede welvaart, zo enorm koestert, zijn vorige week de eerste kaders voor beide RES-regio’s Amersfoort en Foodvalley maar snel aangenomen. Zelfs over een ruimtelijk inpassingsplan hoeft sinds vorige week niet meer besloten te worden door dit parlement, want dat is in samenwerking met de partners natuurlijk allang afgekaart. Maar iedere week bericht de regionale en lokale media over zogenaamde participatie- en inspraakavonden die zonder uitzondering als een transitiedictaat ervaren worden. Ik heb tegenstanders van al dit moois weleens verteld dat dat hier aan de Archimedeslaan donuteconomie wordt genoemd. En toen was het goed. Ondertussen worden in de gemeenten Renswoude, De Ronde Venen, Nieuwegein, Wijk bij Duurstede, Montfoort, IJsselstein, Oudewater, Houten en Lopik – ik kon het niet uit mijn hoofd onthouden – nu al de medewerking aan windturbines gestopt of flink verminderd. Wij voorspellen, dat lijstje gaat nog veel langer worden. Wethouders en raadsleden denken logischerwijs met de verkiezingen in aantocht ‘ja, ik ben gek, voor mij geen politieke zelfmoord’. Uitstappen, distantiëren en sensibiliseren nu het nog kan. Kortom, ruimte voor de samenleving dus, wij zien het niet zo.

Ondertussen lopen de trams doorlopend uit de rails, wordt het rijk heel open-

De heer **WESTERLAKEN**: Ik was toch even benieuwd. Ik woon zelf in de gemeente Lopik. Ik heb ook de bijeenkomsten in Lopik meegemaakt over de energiestrategie. Het verbaast me dat de heer Weyers melding maakt over het feit dat Lopik niet meewerkt aan windenergie. Mag ik hem erop wijzen dat Lopik de oudste, of de eerste, gemeente in deze provincie was die windenergie heeft gerealiseerd en die nu ook van plan is om die windenergie verder uit te breiden?

Ik heb ook niet gezegd ‘helemaal niet meewerken’, maar ook verminderen. Dus het aantal wat voor ogen stond te verminderen. Heb ik begrepen, in Lopik, dat dat daar het geval is. Maar dat laat onverlet dat de algemene teneur van mijn-

De heer **WESTERLAKEN**: Heel kort. Ik maak toch bezwaar tegen deze manier van debatteren, want het betekent dat op basis van onjuiste gegevens gedebatteerd wordt en hiermee ook onjuiste beelden ontstaan over de manier waarop in deze provincie gewerkt wordt aan de energiestrategieën.

De **VOORZITTER**: De heer Weyers vervolgt.

De heer **WEYERS**: Dus wij voorspellen dat dit lijstje nog wat langer gaat worden.

Ik was al wat verder.

Ja, ondertussen lopen de trams dus uit de rail, wordt het rijk heel open en transparant buiten de Staten om een lightrail aangeboden – waarvan voorzitter Dijsselbloem dan zegt, nou, laat maar zitten, Utrecht – worden woningzoekenden niet bediend met de enig mogelijke grote sprong voorwaarts, namelijk Rijnenburg, waar samenwerking met de partners niet opgepakt wordt. Een prachtige zin is in dit verband ook op bladzijde 34 de opmerking over het journalistiek ecosysteem. Er wordt alles bij elkaar zo’n twee ton vrijgemaakt om de lokale media te versterken, immers, ik citeer ‘zij vangen het geluid van de straat op waar politici op kunnen reageren, zij zijn een waakhond’. Gezien

het beeld wat ik zojuist heb geschetst, zou dat bedrag nog wel flink verhoogd kunnen worden. Alleen zou dat niet helpen, want je moet ook de intentie hebben om de bevolking te dienen. En dat heeft deze coalitie helemaal niet.

Voorzitter, collega's, de belangrijkste indruk van JA21 de afgelopen twee jaar tot nu toe is dan ook, ja, toch een democratisch tekort. Democratie bestaat uit de relatie met de bevolking. En net zoals zakelijke - of privérelaties is dat iedere dag hard werken. Een van u, ik meen mevrouw De Haan van de ChristenUnie, vertrouwde me bij aanvang in 2019 eens toe, ja, iedereen zit hier natuurlijk wat anders in de wedstrijd. Daar zijn we het helemaal mee eens. We kijken allen vanuit ons eigen filter naar de zaken die hier besproken worden, maar een club als JA21 zit niet alleen anders in de wedstrijd, wij zitten ook gewoon in een wat andere wedstrijd, namelijk die van het heroveren van een volksmandaat bij publieke besluiten. Dat wil ik kort eens even toelichten.

Voor JA21 is het essentieel dat politieke besluiten herroepen of voorkomen kunnen worden door de bevolking zelf als ze dat nodig vindt. En ook dat zij, die beslissingen over de bevolking nemen, gekozen kunnen worden door diezelfde burgerij. Tenslotte geloven wij nog wel in een bevolking die zijn woning, auto, spullen of bedrijf zelf bezit, mag bezitten. Alleen deze drie – zelf beslissen, benoemen en bezitten – garanderen dat de bevolking de stateneconomie stuurt in plaats van andersom. Dit permanente gevecht vinden wij van JA21 democratische corebusiness. En als dat mechanisme hapert of stilvalt is er geen democratie, vinden wij althans. Democratie is iets van daden en niet van woorden en van een houding. Zeg maar, brede democratie als alternatief voor brede welvaart. Hoe mooi zou dat zijn? En collega's, wij hadden in 2019 stiekem toch wat gehoopt dat een gekozen provinciaal middenbestuur met haar toch wat beperkte autonomie en dito begroting zich wat, nou ja, vrijer durfde op te stellen. Iets democratischer, wat kan ons het schelen. We hebben de formateur destijds voorgesteld om geen dichtgemetseld bestuursakkoord op basis van de helft plus één te maken, maar de belangrijkste dossiers voor de komende vier jaar vast te stellen en de bijbehorende statenvoorstellen hier gewoon parlementair met een werkbudget voor te leggen en dan daarover te besluiten. Tegenwoordig heeft vooral het politieke linkerdeel de mond nogal vol van inclusie. Zeg maar, dat iedereen meedoet. Dat hadden wij in 2019 dus ook al, maar dan echt, zal ik maar zeggen.

De heer **WESTERLAKEN**: Voorzitter, ik zit met verbazing naar de heer Weyers te luisteren, want hij wekt hier de indruk dat hij in 2019 de Staten in is gekomen met een duidelijk plan en een duidelijk programma. Ik kan me herinneren dat hij toen heeft gezegd dat ze dat niet hadden. Ik kan me ook nog herinneren dat ze duidelijk hebben gezegd ook niet aan het dagelijks bestuur deel te willen nemen, omdat ze die plannen niet hadden. Wat hij hier nu suggereert, is een groot plan van JA21 – wat toen nog Forum voor Democratie was – wat ik al die jaren gemist heb.

Nee, dat is niet juist. Wij hebben niet meegedaan, omdat we vonden dat het bestuursakkoord op een andere manier ingeregeld zou moeten worden, op de manier zoals ik dat net heb verwoord. Het klopt inderdaad dat ons programma wat marginaal was. Dat had als reden, omdat wij eigenlijk een voorstel, dat helemaal niet gedragen werd in grote omvang door de Nederlandse bevolking – namelijk het Klimaatakkoord – weg wilden hebben. Daarmee was de campagne gericht op een belangrijke verandering in de Eerste Kamer die dat tegen kon houden. Dat is er vijf dagen voor de installatie van de Eerste Kamer alsnog door gejast. Dat was de keuze voor destijds. Het uitgebreide programma waar de heer Westerlaken aan refereert, nee, dat bestaat niet. We hebben overigens direct daarna met een terugwerkende kracht alle zeventig, tachtig punten die de griffie uitgebreid heeft geïnventariseerd alsnog van onze input daarop voorzien, waarmee op zichzelf prima politiek bedrijven kan worden voor de komende periode.

De heer **WESTERLAKEN**: Een laatste vraag aan de heer Weyers. Hoor ik u nu zeggen dat u eigenlijk alleen gekozen werd in Provinciale Staten om te kunnen kiezen voor de Eerste Kamer?

Nee, dat hoort u mij niet zeggen. Ik geef u een toelichting waarop de campagne van destijds – In maart 2019 werden drie volksvertegenwoordigingen gekozen: de waterschappen, de getrapte Eerste Kamer en de Provinciale Staten – waarom die destijds zo is ingericht, zoals die is ingericht. Het is trouwens een beetje – dat wil ik dan ook nog wel toegeven – mede de oorzaak van dat wij tegenwoordig JA21 heten.

Mevrouw **RIKKOERT**: Er werd net een citaat gedaan met 'geloof ik'. Daarom heb ik dat citaat even gecheckt. Dat wordt niet herkend. Dus ik vind het ook onsmakelijk dat het op deze manier naar voren wordt gebracht. En de heer Weyers geeft aan dat hij- Of in ieder geval, hij is heel negatief over het democratisch bestel. Hij is zelf onderdeel van dit democratisch bestel. Ik ben benieuwd wat u nou eigenlijk zelf wilt.

Dat zit in het nog komende gedeelte van mijn betoog.

De heer **VAN SCHIE**: Ja, het is natuurlijk wel mooi om met elkaar even over democratie te spreken. Ik wil de heer Westerlaken toch wel even bijvallen over die periode van het moment dat wij het gesprek aangingen met de kiezer. Dat is voor mij altijd het hoogtepunt van de politieke cyclus. Toen hebben we vele debatten mogen voeren hier, overal in de provincie, in alle zaaltjes en buurthuizen, in de media. Maar de grote afwezige daar was de heer Weyers. Eén keer gezien, geloof ik, en toen wilde hij niet zoveel zeggen. Dus ik vind nu zo, als je twee keer van naam veranderd bent en dan hier terugkomen en zeggen, ja, democratie vinden wij toch wel heel erg belangrijk, dan denk ik, ga dan ook even terugkijken in de spiegel, achteruitkijkspiegel, van hoe bent u nou zelf het gesprek aangegaan met de achterban. De VVD vindt het in elk geval belangrijk om het gesprek met onze wethouders, raadsleden en inwoners te voeren op die thema's die relevant zijn voor de kerntaken van de provincie. Ik vraag me dan wel af hoe de heer Weyers dat dan doet.

Het zit in het tweede gedeelte, het vervolggedeelte van mijn betoog. In het algemeen kan ik daarop zeggen dat wat voor de VVD misschien het hoogtepunt is, dat tijdens de verkiezingscampagne de democratie tot haar volle recht komt, wij dat ook nog wel vinden nadat er een bestuur is geïnstalleerd. Daar kom ik zo even op terug.

Want stel nu eens dat we bij de voorstellen- Nee, wacht even.

Stel nu eens dat we bij de voorstellen, moties en amendementen die we hier maandelijks voorleggen niet bij PS maar bij de bevolking in stemming zouden brengen – stel, het is even een gedachtenexperiment – die zouden ze gewoon in overgrote meerderheid afwijzen. Hartstikke democratisch. Gegarandeerd. Dat moet GS toch ook aan het denken zetten. GS doet voorstellen die mensen helemaal niet willen. De vijf partijen die de huidige provinciale coalitie vormen, haalden bij de laatste verkiezingen op 17 maart jongstleden ongeveer 38% van de stemmen. Bij de laatste peilingen lag dat ook alweer op 34%. Vijf partijen die net boven een derde van het huidige electoraat kruipen. En Utrecht wijkt electoraal echt niet drastisch af van het landelijke beeld. Diezelfde vijf partijen hebben opgeteld in slechts vier van de 26 Utrechtse gemeenteraden een meerderheid. We hebben dat toen ook al geconstateerd na het coalitieakkoord in 2019. Wij hebben ook regelmatig de afgelopen twee jaar gezegd, steek nou de thermometer bij belangrijke besluiten eens in de bevolking zelf, naast het obligate rondje gemeenteraden. Geen misverstand, dat moet ook gebeuren. Maar gewoon via een peiling of een referendum. En informeer actief als er iets groots aan komt. Maar dat wil deze coalitie niet. Als inwoners van Utrecht in overduidelijke meerderheid iets willen dat financieel kan, zal JA21 vanuit een principieel democratische houding – wat moet je anders in een democratie – dat steunen. Zelfs windturbines, zelfs nog meer inwoners. Met alle moties en amendementen die we zelf ingebracht of gesteund hebben, zou – zegt twee derde van de bevolking, dus niet alleen onze kiezers – akkoord gaan. Dan hadden we een Ronald McDonaldhuis, we hadden een windturbinevrije natuur, was Paleis Soestdijk geen woningbouwproject voor welgestelden, zouden we een groot deel van de woningbouwopgave in een nieuw stadsdeel kunnen onderbrengen en hadden we een eerste besluit leidend tot aanleg van een metro- of snelwegtunnel ter ontlasting van de stad Utrecht, en de motie met deze strekking genaamd 'Behoud Amelisweerd en ga onder de grond' dienen we vandaag dan ook in. Voorzitter, gewoon enkele voorbeelden van besluiten die de bevolking door dik en dun zou steunen als ze daartoe de gelegenheid zou krijgen.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M70 van het lid Berlijn (JA21) inzake Behoud Amelisweerd en ga onder de grond.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 7 juli 2021 ter bespreking van het statenvoorstel Kadernota 2022-2025 (PS2021PS10).

Constaterende dat:
- De minister van Infrastructuur en Waterstaat de A27 bij Amelisweerd wil verbreden;
- Dat de verbreding tot veel maatschappelijke weerstand en politieke verdeeldheid leidt.

Overwegende dat:
- De inwoners van Utrecht veel waarde hechten aan de natuur van Amelisweerd1;
- Een alternatief plan van een geboorde tunnel niet of nauwelijks is onderzocht2.

- Het de moeite waard lijkt om een dergelijk plan op zijn minst grondig te onderzoeken.

Spreken uit dat:
- Zij onderzocht willen hebben of een geboorde tunnel een haalbaar alternatief is voor het huidige tracébesluit.

En vragen de griffier:
- Een afschrift van deze motie naar de (in)formateur te sturen.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **VAN SCHIE**: Ik denk dat dit dan het moment is om die motie ook te bespreken, voorzitter. Kijk, de VVD is altijd voor het nadenken over een goede infrastructuur die de mobiliteit ten goede komt. Maar hier waren we toch enigszins verbaasd over, want wij denken met name dat er urgentie is bij het oplossen van de mobiliteitsknelpunten in onze regio en met name ook de snelweginfrastructuur. En om dan nu een heel nieuw plan te gaan willen maken met een ondertunneling onder een natuurgebied, ja, dat was leuk geweest als dat tien of vijftien jaar geleden was bedacht en nu parallel voor had gelegen aan de Tweede Kamer om erover te besluiten, maar we gaan er niet over en het is ook niet heel erg realistisch. Dus mijn vraag aan de heer Weyers is toch wel, hoe ziet hij dat dan voor zich? Gaan we dan nu zeggen, de provincie wil graag die tunnel bekostigen – stel dat dat € 2 miljard kost, optimistisch, maar stel – dan gaat eigenlijk nu dus de provincie zeggen, we hebben 2 miljard voor Rijksinfrastructuur over? Ja, ik vind het een beetje- Ik heb natuurlijk – ik kijk ook even naar de gedeputeerde Financiën – andersom de trend gemerkt dat wij als provincie in Den Haag heel graag onze hand ophouden voor de miljarden voor onze infrastructuur. Andersom heb ik dat nog niet meegemaakt.

De heer **WEYERS**: Ja, we hebben anders wel een paar weken geleden voor, ik meen, opgeteld ergens tussen de 1 en 1,5 miljard in het Nationale Groeifonds, met een verwijzing naar de bijdrage die deze provincie trekt voor nationale economie, plannen ingediend. Op zichzelf zou ter ontlasting het verder gaan van de draaischijf, die Utrecht is, daar ook prima een voorstel voor kunnen worden ingediend. Wij denken dat de kans groter is dat je met een beroep op een bijdrage aan de nationale economie dat zou kunnen doen – het is feite incidenteel geld, dat Groeifonds van 20 miljard – dan dat je dat niet doet. En ja, soms komen er nieuwe plannen, die omdat het nou eenmaal zo allejezus lang duurt in Nederland dat klopt wat u zegt – want de A27-discussie loopt al een jaar of tien en misschien wel zelfs langer, dat klopt – maar dat zegt meer over hoe lang we in Nederland over dingen doen, dan dat het plan op zichzelf een slecht plan zou zijn.

De **VOORZITTER**: Meneer Weyers, ik wijs u erop dat u even op uw taalgebruik moet letten. Voldoende, meneer Van Schie? De heer Weyers vervolgt.

De heer **WEYERS**: Ja, ik ben er bijna doorheen. Dus wij voelen eigenlijk kiezers en bewoners altijd wat in de rug priemen. En wij kunnen prima accepteren dat mensen iets willen wat ons onverstandig lijkt. We zullen ze zelfs feitelijk proberen te overtuigen van het tegendeel. Maar we zullen niet echt accepteren dat bestuurlijke besluiten tegen een overduidelijke wil van de bevolking worden genomen. Dat is eigenlijk wat ik erover wilde zeggen.

Voorzitter, collega Ted Dinklo gaat nog even in op wat er financieel beleidsmatig zou moeten gebeuren.

De heer **WESTERLAKEN**: De heer Weyers had het net over een referendum onder de bevolking. Volgens mij, hebben wij een verordening in de provincie met betrekking tot het houden van referenda. Waarom heeft JA21 dat initiatief dan niet al genomen?

Omdat het referendum in de provincie heel erg ingewikkeld is samengesteld. Als je de bepalingen daarvan bekijkt, dan zitten er een aantal bij waarin bijvoorbeeld GS om haar moverende redenen er altijd van af kan wijken. Wij vinden dat het wel wat eenvoudiger zou kunnen. Dit referendum bestaat sinds 2004, als ik het wel heb, en is ook nog nooit ingezet.

De heer **WESTERLAKEN**: Mag ik er nog één bij maken? Ik kreeg net de indruk dat JA21 niet opzag tegen ingewikkeldheden en altijd op zoek was naar oplossingen. Niet denken, niet praten, maar doen. Dus ik verwacht toch binnenkort een initiatief om een referendum te houden.

De **VOORZITTER**: Daar hoeft u niet op te reageren.

De heer **WEYERS**: Nee, maar het initiatief is door collega Michiel Fiscalini bijvoorbeeld al enkele- Een tijdje geleden een enquête- Een heel representatieve steekproef is natuurlijk goedkoper dan een referendum en geeft ook een prima indicatie van wat de bevolking wil.

Mevrouw **RIKKOERT**: Zojuist stelde ik de vraag aan de heer Weyers wat hij nou zelf wil. Ik heb even geluisterd. Ik kwam uiteindelijk tot één punt: dat is ondertunneling in een natuurgebied. Is dit het?

Nee, dit is het niet. Wij kijken wat anders tegen het idee aan om de komende dertig jaar de bevolking met 30% te laten groeien. Daar ben ik op ingegaan. Ik heb iets gezegd over transitieopgaven en over de onnodigheid van het invoeren van het begrip brede welvaart. Dat zijn drie belangrijke punten die in de Kadernota staan. Sterker nog, daar draait de hele Kadernota om. Volgens mij, ben ik daarop ingegaan om daar iets over te zeggen. Maar ja, je kunt natuurlijk niet alles in twaalf minuten-

De **VOORZITTER**: Nee. Ik zou u verder ook niet willen uitnodigen om dat nu weer allemaal te gaan herhalen.

Mevrouw **RIKKOERT**: Ja, dan zag ik dat, volgens mij, als een feitenvrij relaas.

De heer **DERCKSEN**: Ja, voorzitter, ik heb eigenlijk een vraag aan de heer Westerlaken, want het referendum, de verordening die wij hier hebben, is een adviserend referendum. Dat kan het college naast zich neerleggen. Als wij nou dat initiatief eens gaan nemen, kan de heer Westerlaken dan ook van tevoren aankondigen dat het bestuur van de provincie zich zal committeren aan de uitslag van dat referendum?

De heer **WESTERLAKEN**: Het antwoord daarop is nee. Het is een adviserend referendum. Zo werkt dat. Dan moet u een voorstel indienen om de verordening te wijzigen.

De heer **DERCKSEN**: Het maakt u eigenlijk helemaal niks uit, zo'n referendum, het maakt u niet uit wat de mensen willen. U neemt de heer Weyers de maat, maar u zegt, als de bevolking dan tegen stemt, dan doen we dat toch niet. Dus wat wilt u nou nog meer horen eigenlijk?

De heer **WESTERLAKEN**: Dank u, voorzitter. Ik spreek via u. Ik denk dat de heer Dercksen een probleem heeft met een ledenloze partij. Wij consulteren regelmatig onze leden. Ik kan u verzekeren, dat is toch een behoorlijk representatief deel van deze provincie. Het wordt steeds kleiner, dat geef ik toe, maar dat wil niet zeggen dat de kwaliteit minder wordt.

De **VOORZITTER**: Goed, dank u wel. Ik-

De heer **DERCKSEN**: Voorzitter, hij spreekt mij aan.

De **VOORZITTER**: Ja, hij spreekt u aan. Tot slot dan, meneer Dercksen. En dan ga ik echt naar de heer Dinklo, want die zit alsmaar te wachten.

De heer **DERCKSEN**: Als de heer Westerlaken een beetje heeft opgelet wat ik in de media heb gezegd, dan heb ik inderdaad een probleem met een ledenloze partij. Dus ja, ik ben niet te beroerd om zoiets toe te geven. In de peilingen blijkt dat het CDA intussen in zijn gehele fractie met mij mee kan rijden: ik heb zeven stoelen.

De **VOORZITTER**: Goed, dan hebben we die ook weer gehad.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Dinklo.

De heer **DINKLO**: Volgens mij, is nog maar 5% lid van een politieke partij, dus waar we het hebben over representatie?

Ik wil heel kort even ingaan op de financiële kaders. Ik ga daar wat meer over zeggen bij de Jaarrekening en de Voorjaarsrapportage. De Kadernota geeft natuurlijk niet alleen kaders aan voor beleid, maar geeft ook kaders aan voor het financiële beleid voor de komende vier jaar. Zoals wij eigenlijk verwacht hadden, gaat deze coalitiebegroting nog verder verhogen. Over vier jaar wil deze coalitie meer dan 100 miljoen meer gaan uitgeven. Laat ik even vooropstellen, voorzitter, dat mijn fractie niet principieel tegen meer overheidsuitgaven of principieel tegen het verhogen van opcenten is. Als we hierdoor meer natuur en meer infrastructuur of de restauratie van monumenten kunnen financieren, kan GS onze zegen krijgen. Alleen, en daar zit ons pijnpunt, heeft deze provincie de afgelopen jaren bewezen dat ze niet in staat is om realistisch te begroten. Elk jaar heeft ze een forse onderbesteding en ook de Jaarrekening 2020 is niet anders en laat zien dat ze bijna 80 miljoen minder heeft uitgegeven dan begroot. Nu gaan ze alvast de belasting met miljoenen verhogen, terwijl ze niet eens weten of ze het geld wel kwijt kunnen. We hebben een coalitie met veel ambitie, niet onze ambitie, een torenhoge begroting, maar geen mensen met de juiste kwalificaties om het te doen. Dit is wat ons betreft een cocktail die gaat leiden tot inflatie van de kosten, de inhuur van dure consultants om het werk te doen, waarbij de inwoners minder waar voor hun dure belastinggeld krijgen. Daarom deze oproep aan het eind van deze bespreking van de Kadernota: wij roepen nogmaals deze coalitie op, ga realistisch begroten, leer van de afgelopen jaren, pas dat toe in de Kadernota. En wat mij betreft, een organisatie wordt juist pas creatief als ze minder geld heeft in plaats van meer. We zullen niet veel indienen, maar wat we wel vragen: verhoog de opcenten niet. Dat zal onze eerste zijn. Maar anders, verhoog ze pas op het moment dat duidelijk is dat je het geld ook daadwerkelijk kan inzetten. Wij zullen daarvoor een amendement indienen en ook een motie, waarbij als het amendement niet aangenomen wordt, de motie misschien wel wordt aangenomen.

De **VOORZITTER** deelt mee dat het volgende amendement is ingekomen:

Amendement A56 van het lid Dinklo (JA21) inzake Geen verhoging opcenten in 2022 voor het vullen van de reserves.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 7 juli 2021 ter bespreking van de Kadernota 2022-2025 (PS2021PS10).

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:
Besluiten het beslispunt 1.d.i & ii. aan te passen als volgt:

- € 2,8 miljoen aan opbrengsten per jaar door een eenmalige, extra verhoging van 2% van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting per 2023, welke gedurende drie jaar cumuleert tot € 8,5 miljoen meeropbrengsten ;
- € 37,714 miljoen aan onttrekkingen aan saldireserve.

En gaan over tot de orde van de dag.

Het amendement maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **DINKLO**: Als laatste wil ik nog zeggen, ik hoor mevrouw Boelhouwer zeggen ‘we gaan de tweede helft in’. Wij als JA21 hopen dat er dan geen verlenging gaat plaatsvinden. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Westerlaken.

De heer **WESTERLAKEN**: Het was me het jaar wel. Vorig jaar maart stokte het raderwerk en alles begint nu weer knarsend en piepend op gang te komen. Ik ben blij dat ik hier weer in deze zaal mag zitten, namens de CDA-fractie het woord voeren. Aan de ene kant omdat ik weer gepromoveerd ben tot fractievoorzitter en aan de andere kant omdat ik twee keer gevaccineerd ben en me hier nu ook veilig kan voelen. Ik had me dit niet kunnen voorstellen. Binnen een jaar kan veel gebeuren.

Voor de behandeling van deze Kadernota heb ik zitten wikken en wegen of ik een soort van algemene beschouwing zou maken met allerlei gedachten over democratie en rechtsstaat of dat ik dat pas ga doen in het najaar wanneer we echt de Begroting vaststellen. Mijn keuze is gevallen op

een algemene beschouwing in het najaar. Maar wij hebben nog wel wat opmerkingen bij deze Kadernota.

Grote zorgen bestaan er bij ons over het moment van inwerkingtreding van de Omgevingswet en de effecten hiervan op het provinciaal beleid en de uitvoering. Uitstellen – en wie weet zelfs in het geheel niet doorgaan – van die wet betekent immers dat er geen wettelijke basis voor onze toekomstige manier van werken komt en dat dit ook voor de gemeenten zal ontbreken. Ik vermoed dat op basis van goede wil de voorgestelde werkwijze niet lang zal beklijven. Gelet op die vertraging of afstel heb ik een paar vragen. Welk effect heeft het uitstel van 1 januari naar 1 juli op onze organisatie? En dus ook op de Kadernota die voorligt. Betekent dit eventueel een halvering van de formatieruimte die gevraagd is? Is het niet verstandiger om de beoogde uitbreiding incidenteel met tijdelijke contracten te vullen tot we zeker weten of die wet daadwerkelijk ingevoerd gaat worden?

Het onderwerp wonen. Flexibel bouwen lijkt de laatste week plotseling de oplossing te zijn voor al onze bouwproblemen, maar het overgrote deel van de corporaties geeft aan hier niets in te zien, omdat het woningtekort een permanent probleem is. Mensen zijn op zoek naar een woning die zekerheid biedt, ook voor de lange termijn. Bovendien kun je een euro maar één keer uitgeven en staan investeringen in tijdelijke, flexibele woningen het vergroten van de structurele voorraad in de weg. Tijdelijke in woningen zijn in verhouding tot de korte tijd dat ze ingezet worden bovendien relatief duur. Voor spoedzoekers en doorstroming zou het een oplossing kunnen zijn, maar zonder plannen voor structurele oplossingen wordt woningnood niet opgelost. Hoe maak je woningen weer betaalbaar? Dat is de echte nood, vooral bij jongeren en senioren. Meer bouwen helpt niet, want de prijzen blijven stijgen, zien we. In de aanloop naar de Omgevingsvisie hebben we het Kader regionaal wonen en werken vastgesteld. Hierin hebben we vastgelegd dat er vooral betaalbare woningen moeten worden gebouwd en minimaal 50%. Of dit gehaald gaat worden, weten we in het najaar als we gaan evalueren.

De heer **VAN SCHIE**: Ja, ik meende, voorzitter, maar ik zal het niet goed gehoord hebben, dat de heer Westerlaken zei ‘meer bouwen helpt niet’.

Nee, ik zeg ‘meer bouwen helpt niet’, omdat die prijzen blijven stijgen. Dus in die zin zul je anders naar bouwen moeten kijken. Daar kom ik verderop nog op.

De heer **VAN SCHIE**: Maar, voorzitter, toen ik economieles had op de mavo – dat is alweer een tijdje terug – heb ik altijd geleerd dat vraag en aanbod op een gegeven moment iets doen met de prijs. Als ik de heer Westerlaken nu hoor zeggen, ja, meer bouwen helpt niet, dan denk ik toch van nou, het helpt in elk geval misschien een klein beetje.

Ik heb u net horen zeggen hoeveel een veertig meter woning in de stad Utrecht kost. Ik heb u ook horen zeggen wie de prijs bepaalt van de huizen en dat is de grond. Dus hoe meer huizen wij gaan bouwen zonder dat we precies weten wat we bouwen – en dat is de rode draad in mijn betoog – betekent dat niet dat het goedkopere huizen worden. En daar had ik het over.

De heer **VAN SCHIE**: Voorzitter, tot slot dan.

De **VOORZITTER**: Ja, misschien, maar ik hoor de heer Westerlaken zeggen dat hij nog in het vervolg van zijn betoog erop terug komt. Dus misschien is het goed om uw interruptie nog even op te schorten tot dat moment.

De heer **VAN SCHIE**: Ik wil dit momentum toch wel even pakken, voorzitter. We hebben natuurlijk de discussie ook wel gehad over grootschalig bouwen. Het CDA, die doet mee in deze coalitie, die zegt, Rijnenburg willen we eigenlijk niet bouwen. Maar ik kan u verklappen, als Rijnenburg gebouwd is er geen woningen voor viereneenhalve ton voor 33 vierkante meter in de stad Utrecht meer verkocht worden als je voor twee ton gewoon een heel leuke eengezinswoning in Rijnenburg zou kunnen krijgen. Nou- De heer Dercksen schudt weer van nee. Goed. Drie.

De heer **WESTERLAKEN**: Ik denk toch dat de heer Van Schie een aantal infosessies en debatten gemist heeft, want het is heel duidelijk geworden dat het CDA nooit heeft gezegd, wij willen niet bouwen in Rijnenburg. We hebben alleen gezegd, laten we nou eerst eens bouwen daar waar ook de gemeente Utrecht aangeeft dat zij wil bouwen. U zegt zelf, de autonomie van de gemeente is voor ons heel belangrijk. Dus dat willen we daar dan ook zo laten. Het tweede is, dat bij de gesprekken over het bouwen in Rijnenburg heel duidelijk is geworden dat het helemaal niet zo goedkoop is als u suggereert, want Rijnenburg is een heel lastig te ontsluiten en heel lastige plek om te bouwen als het gaat om waterbeheer. Dus de vraag is maar of dat je in Rijnenburg zo goed en goedkoop kunt bouwen als u suggereert.

De **VOORZITTER**: Het was een interruptie en die is nu al drie keer heen en weer gegaan. Dus ik stel voor dat de heer Westerlaken zijn betoog vervolgt.

De heer **WESTERLAKEN**: Mijn laatste opmerking ging over het evalueren van het kader. Wij stellen voor om, als die resultaten tegenvallen, een Taskforce Betaal Bouwen met Kwaliteit op te zetten, waarbij de provincie trekker is en zorgt dat ze de minimale kennis hiervoor in huis heeft en deze kennis verspreidt in het netwerk van alle 26 gemeenten. We hebben ook nog een gratis advies. Misschien dat de heer Van Schie zich dat ook kan voorstellen. Het begint bij slimme gebiedsontwikkeling – daar doelde ik net op – en betaalbare grondprijzen, want op het moment dat de grondprijzen uit de pan schieten, worden de huizen vanzelf duurder.

De heer **WEYERS**: Ik vroeg me af hoe het voorstel van de heer Westerlaken uit gaat werken op de schaarste. Uiteindelijk is alles een kwestie van schaarste. En dan gaan we deskundigen worden en dat nieuws en de inzichten overal links en rechts verspreiden. Wat gebeurt er dan met de schaarste c.q. bouwlocaties, kostprijzen van woningen en wat dies meer zij. Wat verwacht de heer Westerlaken daarvan?

Ik snap de vraag misschien niet helemaal. Welk voorstel bedoelt u?

De heer **WEYERS**: U kondigt net iets aan om een taskforce in te stellen, die een aantal dingen nog eens goed gaat onderzoeken en die kennis dan gaat verspreiden bij de organisaties die moeten gaan bouwen, als ik het wel begrepen heb. Klopt dat?

Mag ik, voorzitter?

De **VOORZITTER**: Ja, u mag, maar ik ben even op zoek naar of dit voldoende is om uw vraag te kunnen laten beantwoorden. Ja? Gaat uw gang.

De heer **WESTERLAKEN**: Ik begrijp nu wat de heer Weyers bedoelt. Het is eigenlijk een voortzetting van waar we al mee bezig zijn vanuit het provinciehuis. Er is al een enorme slinger gegeven aan de versnelling van de bestemmingsplannen of omgevingsplannen, zoals ze straks moeten gaan heten. Eigenlijk willen we op basis van die evaluatie kijken hoe we dat kunnen voortzetten, omdat we zien dat in sommige gemeenten de benodigde kennis om dat te versnellen niet of onvoldoende aanwezig is. Dus het is eigenlijk een voorstel van, laten we dat niet incidenteel doen, maar laten we daar een meer structureel karakter aan geven.

De heer **WEYERS**: Een duidelijk antwoord. Ik begrijp dat de heer Westerlaken verwijst naar het tekort van specialisten om procesmatig dit soort dingen te doen. En dat klopt. Er is een groot personeelstekort bij gemeenten, dat klopt.

Tot en met 2040 verdubbelt het aantal tachtigplussers naar 1,6 miljoen. Ik hoop daar tegen die tijd ook zelf bij te horen. Landelijke organisaties, het ministerie van Binnenlandse Zaken en VWS hebben de handen ineen geslagen om komende jaren meer dan 100.000 extra woningen te realiseren voor ouderen. In die afspraken is opgenomen 60.000 extra woningen voor ouderen en 25.000 extra verpleegzorgplekken te creëren. Tot 2031 komen nog eens 100.000 extra woningen daarbij en 25.000 verpleegzorgplekken – dat is een lastig woord. Wij willen graag van het college weten of zij ons kan meenemen in de rol die GS ziet in dit verhaal en om hier in de provincie Utrecht een flink deel van te gaan realiseren.

Zojuist heb ik bij de ruimtelijke ontwikkeling al een opmerking gemaakt over het eventueel niet in werking treden van de Omgevingswet. Dat heeft ook consequenties voor de onderwerpen bodem, water en milieu. Kan GS aangeven wat de gevolgen hiervan kunnen zijn voor de vertraging of niet inwerkingtreding van de wet? Mocht het toch allemaal wel doorgaan – wie weet gebeurt dat ook nog – hoe gaan we dan om met de vergunningverlening zowel op water-, bodem-, als ook op natuur- en erfgoedgebied? Ontstaat hier dan niet een probleem – en we hebben het al eerder aangekaart – in de governance? Hoe houdt de provincie haar rol als vergunningsverlener zuiver in de samenwerkingsorganisatie in de gemeenschappelijke regeling die ze hebben in de RUD? Moeten we dat misschien niet op een andere manier gaan organiseren?

Vorige week bij de behandeling van het Statenvoorstel RES'en hebben we al aangegeven dat de afweging lagere kosten of mooie landschappelijke inpassing een rol zou gaan spelen. De ruimtelijke kwaliteit wordt een steeds groter item: we zullen moeten kiezen – wat ons betreft, samen met de inwoners; ik heb net uitgelegd hoe we dat binnen het CDA organiseren – als we de ruimtelijke kwaliteit erg belangrijk vinden. Maar dat kan leiden tot extra kosten. Veel gemeenten geven de

voorkeur aan zonne-energie langs wegen, linten, zon op dak, boven windenergie. Het verdiept aanleggen van panelen met eventueel aanpassing van kleur kan leiden tot hogere kosten. Het is goed om daar nu vast stil bij te staan. Kan het college aangeven op welke wijze dit verwerkt zal worden?

De heer **VAN SCHIE**: Nu hebben we de heer Weyers natuurlijk iets horen roepen over ondertunneling van natuurgebieden voor wegen. Nu hoor ik de heer Westerlaken zeggen 'verdiept aanleggen van zonneweiden'. Hoorde ik dat nou goed?

Dat kan. Ja. Er zijn inderdaad initiatieven die zeggen, we kunnen ze zo wegwerken dat je ze nergens vandaan kunt zien en dat ze toch effect hebben.

De heer **VAN SCHIE**: Voorzitter, dan vraag ik me toch even af. We hebben de RES'en natuurlijk vorige week besproken en dit voorstel nog niet daar meegenomen. Maar stel dat dat zo is, dat gemeenten of grondeigenaren verdiept zonneweiden willen aanleggen, hoor ik de heer Westerlaken dan nu suggereren dat daar een rol voor de provincie in ligt om dan de onrendabele top daarvan op zich te nemen of zo? Ik ben nog even zoekende naar wat hij precies wil met dit voorstel.

Het is de vraag aan het college. Dus ik wacht het antwoord af of de provincie daar een rol in ziet.

De **VOORZITTER**: We wachten het af. Dat zie ik ook aan de heer Van Schie. Gespannen wel.

Mevrouw **HOEK**: 50PLUS wil gewoon even de knuppel in het hoenderhok gooien, om het even zo te zeggen. Het is onzijdig, hè. Ik wil graag een vraag stellen aan de heer Westerlaken. Wat vindt u ervan als wij gaan herindelen met Flevoland? Dan hebben wij gewoon wel dertig Rijnenburgerpolders en dan kunnen we daar gewoon- We willen toch nog een – ik weet niet hoeveel inwoners is de schatting – dertigduizend komen er geloof ik bij, en woningen. Vindt u dat een oplossing? Heeft u daar weleens aan gedacht, zodat we daar de buslijn 150 weer kunnen herstellen en vervolgens daar- Van de week stond in de kranten dat Flevoland met grote verbazing naar ons kijkt. Zo van, wij hebben alle grond die we nodig hebben, die men nodig heeft, om woningen te bouwen. Aan u de vraag van mij.

De **VOORZITTER**: Meneer Westerlaken, u kunt zonder schorsing reageren, begrijp ik? Gaat uw gang.

De heer **WESTERLAKEN**: Ik krijg een prachtige vraag. Ik kan me herinneren dat we in dit huis eens een keer gesproken hebben over een bestuurlijke vernieuwing in de vorm van een megaprovincie. Ik kan me ook herinneren dat 50PLUS daar toen niet voor was. Ik denk ook dat het samenvoegen met de provincie Flevoland helemaal niet de oplossing is. En gebouwd kan daar sowieso wel worden. Dus dat is het probleem niet. Ze mogen van ons daar rustig gaan bouwen. Ik kan me herinneren – dat is heel lang geleden; ik zat niet in de Staten, hoor, dat zeg ik erbij, maar uit de berichtgeving zo rond die tijd – dat er ooit ook daadwerkelijk is gesproken over de overloop uit de provincie Utrecht naar Zeewolde die heeft plaatsgevonden. Een van onze griffiers in een trotse bewoner van de gemeente Zeewolde, maar werkt iedere dag hier. Het is helemaal niet onmogelijk.

Mevrouw **HOEK**: Ik kan me dat heel goed herinneren, want ik werkte destijds, toen de Flevopolder drooggelegd werd, bij het ingenieursbureau Dwars, Heederik en Verhey, oftewel nu DHV Haskoning. Dat hele Oostvaardersplassen – ik heb dat al vaker gezegd – dat zou het bedrijventerrein worden, overloop vanuit Amsterdam en de omgeving. Maar ja, er kwamen wat spoorelementen van heel interessante viooltjes en toen heeft men bedacht om er maar een natuurgebied van te maken.

De heer **DE DROOG**: Even een punt van orde.

De **VOORZITTER**: Sorry, mevrouw Hoek, maar dit is de tweede, korte mogelijkheid om bij een interruptie nog iets tegen de heer Westerlaken te zeggen. En dat was dit, begrijp ik.

Mevrouw **HOEK**: Dit was het. Ik wil gewoon even zeggen dat ik me dat ook kan herinneren van heel lang geleden, want ik was erbij betrokken.

De **VOORZITTER**: Goed. Dank u wel. Dan stel ik voor dat de heer Westerlaken zijn betoog vervolgt.

De heer **WESTERLAKEN**: Ik ben blij dat we deze ontboezemingen van mevrouw Hoek meegekregen hebben.

Ik ga nu over naar het stukje bereikbaarheid. Wij vragen weer aandacht voor de veiligheid op de provinciale wegen. In het bijzonder deze keer ook voor die in Vijfheerenlanden. Vijfheerenlanden is nog niet zo lang onderdeel van deze provincie. Het onderhoud en de veiligheid van de wegen in Vijfheerenlanden verdient extra aandacht. Wij hopen dat we van de gedeputeerde te horen krijgen in welke tempo het op hetzelfde niveau komt als van de provincie Utrecht. Daarbij vraag ik extra aandacht voor de zogenaamde waterschapswegen. Dat is een fenomeen wat wij in de provincie Utrecht niet kenden, totdat Vijfheerenlanden in zijn geheel aan ons werd toegevoegd. Wat kan de provincie betekenen op het terrein van de veiligheid van die wegen?

Er is al eerder door anderen ook gesproken over het Groeifonds. Als we het moeten geloven, dan staat de provincie Utrecht voor een enorme groei-explosie.

Ik zie niet hoeveel tijd- Ik heb nog voldoende tijd, ik kan het net niet goed zien hier vandaan.

Een toename van het aantal inwoners die ons voorstellingsvermogen tart. En dit terwijl zo'n tien jaar geleden voorzichtig gesproken werd over krimp in verschillende delen. Dan bedoel ik niet de perifere delen van de provincie, maar zelfs in grote gemeenten. De financiële consequenties van deze mogelijke groei zijn door de provincie niet alleen op te brengen. Dat snappen we allemaal. En aanstaande maanden zullen we elkaar hierover nog uitgebreid spreken. Voor ons zal de vraag centraal in hoeverre voor dat vraagstuk alleen de stad Utrecht accommoderen, dan wel dat we het bestuur van de gehele provincie blijken te zijn met aandacht voor mobiliteitsvraagstukken van zowel het stedelijk als het landelijk gebied en aandacht voor alle mobiliteitsmodaliteiten, zowel de auto, als de bus, als de tram. Ik noem even voor de goede orde nog even welke problemen we hebben-

De heer **DE DROOG**: En de fiets.

En de fiets. Dat is echt voor het stedelijk gebied. Voor de goede orde noem ik nog even de problemen die we hebben in de provincie, behalve in de stad Utrecht. De N201, de N210, de Rijnbrug bij Rhenen, de ontsluiting van Vathorst, een brug over de Eem. Toch kwesties die geld kosten en die we niet uit het oog moeten verliezen als we gaan praten over die groeispurt die we moeten maken.

Eind mei werden we geïnformeerd over beraadslagingen van het Unesco-adviesorgaan ICOMOS. Die berichten waren niet erg positief. We hebben hier al op verschillende plekken over gesproken. Gelet op de ruimtelijke ontwikkelingen in de provincie – die de prijs voor de grond opdrijven en daarmee de prijs voor huizen – is het voor de voortgang nuttig als we weten wat de oplossingsrichting wordt. Graag hoor ik van GS waar zij aan denken.

Samen met D66-

De heer **VAN SCHIE**: Zou het voor het CDA ook een optie zijn om gewoon die hele ICOMOS-aanvraag maar gewoon in te trekken?

Nee, dat is voor ons niet dé oplossing. Nee.

De heer **VAN SCHIE**: Een vervolgvraag. Zou het dan voor het CDA denkbaar zijn dat we in elk geval aan ICOMOS laten weten dat we heel strikte randvoorwaarden stellen aan het behoud van ons erfgoed? Dat een ervan is, dat onze bewoners nog wel moeten kunnen leven en werken in onze provincie.

Ongeveer in die zin geformuleerd, denk ik, dat wij dat in het gesprek met GS wel in zullen brengen.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Ik heb een vraag aan de VVD. Is de VVD er wel voor om die hele aanvraag te laten vervallen?

De heer **VAN SCHIE**: Ja, voorzitter, tot nu toe zien wij niet echt in wat die aanvraag ons meer biedt dan een heleboel regelzucht, terwijl wij denken dat we in Utrecht heel goed in staat te zijn om zelf te bepalen welke ruimtelijke randvoorwaarden we stellen aan het behoud van ons erfgoed. En natuurlijk vinden we het mooi als er een etiket gehaald kan worden ergens, maar ik denk eerlijk gezegd dat de meeste van onze inwoners meer belang hechten aan een goede ruimtelijke ordening, goede ontwikkelingen voor toerisme en recreatie, woon- en werkplekken, dan aan het stempel uit Parijs.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Nee, hoor, het is helder. Dank u.

Ik was net begonnen aan het laatste stukje van mijn verhaal. Daar deel ik mee dat we samen met D66 en de SGP – een prachtige combinatie lijkt mij, wij exact in het midden – een motie indienen die het college vraagt om PS in positie te brengen in de discussie over de lange termijnscenario's. En

ook dat we graag zien, zoals afgesproken is, een kritische toets te doen op de lopende activiteiten. Dat is ongeveer ook wat de heer Van Schie aandroeg en wat ik ook hoorde bij de heer Weyers. We denken dat het heel belangrijk is om te investeren in een strategische functie in de financiële en administratieve organisatie. We willen graag-

De heer **JANSSEN**: Ik neem dat u de motie bedoelt die vanochtend in het systeem stond, die u samen met D66 gaat indienen.

En de SGP.

De heer **JANSSEN**: En de SGP. Die stond er toen nog niet boven.

Maar inmiddels wel.

De heer **JANSSEN**: Dat is voor u fijn om te horen. Maar ik heb toch wel een aantal kritische vragen over die motie, maar laat ik er met eentje beginnen. U zegt eigenlijk in die motie, we stellen voorwaarden aan deze eenmalige verhoging. Moeten we die motie dan zo interpreteren dat bij een volgende voorgestelde verhoging van de opcenten het CDA en D66 – of in ieder geval het CDA, want ik stel u de vraag – dat voorstel niet zullen steunen?

Wij denken dat als aan deze voorwaarden wordt voldaan, die verhoging niet meer nodig is.

De heer **JANSSEN**: De vervolgvraag is, u zegt, het college moet gaan nadenken over keuzes, maar zou het niet veel logischer zijn om eerst na te denken over keuzes en dan pas het instrument van verhoging in te zetten, mocht het nodig blijken te zijn? Wat wij denken dat niet het geval is.

Ik heb uw berekeningen gezien op welke wijze u het dichten van het gat wenst te realiseren. Die afwegingen hebben wij ook gemaakt. We hebben toen gezegd, we zien nu op dit moment de realiteit in van het verzoek, alleen wij denken dat de Begroting nog niet voldoende uitgeput is, dat activiteiten nog kritisch tegen het licht gehouden moeten worden. En daarom zijn we tot deze motie gekomen.

De heer **JANSSEN**: Maar is de inwoner zijn geld al kwijt.

De **VOORZITTER**: Ho, meneer Janssen. Ja, twee keer in een interruptie. Ja, nee, ik begrijp dat u gretig bent, maar er komt vast nog een moment vandaag waarop u verder over die motie kunt discussiëren. De heer Westerlaken vervolgt.

De heer **WESTERLAKEN**: Wij vragen ook aan GS om de bespreking van de eerdergenoemde financiële scenario's en de lange termijnvisies een vaste plaats te geven op de PS-agenda. We denken dat daar de eerste stappen al voor gezet zijn. Wat we ook heel belangrijk vinden – en dat is al vaker door ons gezegd – dat we als we meer geld gaan vragen, dat wel moet met uitgewerkte plannen volgens de doctrine 'geld volgt plan'. Ik heb goede hoop dat dit gaat gebeuren, want ik heb in de afgelopen weken een gedeputeerde dit al vaker horen citeren.

We zien graag een strategische functie met een integrerend karakter. Om dit te realiseren hebben we een budget nodig. Dat is wat ook aan het slot van de motie gevraagd wordt. Hiermee wil ik mijn bijdrage, deze korte bijdrage, niet een algemene beschouwing, beëindigen.

De heer **DERCKSEN**: Nog even over die motie, want ik ben even benieuwd, wat gaat u met de Begroting doen dan als er niet voldoende plannen zijn om die verhoging van de opcenten- Die plannen die het noodzakelijk maakt om die opcenten te verhogen, 1. En in hoeverre houdt u er dan rekening mee dat die plannen in de regel toch nooit allemaal worden uitgevoerd, want we krijgen het geld nooit op? In hoeverre is dat dan nog een overweging bij de CDA-fractie.

Dat is de overweging geweest om met deze motie te komen. We hebben gezegd, we zien nog steeds dat het begroten kennelijk nog niet voldoende goed wordt uitgevoerd. We zien nog steeds onderbestedingen. Kijk in de Voorjaarsrapportage. Dat is een van de redenen geweest om te zeggen, dan willen we daar nu echt heel scherp het college op aansturen en dat ook door PS elke keer laten bespreken, want anders dan blijven we met dat probleem zitten. Ik denk – en ik niet alleen, collega Wijntjes is even weggelopen, omdat hij weet wat ik nu ga zeggen – wij denken dat er voldoende ruimte in die Begroting zit om een heleboel dingen te kunnen realiseren, maar dat die wel eruit gehaald moeten worden. Daar zit nog een beetje een probleem.

De heer **DERCKSEN**: Ja, maar u zit in het college, volgens mij, de laatste keer dat ik keek. Dan kunt u toch ook- De motie wordt zelfs door de heer De Droog ondersteunt. Dan kunt u toch zeggen, joh, dit gaan we niet doen? Laten we eerst- Zolang ik hier zit, wordt het geld niet opgemaakt. Dus waarom zouden we dan gaan spreken over verhoging van de belastingen als we het geld niet weg geschept

krijgen? Dan moet je toch het uitgangspunt veranderen? Namelijk, zorgen dat dat op orde is in plaats van met een motie achteraf proberen daar de vinger op te leggen.

Ik denk dat dat een kwestie van smaak is. Wij stellen vast ook dat – dat staat niet zo exact in de motie verwoord – laten we zeggen, de administratieve organisatie van de provincie nog niet op het peil is zoals wij graag hadden gezien. Er zijn allerlei oorzaken voor. Veel daarvan ligt in het verleden. We constateren ook dat er in de laatste twaalf maanden, zestien maanden, enorm hard aan gewerkt is. Alleen, we zeggen tegelijkertijd, het is nog niet voldoende. We zullen daar toch nog een versnelling aan die verbetering moeten geven. Dat is eigenlijk ook wat deze motie zegt.

De heer **JANSSEN**: Ja, toch nog één reactie. We gaan nu toch nog niet die belastingvoorstellen vaststellen? Dat doen we pas in het najaar. Dus we zitten nu in juli. In november stellen we de Begroting vast. Dan constateer ik dat er nog vier maanden de tijd zijn. Wij hebben een eerste voorzet gegeven waar wij denken dat het geld gevonden kan worden. Ik zou zeggen, laten we die vier maanden goed met elkaar benutten. Hoe kijkt het CDA daartegenaan, dat we zeggen, laten we eens kijken of we in november dan die Begroting doorgelicht kunnen hebben?

Natuurlijk. Dat is ook door mevrouw Boelhouwer al gezegd. We zijn heel graag bereid om mee te denken, om heel goede voorstellen te maken. Maar dan denk ik toch ook dat de VVD deze voorstellen, deze amenderingen, niet moet indienen, omdat dat een enorme verschraling is van de provincie. Denk alleen al aan het hele cultuur- en erfgoedverhaal. Dat verbaasde mij van de VVD.

De heer **JANSSEN**: U bent van harte nogmaals om een subamendement op het amendement in te dienen. Dus die uitnodiging staat.

De **VOORZITTER**: Goed, dan is dit debatje, volgens mij, afgerond. Sowieso de inbreng van de heer Westerlaken, het CDA, afgerond.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Dercksen.

De heer **DERCKSEN**: Laat ik me eerst aansluiten bij de warme woorden die u sprak over de heer Balemans. Ik ben erg geschrokken van zijn overlijden. Ik wens zijn nabestaanden veel sterkte.

Voorzitter, bij het aantreden van dit college noemde ik het al het socialistisch Rupsje Nooitgenoeg. Die waarneming blijkt juist. Tal van taken neemt college op zich waar de provincie geen verstand van heeft en die niet vallen binnen het domein van de provincie. Naast het opstoken van bomen is opstoken van belastinggeld prioriteit geworden. En waarbij de deur, zoals al gezegd, openstaat naar nog hogere belastingen. Ik ga dat vandaag niet allemaal herhalen.

Ik wil het eerst hebben over onze bestuurscultuur. Die is ziek. En niet zozeer op de werkvloer, integendeel, maar het valt niet te ontkennen dat het belang van de bevolking bij de top van de overheid en de top van de bestuurders bijzaak is geworden. De waarheid is een optie, transparantie een gevaar. Ik sprak hier een collega uit de Staten over een heikel onderwerp en we stelden onszelf de vraag: stel, we gaan alle stukken opvragen, krijgen we die dan. We beantwoordden beiden die vraag met ‘nee’. Dat is dus de staat van onze democratie. Het bereiken en vasthouden aan baantjes is prioriteit, het belang van de bevolking is een bijzaak geworden. Ook op provinciale schaal, misschien met zijn eigen intensiteit, asbest in het provinciehuis. Niet het oplossen van het probleem was prioriteit, maar ambtenaren waren aan het uitzoeken of ik me misschien schuldig zou hebben gemaakt aan belangenverstrengeling. Kavels Dolderseweg, er werd gelogen tegen PS, tegen de Randstedelijke Rekenkamer. En hoe een deel van het ambtenarenapparaat kennelijk denkt over PS werd duidelijk toen de Unesco een rapport schreef over de Hollandse Waterlinie: jullie zijn te dom om die rapporten te begrijpen, laat ons nou lekker ons gaan, bemoei je er niet mee. De vraag is natuurlijk: waarom begreep de heer Van Muilekom als oud-lid van PS die rapporten dan wel, en wij niet? Intussen waait vanuit Amerika ook nog eens een keer de Marxistische BLM- en Woke-gekte over. We hoorden linkse mensen iedereen die blank is voor racist uitmaken, maar ook donkere mensen die zelfstandig nadenken, krijgen dat label opgeplakt. Over discriminatie gesproken. Het heeft er intussen toe geleid dat bijvoorbeeld in Amsterdam gewoon racistisch beleid wordt gevoerd: blanken niet gewenst; blanke sollicitanten met de beste kwalificaties worden bij overheidsdiensten weggestuurd, omdat ze niet de juiste huidskleur hebben. Dus ja, het institutioneel racisme introduceert in Nederland. En zelfverklaarde communisten zoals GroenLinks hier, de heer Bart hoor ik dat zeggen, zeggen het onomwonden: er moet een systeemverandering plaatsvinden. Het CDA schuift gewoon aan. Wat is er gebeurd in dit land, dat zelfverklaarde middenpartijen meebuigen met Marxistische ideologieën. En

waarbij lacherig wordt gedaan als partijen je willen voorschrijven wat je nog mag eten. Hoe haal je het in je hoofd om een ander voor te schrijven wat hij al dan niet mag eten?

Voorzitter, een paar weken geleden werd de regenboogvlag hier gehesen, omdat het democratische Hongarije een anti-homowet zou hebben aangenomen. Het bleek vooral een anti-pedowet en een wet die de seksuele opvoeding bij ouders laat in plaats van bij de staat. Je zou zeggen, daar zouden liberalen blij van worden. Of ik die hele wet zou willen toejuichen, dat weet ik niet. Maar wat ik wel weet, is dat de wet in een democratisch land tot stand is gekomen en dat Oost-Europa nu eenmaal conservatiever is en dat Oost-Europeanen veel beter weten hoe het is om onder totalitaire regimes te leven. We kunnen intussen jaloers zijn op hoe Oost-Europa het eigen land, soevereiniteit verdedigt, waakt over zijn eigen cultuur, de welvaart en de veiligheid. Een homo of jood kan in Boedapest veiliger over straat dan in Kanaleneiland of Amsterdam. We kunnen daar intussen politici, cineasten en journalisten aan toevoegen. Maar die regenboogvlag was natuurlijk hypocriet-

> Mevrouw **RIKKOERT**: Ik hoor de heer Dercksen iets zeggen over het inperken van grondrechten of in ieder geval de voorstellen die daartoe reiken. En dan geeft hij aan, ach, ja, ze zijn daar gewoon wat conservatiever. Zei u dat nou?

Ik weet niet waar u het heeft gehoord over het inperken van grondrechten? Ik heb het over een anti-homowet in Hongarije gehad. Over hoe wij hier omgaan met de rechten van burgers kom ik straks te spreken.

> Mevrouw **RIKKOERT**: Volgens mij gaat het wel degelijk over het inperken van mensenrechten.

Ja, ik heb het college gevraagd waar het precies in de wet staat – waar u het over heeft, die anti-homowet wordt die genoemd – waar de schoen wringt. Misschien kan ik het u vragen: waar in de wet staat precies dat het gaat over het inperken van grondrechten?

De **VOORZITTER**: Ik stel ook vast dat u art. 47-vragen heeft gesteld. Die worden aanstonds aan uw Staten toegezonden. Dus dat biedt misschien ook wel de gelegenheid om daar verder over te praten met elkaar.

De heer **DERCKSEN**: Ja, ik word aangesproken op het aanvallen van grondrechten. Ik vraag ‘welke’ en ik krijg geen antwoord. Mooi is dat.

> Mevrouw **LEJEUNE**: Ik hoor heel veel over de Verenigde Staten en andere delen van Europa. Ik hoor ook heel veel over het verleden. Is de heer Dercksen zich ervan bewust dat dit gaat over de Kadernota en dat we vooruit kijken naar 2022 tot 2025? En de Kadernota van de provincie Utrecht. Dank u wel.

Nee, dat is mij volledig ontgaan. Ja.

De **VOORZITTER**: Dan is dat ook opgehelderd. Ik stel voor dat u vervolgt, meneer Dercksen.

De heer **DERCKSEN**: Ik had het over de regenboogvlag, die hing aan het provinciehuis. Dus misschien kan ik het erover hebben. Die is natuurlijk wel hypocriet, want waarom werd die niet opgehangen toen Erdoğan een Pride-demonstratie vorige week uit elkaar liet meppen. Ik zou graag weten van het college waarom dat was. En waarom hijsen we hem niet als Max Verstappen racet in Saudi Arabië? Maar vooral, misschien nog wel veel belangrijker, waar was de provincie toen in Utrecht lesbische - en homoparen uit hun huis werden gejaagd, in Utrecht. En niet door aanhangers van Orbán. Waar waren jullie toen met de vlag, met een verklaring? Wat hebben jullie toen gedaan voor de slachtoffers. In Utrecht. Hier. Geen vlag. Niets.

Voorzitter, dan mobiliteit. Terwijl de autoverkopen weer door het plafond schieten en weer op niveaus van voor corona uitkomen, viel het weer op dat dit college nog steeds denkt dat de fiets de heilige graal is van het Mobiliteitsbeleid. Het onophoudelijke verkeersinfarct op de N201 wordt als een hete aardappel voor ons uit geduwd en ook Houten en Bunnik mogen het uitzoeken met het aanleggen voor wat betreft de aansluiting op de A12. Nee, dit college legt voor 1.5 miljoen zonnepanelen op een fietspad. Nul opbrengst, nul effect. En daarvoor verhoogt men belastingen.

Intussen piept de tram in IJsselstein onophoudelijk. Kan de gedeputeerde hier nog eens uitleggen wanneer die ellende voor omwonenden ophoudt? Dan wil de stad Utrecht ook nog wat tramlijnen en of wij die even willen betalen. Ik zou graag van de gedeputeerde willen weten hoe hij daar in staat, want we hebben daar natuurlijk helemaal geen geld voor. En Havana aan de Vecht, de stad Utrecht, wil ook nog de maximum snelheid in delen van de stad verlagen. Dertig kilometer per uur leidt natuurlijk tot veel meer verkeer op de Ring. Fijn, die verbreding. Maar welke gevolgen heeft dat dan voor het openbaar vervoer, vraag ik de gedeputeerde. Niet alleen zal dat leiden tot minder

reizigers – waarom zou je in een bus stappen als lopen net zo snel gaat – maar daardoor loopt ook de dienstregeling natuurlijk uit de rails. Betekent dat meer bussen of juist minder bussen en minder passagiers? Heeft de gedeputeerde daar al over nagedacht?

Klimaatbeleid, even kort – we hebben er vorige week veel over gesproken – alsof wij met onze achthonderdduizendste deel van het aardoppervlak het klimaat kunnen beïnvloeden. Alleen dat simpele gegeven bewijst al dat we hier te maken hebben met een psychose. We hebben ook nog een minister die in de Tweede Kamer zegt dat er Klimaatbeleid gevoerd wordt, omdat het dan in het oosten van Nederland wat meer gaat regenen. En dat is een beetje de staat van onze overheid. Overigens, Azië gaat zeshonderd kolencentrales bouwen. Maar laten we die klimaatgekte eens langs de meetlat van de rechtsstaat leggen. Volgens de Partij van de Arbeid behoedt de rechtsstaat je voor onrechtvaardige behandeling door overheden. Wat de ChristenUnie betreft is dat de basis van ons samenleven, de rechtsstaat. En GroenLinks vindt dat de democratische rechtsstaat geen menu is waaruit landen kunnen kiezen. Tot slot, D66 wil dat de kostbare instituties van de rechtsstaat – zouden ze daar ook de NPO mee bedoelen? – ons beschermen tegen willekeur van macht. Het zorgt ervoor, citaat ‘dat de overheid zich aan zijn eigen regels moet houden’. Kagiaanse ironie. Woorden die ook niets waard blijken als het gaat om de handhaving van het boerkaverbod, het uitvoeren van de antikraakwet of maatregelen waarvan ze dromen dat ze invloed hebben op het klimaat. Dan blijkt de rechtsstaat opeens wel een keuzemenu, want waar is dan de bescherming voor burgers? Een jaar geleden vertelde ik hier al over het Arrest van Nevele van het Europese Hof dat bepaalt dat er een uitgebreide MER moet worden uitgevoerd waarbij de plannen die milieuschade veroorzaken onderhevig zijn aan een uitgebreide MER: zonnevelden, subsidiemolens. Maar de RES-processie marcheerde een jaar lang stug verder in strijd met het Unierecht, maar wel Orbán en Polen de maat nemen. Intussen heeft de Raad van State zelfs zonder aanvullende vragen te stellen zich achter dit arrest geschaard. Maar niet alleen de RES is illegaal, alle windmolens in de provincie Utrecht zijn illegaal. En zelfs de Interim Omgevingsverordening. In het kader van het interbestuurlijk toezicht moet de provincie toezicht houden op gemeenten op het gebied van ruimtelijke ordening, bouwen en milieu. De provincie moet dus als gevolg van het Arrest van Nevele de gemeenten dwingen om die molens in Utrecht stil te leggen, want ze draaien zonder de benodigde MER. Illegaal. En er zit een kort geding in Houten aan te komen, begreep ik. Dus hoe is het hier precies met die rechtsstaat? Gaat de provincie dat doen? Al is het een jaar te laat. En wat ze gaat doen aan die illegale Interim Omgevingsverordening, ook in strijd met het Unierecht? Gaat dit college de burger beschermen tegen de overheid? En is het zelfs niet schadeplichtig, bestuursaansprakelijk misschien zelfs wel, omdat het een jaar lang niets met een arrest van het Europese Hof heeft gedaan.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M76 van het lid Dercksen (PVV) inzake Redt de rechtsstaat, deel 1.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 7 juli 2021 ter bespreking van het statenvoorstel Kadernota 2022-2025 (PS2021PS10).

Constaterende dat:

Dat recentelijk de Raad van State de het arrest van Nevele van het Europese Hof heeft bevestigd.

- Dat overweging 83 uit het Nevele arrest als volgt luidt:
  Volgens het in artikel 4, lid 3, VEU neergelegde beginsel van loyale samenwerking zijn de lidstaten verplicht de onwettige gevolgen van een dergelijke schending van het Unierecht ongedaan te maken. Hieruit volgt dat de bevoegde nationale autoriteiten, inclusief de nationale rechterlijke instanties waarbij beroep is ingesteld tegen een nationale handeling die in strijd met het Unierecht is vastgesteld, verplicht zijn om in het kader van hun bevoegdheden alle noodzakelijke maatregelen te treffen om het verzuim van een milieubeoordeling te herstellen. Dit kan er, voor een „plan” of „programma” dat is vastgesteld zonder rekening te houden met de verplichting een milieubeoordeling te verrichten, bijvoorbeeld in bestaan dat maatregelen tot opschorting of nietigverklaring van dit plan of programma worden vastgesteld (zie in die zin arrest van 28 juli 2016, Association France Nature Environnement, C-379/15, EU:C:2016:603, punten 31 en 32) en dat een reeds verleende vergunning wordt ingetrokken of opgeschort teneinde een dergelijke beoordeling alsnog te verrichten [zie in die zin arrest van 12 november 2019,

Commissie/Ierland (Windturbinepark te Derrybrien), C- 261/18, EU:C:2019:955, punt 75 en aldaar aangehaalde rechtspraak].

- Dat blijkens het arrest bij alle windmolens in de provincie Utrecht een deugdelijke vergunning ontbreekt en derhalve illegaal zijn;
- Dat de provincie in het kader van het wettelijk Interbestuurlijk Toezicht o.a. op het domein van milieu, ruimtelijke ordening en bouw toezicht houdt op gemeenten;
- Dat om de schadeplichtigheid, zowel van de Provincie als overheidslichaam als van de individuele bestuurders persoonlijk, zo veel mogelijk te beperken het noodzakelijk is per omgaande te handelen;

Dragen het college van Gedeputeerde Staten op:
Er op toe te zien dat gemeenten aan de illegale activiteiten, zijnde het functioneren van windmolens en alle plannen die daartoe zouden kunnen leiden, per omgaande een einde maken.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M79 van het lid Dercksen (PVV) inzake Redt de rechtsstaat, deel 2.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 7 juli 2021 ter bespreking van het statenvoorstel Kadernota 2022-2025 (PS2021PS10).

Dat recentelijk de Raad van State de het arrest van Nevele van het Europese Hof heeft bevestigd.

- Dat overweging 83 uit het Nevele arrest als volgt luidt:
  Volgens het in artikel 4, lid 3, VEU neergelegde beginsel van loyale samenwerking zijn de lidstaten verplicht de onwettige gevolgen van een dergelijke schending van het Unierecht ongedaan te maken. Hieruit volgt dat de bevoegde nationale autoriteiten, inclusief de nationale rechterlijke instanties waarbij beroep is ingesteld tegen een nationale handeling die in strijd met het Unierecht is vastgesteld, verplicht zijn om in het kader van hun bevoegdheden alle noodzakelijke maatregelen te treffen om het verzuim van een milieubeoordeling te herstellen. Dit kan er, voor een „plan" of „programma" dat is vastgesteld zonder rekening te houden met de verplichting een milieubeoordeling te verrichten, bijvoorbeeld in bestaan dat maatregelen tot opschorting of nietigverklaring van dit plan of programma worden vastgesteld (zie in die zin arrest van 28 juli 2016, Association France Nature Environnement, C-379/15, EU:C:2016:603, punten 31 en 32) en dat een reeds verleende vergunning wordt ingetrokken of opgeschort teneinde een dergelijke beoordeling alsnog te verrichten [zie in die zin arrest van 12 november 2019, Commissie/Ierland (Windturbinepark te Derrybrien), C- 261/18, EU:C:2019:955, punt 75 en aldaar aangehaalde rechtspraak].
- Dat de provincie recentelijk zowel de RES als de interim-omgevingsverordening heeft vastgesteld waarin tal van plannen voor het opwekken van energie.
- Dat Artikel 3 van de Richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2001 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's, als volgt luidt:
- Werkingssfeer
  1. Een milieubeoordeling wordt uitgevoerd overeenkomstig de artikelen 4 tot en met 9, voor de in de leden 2, 3 en 4 bedoelde plannen en programma's die aanzienlijke milieueffecten kunnen hebben.
  2. Onverminderd lid 3, wordt een milieubeoordeling gemaakt van alle plannen en programma's
  a. die voorbereid worden met betrekking tot landbouw, bosbouw, visserij, energie, industrie, vervoer, afvalstoffenbeheer, waterbeheer, telecommunicatie, toerisme en ruimtelijke ordening of grondgebruik en die het kader vormen voor de toekenning van toekomstige vergunningen voor de in bijlagen I en II bij Richtlijn 85/337/EEG genoemde projecten, of

b. waarvoor, gelet op het mogelijk effect op gebieden, een beoordeling vereist is uit hoofde van de artikelen 6 of 7 van Richtlijn 92/43/EEG.
- Dat het maken van plannen derhalve valt onder zowel de Richtlijn als het Arrest en dat de RES alsook de interim omgevingsvergunning in strijd zijn met het Unierecht tot stand zijn gekomen, nota bene nadat het arrest van Nevele bekend werd.
- Dat de provincie derhalve handelt in strijd met het Unierecht en hoe langer de provincie dit laat voortduren hoe groter de kans dat men schadeplichtig zal zijn, waaronder begrepen de individuele bestuurders.

Dragen het college van Gedeputeerde Staten op:
- Op de kortst mogelijke termijn zowel de interim omgevingsverordening in lijn te brengen met zowel de Richtlijn als het arrest van Nevele.
- Op de kortst mogelijke termijn de illegale besluiten van de RES-sen ongedaan te maken.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **DE DROOG**: Ik kan me toch niet aan de indruk onttrekken dat de PVV de boel wel heel erg omdraait: juist ons willen beschermen tegen dat waar wij onszelf met zijn allen proberen te beschermen tegen dat wat we in het verleden veroorzaakt? Ik verbaas me dat u niet met terugwerkende kracht vraagt om een MER voor alles wat we in de samenleving hebben neergezet, waar we ons toen niet van bewust waren, maar waar we nu de prijs voor moeten dragen met zijn allen.

De heer **DERCKSEN**: Waar heeft u het over?

De heer **DE DROOG**: Misschien het feit dat we met elkaar een klimaatverandering in beweging gezet hebben.

Ja, je wilde het niet zeggen, hè. Ja.

De heer **DE DROOG**: Ik vind het helemaal niet erg om dat te zeggen, voorzitter. Volgens mij, is dat precies waar het om gaat en volgens mij, is dat precies wat de heer Dercksen ontkent.

Nee, hoor, het klimaat verandert al 4,5 miljard jaar, dus dat zal niet opeens ophouden.

De heer **DE DROOG**: Ik zou dan toch heel graag een tijdcapsule willen en de heer Dercksen 3,5 miljard jaar terug willen sturen in deze geschiedenis.

Om vast te stellen dat het altijd verandert, bedoelt u?

De heer **DE DROOG**: Om te voelen hoe het toen was.

Om te voelen hoe het toen was.

De **VOORZITTER**: Meneer Dercksen, ik stel voor dat u gewoon uw betoog vervolgt.

De heer **DERCKSEN**: Het was in het verleden veel warmer met lagere CO_2-concentraties en andersom. Als de heer De Droog dat bedoelt, dan wil ik hem dat best toegeven.

Voorzitter, ik was klaar met Nevele en het arrest.

Maar laten we ook het functioneren van de overheid eens leggen langs de meetlat van het stikstofdossier. Ook zo'n voorbeeld van een verweesde overheid. Volgens de Kaderbrief is er geen snelle oplossing voor het zelfbedachte stikstofprobleem. Die is er natuurlijk wel. Althans, buiten je bubbel. Het meest simpele voorbeeld zijn de grensoverschrijdende natuurgebieden. In Duitsland vestigen zich daar gewoon agrarische bedrijven middenin natuurgebieden en aan onze kant van de grens moet je honderd kilometer per uur rijden. Dus wil je een snelle oplossing? Stuur een briefje van Von der Leyen, EU-cheffin, en zeg dat je natuurgebieden een andere status hebben. Einde probleem. Want wat zit er nou precies RIVM-modellen? Niet in de berekening, in de modellen zit de depositie van dieren in natuurgebieden. Als er een kudde ganzen landt in de natuur die de boel onderpoept, dan rekenen we die depositie niet mee, ook al is die tienduizend, honderdduizend keer erger dan wat de mens zou kunnen. Plantjes hebben er dan geen last van. Eén hond per dag uitlaten in een natuurgebied met een vergelijkbare depositie als de mens hebben plantjes geen last van. Biomassacentrales met mega stikstofemissies, Tata Steel, grote industrie, buitenland, hebben plantjes allemaal geen last van. Nee. Plantjes hebben alleen last van auto's en boeren. Sterker, de hardwerkende werkers van ons land, agrarische familiebedrijven, worden volledig ten onrechte aangemerkt als piekbelasters door een CDA-gedeputeerde. Niet de biomassacentrale. Nee. De boer.

Voorzitter, het is een grof schandaal. En het CDA zich maar afvragen waarom ze bijna niet meer bestaan. De WUR, de Wageningen Universiteit, deed eens onderzoek naar de depositie van agrarische bedrijven. Die kwam niet van vijftig tot vierhonderd meter, afhankelijk van de grootte van het bedrijf. Dit onderzoek was niet welkom bij het RIVM. Volgens die modelletjes reikt de depositie van de boer oneindig ver. Kent de gedeputeerde dit onderzoek? Wat vindt ze ervan? En wat doet ze ermee?

Stikstofarme planten trekken zich onder bepaalde stikstofniveaus niets aan van atmosferische concentraties, zo bleek uit datzelfde onderzoek en laatst bewezen in het Gelderse Korenburgerveen. Weten wij, vraag ik de gedeputeerde, waar die grens ligt bij onze plantjes in de provincie Utrecht? Op welke stikstofniveaus hebben ze er last van? En hoe hoog zijn die stikstofniveaus in onze natuurgebieden?

De **VOORZITTER**: Ik wil u er graag op wijzen – dat gaat niet van uw spreektijd af – maar dat u nog een minuut aan spreektijd heeft voor de hele vergadering. Bent u zich bewust.

De heer **DERCKSEN**: Ja, ik doe alles- Ja.

De **VOORZITTER**: Ja. Gaat u verder.

De heer **DERCKSEN**: U brengt mij van de wijs. Ik heb nog een minuut. Ja.

De **VOORZITTER**: Excuus. U kunt hernemen en dat gaat niet van uw tijd af.

De heer **DERCKSEN**: Maar komt er wat bij? Ja.

Mijn vraag is samengevat: hebben we nou in Utrecht in kaart om welke planten het nou precies gaat, onder welke stikstofniveaus? Want dat hebben we natuurlijk helemaal niet in kaart. En toch voeren we beleid.

Voorzitter, tot slot. In alle stukken die we vandaag bespreken, kwam het woord ‘immigratie’ precies nul keer voor. Gelukkig kunnen we ook dit jaar weer doen alsof de massa-immigratie – waar overigens geen vaccinatiebewijs of QR-code voor nodig is – geen invloed heeft op de natuur, op recreatiegebieden, op onze welvaart, op het mobiliteitsvraagstuk, de luchtkwaliteit, de leefbaarheid, de veiligheid, onze cultuur, de woningbouw, het energiegebruik en al helemaal niet op klimaatverandering. Op naar het volgend jaar als we Nederland weer met honderdduizend inwoners hebben verrijkt. De kans dat de struisvogels van dit college dan hun kop uit het zand hebben gehaald, is nul. Tot zover.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Droog.

De heer **DE DROOG**: Terwijl het land zich weer langzaam opent na een lange periode, voeren wij een halfjaar na onze laatste Algemene Beschouwing voor het eerst een beschouwing bij de Kadernota. Het markeert hoe we als provincie langzaam groeien naar een duidelijker planning en control cyclus. Het zou vreemd zijn om een halfjaar na de vorige beschouwing een totaal andere duiding te geven van onze opgave. Dus zouden we nu in mooie woorden kunnen vertellen hoe belangrijk het is om te werken aan de grote opgaven van onze tijd: zorgen dat mens en dier in vrijheid kunnen samenleven en floreren binnen de grenzen van de planeet. Vertaald naar de provincie: werken aan klimaat, natuur en biodiversiteit, ruimte voor wonen en werken, duurzame bereikbaarheid en een circulaire economie. Voorzitter, wat dat betreft dat deel van de Algemene Beschouwing kunnen we kort zijn. We leven in een tijd van grote maatschappelijke veranderingen. D66 wil alles op alles zetten om te zorgen dat we als provincie onze rol daarin zo goed mogelijk pakken. De vraag is hoe we die rol zo goed mogelijk pakken. We willen deze beschouwing gebruiken om daar aandacht aan te besteden. Dat doen we langs de lijnen opgaven, focus en keuzes maken.

Voorzitter, wat betreft de opgaven. De meesten van ons zijn zich tegenwoordig wel bewust van onze invloed op het klimaat, milieu en biodiversiteit. Daar liggen grote opgaven waar we ons op moeten aanpassen. Het is mooi om te zien hoe zelfs de VVD en het CDA in Den Haag zich meer en meer bekommeren om deze doelen. En dat ‘onze werk’ de moedige stap zet om vanuit het CDA te pleiten voor vernieuwing van de landbouw. Tegelijkertijd leven we in een aantrekkelijke regio waar de economie floreert, mensen willen wonen en bedrijven zich willen vestigen. De vraag naar groei is daarom een complexe opgave naar duurzame groei. Het vraagt om anders denken en anders handelen. Dat doen we als provincie natuurlijk niet alleen. In onze provincie moeten we de kracht van

diezelfde economie benutten. Daarom past ons economisch profiel van groen, gezond, slim en gezond stedelijk leven zo goed. We dagen en nodigen iedereen uit om op zijn manier vorm te geven aan die toekomst. De opgaven raken als ons beleid. Voor klimaat, circulaire samenleving en de ondersteunende digitalisering hebben we daarom ook terecht concernbrede opgaven geformuleerd. Daarnaast ziet GS ook dat de uit de Omgevingsvisie vloeiende toekomst nog niet zomaar gefinancierd kan worden. Investeringen in openbaar vervoer, Groen groeit mee, verduurzaming van woningen en de energietransitie, dat zijn grote uitgaven die om samenwerking met de samenleving vragen. Het is daarom goed om met elkaar de komende tijd over die grote opgaven en financiering ervan door te denken. Voorzitter, gelet op het belang van die opgave willen we GS vragen om in dit proces de deuren van het provinciehuis weer wagenwijd open te zetten voor inwoners en maatschappelijke partners, van gemeenten tot bedrijven.

Voorzitter, groot denken is goed. Maar het heeft het risico in zich om gestaag alles tot je terrein te rekenen. Focus en keuzes maken zijn daarom onontbeerlijk. Het voelt gewoon niet goed als het vaag blijft. Ik geef drie voorbeelden.

Klimaat. Een van de grootste opgaven van onze tijd. Van de urgentie en diepte van de klimaatopgave kun je onrustig worden. We dragen een grote verantwoordelijkheid. Ons gedrag van nu is bepalend voor het leven van morgen. We snappen heel goed dat klimaat een mondiaal vraagstuk is waar we afhankelijk zijn van vele anderen. Het helpt om de focus op onze eigen bijdrage scherper te krijgen, de opgave voor een klimaatneutrale provincie concreet, tastbaar en navolgbaar te maken. Afgelopen jaar dienden we daarom ook meerdere moties waar we nog op verdere uitwerking wachten. De veelbelovende RISE 2020 aanvraag in de samenwerking met Jordan Europe heeft het helaas niet gehaald. D66 wil de volgende Staten graag met meer focus, stuur en feedback op pad sturen.

> De heer **DERCKSEN**: Onderschrijft de heer De Droog nu eindelijk dat de invloed van Nederland op het Klimaatbeleid, zoals dat is geformuleerd zeventienduizendste graad is, dat Parijs vijfhonderdste graad is als het helemaal zou worden uitgevoerd? En onderschrijft hij ook dat er in Azië zeshonderd kolencentrales bij komen?

Voorzitter, ik heb dat nooit ontkend. Ik heb eerder in een debat ooit eens aangegeven dat wij hier in een regio leven waar we het ontzettend goed hebben. Dat we met elkaar in de loop der tijd een enorm probleem hebben veroorzaakt waar we een internationale verantwoordelijkheid met elkaar dragen. En dat als wij, vanuit onze positie, al niet de verantwoordelijkheid nemen om ons aandeel daarin te pakken we dan wel heel erg ver weg zijn van het bereiken van die doelen. Dus ja, ik onderschrijf uw punten daarbij. Ik kan het niet helemaal uitrekenen, maar het zal ongetwijfeld een fractie zijn van wat het werkelijk is. Maar ik kan u ook vertellen dat als wij met elkaar geld gaan inzamelen en ik zeg, geef iedereen één euro voor de heer Dercksen in Nederland dat het bij elkaar best een heel behoorlijk bedrag gaat worden, terwijl het per persoon maar een heel klein bedragje zal zijn.

De **VOORZITTER**: Dat is op zich een mooi voorstel natuurlijk.

> De heer **DERCKSEN**: Ja. Ga uw gang. Een soort ‘help Dercksen de zomer door’, dat kan best. Maar dat is wel jammer, die laatste zin, want daar spreekt u zichzelf tegen. Want, kijk, één euro voor elke inwoner en dan doe je er wat mee. Dan heb je 17,5 miljoen euro, dat is geld. Maar zeventienduizendste graad heeft geen effect. Als u door het land rijdt, ziet u wat voor een effect en impact het heeft op mensen, op geld, op inkomen, op armoede, op een vernietigd landschap voor zeventienduizendste graad. Dat is toch niet een afweging die u zo rationeel moeten kunnen maken?

De heer **DE DROOG**: De heer Dercksen vergelijkt de 17 miljoen opbrengsten met de resultaten die de één euro van een persoon zou moeten betekenen. Dat is natuurlijk een vergelijking van heb ik jou daar. Dat kan gewoon niet. Wij moeten gewoon onze bijdrage leveren, anderen zullen dat ook moeten doen. Wij moeten in ieder geval het voorbeeld geven hoe dat zou kunnen.

Voorzitter, ik was bij de vraag die ik aan GS wilde stellen. Kan GS zorgen dat er bij de Begroting heldere plannen liggen die volgens onze moties en de concernbrede opgave voor klimaat stevig zullen onderbouwen?

Dan kom ik bij wonen, ons tweede voorbeeld. Ook dit dossier zit ons niet lekker. De druk op de huizenmarkt blijft ongekend hoog. En de mensen die het lukt om een woning te bemachtigen, steken zichzelf diep in de schulden. Zorgen voor voldoende betaalbare woningen is niet voor niets een topprioriteit hier in de provincie. Versnelling van de woningbouw is iets waar statenleden namens onze inwoners voortdurend om vragen. Dus mijn vraag aan GS: hoe krijgen we zicht en grip op waar

en hoe wij als provincie betekenisvol kunnen zijn om te versnellen. Er is duidelijk behoefte aan concretere feedback op dit dossier. Kan GS dat bieden?

Tenslotte een voorbeeld, ook bij het Mediafonds missen we focus. De paragraaf hierover in de Kadernota loopt over van de ambitie over de rol van lokale media, maar eindigt met een fonds van tweehonderdduizend euro zonder een onderliggend uitgewerkt plan. Wij zien het verband niet. Wat is de rol van de provincie? Wat is de focus die we daarin kiezen? Hoe gaat zo'n fonds ons helpen om de kracht van lokale media te versterken? We willen GS daarom vragen om daar voor de Begroting een helder op de provincie toegesneden plan voor te leggen. Mocht blijken dat de rol van de provincie beperkt is of niet nodig of juist groter zou moeten zijn, kan dat ook een uitkomst zijn? Het gaat om focus.

Voorzitter, hoe concreter onze opgave en doelen, hoe beter we kunnen samenwerken met gemeenten, bedrijven en inwoners. Scherpte maakt ook voor hen inzichtelijk waar ze hun bijdrage kunnen leveren. D66 wil dat maatschappelijke opgaven ook echt gedeelde maatschappelijke opgaven zijn. Maak ze daarom tastbaar met een publiek dashboard of games, daag uit. Vier nieuwe records en mijlpalen die behaald worden, zoals een bepaald percentage reductie op CO_2. Of het aantal zonnepanelen op daken of het aantal woningen dat we dit jaar weer hebben gerealiseerd. Maak zichtbaar voor de samenleving hoever we zijn. Hang een grote teller op de gevel van het provinciehuis. Kan GS toezeggen te waken voor een te veel naar binnen gekeerde opgave?

Voorzitter, we moeten ook keuzes maken. Keuzes die bij onze focus passen. Keuzes die bij onze Begroting passen. Keuzes die passen bij het vermogen van onze organisatie. Twee jaar geleden mocht ik voor het eerst deel uitmaken van een onderhandelingsproces voor een coalitieakkoord. Ik verwachtte dat zo'n onderhandeling niet alleen zou gaan over wat je wilt bereiken, maar ook over de voortzetting van bestaande opgaven. Als onze dochter thuis vraagt of ze een abonnement op de Donald Duck mag, vragen we ons ook af of we het abonnement op de Tina kunnen opzeggen. Tijdens de onderhandelingen kwamen echter vooral lijstjes met extra wensen op tafel. Een helder overzicht van alle bestaande activiteiten bleek nog niet opgeleverd te kunnen worden. We besloten dat we elkaar vonden op de ambities, in te zetten op een verbetering van de financiële organisatie en in de uitwerking fundamenteel en taakstellend naar de bestaande uitgaven te kijken. GS heeft dit opgepakt en uitgewerkt. Twee jaar later zijn de achterstanden in de financiële administratie weggewerkt, de administratieve organisatie gaat met sprongen vooruit en er is kritisch gekeken naar de potjes op de rommelzolder. En toch, als die rommelzolder op orde is, wil dat nog niet zeggen dat de rest van de woning naar je zin is.

De Kadernota heeft daarom ook iets van een déjà vu. Het bevat veel nieuwe aanvragen, maar mist de relatie en samenhang met en reflectie op de bestaande activiteiten, meerjarendoelen en beleidsdoelen. Wat doen we dan niet? En waar kan het minder? Het brengt ons enigszins in dubio, zeker waar het gaat om de ophoging van de opcenten. We vinden dat de provincie volop door moet pakken op de ingezette koers en kijken reikhalzend uit naar het gesprek dat we zullen voeren over de financiële scenario's voor de toekomst. Maar het ontslaat ons niet om ook scherpte in de bestaande opgaven aan te brengen, zodat we die grote doelstellingen nog beter kunnen realiseren. We willen mede daarom dat de provincie investeert in een strategische en financiële functie. We dienen daarom met het CDA en de SGP een motie in. Enerzijds om GS de ruimte te geven om grotere opgaven op te pakken, anderzijds om de organisatie nadrukkelijk te versterken op strategie en samen met PS te focussen en keuzes te maken.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M69 van de leden De Droog (D66), Westerlaken/Wijntjes (CDA) en Van den Dikkenberg (SGP) inzake Financieren met focus en visie.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 7 juli 2021 ter bespreking van het statenvoorstel Kadernota 2022-2025 (PS2021PS10).

Constaterende dat:

- Gedeputeerde Staten de wensen en ambities van Provinciale Staten hebben doorgerekend en geconstateerd dat er een schaalsprong van de begroting nodig zal zijn in de komende jaren.
- Gedeputeerde Staten de begroting voor de komende jaren mede sluitend maken door middel van een verhoging, aanvullend op de reguliere indexering van de motorrijtuigenbelasting (MRB) van 2% in 2022.

Overwegende dat:
- In het coalitieakkoord is opgenomen dat eerst fundamenteel en taakstellend naar de begroting gekeken wordt alvorens de opcenten op de MRB boven de indexering te verhogen.
- De Provincie Utrecht in de afgelopen 2 jaar een inhaalslag en een grondige verbetering van de kwaliteit met betrekking tot de begroting en de verantwoording en de tussentijdse verantwoordingen heeft gerealiseerd,
- De accountant de kwaliteitsverbetering van de verantwoording (de jaarrekening) zeer positief beoordeelt.
- De Provincie Utrecht een versterking van de provinciale organisatie en financiële functie op het operationele vlak heeft doorgemaakt, maar dat deze versterking nog niet is voltooid.
- Een gedegen organisatie, onderbouwing van plannen en kaderstelling door PS van belang zijn voor de uitvoering van de begroting en dus van groot belang zijn voor de Utrechtse burger/belastingbetaler.
- Gedeputeerde Staten voorstelt om de helft van de meerjarig, incidenteel opgenomen verwachte vertragingsfactor (onderbesteding) van 2% op de materiële budgetten vanaf 2023 als structureel op te nemen en daarmee een extra impuls te geven aan het tegengaan van planningsoptimisme.

Overwegen voorts dat
- De provincie Utrecht niet de meest bemiddelde provincie is wat betreft reserves
- De provincie Utrecht tot de provincies behoort met de laagste motorrijtuigenbelasting
- Het belangrijk is om een structureel sluitende begroting te hebben, alsmede voldoende zicht op structurele financiering voor in plannen opgenomen ambities.
- Vragen vanuit de Staten met betrekking tot de strategische kwaliteit van de financiële functie van Provincie Utrecht inzicht geven in de behoefte aan versterking van een brede strategische functie binnen de provincie Utrecht.
- Er voor 2021 een nieuwe doelenboom is vastgesteld, maar PS de kwaliteit van deze nieuwe doelenboom nog niet in een integrale P&C cyclus heeft kunnen beoordelen (van kadernota tot jaarrekening)
- Provinciale Staten nog niet integraal hebben gesproken over de prioritering van middelen en inzet van capaciteit over die nieuwe doelenboom, noch getoetst of uitgevoerde activiteiten ook daadwerkelijk bijdragen aan het doelbereik.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:
Spreken uit dat:
- Aan deze eenmalige verhoging van de MRB de volgende aanvullende randvoorwaarden zijn verbonden:
    - *Gedeputeerde Staten brengen Provinciale Staten in positie om financiële lange termijn scenario's op basis van een integrale afweging te kunnen bespreken, waaronder een kritische toets op lopende activiteiten in relatie tot de programma- en beleidsdoelen.*
    - *Gedeputeerde Staten investeren in een adequate strategische functie, die GS en PS voorziet in integrale lange termijn visies en scenario's, inclusief scenario's en kansen voor cofinanciering door externe (publieke/private) partners en hefbomen om doelstellingen te financieren.*
    - *De bespreking van de financiële scenario's en lange termijn visie(s) krijgen een structurele plaats op de agenda van PS met als doel kennis en kwaliteit van het debat door PS over (integrale) financiële afwegingen te versterken.*
    - *Gedeputeerde Staten zorgen voor verder uitgewerkte plannen die voortvloeien uit in de omgevingsvisie genoemde ambities conform de doctrine 'geld volgt plan' en leggen deze tijdig voor aan de Staten teneinde de kaders vast te stellen*"
- De hiervoor genoemde overwegingen en randvoorwaarden het noodzakelijk maken dat een strategische functie met een integrerend karakter wordt ingesteld en dat een budget beschikbaar te maken van EUR 500.000 uit de begroting 2022, eventueel

incidenteel, maar altijd met oog op structurele verbetering, en een voorstel te doen voor structurele borging van de strategische functie bij de kadernota 2023.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **DE DROOG**: Ik geloof dat er een interruptie aan zit te komen.

De heer **JANSSEN**: Die had u kunnen verwachten natuurlijk. Maar goed, in ieder geval dank voor uw openhartige inkijkje in de coalitieonderhandelingen van twee jaar geleden. Ik krijg toch een beetje het gevoel- U vraagt om een strategische visie. Maar als ik dan hoor hoe het dan kennelijk twee jaar geleden is gegaan, krijg ik toch het gevoel dat u nu aan het college vraagt om achteraf nog eens strategisch te onderbouwen wat daar aan losse plannetjes en wensenlijstjes op tafel zijn gekomen. Moet ik uw motie zo interpreteren?

Voorzitter, twee jaar geleden was een heel andere tijd. Wij zijn zelf ook geschrokken van wat er op dat moment kon. Als ik kijk en ik kijk waar we nu staan, dan zie ik dat we enorme stappen gemaakt hebben, maar ik moet ook constateren dat daar waar we nu staan ik weleens denk, dat is eigenlijk waar ik dacht dat we twee jaar geleden hadden moeten staan. Dus durf ik nu aan om te zeggen, volgens ons, ja, we kunnen vooruitkijken, ja, we kunnen de grote opgaven met elkaar definiëren en dus zie ik ook ruimte om met elkaar te zeggen, ja, we kunnen ook daarin investeren. Maar dat neemt nog steeds niet weg dat we met elkaar moeten gaan kijken, wacht even, wat zit er dan in? En hoe verhoudt zich dat dan tot elkaar? En als we die stappen maken, kunnen we dan ook met elkaar de scherpte vinden tussen – zoals ik eerder aangaf – de programmadoelen, de beleidsdoelen, tot en met de activiteiten? Er moet een logisch verhaal in zitten. Volgens ons staan we nu op dat moment om die analyse te gaan maken.

De heer **JANSSEN**: Ja, dus eigenlijk zegt u nu dus achteraf, we hadden toen niet het strategisch inzicht wat we hadden moeten hebben, maar we destijds al wel vast besloten om een aantal van onze gewaardeerde reserves, die we heel erg hard nodig hebben voor toekomstige opgaven op het gebied van wonen, werken en bewegen, mobiliteit of wegen, zoals wij dat noemen, die hebben we alvast wel ingezet. Is dat dan niet achteraf gezien een beetje voorbarig en te snel besloten geweest?

Daar kan ik het uiteraard niet mee eens zijn. We hebben met elkaar besloten dat we die potten om gingen gooien. Er waren potten waarvan de VVD aangaf, het is hartstikke fijn om dat allemaal in reserves te stoppen en dat allemaal maar te laten wachten totdat het een keer uitgegeven kan worden. Uiteindelijk ligt er ook nog in de lange termijnplanning voldoende ruimte om ook voor die grote opgaven, waar we met elkaar voor zitten, een financiering te gaan vinden. Maar er is meer nodig dan dat. Het is verstandig om juist niet geld te laten wachten op een balans, geld van de gemeenschap te laten wachten op de balans. En daarom zijn we daarmee begonnen. Dat staat los van de vraag hoe de organisatie de kwaliteit kon leveren om ons te vertellen hoe en waar het allemaal naartoe ging in die activiteiten en hoe we daar snel met elkaar beslissingen over konden nemen. Als we een extra lijst hebben met allemaal extra aanvragen, dan wil je daarnaast een lijst hebben – en dat is eigenlijk wat ik bij de Begroting graag zou willen zien – met wat zit er in allemaal in? En hoe weegt dat nou ten opzichte van elkaar? Ook nu zien we een Kadernota met allemaal extra's, maar ik wil hem graag in het totaal beschouwen.

Voorzitter, politiek is geen hobby. We nemen in deze provincie besluiten over een 0,5 miljard euro publieke middelen per jaar en we willen doelen bereiken. We moeten met elkaar praten over de noodzaak waar we vinden dat we een publieke rol hebben. We moeten wegen welke opgaven zwaarder wegen dan andere. Dat is wat D66 straks bij de Begroting wil zien: scherpte, verbanden tussen de activiteiten, meerjarendoelen, beleidsdoelen en onze programmadoelen. Wat hierbij gaat helpen is als we onze vorig jaar opgestelde doelenboom kritisch tegen het licht houden en relateren aan die activiteiten. We willen GS daarom vragen om samen met de griffie in aanloop naar de begrotingsbehandeling extra aandacht te besteden aan deze verbanden en ruimte om daarover met elkaar in gesprek te gaan. Doen we de goede dingen? En doen we ze ook goed? D66 wil dat onze provincie voorop gaat in de transitie naar een duurzame, circulaire samenleving. Veel van onze inwoners en bedrijven zijn al in beweging. Laten we die beweging verbinden en samen versnellen, lef tonen en waarderen. Bijvoorbeeld zoals Wijk bij Duurstede tegen het advies van de minister is begonnen met verduurzamen van woningen op basis van de baatbelasting. Huis voor huis, maar ze

doen het wel. Wat D66 betreft, is er nog een hoop werk aan de winkel. Als alles goed gaat, laten we de COVID-maatregelen de komende tijd achter ons. We mogen weer naar buiten. We mogen weer ontmoeten. We zijn blij met de zeer actieve en open houding die dit college kiest. We roepen het college op om dit met kracht in alle programma's en dossiers voort te zetten en alles op alles te zetten voor een duurzame toekomst met Utrechtse kwaliteiten. Dank u wel.

De heer **WEYERS**: Ik heb het even af geluisterd, het betoog van de heer De Droog. Hij heeft het over grote doelstellingen, dingen die moeten gebeuren. Hij zegt een paar heel interessante dingen: we nodigen iedereen uit om bij te dragen aan de toekomst, de deuren moeten open, samenwerking met de samenleving opzoeken en zo komen we tot echt gedeelde maatschappelijke opgaven, en we naderen nu de tweede helft van deze beleidsperiode. Stel nou – dan kom ik een beetje terug op het punt wat ik steeds aangeroerd hebt – dat grote delen van de bevolking die grote doelstellingen en de manier waarop we dat hier in willen vullen eigenlijk niet willen of niet in dat tempo willen of niet in die mate willen of daar minder geld voor over hebben op de een of andere manier. Bent u dan ook bereid om dat bij te stellen? Hoe gaat u dan met de D in uw partijnaam om? Of zegt u van, nou, nee, daar komen we in 2023 weer op terug met de verkiezingen? Stel dat er bijgebogen zou moeten worden als het ware vanuit de bevolking – er staat niet helemaal in grote mate, stel, ze zouden er niet achter staan – hoe acteert D66 daar dan in?

JA21 raakt hier natuurlijk wel aan een van de kerndilemma's die wij gewoon voelen. In heel veel dingen kan ik in alles meegaan als het gaat om allerlei democratische lijnen, voorzitter. Maar dit is een probleem – en dan heb ik het even specifiek over het klimaatprobleem en het vraagstuk wat erin zit – daar rust zo'n enorme verantwoordelijkheid op ons, dat de richting daarin, de richting die we daar moeten bewandelen, echt wel helder is. De vraag is wel hoe je daarbinnen met elkaar vorm gaat geven aan die verandering. Maar dat die verandering er moet komen, die staat buiten enige kijf. Het maakt het dus ook ontzettend complex om iedereen mee te kunnen nemen in dit vraagstuk. Ik bedoel, de vraag is echt van, je moet jezelf flink verdiepen in het vraagstuk om het ook te kunnen ervaren. Een voorbeeld is, als wij nu stoppen met alles wat we doen, dan zal ons effect gewoon nog jarenlang, decennialang, doorgaan. We zijn nog lang niet op het punt van het effect dat we met elkaar hebben veroorzaakt. Dat baart gewoon zorgen. Dus die verantwoordelijkheid zullen wij nu moeten nemen. Ons gedrag nu – zoals ik al aangaf – is echt van belang voor de toekomst van onze kinderen en kleinkinderen. En ja, ik merk dat ik daar ook enorm mee worstel. Dus als u daar suggesties bij heeft, prima. Maar ik vind het lastig om te zeggen, als mensen tegen zijn, dan moeten we het maar niet doen. Want dan zeggen we eigenlijk, de opgave is niet belangrijk genoeg.

De heer **WEYERS**: Ik dank de heer De Droog voor zijn heldere antwoord. Ja, daar verschillen we inderdaad wel van mening. Wij vinden de bevolking niet helemaal te dom om dingen te kunnen overzien en denken ook niet dat de wijsheid bij de gekozen volksvertegenwoordigers ligt. Maar hij is helder in zijn antwoord. Daar dank ik hem voor.

Voorzitter.

De **VOORZITTER**: Ik vind het ook niet zo'n gelukkige bewoording hoe u de-

De heer **DE DROOG**: De heer Weyers suggereert dat ik de bevolking te dom zou vinden. Ik zeg zelf, een aantal jaar geleden zou ik mezelf vanuit dat perspectief nog echt te dom hebben gevonden. Je leest je suf om te begrijpen wat er gebeurt. En als je het eenmaal leest en ziet- Ik kan niet wachten tot IPCC 2022 er ligt en dat we met elkaar op een rustige manier allemaal eens kijken wat daar nou uit komt. Het is echt, echt verschrikkelijk. En ik wil er echt voor pleiten dat we er alles aan doen om dat ook echt met elkaar gewoon vorm te gaan geven. Als we daar nu niet mee beginnen- Ja, ik bedoel, dan gaat het gewoon niet goed. Punt.

De **VOORZITTER**: Goed. Voldoende tussen de heer Weyers en de heer De Droog.

De heer **DERCKSEN**: Ja, ik ben bijna in staat om hulp in te roepen voor de heer De Droog, want hij raakt helemaal van de kook over wat wij zouden hebben gedaan, terwijl hij intussen net heeft erkend dat als we 1.000 miljard uitgeven dat geen effect heeft. Maar laten we even terugkomen op de D. De vraag die ik ook aan de heer Westerlaken stelde: stel, er wordt nu een referendum gehouden in de provincie Utrecht, in hoeverre heeft u dan oor voor de uitkomst van zo'n referendum? Gaat u

op voorhand zeggen, ja, we gaan luisteren naar wat de bevolking vindt van wind op land? Ik begreep zelfs dat de SP daar intussen tegen is. Dus gaat u dan luisteren naar de uitkomst van een referendum of kunnen we uw partij vanaf nu '66' noemen?

De heer **DE DROOG**: Nou, dan komen we weer op dit punt. Ik ben net als de heer Dercksen een groot liefhebber en voorstander van vrijheid. Ik ben een liberaal. En ik wil mensen de ruimte geven om alles te doen wat ze kunnen om hun leven op een mooie manier vorm te geven. Het punt is dat wij als liberalen moeten gaan erkennen dat wij als mensheid zover zijn gekomen dat er ook een grens is aan die vrijheid. Namelijk de optelsom van wat wij met zijn allen hier op deze aarde aan het doen zijn. Het collectieve gebruik van deze planeet is zoveel, dat we op de een of andere manier moeten verzinnen hoe we die last met elkaar gaan dragen. Dat betekent ook dat het ingrijpt op een deel van de vrijheden van ons als mensen, omdat we allemaal die verantwoordelijkheid moeten nemen. Dan is de vraag, waar zetten we dat dan neer? Gaan we dat op individueel gedrag afdwingen bij mensen? Of zeggen we, nee, we gaan collectief kijken hoe we het kunnen terugdringen, zodat mensen daarbinnen nog de ruimte hebben om hun keuzes te kunnen maken. Wij pleiten voor het tweede. Maar we zullen moeten erkennen dat er planetaire grenzen zijn op deze aarde.

De heer **DERCKSEN**: Nou ja, helder: geen referendum voor D66. En als die er zou komen, dan interesseert ons de uitslag niet. Het nieuwe liberalisme komt naar je toe deze zomer. Maar hij gaat er ook aan voorbij- Want hij heeft het elke keer over – hij zegt het niet zo, maar – fossiele brandstoffen natuurlijk. Maar als je nou eens kijkt naar het materiaalgebruik. Ik heb u in de vorige vergadering aangetoond dat het materiaalgebruik alleen maar verschuift. We gaan geen fossiel gebruiken, maar we gaan andere grondstoffen gebruiken. Als je ziet hoe weinig materiaal, hoe weinig grondstoffen je nodig hebt voor gas, dat is een fractie van al die molens, dat is een fractie van alle zonnepanelen. Waarom maakt u zich daar geen zorgen over?

De **VOORZITTER**: Meneer Dercksen, u begint nu een nieuwe discussie. Uw tweede mogelijkheid bij de interruptie was echt bedoeld om nog even nadere specificatie te krijgen. Tot slot de heer De Droog.

De heer **DE DROOG**: Ik sluit af met dat ik het waardeer dat de heer Dercksen zich ook zorgen maakt over materialen en dat we er graag over door gaan kijken hoe we dat op een goede manier kunnen invullen binnen het draagvlak van de planeet.

De **VOORZITTER**: Prachtig. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Keller.

Mevrouw **KELLER**: Ik wil mijn bijdrage graag beginnen met mijn waardering uit te spreken richting het college, want vandaag staan tijdig en conform afspraak de P&C stukken voor besluitvorming op de agenda. Dat is geen eenvoudige opgave gezien de moeilijke periode die we als Provinciale Staten en organisatie en samenleving bijna achter de rug lijken te hebben. Met zijn allen hebben we geprobeerd de gevolgen van de coronacrisis zo goed mogelijk op te vangen. We zullen dit moeten blijven doen de komende jaren. Dit vraagt om flexibiliteit, heldere communicatie en wendbaarheid. Het is immers nog niet duidelijk wat de effecten van corona zijn op de middellange termijn. Gaan we terug naar het oude normaal of ontstaat er een nieuw normaal waarin we bijvoorbeeld vaker thuiswerken en de natuur in eigen regio blijven ontdekken? En in hoeverre maken we straks weer gebruik van het openbaar vervoer? Hoe dragen we als provincie bij aan het verkleinen van het risico op een volgende pandemie? Zomaar een paar vragen waar we het antwoord nog niet op hebben, maar die grote gevolgen voor het provinciale beleid zouden kunnen hebben.

Voorzitter, ik zou dan nu graag in willen gaan op een aantal onderwerpen van de Kadernota. Ik begin met landelijk gebied. De Partij voor de Dieren juicht het toe dat er steeds meer wordt ingezet op diervriendelijke alternatieven en preventieve maatregelen binnen het faunabeheer. De dag dat er in de provincie Utrecht in het kader van faunabeheer geen doding van dieren meer zal plaatsvinden, zullen we op gepaste wijze vieren. De Partij voor de Dieren is daarom zeer blij met de uitvoering van de motie Stop afschot katten.

Dan vraag ik graag aandacht voor de kwetsbare natuur. Door de coronapandemie is de druk hierop enorm toegenomen. Steeds meer inwoners recreëren dichtbij huis, wat tot een hoge bezoekersdruk leidt in groene recreatiegebieden en natuur. Waar de recreatiegebieden over het algemeen een lagere natuurwaarde hebben, hebben onze natuurgebieden wel degelijk geleden onder

deze toegenomen en waarschijnlijk structureel aanhoudende druk. Natuurorganisaties hebben gigantisch hard gewerkt om de natuur toegankelijk, schoon en veilig te houden op het moment dat de Utrechtse recreatiegebieden overspoelden en mensen ook de natuur in trokken, en niet zelden buiten de toegestane paden. Aangezien de natuur op veel plekken werd gezien als recreatiegebied heeft dit schade opgeleverd onder andere in de vorm van verstoorde flora en fauna en toename van zwerfafval. Daardoor ontstond de noodzaak voor inzet van meer boa's, zoals ook genoemd in de Jaarstukken 2020. Daar staat, niet al het ongeoorloofde gedrag in de bossen en natuurgebieden worden voorkomen en aangepakt. De boa-bezetting voor de uitvoering van het bijgestelde toezichtrooster is daardoor ook in 2021 onvoldoende. De natuurorganisaties geven daarbij aan dat er structurele veranderingen plaats moeten vinden om de te hoge druk op natuur te verlagen. Zo is het onder andere noodzakelijk om zo snel mogelijk de NNN-gebieden en de groene contour te ontwikkelen. Ook een vlotte uitwerking van Groen groeit mee zou de natuur helpen aangezien hier de druk op natuurgebieden deels weggenomen kan worden door meer en goed aangesloten recreatiegebieden. Totdat deze structurele veranderingen plaatsvinden, willen wij graag onze bewondering uitspreken voor de tomeloze inzet van de natuurorganisaties, die hun bezoekers blijven verwelkomen in een schone, veilige en toegankelijke omgeving en tegelijkertijd proberen de natuur te beschermen. Wij stellen dan ook middels onze motie Natuurlijk steun en herstelpakket voor dat een deel van de coronareserve beschikbaar wordt gesteld aan de natuurorganisaties, zodat zij hun extra gemaakte kosten kunnen inhalen en kunnen ondersteunen in hun omgang met de nieuwe coronadrukte. We zullen deze motie technisch indienen bij de Voorjaarsrapportage.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M83 van het lid Van der Steeg (Partij voor de Dieren) inzake Natuurlijk steun en herstelpakket.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 7 juli 2021 ter bespreking van het statenvoorstel Voorjaarsrapportage 2021 2022-2025 (PS2021PS09).

Constaterende dat:
- Er sinds de corona pandemie sprake is van een fors toegenomen recreatiedruk op natuurgebieden;
- Natuurorganisaties zich hebben ingezet en nog steeds inzetten om gebieden toegankelijk, veilig en schoon te houden en hierbij extra kosten hebben gemaakt, zoals de inzet van meer Boa's;
- Uit de voorjaarsrapportage 2021 blijkt dat de reserve COVID flankerend beleid ruim 5 miljoen euro bedraagt.

Overwegende dat:
- De toegenomen recreatiedruk hoogstwaarschijnlijk blijvend is (Beleidskaders recreatie en toerisme, p.2);
- Natuurorganisaties inschatten dat zij extra middelen nodig hebben om met de toegenomen recreatiedruk om te gaan;
- Het COVID-flankerend beleid bedoeld is om organisaties in onze provincie te helpen bij de schade die zij geleden hebben en investeringen die zij moeten doen ten gevolge van corona.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:
- Te inventariseren wat de financiële impact is geweest van de corona pandemie op natuurorganisaties en welke middelen er nodig zijn om ontstane schade aan natuurgebieden te herstellen en op toekomstbestendige wijze om te kunnen gaan met de toegenomen druk;
- Voor het einde van 2021 bij PS hierover terug te komen met een voorstel, te dekken uit de reserve COVID flankerend beleid.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

Mevrouw **KELLER**: Voorzitter, in de Kadernota wordt benoemd dat er extra geïnvesteerd wordt op natuurbehoud en ook wordt het bomenactieplan genoemd. Wat een schril contract met de verwoestingen die zijn of worden aangebracht in onze provincie. Dan bedoel ik niet verwoestingen door klimaatverandering of natuurrampen. Ik noem als voorbeelden: aanleg rondweg Amersfoort, Broekhuizerlaan Leersum, uitbreiding golfbaan Haarzuilens, aanleg van vier voetbalvelden bij de KNVB in Zeist en landgoed De Oude Tempel in Soesterberg waar zestien hectare natuur plaats moet make voor driehonderd huizen. Voor elke gemeente of woonplaats in de provincie Utrecht is er wel een reden om bomen te kappen, dieren te verdrijven of zelfs om te brengen en natuur te vernietigen. Laat we in Utrecht nu eens beginnen met te houden wat we hebben aan natuur. Ik neem u mee naar landgoed De Oude Tempel in Soesterberg. Een stuk natuur van zestien hectare met mooie beukenlanen, allerlei soorten bomen en struiken, vele vogelsoorten, eekhoorns, reeën en ook dassen. Voorzitter, heeft u weleens gehoord van Hart van de Heuvelrug? Ja, natuurlijk. De gemeente Soest heeft door middel van een verandering in bestemmingsplan het landgoed De Oude Tempel opgeofferd voor huizenbouw in het kader van Hart van de Heuvelrug. Het is een onzinverhaal om te denken dat de huidige structuur van het landgoed behouden kan blijven en dat de beukenlanen kunnen blijven bestaan. De beuken gaan het niet overleven met al het bouwverkeer dat in de bossen rondrijdt. Vele vogelsoorten, reeën, eekhoorns en de dassen raken tevens hun leefgebied kwijt. Kamp Zeist, een naastliggend terrein waar reeds bebouwing is, wordt volgens het bestemmingsplan omgezet in natuur. Waarom niet bouwen op het terrein van Kamp Zeist en de natuur de natuur te laten in De Oude Tempel. Het antwoord is al bekend: omdat het zo is afgesproken. Het verzoek van de Partij voor de Dieren aan GS is om toch nog eens die afspraken te bespreken in de stuurgroep met de gemeenten Zeist en Soest. Inzichten zijn veranderd. Natuur die je vernietigt, krijg je nooit meer terug. Nieuwe natuur heeft veel tijd nodig om tot volle wasdom te komen. En die tijd hebben we niet meer. Hiertoe dienen we de motie Heb hart voor landgoed de Oude Tempel in.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M80 van het lid Keller (Partij voor de Dieren) inzake Heb hart voor landgoed de Oude Tempel.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 7 juli 2021 ter bespreking van het statenvoorstel Kadernota 2022-2025 (PS2021PS10).

Constaterende dat:
- Er grote maatschappelijke weerstand bestaat tegen bestemmingsplan Oude Tempel in Soesterberg, onderdeel van het plan ‘Hart van de Heuvelrug’;
- Het kappen van bos op gespannen voet staat met het klimaatakkoord, de bossenstrategie en het bomen actieplan;
- De Oude Tempellaan in Soesterberg bij uitvoering van het bestemmingsplan Oude Tempel belast wordt met een forse verkeerstoename;
- Uit voorlopige berekeningen op basis van openbare cijfers blijkt dat er een financieel voordeel valt te behalen van 6,7 miljoen euro;
- Dat batig saldo ten goede kan komen aan Hart van de Heuvelrug

Overwegende dat:
- Wanneer er uitruil plaatsvindt tussen plangebied de Oude Tempel en Kamp van Zeist, de natuur, natuur kan blijven en het reeds bebouwde stuk deels bebouwd kan worden;
- Een uitruil van twee gebieden binnen het plan ‘Hart van de Heuvelrug’, namelijk landgoed Oude Tempel en Kamp van Zeist, tegemoetkomt aan maatschappelijke weerstand in Soesterberg en woningbouwwensen uit Zeist en dit ook wenselijk is in het kader van het klimaatakkoord;

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:
- Om in de stuurgroep in gesprek te gaan met de gemeenten Soest en Zeist om de huidige afspraken over landgoed de Oude Tempel en Kamp Zeist te herzien met bovenstaande constateringen en overwegingen in achtneming;
- Een terugkoppeling te geven aan PS.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Partij voor de Dieren zal begrijpen dat hun verhaal ons aanspreekt. U gaf zelf het antwoord waarvan wij denken, ja, hier zijn afspraken over gemaakt en waar de natuur gerealiseerd is, komt dan nu het minder prettige, hoewel we allemaal natuurlijk voor meer woningbouw zijn. U bent bekend dat de poging om nog eens te praten met de gemeenten al gedaan is. Hoe staat u dan tegenover de besluitvorming daarover?

Mevrouw **KELLER**: Ik ben daar zeker mee bekend, maar ondertussen, omwonenden hebben toch echt een oproep gedaan om het toch nog eens een keer te bezien. Ik ben wezen kijken, ik heb gepraat met omwonenden, er is een handtekeningenactie gaande. Wij zijn een van de weinige partijen die daadwerkelijk gereageerd heeft. Dan komt het woord massa-immigratie weer even- Dan ben ik wel de partij die de massa-immigratie noemt. De PVV heeft geantwoord, heeft u tegen massa-immigratie gestemd? Ik vind dat wij de omwonenden ten aanzien van De Oude Tempel serieus moeten nemen, naar luisteren en toch nog weer opnieuw een poging doen. Het past ook in het verhaal van, de inzichten zijn veranderd, die beuken, dat duurt heel veel jaren voordat de bomengroei weer volledig hersteld is. Vandaar dat ik toch deze motie indien.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Ik weet niet waar de massa-immigratie vandaan komt in dit verband, maar dat hoor ik misschien bij de lunch even dan. U weet ook dat er nog een uitspraak of een zitting bij de Raad van State is en daar uitspraak gedaan wordt. Is het niet verstandig om uw motie daar even op te laten rusten en daarbij aan te houden?

Dat is 7 oktober, dat klopt. Ik wacht ook de reactie van de gedeputeerde af. Dat zou een optie kunnen zijn, maar daar ga ik nu nog geen antwoord op geven.

De heer **DERCKSEN**: Ja, ik heb natuurlijk ook een heleboel mailtjes gehad en ik heb een x-aantal mensen ook – vrij veel zelfs – beantwoord. En ook de vraag gesteld: waar moeten mensen dan wonen? Want dit komt niet voor niets. We gaan geen huizen bouwen als er geen woningnood zou zijn. Dus die vraag heb ik zeker gesteld: wat heb je dan gestemd? Maar ik heb ook de mensen beantwoord dat ik me heel goed kan voorstellen dat we beter een andere plek voor woningbouw zouden kunnen kiezen dan het Oude Tempelbos. U komt nu met Kamp Zeist aan. Ik vind dat eigenlijk een heel sympathiek voorstel. Ik ben er eigenlijk wel voor. Er komt dan geen natuur, maar woningbouw. Hoef je dan ook geen geld aan uit te geven om daar allemaal blauw gras neer te zetten, stikstofgevoelige natuur. Dus ik vind dit een prima voorstel. Ik zou ook van de provincie, van de gedeputeerde, willen horen hoe zich dat dan financieel verhoudt, want misschien is dit financieel ook veel aantrekkelijker om bestaand gebouwd gebied bestaand gebouwd gebied te houden en het bos het bos te laten. Dus ik ben reuze enthousiast over dit voorstel.

De **VOORZITTER**: Wat is specifiek uw vraag aan mevrouw Keller?

De heer **DERCKSEN**: Nou, ze sprak me net aan over massa-immigratie, dus daar wilde ik wat over zeggen.

De **VOORZITTER**: Zonder het te noemen. Dat is heel goed.

De heer **DERCKSEN**: Daar begon ik over.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Keller, u kunt, denk ik, vervolgen, want de heer Dercksen heeft en passant ook nog even een vraag aan de gedeputeerde gesteld.

Mevrouw **KELLER**: Ik wil van De Oude Tempel overstappen richting de energietransitie.

De heer **JANSSEN**: Voorzitter, ik had ook nog een vraag. U vertelt een verhaal over, en u gebruikt het woord ‘verwoestend’. U zet best wel een zwart beeld neer over hoe het staat met de natuur in de provincie. Of althans, hoe het zich ontwikkelt. Toevallig hebben wij een vraag gesteld over hoeveel natuur er was in 1990. Dat was ongeveer 22.000 hectare natuurgebied en in 2015 was er inmiddels 28.500 hectare. Even snel gerekend, zo’n toename van een procent of dertig. Hoe kijkt u

daar dan tegenaan? Hoe verhoudt zich dat tot dat beeld wat u neerzet van die natuur die allemaal steeds maar afneemt en minder wordt? Terwijl ik toch van het college hoor dat het eigenlijk best wel meevalt.

Hoe verklaart u dan dat bijvoorbeeld 3600 bomen gekapt worden in Amersfoort ten behoeve van een weg die niet nodig is? Daarnaast, we hebben een zogenaamde herplantplicht, aanleg van nieuwe natuur. Maar – wat ik net ook in mijn bijdrage zei – dat duurt jaren voordat dat tot volle wasdom is gekomen. Dus die eeuwenoude bomen of die bomen van honderd jaar oud, die heb je voorlopig nog niet terug. Dat heeft heel veel invloed op de temperatuur in de steden bijvoorbeeld. We doen er veel te makkelijk over. En het zijn verwoestingen. Er wordt steeds meer gekapt voor wegen, noem maar op.

De heer **JANSSEN**: Ik krijg een wedervraag. Ik denk dat we dus- Ik doe nergens makkelijk over, zo zit ik niet in elkaar. Zo heeft u me, denk ik, ook niet leren kennen. Ik doe meestal moeilijk over dingen. Dat is een persoonlijke ontboezeming. Maar wat ik maar wil aangeven, natuurlijk kun je kijken naar die individuele bomen. Ik weet, bomen liggen vaak ook emotioneel en wat u zegt klopt, dat het lang duurt voordat het weer tot wasdom komt. Ik denk wel dat je het in balans moet zien met ook de investeringen die aan de kant worden gedaan. Een uitbreiding van maar liefst ruim zesduizend hectare vind ik niet niks. Dat vind ik een indrukwekkende inspanning. Daar is het college ook nog mee bezig om dat verder uit te breiden. Ik denk wel dat je die twee in verhouding met elkaar moet zien en je moet kijken naar andere maatschappelijke vraagstukken die er liggen, zoals wonen, bewegen en werken.

Volgens mij, hebben we daar de VVD voor. En de Partij voor de Dieren is ervoor om op te komen voor wat we hebben en op te komen voor de kwetsbaarsten hier in deze provincie, en dat is onder andere de natuur en dat zijn de dieren.

Voorzitter, ik wilde doorgaan over de energietransitie. Een grote opgave voor de komende jaren is de aanpak van de klimaatverandering en de daarmee gepaard gaande energietransitie. Het Klimaatakkoord is vertaald naar de Regionale Energie Strategie waar diverse RES-regio's mee aan de slag zijn gegaan. We vinden het goed dat er steeds meer aandacht is voor energiebesparing, want de meest duurzame vorm van energie is de energie die je niet gebruikt. Voorzitter, daarmee zijn we er natuurlijk niet. Er wordt volop ingezet op reeds bewezen technieken als zonne-energie en windenergie. En ter aanvulling van de energiemix worden ook technieken overwogen die nader onderzoek vereisen of vormen van energieopwek die niet duurzaam of realistisch zijn, zoals kernenergie en biomassa. Vandaar dat het belangrijk is om oké te blijven inzetten op innovatie. Misschien wel het heetste hangijzer binnen de energietransitie is het draagvlak onder de bevolking. Het is hier al diverse keren genoemd. We hebben het vorige week al uitgebreid over gehad bij de behandeling van de RES 1.0-voorstellen van de regio's Amersfoort en Foodvalley. Maar ik herhaal hier graag: de energietransitie slaagt alleen als we iedereen meekrijgen en inwoners ook laten profiteren van de kansen en voordelen die de energietransitie met zich meebrengt.

Maar voorzitter, de klok tikt. En ik heb het niet over mijn spreektijd. We hebben geen tijd meer te verliezen bij de aanpak van de klimaatverandering. We moeten ambitie en daadkracht blijven tonen. Dit wordt ons keer op keer duidelijk gemaakt. Ik noemde het gelekte IPCC-rapport dat waarschuwt dat de mensen niet in staat zullen zijn zich tijdig aan te passen aan veranderd klimaat, tenzij we nu drastische maatregelen nemen. Ik noem een Wereldbank die een week geleden waarschuwde dat de verdere vernietiging van biodiversiteit de wereld 2,7 miljoen euro zal gaan kosten, per jaar. En wat te denken van de extreme weersomstandigheden die steeds vaker en heftiger zullen optreden.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Ik zit geboeid te luisteren naar uw betoog. Eerst over natuur, de uitbreiding van de natuur en de biodiversiteit, en vervolgens de energietransitie. Nu viel me op dat u zich vorige week wel gecommitteerd heeft aan bijvoorbeeld het bod van de RES Foodvalley, waarbij zoekgebieden – recht op leefgebieden van de wespendief – een van de drie hotspots in Nederland geprojecteerd zijn. Kunt u me iets verduidelijken hoe die afweging plaatsvindt vanuit uw drijfveren om juist voor de dieren op te komen en dan het faciliteren van de energievraag van de mensen ten koste te laten gaan van de unieke leefgebieden van de dieren?

Ik vind het een interessante vraag die u stelt en behoorlijk op het detail. Wat ik wil aangeven met deze bijdrage is, dat de nood zeer hoog is, dat het water ons aan de lippen staat letterlijk en figuurlijk. En dat we zeker ten aanzien van deze drie leefgebieden van deze dieren, ja, volgens mij, is

dat nog in uitvoering dat dat gaat verdwijnen. En daar zullen we zeker aandacht aan blijven besteden. Het is niet zo dat die RES'en allemaal al in kannen en kruiken zijn. We gaan de volgende fase in. En dan zullen we daar zeker aandacht aan gaan besteden en dit bespreken.

De extreme weersomstandigheden die steeds vaker en heftiger zullen optreden, daar zullen we ook aan moeten denken. En de verzekeraars schatten dat de schade als gevolg van extreem weer en natuurrampen de komende decennia weleens kan verdubbelen. Daarom, voorzitter, vindt de Partij voor de Dieren dat de klimaatcrisis ook daadwerkelijk als een crisis behandeld moet worden. We roepen GS daarom middels een motie op om code rood voor het klimaat af te kondigen en bij de landelijke regering te pleiten voor een klimaatnoodfonds.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M81 van het lid Keller (Partij voor de Dieren) inzake Code Rood.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 7 juli 2021 ter bespreking van de Kadernota 2022-2025 (PS2021PS10).

Constaterende dat:
- Extreme weersomstandigheden zoals wolkbreuken, hittegolven en droogte steeds vaker optreden door klimaatverandering;
- Het Verbond van Verzekeraars verwacht dat de schade als gevolg van deze extreme weersomstandigheden de komende decennia kan verdubbelen.

Overwegende dat:
- Veel schade die ontstaat door extreem weer, zoals overstroming, niet gedekt wordt door verzekeringen;
- Onder andere het Europees Parlement en de Utrechtse gemeenteraad de klimaatnoodtoestand hebben uitgeroepen;
- Een noodfonds voor ongedekte schade als gevolg van extreme weersomstandigheden, veroorzaakt door klimaatverandering, het herstel na een calamiteit kan bespoedigen en verzachten;
- De provincie Utrecht niet over een noodfonds beschikt dat voorziet in de dekking van dit soort schade.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:
- Voor de provincie Utrecht de klimaatnoodtoestand uit te roepen;
- Om via het IPO bij de landelijke regering aan te dringen op de noodzaak voor een klimaatfonds voor schade als gevolg van extreme weersomstandigheden, welke niet gedekt wordt door bestaande verzekeringen.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

Mevrouw **KELLER**: Voorzitter, de Partij voor de Dieren staat voor duurzame, betaalbare en toegankelijke mobiliteit. Op dit gebied liggen er ook opgaven voor ons om de regio bereikbaar te houden. We vinden het goed om te zien dat dit college investeert in openbaar vervoer en fietsvoorzieningen en voor een integrale mobiliteitsaanpak in samenhang met andere vraagstukken, zoals woningbouw. Ik wil het echter in het bijzonder hebben over openbaar vervoer. Door corona hebben de vervoersbedrijven in onze regio een drastische achteruitgang gezien in het aantal ov-reizigers. Hoewel het erop lijkt dat de reizigers langzaamaan hun weg weer weten te vinden richting bussen en trams en verdere afschaling van de dienstregeling vermeden lijkt te kunnen worden, zal het ov ongetwijfeld nog een tijdlang de gevolgen blijven voelen van corona. Het ov piept en kraakt, maar niet alleen door de coronacrisis. Omwonenden van de trambaan in IJsselstein hebben last van snerpende en piepende geluiden als de tram voorbij komt. Onlangs vonden er in Nieuwegein en Utrecht in korte tijd meerdere ongelukken plaats tussen trams en overig wegverkeer. Deze ongelukken hadden een aantal overeenkomsten: de trams ontspoorden wel erg makkelijk, er was sprake van veel schade en persoonlijk letsel en leed, en de ongevallen vonden plaats op onbeveiligde kruisingen. De Partij voor de Dieren vindt u uiteraard belangrijk dat momenteel onderzocht wordt

waarom de trams zo makkelijk konden ontsporen, maar vindt ook dat het beter is om ongelukken te voorkomen in plaats van achteraf maatregelen te nemen, zoals bij de Symphonielaan in Nieuwegein helaas het geval was.

Ik heb een nog vrij lange bijdrage, maar dan krijg ik ruzie met mijn collega, de heer Van der Steeg. Hij wil graag straks tijd hebben voor zijn bijdrage.

De Partij voor de Dieren dient daarom een motie in die GS oproept om met de gemeenten Nieuwegein en Utrecht en vervoerders in gesprek te gaan over het plaatsen van spoorbomen bij tramkruisingen waar het technisch haalbaar is om zodoende toekomstige ongelukken tussen trams en overig verkeer effectiever te voorkomen. Investeren in duurzame, betaalbare en veilige mobiliteit is volgens de Partij voor de Dieren essentieel willen we onze regio bereikbaar en aantrekkelijk houden, nu en in de toekomst. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M82 van het lid Keller (Partij voor de Dieren) inzake Meer bomen bij tramkruisingen.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 7 juli 2021 ter bespreking van het statenvoorstel Kadernota 2022-2025 (PS2021PS10).

Constaterende dat:
- Er in recente maanden meerdere ongelukken hebben plaatsgevonden tussen trams en overig verkeer in zowel Nieuwegein als Utrecht;
- hierbij trams ontspoorden, veel schade en persoonlijk letsel zijn ontstaan;
- deze ongelukken plaatsvonden op kruisingen zonder spoorbomen.

Overwegende dat:
- Huidige veiligheidsmaatregelen, zoals rijden op zicht en gedrag veranderende campagnes niet afdoende blijken om aanrijdingen te voorkomen;
- Het College zegt te staan voor een veilige exploitatie van het tramsysteem volgens het risicoprincipe ‘as low as reasonably possible’;
- Spoorbomen de kans op onveilige situaties tussen tram en overig wegverkeer verkleinen;
- Beveiligde tramkruisingen een vlottere dienstregeling mogelijk maken, het gevoel van veiligheid verhogen en de kans op vertraging voor reizigers verkleinen;
- Reizigersorganisatie Rover pleit voor het beveiligen van alle tramkruisingen in Nieuwegein en Utrecht met spoorbomen, waar technisch mogelijk;
- In IJsselstein alle tramkruisingen al beveiligd zijn met spoorbomen;

Spreekt als haar mening uit dat:
- het wenselijk is passende veiligheidsmaatregelen te treffen voordat nieuwe ongelukken plaatsvinden;

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:
- In gesprek te gaan met de gemeenten Nieuwegein en Utrecht en vervoerders over het plaatsen van spoorbomen, waar technisch haalbaar, om de veiligheid van trampassagiers, personeel en andere verkeersdeelnemers beter te borgen;
- Hierover verslag uit te brengen richting Provinciale Staten

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: De heer Van der Steeg gaan zijn inbreng bij een ander agendapunt leveren. Hij gaat nu kijken hoe hij dat kan opdelen in de resterende minuten. Dat gaat lukken.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Lejeune.

Mevrouw **LEJEUNE**: Een jaar lang mochten we niet veel meer dan vanaf de bank uit het raam staren. En nu mogen we gelukkig wat verder vooruit kijken naar de komende jaren. Wat willen

we doen? Wat moeten we doen? En hoe gaan we dat doen? En we kijken zelfs nog verder naar 2050, wanneer er naar verwachting een kwart meer mensen in de provincie Utrecht wonen. Dat betekent een kwart meer natuur, woningen, werkplekken, duurzame energie, vervoer en recreatie. Het is maar goed dat we vandaag niet de vraag hoeven te beantwoorden waar en hoe dat ingepast moet worden in onze provincie en in onze begroting. Dat gesprek wordt nog interessant, maar dat voeren we later statenbreed. We kijken daarnaar uit.

De opdracht die we met de Kadernota meegeven aan Gedeputeerde Staten is belangrijk, want het is de basis voor de Begroting van 2022. We hopen van harte dat 2022 een normaal jaar gaat worden, een jaar waarin zich nieuwe crisis aandient en we kunnen werken aan de nieuwe energie voor Utrecht, zoals we dat met elkaar in 2019 hebben afgesproken. We bedanken iedereen die hard heeft gewerkt aan deze Kadernota. Onder normale omstandigheden al een pittige klus, na dit jaar verdient onze organisatie een staande ovatie. Ik moet er alleen helaas bij blijven zitten.

Het afgelopen jaar zijn we geconfronteerd met de grootste crisis sinds de Tweede Wereldoorlog. En toch kunnen we constateren dat de provincie Utrecht er nog altijd vrij goed voor staat. Dat is op zich positief nieuws. Het betekent helaas niet dat het goed gaat met iedereen in onze provincie. Grote groepen hebben zwaar geleden onder de coronacrisis en dat zijn te vaak de mensen die het toch al niet makkelijk hadden. Mensen die weinig reserves hebben of kwetsbaar zijn. Mensen die dolgraag kansen willen pakken, maar bij wie ze maar zelden voorbij komen. Mensen die door de lockdown in een sociaal isolement terecht zijn gekomen of zelfs depressief zijn geraakt. Mensen die moeilijk aan het werk komen door een beperking, een strafblad of een etnische achtergrond. Voor veel inwoners van onze provincie betekenden de versoepelingen niet het einde van alle ellende. Niet alles komt vanzelf weer goed. We realiseren ons ook dat er in 2022 heel wat werk aan de winkel is. De Partij van de Arbeid-fractie wil graag die urgentie benadrukken. Er is namelijk veel extra inspanning nodig om daadwerkelijk socialer uit de crisis te komen. Is onze Sociale Agenda wel voldoende daarvoor? En wat kunnen wij als provincie nog meer doen zodat het nieuwe normaal een beter en socialer normaal is? Ook praten we graag nog verder over de Human Capital Agenda. We hebben een aardig begin gemaakt, maar zaken als discriminatie op afkomst, voldoende stageplekken en social return zouden daar, wat ons betreft, nog meer aandacht verdienen. Recent stelden we ook de Beleidsvisie Circulaire Samenleving vast voor onze provincie. Met ambitieuze doelen voor 2050 lopen wij voorop ten opzichte van andere provincies en daar zijn we trots op. Dat betekent ook dat we daar in 2022 volle bak mee aan de slag moeten.

Als het aan de Partij van de Arbeid ligt wordt 2022 ook het jaar van de gezonde provincie. Aangetoond is dat gezond eten al op jonge leeftijd de schoolprestaties verbetert, overgewicht tegengaat en ongelijke kansen voor kinderen bestrijdt. We willen onderzoeken of en op welke manier de provincie het Project De Gezonde Schoollunch kan ondersteunen. We dienen daarvoor een motie in.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M84 van het lid Lejeune (PvdA) inzake Gezonde basisschool van de toekomst.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 7 juli 2021 ter bespreking van de Kadernota 2022-2025 (PS2021PS10).

Constaterende dat:
- Gezondheidskansen in de provincie Utrecht ongelijk zijn verdeeld, zowel in aantal geleefde jaren als in de kwaliteit van ervaren gezondheid;
- Het overgewicht en obesitas resp. verdubbeld en verdrievoudigd is, in de provincie Utrecht, t.o.v. jaren ’80; CBS publicatie (2021): https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/81565NED/table?dl=42289;
- Een slecht voedingspatroon leidt tot overgewicht en slechtere (school)prestaties; CBS, RIVM, Voedingscentrum. Kinderen eten te weinig fruit, groente en vis (2017) https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2017/46/kinderen-eten-te-weinig-fruit-groente-en- vis
- Een slecht voedingspatroon bovengemiddeld voorkomt bij de lagere inkomensklassen;
- Veel ouders niet goed weten wat een gezond voedingspatroon inhoudt;

Overwegende dat:
- Gezonde schoollunches schoolprestaties aantoonbaar verbeteren en overgewicht kunnen voorkomen; De effecten en kosten van de Gezonde Basisschool van de

Toekomst. Van Schayck et al. (2021). https://www.ntvg.nl/artikelen/de-effecten-en-kosten-van-de-gezonde-basisschool-van-de-toekomst;
- Dit kan helpen om ongelijke kansen te voorkomen en te bestrijden;
- De werkdruk en kosten van scholen nauwelijks verhogen;
- In de provincie Limburg deze maatregel al succesvol is ingevoerd;
- Door de coronacrisis hardnekkige gezondheidsachterstanden vergroot zijn;
- De overheid stimuleert dat basisscholen kinderen helpen om gezond te leven. Een gezonde schoollunch en meer bewegen onder schooltijd kunnen hierbij helpen.
- In Nederland wordt stevig ingezet op de preventie van overgewicht en het bevorderen van een gezonde leefstijl bij kinderen, mede gericht op het onderwijs.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:
- Te onderzoeken of het aansluiten op landelijke en regionale initiatieven zoals degezondebasischoolvandetoekomst.nl van o.a. de provincie Limburg wenselijk is.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

Mevrouw **BOELHOUWER**: GroenLinks deelt natuurlijk de interesse voor en het belang van een gezonde schoollunch. We weten ook dat dat niet voor iedereen een vanzelfsprekendheid is. Nu hebben we ook begrepen dat er onder de Voedselagenda en de regio Foodvalley al wat initiatieven lopen. Ja, we vragen ons af of dit dan niet een extra bovenop initiatief wordt. Dus onze suggestie zou zijn: kunnen we niet samen kijken, misschien ook met anderen, wat er al loopt voordat we een extra toevoeging gaan doen op deze activiteiten?

Mevrouw **LEJEUNE**: Het is niet onze bedoeling om er nu meteen een toevoeging van te maken. Zo is de motie ook niet geschreven. De motie vraagt om te kijken of het mogelijk is om aan te sluiten bij het project zoals het in Limburg loopt. Daar zijn heel goede ervaringen mee. Omdat wij ook vinden dat in het vooruitkijken naar 2022 we nu alvast best kunnen kijken naar die pilot, naar dat project in Limburg. En of wij daar wellicht ook ons voordeel mee kunnen doen. Misschien is het een goed idee om daar dan later mee aan te haken bij die Voedselagenda als blijkt dat dat een goed idee is. Dus ja en nee.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Mijn suggestie zou zijn om het om te draaien en het aan te laten sluiten bij wat hier al loopt en dan kijken wat we daar vanuit Limburg bij aan kunnen haken in plaats van andersom beginnen.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Een beetje in lijn daarop. Waarom komt de PvdA nu met voorstellen en niet bij de Voedselagenda? Want toen hadden we eigenlijk het moment om integraal af te wegen op welke domeinen we het verschil willen maken en toen kwam die niet. Dus ik ben eigenlijk wel benieuwd waarom nu wel.

Omdat we eigenlijk nog niet zo heel lang geleden hoorden van dit experiment, van dit project, en we ons daarin zijn gaan verdiepen. En we dat eigenlijk een heel positief project vinden wat iets voor onze provincie zou kunnen zijn. Ik denk ook dat die Voedselagenda een dynamisch iets is, die we op elk moment met goede ideeën kunnen aanvullen. Maar ik wacht ook graag de reactie van de gedeputeerde af en dan kijken we wel even wat we doen met de motie.

De heer **VAN SCHIE**: Niemand is natuurlijk tegen gezond eten. Het is een goede keus van ouders en schoolbesturen om samen na te denken over hoe onze kinderen gevoed moet worden. Maar dat is nou typisch weer zo'n voorbeeld waarvan ik denk van, ja, natuurlijk, gezond eten, maar waarom moet de provincie zich daar nou tegenaan bemoeien? Focus nou eens op je kerntaken. En dan wordt hier de Voedselagenda genoemd en allerlei andere dingen. En dan denk ik van, ja, maar nu gaan ambtenaren zich weer bezig houden met de lunches op scholen, terwijl we dat in Nederland uitstekend geregeld hebben. Ouders en schoolbesturen bepalen waar scholen zich mee bezighouden. En die kunnen zich daarin ook onderscheiden. Je kunt scholen hebben met heel gezonde lunches en dan kunnen mensen denken, o, daar wil ik heen. Of je kunt scholen hebben met de bijbel. Dan kunnen mensen denken, daar wil ik heen. Dus waarom dit nou weer een provinciale taak moet worden, voorzitter. Nou ja, ik vind het moeizaam in het kader van de

discussie die wij nu gehad hebben met elkaar over hoe gaan we nou de echte kerntaken van de provincie goed voor elkaar krijgen en ook daar in de toekomst ruimte voor krijgen. Ik vind hem moeilijk.

De **VOORZITTER**: ik stel voor dat mevrouw Lejeune vervolgt, want het was meer een perceptie van de motie. Gaat uw gang.

De heer **VAN SCHIE**: Als ik een vraag zou moeten formuleren, zou ik mevrouw Lejeune willen vragen, voorzitter, waarom zij denkt dat dit een belangrijke provinciale taak is waar andere provinciale taken voor zouden moeten wijken.

De **VOORZITTER**: Helder.

Mevrouw **LEJEUNE**: Zoals ik al zeg, denk ik, dat de gezondheid van de inwoners van onze provincie onze voortdurende aandacht heeft. Onze motie gaat veel verder dan alleen maar een gezonde lunch op school, want als u de motie ook goed leest en ook de links waarnaar verwezen wordt, dan leest u ook dat er heel veel onderzoeken zijn waaruit blijkt dat al op jonge leeftijd gezond eten de schoolprestaties verbetert, dat het ook de kans op de arbeidsmarkt later verbetert, ook de gezondheid aanzienlijk verbeterd, overgewicht tegengaat. Het zijn heel veel brede gebieden dan alleen maar die gezonde boterham. U hoeft zich geen zorgen te maken: wij gaan hier niet in de provincie die broodjes smeren. In de provincie Limburg is het zo dat de provincie participeert in het project en dat dat ook door de scholen zelf en ook door de gemeenten wordt uitgevoerd.

De heer **VAN SCHIE**: Maar dan is het toch wel mijn vraag, voorzitter, wat 'participeren' dan precies betekent. Is dat gewoon projectmedewerkers financieren die blijkbaar niet door de gemeenten, de scholen, de ouders en het ministerie van VROM of andere ministeries betaald kunnen worden? Wat moet ik me daar dan bij voorstellen? Want als we daar middelen in moeten steken, dan had ik een amendement verwacht met een dekking.

Nee, daar hoeven we nu geen middelen in te steken, want we vragen nu alleen om eens te kijken om ook antwoord te krijgen op dat soort vragen: wat onze rol zou kunnen zijn stel dat wij zoiets zouden willen in de provincie.

Gezondheid, waren we nog. Gezondheid en schone lucht gaan ook hand in hand. We pleiten er daarom via een motie ook voor om in IPO-verband te bespreken wat de mogelijkheden zijn voor een verhoging van de doelstelling van de provincie Utrecht van die 49% CO_2-reductie naar minstens 55% reductie ten opzichte van 2019.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M74 van de leden Krijgsman/Lejeune (PvdA), Bart (GroenLinks), De Droog (D66) en De Harder (ChristenUnie) inzake IPCC.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 7 juli 2021 ter bespreking van het statenvoorstel Kadernota 2022-2025 (PS2021PS10).

Constaterende dat:
- Het IPCC stelt dat de opwarming tot 1,5°C beperkt moet worden, om onherstelbare schade aan de aarde te voorkomen;
- De Europese Unie op 22 april 2021 een akkoord heeft gesloten over de klimaatwet, met daarin een doelstelling voor CO2-reductie van 55% in 2030 ten opzichte van 1990 en dat deze klimaatwet nu op 24 juni 2021 is aangenomen door het Europees parlement;
- Er nu is afgesproken dat de provincie Utrecht een doelstelling van 49% CO2 reductie behalen in 2030 ten opzichte van 1990 (Bron: programmaplan energietransitie 2020-2025);

Overwegende dat:
- Het voor de leefbaarheid op aarde, in Nederland en Utrecht van essentieel belang is om de klimaatdoelen te behalen;
- De nieuwe Europese doelstelling mogelijk ook uitwerkingen zal kennen op het Nederlandse en Utrechtse beleid.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:
- In IPO-verband in overleg te treden om ons voor te bereiden op gesprekken en onderhandelingen over de gevolgen van een verhoging van de Europese doelstelling voor 2030 naar minstens 55% CO2-reductie ten opzichte van 2019;
- Een expertsessie te organiseren over de ontwikkelingen rondom de 55% CO2-reductie, de maatregelen die dat voor Utrecht zou kunnen betekenen en de voorbereidingen die de provincie daarvoor treft.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

Mevrouw **LEJEUNE**: En nog zo'n bedreiging voor onze gezondheid is de stikstofuitstoot. Die is nog steeds veel te hoog en de reductie daarvan staat hoog op de prioriteitenlijst voor 2022. We spreken onze waardering uit voor de aanpak van gedeputeerde Bruins Slot, die – weliswaar als enige vrouw in dit college – haar mannetje staat op dit dossier. Ze heeft oog voor de agrarische sector zonder blind achter ze aan te lopen. Maar wat de Partij van de Arbeid betreft, mag er de komende jaren meer gebeuren om de veestapel te reduceren. Dat gebeurt nu nog te veel op basis van vrijwilligheid. Agrariërs verdienen een eerlijke behandeling, maar ook in onze provincie zal in 2022 het aantal dieren per hectare teruggebracht moeten worden. Dat kan door het uitkopen van stoppende boeren, maar ook door meer biologische landbouw en veeteelt, en een einde aan megastallen. Is de gedeputeerde bereid om die boodschap duidelijk over te brengen in Den Haag?

Er zijn mooie ambities voor het landelijk gebied en er worden voldoende middelen uitgetrokken.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Ik hoor mevrouw Lejeune aan. Ik hoor heel erg een middelredenering om de veestapel in te laten krimpen. Wat is daar het doel van? En is dit het moment waarop de wissel omgaat naar gedwongen uitkoop van veehouderijen?

U hoort mij een paar voorbeelden noemen om het doel – namelijk de reductie van de stikstofuitstoot – te bereiken. Dat is niet een doel wat de Partij van de Arbeid heeft bedacht, zoals u waarschijnlijk wel weet. Nu gaat het over de agrarische sector, maar de agrarische sector is natuurlijk niet de enige die daar aan moet bijdragen, aan die reductie, maar wel een van de sectoren. Een van de dingen die je kunt doen, is de veestapel reduceren, biologische landbouw. Dat zijn gewoon de voorbeelden die ik noem.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Ja, maar, voorzitter, wat u hier doet, is dat u de landbouw over één kam scheert, daar als doel de stikstofreductie op plakt. Volgens mij, is dat een middel, stikstofreductie, om iets te bereiken. U noemt daarbij als voorbeeld biologische boeren. Maar weet u dan dat bijvoorbeeld de piekbelasting dus juist extensieve bedrijven zijn, dichtbij Natura 2000-gebieden, die voor uw doel, de stikstofreductie, uitgekocht worden? Ik ben heel benieuwd, wat zijn nou uw ambities dan als u dit zo noemt bij de Kadernota op dit vlak, het komend jaar, om te gaan doen? En wat wilt u daar dan concreet mee behalen? Want op deze manier rookt u de agrarische sector in de provincie Utrecht uit door ze geen steun te geven en ook helemaal geen toekomst.

Dat laatste zijn uw woorden. Die laat ik geheel aan de overkant. Zoals ik al begon te zeggen, is dat de stikstofuitstoot nog steeds veel te hoog is in onze provincie en dat ons doel is om die omlaag te brengen. Ik denk dat ik daarmee helemaal niet iets heel raars of iets heel nieuws zeg. En ook niet als ik zeg dat de agrarische sector een sector is die heel erg bijdraagt aan die stikstofuitstoot en dat we daarom ook naar die agrarische sector moeten kijken.

De heer **DERCKSEN**: Ik heb in mijn betoog net geprobeerd uit te leggen dat zeker van de agrarische sector de uitstoot van stikstof eigenlijk marginaal is ten opzichte van wat er in de natuur bijvoorbeeld zelf al rondwaart aan stikstof. Sterker nog, er zijn tientallen natuurgebieden in Nederland die nooit aan de stikstofnormen kunnen voldoen, ook al elimineer je alle menselijke activiteit: industrie, vliegen, boeren, nou ja, alle mensen- Hoe redeneert u dan, vraag ik me af. Waarom kunnen we het niet over de data en de feiten hebben? We krijgen die stikstof- Boeren krijgen hem al een heel eind omlaag. Maar waarom kijken we alleen naar boeren en auto's?

Waarom kijken we niet naar waarom sluit u geen biomassacentrales om stikstof te reduceren?

Ik constateer allereerst dat uw feiten wel vaker niet de mijne zijn. En bovendien heb ik het hier niet over auto's of over biomassacentrales. Ik heb het hier over landbouw, ik heb het hier over veeteelt, ik heb het hier over agrariërs. Wat ik al zeg, ik geef een voorbeeld dat dat een sector is- Wij zijn in ieder geval van mening dat we een deel van die stikstofreductie daar moeten zoeken, en dan een deel van de stikstofreductie. En daar zeg ik bij dat agrariërs een eerlijke behandeling verdienen.

De heer **DERCKSEN**: Ja, de feiten – of ze nou die van u zijn of van mij, dat doet er niet zo toe – zijn dat er natuurgebieden zijn in Nederland die niet onder die stikstofniveaus kunnen komen, zelfs al elimineer je alle menselijke activiteit. Aan u vraag ik dan de simpele vraag: als u moet kiezen tussen een biomassacentrale of een boer, wie gaat u onteigenen?

Ik ga helemaal niemand onteigenen. U heeft mij dat woord ook helemaal niet in de mond horen nemen. Ik zie aan de overkant meerdere heren wel het woord in de mond nemen en dat laat ik ook daar, want we hebben het niet over onteigening. Ik heb het nu ook niet over biomassacentrales. Iets wat niet kan, kan niet. Maar iets wat wel aangepakt kan worden, daar pleit ik voor om dat wel aan te pakken. En iets wat wij hier op provinciale schaal kunnen aanpakken, daar moeten we ook vooral onze schouders onder zetten.

De heer **DE DROOG**: Ik wilde ook graag even aansluiten bij het betoog van de heer Van den Dikkenberg. Met name daar waar het gaat om onze eigen ambities op ons landbouwbeleid en als we het vergelijken met wat we dan zouden doen als u inderdaad- Dat klonk inderdaad alsof u aangaf dat stikstofreductie echt het enige doel is, terwijl daar inderdaad echt bij ons wel een behoorlijke extensieve landbouw aan het groeien en ontstaan is. We zijn niet de belangrijkste provincie daar waar het gaat om dat landbouwbeleid. Er zijn een aantal andere provincies waar de problemen veel groter zijn. We moeten daar met elkaar op een zorgvuldige manier kijken van ja, snijden we onszelf nou niet in de vingers op het moment dat we puur en alleen op stikstof af gaan.

De **VOORZITTER**: Uw vraag is?

De heer **DE DROOG**: Of de PvdA dat ook herkent en erkent dat die ambitie van het landbouwbeleid zeker wel overeind blijft staan?

Mevrouw **LEJEUNE**: Het is zeker zo dat wij inderdaad niet de provincie zijn met de hoogste stikstofuitstoot door de landbouw. Klopt. Er zijn andere provincies waar het probleem nog veel urgenter is. Maar dat betekent niet dat we er niks van hoeven te vinden of niet aan hoeven te werken om ook op dat vlak de stikstofuitstoot te proberen omlaag te krijgen.

Mevrouw **HOEK**: 50PLUS heeft de vraag: wat vindt u dan van de stikstofbanken? En dan wil ik het niet hebben over dat de ene agrariër minder koeien heeft dan de ander, waardoor je dat kan verdelen. Maar de stikstofbanken halen ook ergens anders stikstof op. Dat is ook vanuit de bedrijven, dus de industrieën en dergelijke. Vindt u dan niet dat dat het rondpompen van stikstof is, waardoor je uiteindelijk niet iets terugbrengt?

U stelt de vraag en u beantwoordt hem eigenlijk zelf al, wat mij betreft.

Mevrouw **HOEK**: Wat?

U stelt de vraag, maar u beantwoordt hem eigenlijk ook al zelf. Deels is het dat wel, ja, het rondpompen van stikstof.

De heer **DINKLO**: Ik zal het niet over stikstof hebben. Ik ben iets later, maar over de opmerking die mevrouw Lejeune daarvoor maakte, wil ik toch kort wat over zeggen en vragen. Mevrouw Lejeune zegt daarvoor, ja, we hebben de enige vrouw in dit college met allemaal mannen. Het komt mij over, zoals ze het vertelt, als een soort passief iets. Maar de laatste keer dat ik op de site keek, bestaat deze coalitie ook uit uw partij. Volgens mij, heeft u zelf de keuze erin- Mijn partij is er altijd voor, kies de juiste mensen op de juiste plaats. Mochten dat vrouwen of mannen zijn of hoe men zich wil identificeren, dat gaat ons niet aan. Maar als u dat vindt, waarom kiest u er zelf niet voor- We hadden ook net de vergelijking met een voetbalwedstrijd. De tweede helft gaat in, u mag gaan wisselen. We hebben meegemaakt dat er een paar zeer capabele vrouwen in de fractie zitten. Waarom

kiest u er niet voor om te zeggen, nou, het tweede gedeelte doen we dan een vrouw als gedeputeerde?

U komt nu wel op een heel bijzonder terrein terecht waar het eigenlijk helemaal niet over gaat. Mijn opmerking is dat mevrouw Bruins Slot haar mannetje staat op het stikstofdossier en daarbij merk ik op dat ze doet als enige vrouw in het college. Ik ben met u eens dat er heel veel capabele vrouwen die een heleboel dingen goed zouden kunnen, die ze op dit moment niet doen. Tegelijkertijd vind ik ook dat je niet als vrouw om je vrouw-zijn op een bepaalde positie moet zitten. Het is dus heel wel denkbaar om een prima college te hebben wat uitsluitend uit vrouwen bestaat en ook een prima college te hebben wat uitsluitend uit mannen bestaat. Dat maakt voor mij werkelijk helemaal niet uit.

De **VOORZITTER**: Goed, voldoende? Dan stel ik echt voor dat u voort gaat met uw betoog. Gaat uw gang.

Mevrouw **LEJEUNE**: Er zijn nog meer mooie ambities voor het landelijk gebied. Er worden ook voldoende middelen uitgetrokken, zoals ik al zei. Onze vraag is, hebben we ook de mankracht om dat allemaal uit te voeren? Want er bestaan veel losse, nuttige programma's, zoals Groen groeit mee, bodemdaling, veenweidegebied. Die hebben vaak betrekking op eenzelfde gebied en die zijn dus niet los te zien van elkaar. Denkt de gedeputeerde dat die programma's voldoende samenhang hebben? Zit er geen overlap in? En hoe krijgt Provinciale Staten overzicht in die samenhang?

Dan gaan we verder naar een van de belangrijkste beleidsdoelen: er is passende woonruimte die aansluit bij de woningbehoefte in de provincie Utrecht. Dat klinkt goed, maar is in de praktijk zorgelijk. De behoefte is er namelijk vooral aan betaalbare woonruimte, al is dat een begrip dat steeds verder wordt opgerekt. Nadat ze jarenlang tegen wil en dank veel te lang bij hun ouders op zolder hebben gewoond, moeten starters zich in de meest vreemde bochten wringen en zich diep in de schulden steken om aan woonruimte te komen. Het ziet er nog niet naar uit dat dit op korte termijn verandert ondanks onze inspanningen en investeringen om de woningbouw te versnellen. Als we kijken naar de Merwedekanaalzone in Utrecht – dit is een voorbeeld, zeg ik er alvast bij – dan zien we plannen voor een mooie, groene wijk die helaas vooral betaalbaar is voor de happy few. Een rijtjeshuis van 7,5 ton is niet bepaald wat wij bedoelen met 'passende woonruimte die aansluit bij de woningbehoefte'. Die 50% betaalbaar is voor de Partij van de Arbeid keihard en een minimum en het mag ook best 75% zijn. Ook denken wij dat er meer afspraken gemaakt kunnen worden met gemeenten over startersleningen en koopgarantleningen. Wij dienen samen met een aantal andere fracties de motie Koopwoningen voor lage - en middeninkomens in, omdat we vinden dat er meer gedaan moet en kan worden voor die groep.

Verder zien we graag dat onderzocht wordt of braakliggende terreinen, leegstaande panden, die geschikt zijn voor tijdelijke woonvormen, ingezet kunnen worden voor flexwonen. Daarvoor dienen we samen met GroenLinks een motie in.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M75 van de leden Suna (PvdA) en De Jong (GroenLinks) inzake Inzet voor flexibele woonvormen.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 7 juli 2021 ter bespreking van het statenvoorstel Kadernota 2022-2025 (PS2021PS10).

Constaterende dat:
- De provincie Utrecht te kampen heeft met te kort aan betaalbare woningen;
- Dat er in het land diverse initiatieven zijn voor het realiseren van tijdelijke woonvormen;
- Dat de provincie goede en betaalbare huisvesting belangrijk vindt ook voor starters, eenpersoonshuishoudens, dak- en thuislozen, arbeidsmigranten, et cetera;
- Er braakliggende terreinen, verouderde bedrijventerreinen en lege gebouwen zijn, die tijdelijk (meerdere jaren) gebruikt kunnen worden om verplaatsbare woningen te plaatsen.

Overwegende dat:
- Tijdelijke woonvormen zullen in ieder geval tijdelijk tegemoetkomen aan de tekorten van woningen;

- Starters, eenpersoonshuishoudens, alleenstaanden, arbeidsmigranten, dak- en thuislozen geholpen kunnen worden met deze flex woningen, waarbij een vaste woonplek het uiteindelijke doel blijft;
- Tijdens de bijeenkomst met woningbouwcorporaties op 9 juni jl. met commissie RGW, de corporaties oproep hebben gedaan om meer te doen voor flexibele woonvormen door de Provincie;
- Deze woningen kunnen gemakkelijk verplaatst worden naar een andere locatie en weer benut worden;
- De flex woningen kunnen duurzaam en circulair gebouwd en ingericht worden.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:
- Overzicht van braakliggende terreinen en leegstaande panden, die geschikt zijn voor tijdelijke woonvormen, te inventariseren en de Staten te informeren;
- Tevens in samenwerking met gemeenten de mogelijkheden voor flex wonen uit te zoeken en een plan hiervoor te maken;
- Voor het eind van 2022 de Provinciale Staten te informeren over de (tussen) resultaten van bovenstaande verzoeken.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

Mevrouw **VEEN**: In het kader van uw motie over flexwonen heb ik eigenlijk een vraag. U geeft zelf al aan in uw betoog dat de woningbouwcrisis al even gaande is en waarschijnlijk ook nog heel lang gaat duren. Hoe ziet u dan die flexwoningen daarin passen? Want dat betekent dan dat als er vijf of tien jaar woningen kunnen staan en daarna weer weg moeten de mensen die voor een paar jaar aan een woning hebben geholpen daarna alsnog een probleem hebben. Hoe ziet u dat?

Mevrouw **LEJEUNE**: Ik zie dat je dat alleen moet doen als je dus die mensen op de langere termijn wel wat kunt bieden. Dus ik ben het met u eens dat als je niet alles op alles zet om die wooncrisis op te lossen het inderdaad geen zin heeft om nu jonge starters in een flexwoning te zetten die vervolgens over tien jaar op hun vijfendertigste weer bij hun ouders thuis intrekken. Nee, dat zou de oplossing niet zijn. Dat vraagt dus het een en het ander, dat je dus heel veel versneld op de woningmarkt, heel hard werkt aan die wooncrisis. En dan kun je in de tussentijd gebruikmaken van het flexwonen. Alleen dan.

Mevrouw **VEEN**: Betekent dat dan dat flexwonen in dat begrip zolang als de woningcrisis duurt, is?

Ja. En dat het ook alleen maar is wanneer er zicht is op het daadwerkelijk oplossen van die woningcrisis.

De heer **VAN SCHIE**: Ik heb altijd geleerd, er is niets zo permanent als een tijdelijke oplossing, want dat gebeurt natuurlijk vaak. Maar toch nog een vraag aan mevrouw Lejeune over de motie. Die vraagt om een inventarisatie van terreinen die geschikt zouden voor tijdelijke woonvormen. Wij vinden dat ook wel typisch het domein van de gemeenten om daar zelf in te voorzien. Dus ik neem aan dat de Partij van de Arbeid dat ook met ons eens is. Maar goed, het is natuurlijk fijn om ze een beetje te stimuleren om de transformatie te doen. Maar we maken ons altijd wel zorgen dan over het punt waar eerst mevrouw Boelhouwer over sprak. Als je dus op terreinen bijvoorbeeld aan de rand van steden bij industriegebieden ook gaat wonen, dan betekent dat vaak ook iets voor de bedrijven die daar zitten. Dus deelt mevrouw Lejeune de zorg van mij dat juist de midden- en kleinbedrijven, de maakindustrie, ook ruimte nodig heeft en dat tijdelijke woonvormen daar in elk geval niet strijdig mee kunnen zijn, hoe welgemeend ook?

Die deel ik zeker. Ik heb het niet voor niets over braakliggende terreinen, leegstaande panden, die geschikt zijn voor tijdelijke woonvormen. Een leegstaand pand wat midden op een industrieterrein ligt en eventueel de bedrijfsbestemming van de omliggende panden zou bedreigen, is natuurlijk dus niet geschikt om die reden voor tijdelijke bewoning.

De heer **VAN SCHIE**: Voorzitter, dan zou ik eigenlijk niet weten waarom die geschikte terreinen en panden niet ook permanent geschikt zouden zijn voor bewonen. Dan zoek ik even naar het onderscheid tussen wat dan geschikt is voor

tijdelijk en wat geschikt is voor permanent, want wat mij betreft kunnen we zo snel mogelijk beginnen dan met geschikte plekken te bouwen en hebben gemeenten daar ook de instrumenten voor en hebben we ook met de Regionale Programmering natuurlijk daar ruimte voor. Dus wat staat gemeenten in de weg om dit dan te doen, zou mijn vraag zijn aan mevrouw Lejeune, op permanente basis?

Dat gebeurt en dat is op heel veel plekken ook al natuurlijk gebeurd dat leegstaande panden en beschikbare terreinen permanent ingevuld zijn en worden. Maar u kunt ook denken aan panden of terreinen die op wat langere termijn een andere bestemming hebben of waar andere plannen mee zijn en die wellicht- Ik noem maar wat, een gebied waar misschien over tien jaar windmolens komen te staan, een zonneveld komt te liggen of een uitbreiding van een bedrijventerrein voorhanden is, maar nu nog niet. Daar zou je dus best de komende tien jaar iets anders mee kunnen doen. Om dat soort gebieden gaat het.

De heer **VAN SCHIE**: Tot slot, voorzitter, nog één opmerking daarover.

De **VOORZITTER**: Heel kort, want- Gaat uw gang.

De heer **VAN SCHIE**: Begrip daarvoor natuurlijk. Maar de vraag is natuurlijk wel, mevrouw Lejeune pleit hier ook altijd voor sociale woningbouw en betaalbare woningen. Woningcorporaties zijn helemaal niet enthousiast voor dit soort tijdelijke vormen. Die investeren liever in permanente woningen, want daar kunnen ze een beter rendement halen, daar zijn huurders ook blijer mee.

De **VOORZITTER**: Het zou kort zijn, meneer Van Schie.

De heer **VAN SCHIE**: Ja, dat weet ik. Maar goed, de inleiding vraagt dus eigenlijk: uw eigen achterban, is die wel zo enthousiast over deze vorm van woningbouw?

Mevrouw **LEJEUNE**: ik denk dat mijn achterban enthousiast is over alles wat bijdraagt aan het oplossen van de wooncrisis, en zeker als het gaat om betaalbare woningen. Mijn ervaring met woningbouwverenigingen is dat die eigenlijk best wel heel erg flexibel zijn en dat die ook wel willen investeren in ook flexibele oplossingen. Ik denkt dat het beeld wat er is van woningbouwverenigingen als een soort geldwolven die alleen maar geld willen investeren in dingen waar ze op de lange termijn heel veel zelf uit halen, is niet het beeld wat ik heb van woningbouwverenigingen, de ervaring die ik ermee heb.

Mevrouw **HOEK**: Wat 50PLUS mist in uw betoog en in de motie van flexibel wonen- In ieder geval flexibel, dus niet veertig, vijftig jaar, als ik het goed vertaal. Ten eerste missen wij dan toch het punt van via de woningbouwcorporaties doorstroming bevorderen, want dan kan je ook een doorstroming- En dan, ja, het is nou eenmaal statistisch, maar ouderen die doorstromen vanuit gezinswoningen zullen niet meer vijftig jaar nog in een vervolgwoning wonen. Dat is gewoon de realiteit. Dat is ook flexibel wonen. Zodat die woningen ook weer sneller vrij komen. Dat is gewoon een feit. En dat missen wij dus eigenlijk. Dus u heeft het over eenpersoonshuishoudens, alleenstaanden, maar niet ouderen erbij staan. En als er doorstroming bevorderd wordt, dat ouderen gemakkelijker naar een seniorenwoning of een levensloopbestendige woning kunnen.

De **VOORZITTER**: Misschien kunt u naar een vraagteken toe.

Mevrouw **HOEK**: Dan draagt dat ook bij aan de oplossing van de woningnood.

Mevrouw **LEJEUNE**: Ik denk, als je het hebt over doorstroming, dat je dat dan bij een flexwoning juist hebt. Je zult namelijk wel moeten, want als je een woning voor tien of vijftien jaar neerzet, dan moet iemand daaruit doorstromen naar een andere woning. Maar u heeft gelijk dat je dus alleen als starter uit een klein, tijdelijk appartement kunt doorstromen naar een woning die later door een oudere weer wordt achtergelaten, omdat hij kan doorstromen naar een zorgcomplex of een kleiner appartement. Dat klopt. Maar dat is niet waar we het hier over hebben.

De **VOORZITTER**: Goed, u bent het eens. U vervolgt.

Mevrouw **LEJEUNE**: De ruimte in onze provincie is schaars en komt de komende jaren nog verder onder druk te staan. We kunnen tunnels aanleggen, zonnepanelen plaatsen op bestaande

gebouwen, maar er zullen keuzes gemaakt moeten worden. We staan volledig achter de keuze om bedrijventerreinen vooral te intensiveren. Er is nog veel mogelijk op de bestaande locaties. De schaarse ruimte in onze provincie kan zo vooral benut worden voor woningen, natuur en recreatie. Op de geïntensiveerde bedrijventerreinen blijven tot nu toe wel veel kansen voor verduurzaming liggen. Bestaat er een Green Dealcoach voor bedrijven die lobbyt en coördineert? Zo nee, waarom niet? En zo ja, zetten we die wel voldoende in? En welke stappen gaat hij in 2022 maken?

Gelukkig mogen we er weer op uit om de kunst en cultuur te snuiven. Als we kijken naar de volgorde van de versoepelingen de afgelopen maanden, dan zien we dat de inrichting van onze tuinen en ons kapsel werden gezien als essentiële zaken, terwijl een bezoek aan een bibliotheek, museum, concert of theater geheel ten onrechte op de laatste plaats kwam. De cultuursector heeft het ook in onze provincie zwaar gehad. Maar het coronasteunpakket voor cultuur vanuit de provincie was succesvol en ook fors vergeleken met andere provincies. Daarmee laat de provincie Utrecht zien dat cultuur geen luxe is maar een levensbehoefte. De komende jaren wordt er extra geld uitgetrokken voor streekmusea. Dat zijn vooral investeringen in het vernieuwen en het inrichten van musea. We vinden het fijn en belangrijk dat de sector wordt ondersteund, maar het is ook nodig dat de concertzalen, theaters, musea weer volstromen, want aan prachtige tentoonstellingen of voorstellingen zonder publiek heeft niemand iets. Onze fractievoorzitter in de Tweede Kamer heeft daarom al voorgesteld om alle jongeren een cultuurcheque van vijftig euro te geven. Een mooi plan. In navolging daarvan vragen wij de gedeputeerde welke plannen hij heeft om het publiek weer warm te laten lopen voor cultuur, want cultuur verbindt en inspireert. En dat is precies wat we nodig hebben na al dat verplichte netflixen.

We stimuleren ook in 2022 de inwoners van onze provincie om er zoveel als mogelijk op uit te gaan met de fiets en het ov. Voor de auto is en blijft natuurlijk ook plek, maar niet onbeperkt. Amelisweerd mag niet wijken voor asfalt en de provincie Utrecht hoeft niet de goedkoopste provincie van het land te zijn als het gaat om motorrijtuigenbelasting. Wij zijn terughoudend met het verhogen van belastingen, maar we vinden een eenmalige verhoging van de opcenten met 2% heel acceptabel. Daarmee zijn we nog steeds voor de automobilist de op een na goedkoopste provincie van ons land.

Wat jammer is, is dat door de coronaperikelen de proef met gratis ov voor doelgroepen op de plank is blijven liggen. Maar wie wat bewaart, heeft wat om naar uit te kijken. Nu bijna iedereen die dat wil twee keer gevaccineerd is, kan het ov binnenkort weer op volle sterkte rijden. De Partij van de Arbeid gaat ervan uit dat gedeputeerde Schaddelee de proef in de startblokken heeft staan en dat deze direct na de zomer uitgevoerd wordt. In 2022 kan dan de evaluatie plaatsvinden. Kan hij dit bevestigen?

Tot slot. We kijken uit naar de Begroting voor 2022. Maar met de plannen zo duidelijk omschreven in deze goed leesbare Kadernota moet dat goedkomen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dan stel ik voor dat wij nu van een lunchpauze gaan genieten en dat we om 13.45 uur weer de vergadering hervatten. Ik wens u smakelijk eten.

De **VOORZITTER** schorst de vergadering.

De **VOORZITTER** heropent de vergadering.

De **VOORZITTER**: Van harte welkom terug. Wij zijn bezig met de bespreking van de Kadernota 2022-2025 en zijn in de eerste termijn vanuit uw Staten.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Eggermont.

De heer **EGGERMONT**: De Kadernota gaat in eerste instantie over de nabije toekomst. Maar als je daarin dingen wil veranderen, zul je dat ook moeten doen op grond van wat er in het verleden gebeurd is. Weet u nog, vorig jaar, april, mei, wat we toen de essentiële sectoren vonden? Heeft u toen ook staan klappen voor al die mensen die, terwijl de meeste mensen veilig thuis konden blijven, wel naar hun werk gingen om ervoor te zorgen dat deze maatschappij draaiende bleef? We zijn nu een jaar later en wat zien we? Zorgmedewerkers krijgen er 0% bij en er is in de tussentijd bezuinigd op het openbaar vervoer. Bezuinigd op het openbaar vervoer, omdat we de compensatie niet in het geheel geregeld hebben vanuit het rijk en daar ook niet vanuit de provincie bereid waren om dat wel te doen. Ik weet dat sommige fracties wellicht moeite gaan hebben met mijn woordkeuze. Ik vond het wel opmerkelijk dat het dezelfde partij is die vervolgens grappend en grollend als een vroom-vroom-partij over lege bussen begon en daarmee vooral hun onbegrip ten aanzien van het openbaar vervoer

etaleerden. Maar goed, ik schrok daarvan. Het totale onbegrip dat je het openbaar vervoer als een totaalsysteem moet zien waarin af en toe ook lege bussen noodzakelijk zijn. Dat is een goed bericht van mevrouw Rikkoert ten aanzien van dat wellicht verdere afschaling beperkt kan blijven, maar ten opzichte van wanneer? Ik hoop ook dat mevrouw Rikkoert het met me eens is dat we dit soort informatiesessies vooral moeten houden op het moment dat statenleden zich ook vrij kunnen maken van hun werk. Dat zou ook een hoop helpen. Maar ten opzichte van wanneer? Want betekent dat dan dat we weer terug kunnen gaan naar het dienstverleningsniveau van voor corona? Betekent dat dan dat bus 47 weer in het weekend gaat rijden? Of blijven we in dezelfde neerwaartse spiraal zitten? Wat ons betreft – en het is heel terecht – in de jaarstukken wordt aangegeven dat er een heel groot risico is en dat is het risico ten aanzien van de reizigersinkomsten. Volgens ons is het noodzakelijk dat we die neerwaartse spiraal doorbreken, vooral ook om ervoor te zorgen dat dat risico niet nog groter wordt. Dat is de reden dat wij willen voorstellen – en ik neem aan dat de partijen die ervan overtuigd zijn dat er geen probleem is, ons voorstel daarin prima kunnen ondersteunen – namelijk door geld vrij te maken om die afschaling te gaan afschaffen, zodat het openbaar vervoer ook weer volledig op sterkte kan komen, sneller dan dat het in het verleden was, sneller dan dat dat gebeurt als wij die afschaling houden zoals die nu is, inclusief hetgeen mevrouw Rikkoert over de bijeenkomst van gisteren wist te melden. Dat is een amendement wat we indienen op de jaarstukken – dat geef ik nu alvast aan – waarbij er 10 miljoen wordt vrijgemaakt uit het weerstandsvermogen om de gedeputeerde de mogelijkheid te geven om ruimte te hebben om inderdaad die afschaling naar beneden te halen. En mocht het waar zijn dat uiteindelijk dat geld niet terug is, dat het geld uiteindelijk niet nodig is, dan is er volgens mij ook geen probleem, want dan kan het bij de volgende jaarrekening gewoon weer terug naar hetzelfde weerstandsvermogen. Daarvoor is volgens ons een weerstandsvermogen. En dat wij dus bij de Begroting een weerstandsratio hadden 1,4. Volgens ons is het in deze situatie niet noodzakelijk dat we dan bij de jaarstukken opeens naar een ratio van 1,85 toe moeten.

De **VOORZITTER** deelt mee dat het volgende amendement is ingekomen:

Amendement A55 van het lid Eggermont (SP) inzake Geen negatieve spiraal openbaar vervoer.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 7 juli 2021 ter bespreking van het statenvoorstel Jaarstukken 2020 (PS2021PS08).

Constaterende dat:
- Bij de begroting 2020 de ratio weerstandsvermogen 1,4 was;
- Een ratio weerstandsvermogen van 1,4 binnen het beleid van de provincie als “gezond” wordt gezien;
- In 2020 17.122.000 euro in de reserve weerstandsvermogen is gestort waarmee met de jaarrekening de ratio weerstandsvermogen 1,84 wordt.

Overwegende dat:
- Het openbaar vervoer een essentiële dienst is waarvoor de provincie verantwoordelijkheid draagt;
- Ondanks de Corona-crisis de kostendekkingsgraad 40,7% en 29,8% voor respectievelijk de stads- en streekconcessie was;
- De compensatie van misgelopen inkomsten slechts 93% bedraagt;
- Het openbaar vervoer zonder volledige compensatie hierdoor afgeschaald wordt en mogelijk nog verder afgeschaald wordt in de toekomst;
- Het openbaar vervoer door de afschaling in een negatieve spiraal terecht dreigt te komen;
- Het risico op blijvende lagere reizigersinkomsten hierdoor groter wordt wat weer gevolgen heeft voor het weerstandsvermogen;
- Dat met het verlagen van de reserve weerstandsvermogen met 10.840.000 euro de ratio weerstandsvermogen 1,4 blijft zoals begroot.

Besluit:
- Beslispunt 1 aan te vullen met: “waarbij de storting in de saldireserve wordt verhoogd met 10.840.000 euro en de onttrekking uit de reserve weerstandsvermogen wordt verhoogd met hetzelfde bedrag”

- In beslispunt 5 het genoemde bedrag voor onttrekkingen uit de saldireserve met 10.840.000 euro te verhogen tot 27.303.000 euro
- Beslispunt 5 sub r toe te voegen: “OV concessies 10.840.000 euro”.

Draagt het college van Gedeputeerde Staten op:
- De dienstregeling van het ov zo spoedig mogelijk, maar in elk geval per 23 augustus 2021 (week 34) weer op het oorspronkelijke niveau van dienstregeling voor Corona te brengen.

En gaan over tot de orde van de dag.

Het amendement maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **EGGERMONT**: Daar hangt voor ons eigenlijk een heleboel vanaf. Daarom ben ik ook blij dat de voorzitter al heeft aangegeven dat we de stemmingen vanavond zullen doen in omgekeerde volgorde als de discussie van vandaag. Daar hangt voor ons ook heel erg vanaf in hoeverre we een meerderheid weten te halen voor dit amendement om deze neerwaartse spiraal te kunnen doorbreken in hoeverre wij de Kadernota verder kunnen steunen. Tot zover, voorzitter.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Ja, ik voel me een beetje aangesproken natuurlijk door de heer Eggermont. En dat doet hij ook. Dus ik wil toch even de discussie verder opzoeken. Hij zegt, afhankelijk van de steun voor mijn amendement steun ik de Kadernota. Dat is duidelijk. Ik zie het dan meer als een dreigement in plaats van een amendement. Maar dat geeft niet. Ik respecteer uw- Ik vind het heel belangrijk hoe u zich ook hard maakt voor het openbaar vervoer. Maar ik vind het jammer dat u nou net doet alsof wij dat niet doen en gedeputeerde dat ook niet doet. Maar goed, los daarvan, laten we gedeputeerde ook nog vragen om te zeggen hoe hij dat dan ziet met de afschaling van de bussen en de vraag die er nu is. Ik begrijp dat u daar misschien niet gevoelig voor bent, maar goed, we blijven in ieder geval volgend jaar op niveau, in ieder geval gaan we zeker niet verder afschalen als ik het goed begrepen heb gisteravond. Maar is er dan verder niks in de Kadernota waarvan wij zeggen, nou, als we dat niet binnen halen dan vinden we dat toch zonde om dat niet te doen? Dus zou het dan niet beter zijn om een ander amendement in te dienen wat daar dan misschien niets aan af doet wat u vindt, want u gooit de hele boel overboord, omdat u anders niet krijgt wat u wil?

Ja, voorzitter, kijk, wat de essentie is, is dat die compensatie niet plaatsvindt, waardoor er dus gewoon bezuinigd moet worden. Dan kan u zeggen- Kijk, ik ben niet verantwoordelijk voor dat u grappend over lege bussen begint. Dan kan u dat doen, maar dan begrijpt u dus gewoon echt niet waar dan die pijn op dat moment zit en dat het dus noodzakelijk is dat we daar dus op een andere manier mee omgaan, juist ook om die afschaling, die we al eerder in dit jaar hebben gehad, teruggedraaid te krijgen. En om het dienstniveau weer op het niveau te krijgen van voor corona, zodat we ook weer de mensen ook weer terug kunnen gaan krijgen, omdat ze daarmee ook gewoon de verschillende mogelijkheden ook weer krijgen die ze daarvoor ook hadden. En dat is volgens ons voorwaardelijk hiervoor. Dus ja, u ziet het als een dreigement. Ik zie het als een uitnodiging. En als u daadwerkelijk denkt dat u het geen probleem vindt en dat dus de gedeputeerde deze mogelijkheid ook niet hoeft te hebben, ja, dan kunt u het ook gewoon prima steunen, want dan zal dat bij de Jaarrekening 2021 gewoon helemaal rechtgetrokken kunnen worden.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Ja, ik hoor eigenlijk vooral een herhaling. Ja, ik blijf het jammer vinden dat dit het enige is waar u dan uw pijlen op richt. Dat geeft verder niet. Ik herken dat ook van u als partij. Maar ik vind het betreurenswaardig dat u net doet alsof er niks van deugt en mij verwijt dat ik het systeem niet zou snappen, wat ik heel goed doe. Ik bedoel, als we dan praten over sectoren waar het heel slecht is en waar geen vet op de botten is en waar echt sprake is van afbraak, dan denk ik dat we hier niet aan het juiste adres zijn, maar dan zou ik zeggen, maakt u zich daar dan in het vervolg drukker om. Dank u wel.

Ja, nou ja, dat onderstreept nog een keer het onbegrip als zij hier nu weer zo over spreekt. Ja, ik kan het niet anders zeggen. Dat onderstreept het weer opnieuw. En dat vind ik inderdaad heel erg jammer. Ja. Sorry.

De **VOORZITTER**: Duidelijk. Ja, volgens mij, voldoende gewisseld.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Rikkoert.

Mevrouw **RIKKOERT**: Meer woningen, betere bereikbaarheid, voldoende natuur om te recreëren, we willen het allemaal, ook wat ik vandaag hier om me heen hoor. Alleen realisatie hiervan, samen met de daarbij behorende transities, vraagt om forse investeringen. Een totaalpakket van investeringen die bewerkstelligt dat we de komende jaren echt vooruit kunnen, een schaalsprong kunnen maken. En we kunnen niet zomaar één kaart uit het kaartenhuis halen, want dan valt het volledig uiteen. We kunnen geen woningen bouwen zonder goede ov-verbinding en zonder voldoende groene ruimte. Daarom is de ChristenUnie blij dat het college lef toont en vasthoudt aan haar ambities en vol inzet op de gestelde ambities.

Corona heeft duidelijk gemaakt van welke waarde natuur is voor de lichamelijke en geestelijke gezondheid van de mens. Ook daar moet een forse slag gemaakt worden in kwantiteit en in kwaliteit. Want een spade dieper, als het gaat om het bodemleven, leert dat de kwaliteit van de natuur drastisch afneemt en het versterken van de biodiversiteit van heel groot belang is. Bij alle transities, wonen, energie, landbouw, mobiliteit moet dat het overstijgende doel zijn. Bij de Zomernota zullen we scherp letten op de realisatie van de NNN-gebieden. Dit is wat ons betreft echt een van de speerpunten op het gebied van natuur. En meer geld is niet altijd de oplossing. Maar we houden wel vinger aan de pols, want in 2027 is het einde van de realisatietermijn. Die termijn komt al snel in beeld. Dus vandaar dat we daar goed op letten.

Daarnaast is er veel commotie ontstaan over de bestrijding van de eikenprocessierups. Onze fractie sluit zich aan bij de vraag van GroenLinks en D66 over de bestrijding van de eikenprocessierups met Xentari. We sluiten ons aan bij het pleidooi voor een natuurvriendelijker bermbeheer langs de provinciale wegen.

Ik wil graag wat verder inzoomen op de verschillende transities. Ik begin bij de voedseltransitie, want er is een omslag nodig naar een andere manier van voedsel produceren en consumeren. Productie binnen regionale kringlopen, handel in korte voedselketens en minder verspilling. Op naar een kringlooplandbouw waarbij voedsel uit de regio komt en boeren een eerlijke prijs ontvangen. Dat is dus die voedseltransitie. Daarbij hoeven natuur en landbouw geen gescheiden werelden te zijn. Natuurinclusieve landbouw behoudt prachtige landschappen, levert hoogwaardige natuur op en hoogwaardige producten. Van de week waren we als fractie in de Foodvalley op de akkers van GraanGeluk. Dat is een erg mooi voorbeeld waar natuur en landbouw heel goed samengaan en de beweging wordt gemaakt naar de oude gewassen. Belangrijk is wat ons betreft dat we een link blijven leggen tussen duurzame landbouw, natuur en biodiversiteit, maar ook de link met mensen en inwoners. Isoleer de landbouw niet, maar pak de integraliteit: versterk de verbinding tussen stad en het platteland, versterk de verbinding tussen de boer en burger, versterk de verbinding met landbouw en recreatie. Want zo versterken we de beleefbaarheid van het buitengebied. De Regionale Voedselagenda, die we als Provinciale Staten recent hebben vastgesteld, zet hier ook op in. Zo geven we boeren een logische en integrale plek in het vele landbouwgroen dat we als provincie hebben.

Verder is de ChristenUnie blij met de ambities die worden gesteld voor het landelijk gebied. Ik noemde al de Voedselagenda, maar ook de Bossenstrategie en de biodiversiteit. Wel willen we de opmerking maken dat de landbouwcoaches een enorm succes zijn, maar het geld voor landbouwcoaches is slechts voor twee jaar vastgelegd. Onze vraag is dan ook of de gedeputeerde mogelijkheden ziet en of zij haar best wil doen om dit mee te nemen bij de Begroting en dat zij dit structureel daarin wil maken.

In het licht van de Omgevingsvisie en het stimuleren van burgerinitiatieven zijn we benieuwd hoe het vliegwiel van gemeenschapskracht een vervolg krijgt.

Ons hiervoor geschetst toekomstperspectief voor de boeren is helaas nog geen realiteit. De realiteit is dat een groep boeren zich steeds meer in een hoek gedreven voelt. Zij handelen te goeder trouw, maar zijn toch plotseling bijvoorbeeld een illegale pasmelder geworden. Zo kunnen wij niet met deze groep mensen omgaan. Zij verdienen een helder toekomstbeeld en steun, ook van ons als provincie. Tijdens de behandeling in de commissie hebben wij daarom uitgebreid van gedachten gewisseld met de gedeputeerde over de besteding van de stikstofgelden. We lezen vooral dat er geld wordt besteed aan opkoop van boerenbedrijven die zich daar vrijwillig voor melden. De gedeputeerde heeft ons overtuigd dat daar ook geld voor nodig is. Maar wij maken ons zorgen of dat wel voldoende in balans is met de uitgaven voor innovatie van deze sector, want dat gaat dan om innovaties die de boerenbedrijven helpen om met vertrouwen naar de toekomst te kijken. De fractie van de

ChristenUnie is dan ook van mening dat er meer regie hierop nodig is. De vraag is, hoe gaat de gedeputeerde aan de slag met het vinden en bewaken van deze gestelde balans?

Ik schakel over naar de energietransitie, want bij de behandeling van de Regionale Energie Strategieën vorige week hebben we al aangegeven dat we de aanpak van klimaatverandering als een van de grootste opgaven van onze generatie zien. Ondertussen zien wij dat dit college steeds meer vorm en inhoud geeft aan deze aanpak. De Kadernota voor 2022 voegt daar weinig nieuws aan toe. Daar is de ChristenUnie in principe gewoon blij mee. We zitten in een periode dat er vooral uitvoering moet worden gegeven aan de plannen en de ambities die er liggen. Het continu toevoegen van nieuwe plannen en taken past daar nu niet bij. Maar de technische uitleg over de nieuwe regiefunctie voor de regionale energie-infrastructuur, daarmee kunnen wij leven en wij zien daar de toegevoegde waarde van de provinciale rol. Samen met de PvdA dienen we een motie in – die eerder is ingediend – over het IPCC-rapport om zicht te krijgen op wat de nieuwe Europese doelen betekenen voor de provincie.

De toekomstige schaalsprong ov is wat ons betreft randvoorwaardelijk om invulling te kunnen geven aan de diverse opgaven. We zijn dan ook blij dat er in het licht van de mobiliteitstransitie steeds meer wordt ingezet op het ov. De vraag is hoe we na corona de mensen weer kunnen verleiden tot het ov. En hoe het uitrollen van het gratis ov voor ouderen met een kleine beurs hier een bijdrage aan zou kunnen leveren. Hier krijgen we graag de reactie van de gedeputeerde op.

Daarnaast is er alles aan gedaan om de bezuinigingen op het ov zo klein mogelijk te houden. We zijn dan ook benieuwd of er nog restrisico's zijn voor de provincie. En zo ja, als die er zijn, waar gaan we dat dan uit dekken? Want het is wat ons betreft niet logisch dat dit ten koste gaat van andere ov-doelstellingen.

Samen met het rijk zijn in het Nationaal Toekomstbeeld fietsambities gesteld. Welke opgaven brengt dat met zich mee voor de provincie Utrecht? En hoe wordt dit gefinancierd? Dat kunnen wij nog niet terugvinden.

Verder hebben we een Uitvoeringsagenda Verkeersveiligheid. Hoe staat het nou eigenlijk daarmee? En zijn de financiën die zijn opgenomen wel daadwerkelijk toereikend?

Er wordt vol ingezet op de versnelling van de woningbouw. Het is al een veelvoorkomend onderwerp vandaag. maar ook op dit vlak is een transitie nodig in het aanbod. Het gaat niet alleen om het bouw eengezinswoningen met een voor- en achtertuin, er zijn andere type woningen nodig: starters- en seniorenwoningen en er is speciale aandacht nodig voor huisvesting van daklozen, statushouders en flexbewoning. Daarom dienen we samen met de PvdA een motie in over flexwonen.

Om deze transities mogelijk te maken, zijn bepaalde randvoorwaarden heel belangrijk. Het is essentieel om de financiële zaken op orde te hebben. Het is noodzakelijk dat we de focus vasthouden, de basis omtrent indexeren op orde hebben, scherper begroten en de voorspelbaarheid van begroten ook daadwerkelijk bewerkstelligen. Daarbij blijft en is prioriteren nodig. Wij zijn dan ook blij dat de gedeputeerde tijdens de commissiebehandeling heeft toegezegd dat hier extra aandacht aan zal worden besteed bij de Begroting. Wij zijn wel benieuwd – eigenlijk van elke gedeputeerde – wat de één of twee absolute prioriteiten om voor te rennen, zijn.

> De heer **JANSSEN**: Ik hoor mevrouw Rikkoert dingen zeggen die mij als muziek in de oren klinken: prioriteren. Ik werd meteen even alert. Hoe ziet u dat voor u? Want voordat er geprioriteerd wordt, wordt het geld al in de- Nou, in ieder geval in de Kadernota vrijgemaakt. Zou u de VVD dan willen volgen in de redenering dat je eerst gaat kijken waar je gaat prioriteren voordat je extra geld gaat vragen?

Wat ook tijdens de commissiebehandeling is besproken, is dat het vooral gaat om prioriteren in de tijd. Dus dat budget is wel gewoon voor dat jaar nodig, maar het is nodig dat we het prioriteren in de tijd.

> De heer **JANSSEN**: Nu ben ik u even kwijt, want prioriteren in de tijd betekent kiezen tussen maart en oktober? Of betekent dat kiezen tussen 2022 en '23 en '24?

Dat laatste.

> De heer **JANSSEN**: Maar dan hoef je toch die opcenten niet te verhogen voor 2022?

Een goede vraag. Ik kom er even op terug.

Dus ik was inderdaad benieuwd wat de absolute prioriteiten zijn van de gedeputeerden om hier nou voor te gaan rennen.

Een andere randvoorwaarde is het arsenaal aan personeel dat verder wordt uitgebreid. Goed dat er vanaf de Begroting 2022 een niet verplichte paragraaf over de arbeidscapaciteit wordt toegevoegd, waardoor we dus meer zicht en inzicht krijgen in de inhuur en het tijdelijke en vaste personeel.

Ook op het gebied van informatieveiligheid moeten we nog behoorlijke slagen maken. Dat is wel een belangrijk thema, want we hechten grote waarde aan een betrouwbare overheid. We hebben problemen gezien bij onder andere BIJ12 en dat laat toch wel zien hoe kwetsbaar die systemen zijn.

Er is nog een grote slag nodig om de beweging van sectoraal naar integraal te maken. Dat alle opgaven met elkaar te maken hebben, vergt een totaal andere aanpak. We zijn dan ook blij dat we in september samen met de ambtelijke organisatie – en jullie dus allemaal als PS – een tweedaagse houden over dit belangrijke thema.

Dan zijn er nog een aantal andere aandachtspunten die we aan de orde stellen.

Als het gaat om cultuur allereerst een compliment over het aangenomen voorstel over streek- en kasteelmusea en alle steunpakketten die GS in het afgelopen jaar voor deze sector beschikbaar heeft gesteld. We hebben nog wel een aantal vragen. Klopt het dat in 2022 opnieuw het instrument Erfgoedmonitor wordt ingezet? We zien in de Kadernota geen uitbreiding in het budget, dus dat kan dan uit het reguliere budget? Verder zijn we blij met de groeiende aandacht van Provinciale Staten voor het varend erfgoed. Mooi dat Provinciale Staten hier ook steeds meer het belang van inziet. Ook is het religieus erfgoed een waardevol erfgoed. Voor onze fractie is onvoldoende helder wat op dit punt de ambities zijn en wat de uitwerking is in de doelen. We willen de gedeputeerde graag een suggestie meegeven: denk aan het ondersteunen en faciliteren van gemeenten in het maken van een Kerkenvisie met het oog op leegstand, herbestemming, onderhoud, restauratie en behoud. Daarmee maak je dus ook keuzes in wat uniek is en wat niet. Graag horen we de reactie van de gedeputeerde hierop.

Goed en belangrijk dat we via de Sociale Agenda werk maken van allerlei vormen van inclusie met een duidelijke focus op eenzaamheid, laaggeletterdheid en een inclusieve samenleving. Daar hoort voldoende werkbudget bij. Dat steunen wij dat dat is opgenomen.

De ChristenUnie heeft behoefte aan meer concrete resultaten dan alleen stimuleren en bevorderen. Concrete succesvolle voorbeeldprojecten kunnen gemeenten en maatschappelijke initiatieven aanjagen om hier ook mee aan de slag te gaan. Zodoende kan een relatief beperkt budget veel bereiken.

Tot slot zijn we blij dat de brede welvaart steeds verder ingebed raakt in de provincie. Positief dat er een Human Capitalbeleid is vastgesteld, waarmee de provincie eraan bijdraagt dat werknemers zijn toegerust voor de toekomst en van belang voor een duurzame economie op meerdere gebieden. Zowel duurzaam in de zin van blijvende werkgelegenheid, maar ook duurzaam in de zin van een economie die op een goede manier rekening houdt met natuur en klimaat.

Ik rond af, voorzitter. Ik ben blij dat het college vol inzet op de gestelde ambities, inzet op een totaalpakket, inzet op een kaartenhuis dat niet omvalt. De ChristenUnie wenst Provinciale Staten, de Gedeputeerde Staten en de ambtelijke organisatie veel zegen en wijsheid bij de verdere uitwerking.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Een goede vraag om met regelmaat te stellen: waartoe zijn wij op aarde? Wat doe ik eigenlijk met mijn leven? Wat voor doelen heb ik? Als politici moeten we die vragen ook iedere keer aan elkaar stellen, denk ik. Waarom is er eigenlijk zoiets als de overheid? Waarom een provincie? Die vragen gooien we vandaag maar eens op tafel.

We bespreken vandaag immers de Kadernota en we spreken dan over Algemene Beschouwingen. Maar we hebben ook een doorkijkje gehad van wat nodig is om de zogenaamde groeisprong te maken richting 2050. Wat de SGP betreft is de overheid er voor die dingen die we op individueel niveau niet af kunnen. Het gaan dan allereerst om de handhaving van het recht en van de orde in de samenleving. We hebben gisteren maar weer gezien hoe pijnlijk sommige zaken uit kunnen pakken. En in tweede instantie om dingen die we op individueel niveau en vanuit maatschappelijke verbanden niet kunnen afhandelen. Denk dan bijvoorbeeld aan het aanleggen van infrastructuur. Daarbij is het van belang steeds te blijven beseffen dat alles wat de overheid doet, betaald wordt met geld van de burger. De provincie is bedoeld als middenbestuur om de verbinding te vormen tussen gemeenten, die heel dichtbij de inwoners staan en weten wat er lokaal speelt, en het rijk, dat oog heeft voor de problemen en de uitdaging waar we in heel Nederland mee te maken hebben. Daarbij heeft de provincie eigenlijk een heel beperkt klein takenpakket.

Vanuit deze grof geschetste overheidsopvattingen en rolvatting hebben wij ook naar de Kadernota en de geschetste groeisprong gekeken. De voorgestelde budgetverhoging en de daaraan gekoppelde voorgestelde opcentenverhoging deed dan ook pijn aan onze ogen. Wij kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat we hier te maken hebben met een oprukkende overheid, die de eigen

rol schromelijk overdrijft. Niet zozeer een sterke overheid, maar wel een heel grote overheid. Overigens dank aan het college voor de gevraagde toelichting op bijvoorbeeld de fte's waar we nog later vragen over gesteld hebben. En met name het onderdeel over het Waterprogramma gaf ons heel veel helderheid. Net als vorig jaar kunnen wij niet instemmen met een Kadernota die een verhoging van de opcenten in het vooruitzicht stelt. U weet wellicht nog dat we vorig jaar wel voor de Begroting gestemd hebben, omdat de dreiging van de opcentenverhoging toen geweken was. Wie weet wat er nog kan gebeuren. Wij zullen het amendement van de VVD steunen. We hadden zelf een soortgelijk amendement in voorbereiding. We vinden dat dit precies het proces is wat hier plaats moet vinden is Provinciale Staten waarin we een afweging maken om dingen wel of niet door te zetten, wel of niet te doen. En juist ook vanwege dat idee, vanwege dat proces, steunen wij van harte het amendement.

Voorzitter, wij dienen de motie van het CDA en D66 mee in, omdat het een verdere doordenking van de financiële toekomst van onze provincie wil faciliteren. Wij zien dit niet als kader voor de verhoging van opcenten, maar als een losstaand noodzakelijk iets. Er wordt op dit moment veel en veel te veel en ongeremd vanuit ambities en plannen gedacht. Soms komt de gedachte naar boven van, kunnen we wel kiezen? Wat dat betreft was het een mooi inkijkje in de argumentatie van de heer De Droog – dat hadden we niet afgestemd – waarin hij ook een inkijkje gaf van, we moeten wel gaan focussen en de focus ook aanbrengen in onze afwegingen die we maken. Elk plan en elke ambitie is op zichzelf prachtig, maar wat in dit huis vaak mist, is een grondige bezinning op de vraag of het eigenlijk wel bij onze rol hoort en of het nog past in ons financiële en ruimtelijke kader.

Voorzitter, dan de vraag waar we naar terug willen: waartoe is er een provincie? Naast een oproep tot focus en keuzes, geeft deze vraag ons ook aanleiding om vijf punten te adresseren.

Allereerst de infrastructuur. Zoals in de commissie gezegd, steunen we het college tot nu toe in de lijn waarvoor gekozen is met betrekking tot het ov in coronatijd. Wel spreken we vandaag ook graag uit dat we de ambities voor ons ov op de lange termijn niet moeten loslaten en vooral ook de bereikbaarheid van het platteland met ov-verbindingen moeten blijven borgen. Volgens mij zijn daar gisteravond geruststellende berichten over geweest dat er in ieder geval niet nog verder verschraald gaat worden.

Op het gebied van infrastructuur willen ook nog eens aandacht vragen voor de snelfietsroute van Veenendaal naar Amersfoort. We betreuren het dat deze route niet is uitgevoerd en pleiten ervoor hier nog eens goed naar te kijken. Het kan toch niet zo zijn dat zo'n belangrijke route niet doorgaat, omdat één gemeente, waar de route niet eens per se dwars doorheen loopt, niet wil meebetalen. Kan GS ons toezeggen hier opnieuw naar te kijken? Op andere dossiers wordt zelfs gedreigd met doorzettingsmacht op het moment dat gemeenten niet mee willen werken. We zouden hier graag meters in gemaakt zien worden.

Een ander punt, het tweede punt, waar de provincie haar rol van middenbestuur zou moeten laten zien, hebben we vorige week uitgebreid aan de orde gehad. In de energietransitie kan het provinciale bestuur een belangrijke rol spelen in het garanderen van de gezondheid van onze inwoners vanuit onze ruimtelijke ordeningsrol en in het bevorderen van het draagvlak door extra kritisch te zijn op initiatieven bij gemeente- en regiogrenzen en het bewaken van alle provinciale doelen. Voorzitter, laat duidelijk zijn dat wij ronduit teleurgesteld zijn over de uitkomst van het debat dat we hierover hebben gehad.

Een derde punt dat ik graag aan de orde wil stellen, is ons natuurbeleid in relatie tot landbouwbeleid. Als provincie staan we dichterbij de boeren dan het rijk. We zitten met hen aan de gebiedstafels of doen in ieder geval pogingen daartoe. Als SGP signaleren we daarbij twee problemen. Allereerst hebben we nog steeds de data niet op orde. Wat is er bijvoorbeeld met de berekeningen gebeurd die we gebruiken naar aanleiding van de uitspraak van de Raad van State over ViA15, waarin uitgesproken is dat technische berekeningen van verkeer niet afgetapt mogen worden. Dat heeft dus effect op alle ingevoerde parameters in de o zo betrouwbare modellen van het RIVM. En voorzitter, de automobiliteit heeft daardoor meer impact in de modellen en misschien de landbouw wel minder. We hebben daar ronduit geen inzicht in momenteel. Is dat al verwerkt? En is dat al betrouwbaar verwerkt? Het tweede punt van zorg werd deze week pijnlijk helder gemaakt door het PBL dat duidelijk in een advies liet zien dat er met de huidige focus op stikstof in meerdere provincies geen boeren meer kunnen zijn. De heer Dercksen heeft weleens voorgerekend dat er helemaal geen menselijke activiteit meer kan zijn en we dan de doelen nog steeds niet halen. Het is precies het punt dat u de SGP een jaar geleden ook hebt horen maken. Al schrappen we alle boeren op papier, voldoen we dan op veel plekken nog steeds niet aan de doelstellingen. We doen daarom vandaag nogmaals de oproep om af te stappen van een doorgeslagen focus – een zogenaamde lock-in door het PBL benoemd in een rapport – op stikstofbeleid en weer integraal te gaan kijken naar onze

doelen. Dus ook voor de landbouw. En die ruimte is er. Ook in het beleid wat PBL schetst in hun advies, waarin er dus ruimte is om Europese wetgeving wel na te komen zonder dat het een lock-in op stikstof veroorzaakt. We kunnen dus natuurdoelen en landbouwdoelen naast elkaar laten staan. We mogen onze voedselproducenten niet wegjagen en zeker niet degenen die het meest duurzaam werken, die als piekbelasters worden weggezet. Voorzitter, als we doorgaan op een dollemansrit van stikstofuitstootbeperking, dan hebben we in 2050 alleen nog potdichte boerenbedrijven over met luchtwassers en hebben we al onze natuurvriendelijke boerenbedrijven de nek omgedraaid met een stal met koeien waar je vrolijk in kan kijken. Dit schip wordt een keer gekeerd door de wal. We moeten alleen zorgen dat er nog een schip is.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M72 van het lid Van den Dikkenberg (SGP) inzake Landbouw geen ongewenste sector.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 7 juli 2021 ter bespreking van het statenvoorstel Kadernota 2022-2025 (PS2021PS10).

Constaterende dat:
- Het PBL terecht constateert dat ‘bij een keuze voor strikte stikstofdoelen, zoals het in 2040 of 2050 overal in Nederland halen van de KDW’s, rekening moet worden gehouden met een noodzakelijke, historisch ongeëvenaarde transformatie van ‘landbouwland’ Nederland.’ en: ‘Gezien de in potentie zeer verregaande consequenties voor het landelijk gebied, en het belang van draagvlak voor een (mogelijk verregaande) beleidsaanpak, is aandacht voor deze politieke overwegingen belangrijk.’

Overwegende dat:
- De balans de afgelopen maanden totaal is doorgeslagen naar de kant van het terugdringen van stikstof;
- Utrecht een buitengewoon duurzame agrarische sector kent;
- In de stikstofdiscussie juist extensieve bedrijven een bedreiging lijken te vormen;
- De provincie als middenbestuur een rol heeft in het signaleren van knelpunten in
- botsende beleidsdoelen;

Spreken uit:
Dat de ruimte die in de Landbouwvisie is geschetst voor een toekomstbestendige landbouw in de provincie Utrecht gewaarborgd blijft.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:
- In de gebiedstafels niet blind te varen op de stikstofdoelstellingen, maar de brede natuurdoelstellingen én onze toekomstvisie op de landbouw voor ogen te houden.
- Bij het Rijk aandacht te vragen voor de problemen die voortkomen uit blind varen op stikstofdoelstellingen.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, het vierde punt, aansluitend op dit punt, wil ik graag nog even kort wijzen naar het Europese landbouwbeleid waarover tussen de RGW-vergadering en vandaag een akkoord is bereikt. We hebben in het verleden al gepleit voor ruimere steun voor agrarisch natuurbeheer. En we vertrouwen deze gedeputeerde wel toe om hier als een leeuw voor te vechten, zodat de Staten in het kader van het nieuwe landbouwbeleid voorstellen tegemoet zien in de Begroting of in de Kadernota 2023 om het agrarisch natuurbeheer verder uit te breiden.

Een laatste punt, het vijfde punt, dat ik kort wil adresseren, betreft de invasieve exoten ook onder het Programma Biodiversiteit. We hebben in het verleden een amendement ingediend om een subsidieregeling hiervan uitgebreid open te stellen. Heel goed om bijvoorbeeld landgoedeigenaren hiervoor subsidies te verstrekken, alleen we constateren wel de laatste tijd dat onze regionaal opererende partners, zoals ProRail en Rijkswaterstaat, de taak van bestrijding niet altijd adequaat

uitvoeren. Bijvoorbeeld bij de A12 zie je in de middenberm de Japanse duizendknoop inmiddels van Veenendaal tot Maarsbergen en slaat hij ook al over vanuit de zijbermen richting bijvoorbeeld landgoed Het Kombos en is hij op particulier grond aangeland door, mijns inziens, nalatig onderhoud. Is de gedeputeerde daarom bereid met Rijkswaterstaat contact op te nemen om hen hierin aan te spreken op hun verantwoordelijkheid?

Naast de duiding waarom wij tegen de Kadernota zullen stemmen, dus een aantal heel concrete voorstellen en richtingwijzers binnen het takenpakket van onze provincie. Ik begon mijn inbreng met de vraag: waartoe zijn wij op aarde? Als christelijke partij kunnen we die vraag uiteindelijk alleen vanuit de bijbel beantwoorden. Daar geeft God ons mee dat we zijn geschapen om hem te eren en voor hem te leven. En dat leven met God geeft zoveel vreugde dat ik dat jullie allen en onze inwoners en medewerkers van harte gun. Wij wensen het college en ambtenaren daarom Gods zegen op het verwerken van de kaders in de Begroting en de uitvoering ervan. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: In navolging van de SGP was onze eerste catechismusvraag: waartoe zijn we hier op aarde? En dat was – dat heb ik altijd onthouden, de rest niet – we zijn hier op aarde om hier gelukkig te zijn en in het hiernamaals. Dus dat sprak mij wel aan. En nog steeds. Maar dat is nou juist net het verschil, maar samen staan we sterk. Dat wilde ik toch even gezegd hebben.

Voorzitter, ik wil beginnen met complimenten naar iedereen die heeft gewerkt aan de totstandkoming van alle stukken die uiteindelijk naar ons toe gekomen zijn. Er is heel hard aan gewerkt. Ik moet er niet aan denken om al die teksten te moeten schrijven. Dat is op zich al een uitdaging. Het gevolg is wel dat wij dus nu ook hard moeten werken. Maar goed, dat doen we graag, want daarvoor zijn we statenlid en volksvertegenwoordiger.

Voorzitter, de Kadernota 2022 staat vol van extra ambities voor provincie Utrecht. In de realisatie van de afgelopen jaren blijkt telkens weer dat het allemaal niet haalbaar is gebleken. Daarom is 50PLUS erop tegen om de lasten ten aanzien van de motorrijtuigenbelasting te verhogen. Voor de achterban van 50PLUS is het belangrijk dat iedereen een bereikbaar thuisfront heeft. Waar wij ons zorgen over maken, is namelijk bijvoorbeeld een aantal jaren geleden – volgens mij, drie jaar geleden – de regiotaxi overgeheveld naar de gemeenten. 50PLUS was er toen al op tegen, omdat ze toen al dachten van ja, komt het eenmaal bij de gemeenten, dan zal het een van de eerste posten zijn om te bezuinigen. En helaas moet ik nu hier vertellen dat dat in onze gemeente in ieder geval zo is. Het wordt gewoon wegbezuinigd. Er wordt nog wel gekeken naar een of ander busje, maar het is natuurlijk niet meer de vertrouwde regiotaxi. Dat betekent dat wij pleiten voor goed openbaar vervoer. Wat we ook- Ik kom er zo meteen ook nog wel even op terug en ik heb het net al even gezegd, dat sowieso in het kader van filebestrijding en dergelijke lijn 150 tussen de Flevopolder en de stad Utrecht weer terug moet komen. We hebben er geen motie of amendement voor gemaakt, maar ik hoop dat het aankomt. En dat men een toezegging gaat doen met besef om toch ook de A27 te ontlasten van de vele files om die bus weer gewoon te laten rijden. Voor de achterban van 50PLUS is het belangrijk dat iedereen een bereikbaar thuisfront heeft. Dus vandaar mijn pleidooi voor goed openbaar vervoer. Dat betekent dat we ook pleiten voor goede wegen. Ook willen we pleiten voor de veilige situatie in het verkeer. Voorbeelden zijn veilige oversteekplaatsen en goede verlichting en goede wegbewijzering.

Wonen in een prettige omgeving is voor iedereen van belang, maar ook zeker voor de senioren. Een passende huisvesting voor een levensloopbestendige woning is daarbij gewenst. Wij zullen, als nog het woordje ‘ouderen’ erbij komt bij de motie van de Partij van de Arbeid en GroenLinks – voor zover ik het nu weet- Als daar nog bij ‘starters, eenpersoonshuishoudens, alleenstaanden en ouderen’, de ‘ouderen’ dan toegevoegd wordt, willen we graag deze motie mee-indienen.

Ook vinden wij van belang dat een goede veilige seniorenhuisvesting beschikbaar is. De 50PLUS-fractie pleit voor leefbare kernen, waar de voorzieningen voor senioren goed bereikbaar zijn.

De 50PLUS-fractie is zuinig op de natuur en op ons mooie landschap. Culturele voorzieningen moeten goed bereikbaar zijn voor senioren.

Ten aanzien van onze regionale trams blijkt steeds weer dat veiligheid een kwetsbaar punt is. Laten we dit goed regelen, zodat ongelukken tot een minimum worden teruggebracht.

Met het uitbreiden van de bedrijventerreinen wil 50PLUS dat er op de juiste plaats uitbreidingen worden gedaan met een toets op de goede bereikbaarheid. En niet omdat het nu eenmaal in de planning staat, maar gemeten naar de eventuele realistische behoeften in de toekomst. Dus niet van het staat nu eenmaal in de Structuurvisie, van daar moet nog iets komen, en dat we dat dan gewoon toch op een gegeven moment gaan uitvoeren of willen gaan uitvoeren, terwijl het

misschien wel helemaal niet meer realistisch is, omdat bedrijven soms stoppen, er geen aanwas meer is. Dus laten we een visie ontwikkelen voor de toekomst en meenemen wat wel of nog niet mogelijk is. De Structuurvisie is op dit moment niet meer van toepassing. Die is sinds 1 april niet meer- Daarvoor is een verordening teruggekomen. Vaak wordt zoiets dan toch wel weer, niet helemaal naadloos, maar toch wel overgenomen wat erin staat, alleen in een iets andere vorm. Maar sommige punten zijn door de tijd achterhaald. Dit vraagt om bijstelling of zelfs verwijderen. Dus laten we toch, als we dus de Verordening verder gaan ontwikkelen, kritisch kijken ook weer naar de toekomst.

Dan wil 50PLUS nog een opmerking maken over de RES. Hoe groen is groene stroom? Tot mijn verrassing- Ik laat het even zien aan iedereen. Eigen Huis, daar heb ik een abonnement op, want ik heb een eigen huis, dan gaat dat zo. Daar staat een heel interessant artikel over hoe groen is groene stroom? En Garanties van Oorsprong uitgelegd. Ik heb het al wel aan de VVD eventjes voorgelegd. Die was ervan op de hoogte, maar ik was er niet van op de hoogte. Ik zal wat quootjes noemen. Heb ik nog tijd? Ja? Europa heeft een groot stroomnet en binnen dit netwerk worden grijze en groene stroom vermengd. Dus het is zo, de een biedt dit en de ander biedt dat, maar uiteindelijk komt het allemaal in één bak. Het is net zo goed als gescheiden afval. En dan komt de vuilniswagen en die gooit alles in dezelfde bak. Maar het is zo dat het overal vandaan kan komen. Kerncentrales, windturbines of zonnepanelen. Ik heb vorige week in de commissie al gezegd, waarom halen we niet gewoon de stroom uit Frankrijk bij de kerncentrales? Of uit Duitsland of uit Polen? Nu blijkt dus dat er dus een netwerk is, een Europees netwerk, en dat heet Unie Garanties van Oorsprong. Dat is een soort netwerk wat- Daar kan je van- Een andere energieleverancier kan je dat aanbieden. Je kan het zelfs virtueel kopen, je kan het verkopen weer. En je kan het weer volgen. Dat houdt dus in – dat heb ik ook gelezen – dat zelfs- Eigenlijk zal ik een klein stukje hiervan lezen. Wij maken het onszelf dan wel ontzettend moeilijk. De stroomvraag neemt de komende jaren alleen maar toe. We willen wel elektrisch rijden, koken en een warmtepomp in huis, maar we willen geen windmolens en zonneweiden in de nabijheid van onze woningen. Als je ook geen buitenlandse Garanties van Oorsprong wil gebruiken, dan moet je het zelf opwekken en dat wordt veel te duur. En ook al zetten we het hele land vol met zonnepanelen en met windmolens, dan is het nog nooit genoeg. Het punt is namelijk, je kan je afvragen, waar zijn we nou eigenlijk mee bezig? Want er zijn Nederlandse bedrijven die de opbrengst van de energie gewoon weer naar Amerika doorverkopen. En dan denk ik, je zou eigenlijk voor onze eigen behoefte moeten ontwikkelen, want we moeten voldoen aan van alles. Maar dan wordt er ontwikkeld en dan wordt het doorverkocht. Het houdt dus eigenlijk, voor zover ik het begrijp, in dat er ook energie rondgepompt wordt. En dat is alleen maar met het doel om geld te verdienen. Het is helemaal niet om de natuur eigenlijk beter te maken of in ieder geval eraan mee te werken dat het allemaal anders gaat worden.

Mevrouw **LEJEUNE**: Dit zo horende, vraag ik me af hoe mevrouw Hoek dan kijkt naar de grootschalige veeteelt in Nederland, die ook maar voor een heel klein percentage voor eigen behoefte is en voor 90% voor de export? Ja, die dus inderdaad rondgepompt wordt, terwijl wij hier met de shit en stikstof blijven zitten. Daar komt het op neer.

Ja, nou ja, ik koop ook nooit kiloknallers bijvoorbeeld. Want ik vind gewoon, omdat dat gewoon allemaal heel dieronvriendelijk gerealiseerd wordt. Dus dat is een heel groot gedeelte van de veestapel die echt inderdaad voor de winst is en niet met de liefde voor het dier. Dus daar heb ik inderdaad moeite mee.

In het kort samengevat, voorzitter, 50PLUS vraagt zich af, waar zijn we mee bezig om het land zoveel mogelijk windmolens te laten plaatsen of zonnepanelen, onze natuur te verpesten op die plaatsen waar het dan gebeurt. En dat de opbrengsten eigenlijk doorverkocht worden naar het buitenland, net zo goed als wij in het buitenland kunnen kopen. Dus het is overal hetzelfde. Het is eigenlijk een heel vreemde redenatie. Zo van, hier doe je wat en dan verkoop je het daar. Dat is net zo goed als de stikstofbank. Je doet het allemaal bij elkaar, daar een beetje minder en daar, wat over is, dat ga je weer daarnaartoe brengen. Maar je lost het niet op.

En dan wil ik gewoon afsluiten, voorzitter, laten we – ik heb het al zo vaak gezegd – nogmaals, begin bij jezelf. Tot zover, voorzitter. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dan zijn we aan het einde gekomen van de inbreng in de eerste termijn vanuit uw Staten. Ik kijk even naar gedeputeerde Strijk of hij direct de beantwoording ter hand wil nemen. En daarna zullen de andere gedeputeerden volgen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Strijk.

Gedeputeerde **STRIJK**: Hoeveel tijd heeft het college nu? Ik heb een uur. Maar ik heb nog wat collega's na mij, dames en heren, dus ik zal toch proberen het kort te houden.

Wij spreken vandaag over de Kadernota, een opmaat naar de Begroting 2022 met een doorkijk tot en met 2025. Zoals het college ook zelf aan u schrijft, is dat een ambitieuze kadernota. In de tweedaagse die wij als college hebben gehad om tot deze Kadernota te komen, samen met CMT, hebben we in die gesprekken ook echt de urgentie gevoeld om die ambitieuze agenda hier bij u neer te leggen, omdat wij die urgentie voelen op het gebied van klimaat, op natuur, op biodiversiteit, op de noodzaak om van een lineaire samenleving naar een circulaire samenleving te gaan. Omdat wij echt voelen dat wij moeten werken aan de intensivering en verduurzaming van bedrijventerreinen. Omdat het urgent is dat we nu nadenken over wat er van de medewerkers van overmorgen wordt gevraagd en hoe we in Leven Lang Ontwikkeltrajecten daar ondersteuning aan gaan bieden. Omdat wij absoluut inzien dat als je een Omgevingsvisie en een Omgevingswet op je af krijgt, dat dat iets vraagt voor de manier waarop we ons als organisatie daarop instellen en ermee aan de slag gaan en gaan werken en dat je daar moet investeren. U weet dat we dit allemaal doen in een tijd dat we winkel aan het verbouwen zijn, de spreekwoordelijke winkel. Het blijft cruciaal om te investeren in onze bedrijfsvoering, in onze interne controle. Wij willen onze onderhoudsgelden onder andere voor de wegen op orde hebben. En daar doen we voorstellen voor. Die treft u hier. En die tellen bij elkaar dan op tot een ambitieuze Kadernota, dat klopt. Zo sturen we die naar u toe en bespreken we die.

Veel van de vragen die u had, zijn eigenlijk niet zozeer aan de portefeuillehouder Financiën gesteld. Dus ook mijn collega's voor mobiliteit, natuur, Omgevingsvisie, woningbouw, cultuur, u had veel vragen voor hen, zullen straks natuurlijk gewoon die vragen specifiek beantwoorden. Als ik kijk naar wat er echt bij mij lag, dan ga ik op drie amendementen in, de amendementen A53, A54 en A56, en op twee moties, M68 en M69. Maar dat doe ik pas nadat ik eerst wat vragen van u heb beantwoord die u in algemene zin ook stelde.

Vanuit de VVD kwam: heeft het college rekening gehouden met de stijging van de opbrengsten motorrijtuigenbelasting door de groei van het aantal auto's? We hebben daar vorige week een brief over aan u gestuurd. Dit zit nog niet op basis van de meicirculaire in deze Kadernota verwerkt, maar in de brief hebben wij aangegeven wat daarvan de positieve effecten zijn. Het leidt tot een stijging van ongeveer 1,5 miljoen structureel in het meerjarenbeeld. Dat kwam goed uit, omdat juist weer de uitkering uit het Provinciefonds wat daalde. Maar in de brief van vorige week hebben we voor u uiteengezet wat daar de laatste stand van zaken is.

De vragen waren, u gaf aan – of het was de heer Janssen die dat zei – het is belangrijk dat als je in gesprekken bent als college in Den Haag over de groeisprong die wij voor ons zien en die er op tal van vlakken komt, dat wij met gevulde zakken aan komen. U gaf aan dat dat ook vooral incidenteel geld zou moeten zijn. Hou nu geld bij je incidenteel, spaarpotten, want die heb je nodig. Het college zit daar wat anders in . Voor ons, wij zien steeds dat als wij die gesprekken met het rijk voeren, het bijna allemaal gaat over structureel geld. Het hele karakter van de Groeisprongbrief heeft in zich dat wij zien aankomen dat onze Begroting structureel van 400 miljoen – ja, ik weet het ook niet precies, we gaan het gesprek nog aan, maar rond de vijfhonderd, misschien wel meer, 550 – zal moeten groeien. Dat heeft te maken met dat als je investeert in het openbaar vervoer, welke ambities wij wel voor onszelf schetsen, dat het gaat over jaarlijkse kosten voor onderhoud, beheer en exploitatie. Dat het gaat over de jaarlijkse kosten voor natuur en de biodiversiteit en Groen groeit mee. Dus het college stuurt veel meer op onze structurele middelen op dat vlak dan op de incidentele middelen, terwijl het natuurlijk altijd zo is dat als je ergens een spaarpot met 10 miljoen hebt, dat je die een keer kunt inzetten. Maar voor ons is wel steeds de inzet: structureel.

> De heer **JANSSEN**: We hebben heel concreet het voorbeeld van een afrit van een rijksweg, waar – ik ken de situatie uit een andere provincie, een andere gemeente – gemeenten of provincies soms ook gevraagd wordt, let zelf ook wat geld op tafel, dan gaan wij dat voor u realiseren. Dat is dan niet kapitaallasten die bij ons op de Begroting komen. Dus wij denken, gemotiveerd, dat het toch ook nuttig is om incidenteel geld achter de hand te hebben als je in Den Haag gaat praten. Dus dat is eigenlijk de enige waarschuwing. En dat verhaal over die structurele ruimte, dat ben ik ook met u eens, die is ook nodig. Maar het is niet of-of, wat ons betreft, het is en-en.

Ik herken het beeld dat in de gesprekken met het rijk, als het gaat over grote investeringen, het soms kan helpen dat je ook zelf geld meeneemt. En aan de andere kant zullen wij juist in die gesprekken met het rijk ook steeds moeten aangeven – zoals ik hem hier elke keer maar pak – het gaat niet alleen over het intensiveren, over het aanleggen van een trambaan, er moet ook nog een tram op rijden. En die moet elke dag weer kunnen rijden. De jaarlijkse kosten zijn een veelvoud van

de afschrijvingslast die je hebt op de intensivering, op de investering zelf. Dus dat is even in reactie op hoe het college ernaar kijkt. We zijn steeds bij die Groeisprongbrief naar de structurele kant aan het kijken.

Mevrouw Boelhouwer, dank voor uw complimenten, dat deden meerdere van u, als het gaat over het feit dat deze stukken hier zo liggen. Ik vind het ook wel mooi, de teamleider Financiën zit daar achterin de zaal, dat zij de dankzegging die u daar heeft geuit ook echt mee kan nemen naar haar team. Ik weet dat we dat morgen ook met elkaar nog even zullen vieren, dat een aantal stukken nu binnen de tijd zijn afgerond. Dus leuk dat u dat ook benadrukt, want ik weet dat er heel hard is gewerkt door heel veel mensen in het team van Financiën.

Lukt het om met deze formatie de ambities vorm te geven die we hier schrijven? Ja, zeg ik u. Daar staan wij voor. Het is wel zo dat ook in deze Kadernota wordt voorgesteld om de formatie uit te breiden. Die is dan wel weer randvoorwaardelijk. Dus met die keuzes, die we u hier voorleggen, durven wij dat aan.

U vraagt mij over stagediscriminatie en wat we daarin kunnen doen, ook in het kader van de Utrechtse Talentenagenda, zoals ik hem nu maar even noem. We zijn ook met de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs en gemeenten daarover aan het kijken. We hebben de stageplekken daar echt als een belangrijk punt onder de aandacht. Daar is discriminatie een belangrijk onderdeel van. Dat het daarmee onder de aandacht staat en dat we erop sturen en dat alle partijen dat belangrijk vinden- Ik wil geen valse verwachtingen- Het is een weerbarstige materie. Maar u mag er wel vanuit gaan zoals u het net verwoordde, zo zou ik het ook graag verwoorden. Met diezelfde intensiteit zitten ik en anderen daar aan tafel.

Komt er in de Begroting meer toelichting over cultuur en mobiliteit? Vanzelfsprekend, zeg ik dan. Zo'n Kadernota heeft natuurlijk nooit het doel om alles te beschrijven. Dat doet een Begroting straks wel. Wij geven hier aan waar we willen intensiveren. Maar u mag ervanuit gaan dat daar in de Begroting veel meer beeld bij komt.

Is er meer geld nodig voor de circulaire transitie? Wij denken dat op dit moment de Begroting die voorligt daarin voldoende is. Wij weten ook dat in de komende jaren, in die grote transitie van een lineaire naar een circulaire samenleving, wij nog wel tegen nieuwe vragen zouden kunnen oplopen. Het zou zo kunnen zijn dat wij in de komende P&C-stukken daar nog weleens mee terugkomen. Op dit moment kunnen wij echt een volwaardige start maken met wat wij willen doen.

U vroeg over de gesprekken over toekomstig belastinggebied. De heer Van Schie haalde dat ook wel aan het belangrijk te vinden om daar een keer een presentatie over te krijgen na de zomer in het licht van de Groeisprongbrief. Volgende week stuurt, als het goed is, het college u een brief waarin we u informeren over wat er tot nu toe met het IPO is opgehaald aan informatie en welk standpunt we daar voorlopig in hanteren. Het lijkt mij een goede – daar informeren wij u dus over – om ook dat gesprek aan te gaan. De grondhouding die het college tot nu toe steeds heeft gehad, ook in IPO-verband, is dat in alle gesprekken met het rijk wij vinden dat de belastingcapaciteit op peil moet blijven. Al benutten wij die belastingcapaciteit op dit moment niet voor 100%, maar dat we die maximale capaciteit in de gesprekken op peil houden. Of er nou andere vormen van heffing komen, misschien wel geen motorrijtuigenbelasting meer, dat is steeds onze grondhouding geweest in de gesprekken. U krijgt daar dus een brief over.

Ja, ik heb even gedacht, moet ik er nou wel of niet op ingaan, maar ik doe het toch. Meneer Weyers, u gaf aan- U geeft dan zo'n zin dat de intentie zou moeten zijn om de bevolking te dienen en in deze coalitie herkent u dat niet. Dat ziet u niet bij ons. Dat raakt mij natuurlijk toch als u zoiets zegt. U noemt daarna een aantal voorbeelden, waarvan ik denk, ja- En die noemt u dan niet open en transparant, maar waar ik me gewoon niet herken. Als het gaat over de discussie bijvoorbeeld – u haalde hem zelf aan, dit voorbeeld – het Ronald McDonaldhuis. Ik was erbij toen dit gesprekje werd gevoerd. Ik zag de worsteling van menig statenlid om tot een besluit te komen. Ik vond dat op zichzelf een moeilijk gesprek en mooi, maar het was in ieder geval open en transparant. Het was buitengewoon open en transparant. Je kan wel tot een andere weging komen. Je kan tot een ander oordeel komen. Dat is wat politiek vermag. Dus ik voelde mij wel aangesproken als lid van het college, dat u dan zegt, ja, alsof wij dat niet willen dienen. Het is echt een belangrijke waarde voor ons om als bestuur transparant te handelen. Ik wil u ook echt blijven uitleggen, dat mag bilateraal of hier in deze zaal, elk moment dat u gewoon voorbeelden noemt waarvan u zegt, nou, dit is nou zo'n voorbeeld waar het college niet open is, niet transparant is, dan daag ik u uit om ons dat te zeggen. Maar de voorbeelden die u noemde, had ik geen herkenning op. Wat ik fijn vind, elke keer, in de gesprekken met JA21, u zet het college op scherp in uw weging over of wij steeds de juiste dingen doen en dan hebben we een goed inhoudelijk debat. Maar ik zou hem niet op het- Nou, goed, ik heb er, denk ik, over gezegd wat ik vind.

De heer Dinklo, ga realistisch begroten en leer van de verschillen die je ziet tussen wat je gerealiseerd hebt en wat je je had voorgenomen. Ja, ik zeg u twee keer 'volmondig ja', dat moeten we doen. We moeten ervan leren en het kan beter. Dat vind ik ook echt. Het college schrijft dat ook echt zelf in de stukken. We zijn op dit punt echt ook nog een lerende organisatie. Er zit een cultuurverandering onder. We doen tal van dingen. Dat wij vorig jaar de doelenboom hebben aangepast, dat zit nog niet in de Jaarstukken 2020, want dat was nog de oude doelenboom. Maar ik verwacht echt op zoveel punten dat u gaat zien dat we aan het verbeteren zijn in ons vermogen om scherper te begroten. Maar heb ook enige coulance dat er soms dingen anders lopen in een jaar dan wij dachten. Van de 331 prestaties die wij ons hadden voorgenomen voor het jaar 2020 zijn er 100 vertraagd of zelfs helemaal niet doorgevoerd, een derde. Ja, en als je dan kijkt wat de oorzaak is, is het COVID. Die hadden we even niet zien aankomen. Het heeft te maken met stikstof, het heeft te maken met het uitstel van de Omgevingswet. Er zijn ook omstandigheden die buiten onze invloedsfeer zitten, die wel invloed hebben op onze begroting en de realisatiekracht. Dus dan blijf ik ook van mening dat we daar beter in kunnen worden en dat we dat ook moeten. Er zit een volmondig ja op de vragen die u stelde, meneer Dinklo. Maar doe dat ook met erkenning voor de stappen die gemaakt worden en hoe we onszelf daarin aan het verbeteren zijn.

De heer Westerlaken, over de Omgevingswet.

> De heer **DINKLO**: Ik ben altijd blij te horen dat de vragen die we stellen of de oproep die we doen, ondersteund worden door het college. Alleen – misschien is het meer een opmerking dan een vraag – waar ik wat moeite mee heb, er werd in het begin gezegd, we staan er open voor. Dat hoor ik ook constant. Maar ook nu, het blijft heel erg bij woorden en daar begin ik toch wat moeite mee te krijgen. Ik bedoel, als u daadwerkelijk vindt wat wij vragen, dan kan ik het gewoon niet rijmen met het feit dat de Begroting maar blijft stijgen. Ik durf met u nu de weddenschap aan te gaan – we gaan het er later over hebben – dat als we de Jaarrekening 2021 krijgen, we weer met onderbesteding te maken hebben. In 2022 krijgen we weer met onderbesteding- Ik bedoel, u mag erover zeggen, ja, we doen het, maar waar zijn de daden? Dat wilde ik dan vragen als vervolg.

De daden zitten hem in dat het college met een voorstel kwam om de manier waarop we onze hele Begroting hebben ingericht, de doelenboom, fundamenteel te wijzigen, waarbij we scherp hebben gemaakt wat het is. Dat zijn allemaal belangrijke stappen. En dat soort processen doorlopen, daar hebben we bijna een jaar over gedaan met elkaar. Dat uit zich dan pas in een begroting voor het jaar '21 en toen waren we alweer 1,5 jaar- Maar echt, sommige dingen gaan heel langzaam. Als ik het heb over de gesprekken die we met de organisatie voeren over planningsoptimisme, ambities, dan heeft dat te maken met allereerst ook, echt geloof ik, de oprechte inzet van de ambtelijke staf. Wij vinden dit zo belangrijk om dat nu te realiseren, dat we denken dat dat kan. Dus wij vragen daar de middelen voor. Want als we die niet nu vragen – en dan heb je het natuurlijk over ergens halverwege het jaar voorafgaand aan een begrotingsjaar – ja, dan kunnen we volgend jaar niet door, dan lopen we vast, dan hebben we geen budget. Dus men vraagt om de budgetten om die stappen te kunnen maken. En zijn er gedurende die 1,5 jaar die er dan voltrekken, ja, ook weleens momenten waarop er iets gebeurt waardoor je uiteindelijk toch niet uitgeeft. Het is ook wel belangrijk, die middelen zijn dan niet weg. Die blijven dan over en die nemen we mee naar het jaar daarop of ze landen in een reserve. Het is soms weerbarstig. Ik heb wel gezien dat er zowel een politieke kant zit- Soms doet u het. Dan zegt u, we willen dat er een miljoen extra gaat naar dat, omdat we het zo belangrijk vinden dat we het signaal willen geven dat we willen dat er extra op ingezet wordt. En soms doen we het als GS en ambtelijke staf om te zeggen, ja, we vinden het zo belangrijk om hiermee te starten, dat we vast de middelen alloceren. Maar toch zie ik in de analyse die we hebben van de verschillen tussen begroten en werkelijkheid en de mate waarin we daar die mammoettanker aan het bijsturen zijn, dat we daar beter in zijn dan we waren. Ik durf te zeggen, daar zijn we volgend jaar weer beter in. Ik durf een fles te zetten op dat ik vrij zeker weet dat volgend jaar de jaarrekening anders zal zijn dan de Begroting. Ja, die is nooit hetzelfde. Dus ik zie de progressie wel. Het gaat misschien te langzaam. Dat zou ik soms ook wel sneller willen, ja.

De heer Westerlaken over de Omgevingswet, daarop komt mijn collega Van Essen bij u op terug. Het was even, wie pakt hem als het gaat over het uitstel en de organisatorische consequenties daarvan.

Over de RUD, over de rolzuiverheid die we hebben. Misschien goed ook – het staat ook in de Nota Verbonden Partijen en waarschijnlijk ook wel straks – hoewel we dat nog gaan vaststellen – de nieuwe Nota Samenwerkende Partijen – hebben we binnen de RUD dat natuurlijk geregeld via een eigenaarsrol. Die zit bij de portefeuillehouder Financiën. En de portefeuillehouder die

verantwoordelijk is, die zit op de klantrol, noemen wij hem dan. Dat is mijn collega Schaddelee. Dus we proberen op die manier ook echt de rolzuiverheid van de RUD bijvoorbeeld in zo'n transitie van de Omgevingswet goed te borgen.

Mevrouw Lejeune, ook over de Utrechtse Talentenagenda. U benadrukte nog een keer het belang van de inclusie, ik denk, over discriminatie bij stagiaires. Misschien in meer brede zin sloot u aan bij wat mevrouw Boelhouwer zei. Ja, we hebben het Plan van Aanpak rondom de Utrechtse Talentenagenda vorige maand vastgesteld. Toen heeft uw fractie ook echt goed benadrukt hoe belangrijk zij dit vindt. Ik heb dat echt goed gehoord. Maar ik ben een maand onderweg. Maar ik heb het heel scherp staan hoe belangrijk dat wordt gevonden door u, dat mag u weten.

En over de Green Deal coaching voor bedrijven, weet dat wij bijvoorbeeld aan de NMU subsidie geven voor ondersteunen van het bedrijfsleven bij verduurzamingsopgaven. Wij doen dat ook bijvoorbeeld in de Foodvalley met het Living Lab Circulair. We hebben natuurlijk de ROM, die probeert te stimuleren op innovatie bij het bedrijfsleven. En heel belangrijk, het voorstel wat in deze Kadernota wordt genoemd en ook een apart statenvoorstel is direct na het reces in de commissie BEM: de OMU en de intensivering van het bedrijfsleven, en de rol die we daar willen pakken. Dus iemand die de titel heeft 'ik ben een Green Dealcoach', zo op die manier hebben we hem niet, maar we denken wel dat we op een aantal manieren ondersteuning geven aan de opgave die daar ligt.

De heer Eggermont over amendement A55, die zal mijn collega Schaddelee pakken. We hebben ook hier even geworsteld. Er zit natuurlijk een hele financiële component aan en een meer inhoudelijke component vanuit mobiliteit. We vonden het beter vanuit mobiliteit even te beantwoorden.

Dan ga ik naar de amendementen toe, voorzitter.

> De heer **VAN SCHIE**: Ja, ik had ook nog een paar vragen gesteld over economie met betrekking tot de ontwikkeling van Utrecht West, Kromme Rijn, regio Amersfoort, of we daar misschien ook steun op konden verwachten. En ja, misschien komt uw collega mobiliteit ook nog terug op de stadslogistiek. Maar in elk geval over de economie misschien de heer Strijk nog even.

Ik moet daar even in de tweede termijn op terugkomen, want ik bedoel, ik kan heel makkelijk toezeggen, dat doen we, maar ik kijk ook even naar de capaciteitsvraag. Ik merk dat ik die nog niet beantwoord heb gekregen. Dus mag ik daar in de tweede termijn bij u op terugkomen of ik het kan waarmaken als ik zeg dat we daar gebiedsgericht op willen ondersteunen? Dus die blijft even open staan. Excuus.

Amendement A53, de dekkingsvariant van de opzet. Mag ik allereerst- Ik vind het wel mooi wat de VVD doet. U komt met amendementen en u stelt voor wat je niet kan doen en daarmee stuurt u bij. Dat hoort hier, want we stellen hier een Kadernota vast in opmaat naar de Begroting. Dus waardering voor het feit dat u een amendement indient. Maar daar houdt het ook een beetje bij op. Ja. Want als ik gewoon kijk naar de voorstellen die u daarin doet, ja, dan pak ik toch maar even de grote posten eruit. U stelt bijvoorbeeld voor om de post onvoorzien eigenlijk te schrappen. Terwijl we later in dit debat nog een gesprek krijgen over dat als er een onvoorzien incident is in Leersum, dat je vindt dat je daarop moet kunnen handelen. En dat je dan middelen zoekt. Ik hoop dat er eigenlijk volgend jaar helemaal niks gebeurt en dat er een post onvoorzien gewoon teruggaat naar de algemene middelen. Maar ik denk ook dat het goed is dat we als organisatie altijd blijven zeggen: er kan iets gebeuren – zoals het voorbeeld van 2,5 week geleden – waar je blij bent dat je dan ergens te hulp kan schieten. Dus om dan zomaar even 1,7 miljoen per jaar te schrappen, ja, dan kan je dat dus nooit meer doen. U stelt voor te schrappen het bedrijfsvoeringsbudget, zowel het innovatiebudget daarvan, als het bedrijfsvoeringsbudget in het algemeen, terwijl ik continu uw druk op mij voel om te werken aan informatieveiligheid, om te zorgen dat als het hier om privacy we daar versterken, dat we absoluut hebben te werken aan goed personeelsbeleid en medewerkerstevredenheid. Dus ik voel aan alle kanten dat deze organisatie daar een been op bij heeft te trekken en dan schrapt u mijn budget. Los van de inhoudelijke keuzes, maar niet te werken aan biodiversiteit of alle cultuurhuizen en de kunstbende niet- Ja, dat zijn keuzes, die kun je maken, maar dat zijn niet de keuzes van het college. Dus nogmaals, met waardering voor het feit dat u amendement A53 indient, zullen wij hem ontraden.

En datzelfde geldt voor amendement A54, waar u meer incidenteel kijkt naar een bijsturing. Ja, ook daar gewoon kijkend naar de inhoud van wat u doet, ja, dan gaan we minder investeren op de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Een grote post, 12,5 miljoen van de 22,5 miljoen, heeft u eigenlijk ook nog niet verder uitgewerkt. En dan zegt u gewoon, nou ja, besparing op materieel en personele uitgaven, succes college met die 12,5 miljoen, die vond ik ook ietsje minder uitgewerkt. Maar er zijn zeker ook wel uitwerkingen bij over de verwilderde katten, over de Voedselagenda schrappen, over

de landbouwcoaches, maar dat zijn niet de keuzes die het college maakt, want wij denken dat we daarmee aan de slag moeten. Dus ontraden.

Amendement A56 van JA21 met dezelfde waardering. Het is eigenlijk een variant op de drie varianten die in de Kadernota zijn beschreven, want u stelt voor om in ieder geval de verhoging van de motorrijtuigenbelasting in 2022 te schrappen. Je zou kunnen zeggen, nou ja, daarmee zegt JA21 wel dat ze het goed vindt hem te verhogen vanaf 2023, want hij zit in het meerjarenbeeld dan structureel. Dat laat u dan in ieder geval in stand. Ja, dat is dan een keuze die je kan maken. U stelt voor eenmalig uit te stellen – zo ligt het voorstel althans voor – en dat te dekken uit de saldireserve. De reden dat het college voorstelt om hem nu te verhogen, is omdat wij – los van de hoofdredenatie incidentele uitgaven mag je dekken met incidentele middelen – vinden dat onze Begroting structureel heeft te sluiten, ook meerjarig. Dat doet hij ook overigens als u deze correctie doorvoert. Maar wij vonden het ook wel belangrijk om die stap nu te maken, de motorrijtuigenbelasting, om in de laatste jaren in ieder geval meer dan 1% – dus toch wel even een beetje lucht – in die Begroting te hebben en niet heel erg scherp aan de wind te zeilen. Dus dat is de reden waarom deze zouden ontraden, maar is natuurlijk aan het oordeel van alle fracties om te bepalen of ze deze richting wel of niet willen meegeven aan ons bij de uitwerking van de Begroting.

De heer **DINKLO**: Dan heb ik hem misschien niet helemaal goed toegelicht. Kijk, we zijn niet principieel tegen, maar waar het ons om gaat, is dat u geld gewoon niet weggezet krijgt. Dus waarom we dit doen, is om u te helpen om te zeggen, laten we eerst kijken of in 2021 de lasten gelijk staan aan de Begroting. Mocht dat zo zijn, dan is er een reden om te verhoging. Maar wat u nu gaat doen in onze ogen, is belasting gaan heffen om de reserves op te pompen, want dat gaat gebeuren. Dat is eigenlijk de achterliggende gedachte achter de motie, om te denken, nou, laten we in ieder geval- Dus of we het nou wel of niet eens zijn met de verhoging van die opcenten, dat heeft er niet zo mee te maken. Het is meer om te helpen om de Begroting realistisch te krijgen.

Helder wat u aangeeft. Ik vind het wel belangrijk om te blijven stellen – dat is niet om flauw te zijn – maar we stellen weliswaar een begroting voor 2022 straks vast, dit is de opmaat daarnaartoe, maar dat doe je ook wel met een meerjarenbeeld wat daarbij staat – wat natuurlijk weer zal veranderen in de toekomst, want er komt weer nieuwe informatie gedurende het jaar binnen. Maar in dat meerjarenbeeld zit een verhoging van de motorrijtuigenbelasting boven de trend. Die vindt het college nodig om dat anders het jaar 2023 negatief zou zijn en het saldo van baten en lasten in ’24 en ’25 wel heel minimaal richting de nul loopt. Daarom stellen wij die voor. En ik vind het goed om te markeren dat in uw voorstel dat ook zo blijft. Dus ook in dit voorstel blijft ook bij u de motorrijtuigenbelasting stijgen in 2023, ’24 en ’25. En daarna leg ik hem dan maar ter weging voor bij alle fracties, hoe u dan kijkt naar dit voorstel van u.

De heer **JANSSEN**: Ja, we hebben de reactie van de gedeputeerde op drie amendementen, twee van ons en één van JA21, gehoord. Die is technisch, maar ook wel politiek. Maar de boodschap die erachter de amendementen zit – en dat is ook een beetje wat een aantal coalitiefracties wel aangeven – we zijn als Staten op zoek naar wat meer prioritering. We zien ruimte in de Begroting van posten die niet of niet volledig worden uitgenut. We zien planningsoptimisme. We zien al die zaken bij elkaar opgestapeld. Die hebben in ieder geval bij onze fractie geleid tot het gevoel van, is het nu wel tijdig om nu al aan die belastingknop te gaan draaien, voordat je eerst goed naar andere knoppen hebt gekeken: zit daar nog ruimte; hebben we echt werkelijk het maximale eruit gehaald; of zit er gewoon nog lucht in die harmonica? Ik zou ook van de gedeputeerde graag een beetje op die achterliggende gedachte een reflectie willen hebben van het ontraden of aanbevelen – dat hoor ik natuurlijk liever – van onze amendementen.

De **VOORZITTER**: Ik zie de heer Westerlaken en ik zie de heer De Droog. Vinden de heren het plezierig om aan te sluiten bij wat de heer Janssen nu gezegd heeft, dat de gedeputeerde in één antwoordt? Of apart?

De heer **DE DROOG**: Ik wil graag reageren op de heer Janssen ook.

De heer **WESTERLAKEN**: Voor mij geldt hetzelfde.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we het zo doen dat ik eerst de heer Strijk even laat reageren op de heer Janssen en dan krijgen de heer Westerlaken en de heer De Droog het woord.

Gedeputeerde **STRIJK**: Ook het college doet een voorstel over ruimte die wij voelen vanuit dat planningsoptimisme. Die zijn bij ons bij de dekkingsvoorstellen meegenomen. Dat is een percentage van 1%, dat is de 2,4 miljoen die erin zit. Dat is de taakstelling die wij daarop pakken. Die hebben we dan verder in te vullen, los van een afbouwende incidentele faseringsvraag, die in de Begroting zit, die u ook in de cijfers ziet staan. Daarmee vullen we hem als college in. Ik wijs nogmaals – en dat zit ook echt wel in de analyse van hoofdstuk 1 bij de jaarstukken – het feit dat wij in het jaar 2020 24 miljoen positief saldo baten en lasten hadden en misschien wel meer – vooruitlopend op de discussie straks als we die vier subsidies anders hadden verwerkt, dan was het 38 miljoen geweest – daar zitten incidentele componenten die toch ook wel erg raken aan COVID en de Omgevingswet. Dus daar zitten incidentele factoren bij. Plus het nog op orde komen van de onze organisatie. Dus wij maken wel de inschatting dat met erkenning wij beter moeten worden in het begroten, er ook allerlei slagen worden gemaakt, waardoor wij daar wel deze periode, de komende periode, ook beter in zullen zijn. Dus met het opnemen van de stelposten van 1% en 2% materieel budget, 1% op de lonen, daarmee hebben wij hem eigenlijk in het dekkingsvoorstel afgedekt.

De heer **WESTERLAKEN**: Ik heb eigenlijk een vraag aan de heer Janssen. Dit houdt ook verband met een opmerking die de heer Dinklo heeft gemaakt net. Is het niet beter als u deze Begroting en het voorstel voor de verhoging motorrijtuigenbelasting daarmee instemt, want daarmee creëert u, doorredenerend zoals de heer Dinklo doet, de reserves waar u om vraagt.

De heer **JANSSEN**: Nee, dat lijkt me niet. Het gaat dan om een incidentele belastingverhoging van 2 miljoen. Dus even in perspectief, het college stelt voor om ettelijke tientallen miljoenen – ik geloof 50, 60 miljoen – uit de reserves aan te wenden. Dus als we tegen dat tempo op de belastingen moeten verhogen, daar zult u de VVD niet aan uw zijde treffen. Nogmaals, terug naar onze kernboodschap: wij denken dat er ruimte is voor prioritering. Wij horen dat andere fracties hier ook zeggen in min of meer gelijke woorden of vergelijkbare woorden. Wij denken dat dat de juiste volgorde is. Het gaat ook om een volgordelijkheid. En als je wil investeren, maak dan duidelijk waarin je wil gaan investeren, dat je het ook kunt realiseren. En ja, het beeld van aan de ene kant heel veel geld op de plank laten liggen en overhouden tegenover aan de andere kant de lasten verzwaren, ja, dat gaat er bij ons gewoon heel moeilijk in, eigenlijk niet.

De heer **DE DROOG**: Het zal de VVD niet verbazen dat ons dit natuurlijk ook bezig heeft gehouden, ook vanuit dat perspectief. Ik zeg daar ook meteen bij dat we op een kantelpunt staan, waarbij we natuurlijk ook met elkaar een gesprek aangaan over 2040 en 2050. Gewoon de lange termijnopgaven. Dat we zeggen, we zien ook eigenlijk dat er een vergroting van die begroting waarschijnlijk ook wel nodig zal gaan zijn in de komende jaren. Zou je dat nu al meteen vol open willen gooien? Nee, zeker niet, want we hebben nog echt wel een aantal opgaven te doen, maar op deze manier kun je wel óók een eerste stapje zetten in die richting om te zorgen dat we in onze begroting voor de toekomst gereed zijn. Dus het is niet alleen maar het op de rem staan aan de ene kant, het is ook alvast naar die toekomst durven kijken en zeggen, waar aan we naartoe, wat hebben we nodig? Daarmee creëer je twee slagen, denk ik, in één keer, waarbij we dan wel zeggen, let dan wel op dat als je dat doet, dat je dat meteen met alle scherpte, zodat we ook die slag maken waar u om vraagt.

De heer **JANSSEN**: Ja, ik heb natuurlijk de motie van het CDA, D66 en inmiddels ook de SGP gezien. Ja, ook daar zit die rare volgordelijkheid in van, we gaan nu geld reserveren voor een strategie die we nog moeten bedenken. Volgens mij, klopt die in de verhouding niet. Ik ben blij van u te horen dat u zegt, het is eenmalige verhoging. Overigens is dat niet helemaal waar, want de opcenten worden natuurlijk elk jaar met de inflatie al verhoogd. Dus het komt er nog eens bovenop. Maar ja, nogmaals, tegelijkertijd geeft u zelf ook aan van, college kijk- Dat zegt u in de opdracht van uw motie, geeft u dat ook mee: college, ga nog eens goed kijken naar wat er allemaal in de Begroting zit. Een beetje door u gesteund, was dat ook de vraag die ik aan de gedeputeerde stelde van, waar zit die prioritering dan?

Gedeputeerde **STRIJK**: De moties, want ik pak hem dan verder bij de moties die u nog voor had liggen. Motie M68 van de VVD, die vraagt om – het was me niet helemaal duidelijk, want ik hoorde de heer Van Schie zeggen: structureel, vanaf nu altijd – met een achtjarig beeld te komen of eenmalig met een achtjarig beeld. Ik heb het altijd zo gezien dat bij de opgave die er ligt rondom de Groeisprongbrief wij gaan toewerken naar een beeld wat wel tot 2040 doorloopt en waar je dus inzicht geeft over hoe je financiën – met alle onzekerheden die je natuurlijk hebt als je twintig jaar vooruit kijkt in de tijd – maar toch wel enig beeld geeft in het scenario denken over wat er dan op je afkomt. Daar zit dus een achtjarige bij wijze van spreken al in. Die kunnen we ook wel vrij eenvoudig opstellen. Ik weet niet of we hem jaarlijks moeten stellen. Met dictum twee zat ik ook een beetje- Om dan samen te bepalen op basis van welke criteria, aannames en rekenregels- Vooralsnog zou het college dan zeggen, ja, we hanteren daarbij natuurlijk dezelfde financiële verordening rekenregels als bij de rest. Dus pak dat basispakket. Maar het gesprek natuurlijk over de keuzes die erin schuilen, ja, dat is nou net het hele karakter van de Groeisprongbrief om daar met elkaar over te gaan praten. Maar dit kan ik u toezeggen. Maar ik ben nog wel een beetje op zoek naar, verwacht u vanaf dat moment jaarlijks een Kadernota die acht jaar vooruit kijkt of is dit een eenmalige exercitie om zo'n beeld daar wat scherper te krijgen.

> De heer **VAN SCHIE**: U kunt natuurlijk eenmalig beginnen, maar het is natuurlijk wel het idee dat als je dit doet met het gevoel dat je perspectief op ontwikkelingen wil kunnen schetsen en daar scenario's op wilt kunnen ontwikkelen, dan houdt dat niet na één jaar op natuurlijk. Die vraag heb je dan volgend jaar weer. Maar ik vind het goed als we met elkaar in gesprek gaan over hoe kan zo'n meerjarenperspectief boven de vierjaarsgrens eruit zien? En ook echt het signaal afgeven dat we verder vooruit willen kijken dan één regeerperiode, ook in deze Staten. Het wordt ons vaak als politiek verweten natuurlijk, van je kijkt naar vier jaar en dan eindigt de wereld. Dat zien we ook wel een beetje in deze Begroting. Wij willen dat in elk geval in de breedte, dus ook een beetje apolitiek, proberen richting te geven.

De intentie, zoals u dat uitspreekt, herken ik me helemaal in. Dus dan kan ik de motie zo omarmen. We moeten onszelf niet vastzetten dat ik hier allemaal begrotingswijzingen over 2027 steeds aan u moet gaan voorleggen als we pas in het jaar '21 zitten, maar dat hoor ik u ook niet zeggen. Wel om inzicht te krijgen in de langetermijneffecten van keuzes die u maakt.

Motie M69, ook met de duiding die ik van de indieners heb gehoord, kan het college deze omarmen. Wij zien dat wij op dit punt te winnen hebben en ook moeten investeren in onze organisatie om dit beter te doen, zeker ook in de opmaat naar zo'n discussie die we krijgen bij de Groeisprong. Dan hebben we ons strategisch vermogen op dat vlak ook echt te versterken. Dus deze omarmt het college. Zien we als een ondersteuning van dat wat wij ook graag zelf gaan doen.

En dan ben ik erdoorheen, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dan stel ik voor dat we mevrouw Bruins Slot uitnodigen om plaats te nemen op de stoel van de heer Strijk. We wachten even op haar komst.

We heten mevrouw Bruins Slot van harte welkom in onze vergadering.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Bruins Slot.

Gedeputeerde **BRUINS SLOT**: Op mijn terreinen zijn diverse vragen gesteld, onder andere ook over de stikstofaanpak en de insteek daarvan. Daarbij wil ik allereerst benadrukken dat de Staten natuurlijk de leidraad hebben vastgesteld, waarin ook de uitgangspunten beschreven zijn. Die geldt natuurlijk nog steeds. Dus dat is de basis ook van waaruit ik praat. Mevrouw Rikkoert en mevrouw Lejeune hebben daar ook diverse vragen over gesteld. En de heer Van den Dikkenberg en de heer Dercksen ook. Om eerst met de vraag van mevrouw Rikkoert en mevrouw Lejeune te beginnen. in de stikstofaanpak leggen we de focus op de blijvende agrariër. Dat is natuurlijk ook iets wat de Staten ook hebben aangegeven toen we de behandeling hadden, is dat we ons niet alleen op opkoop moesten richten, maar juist ook op degenen die willen werken aan de doelstellingen die we ook in de Landbouwvisie hebben gesteld, de natuurinclusieve, klimaatneutrale, economisch rendabele en- De laatste was- Meneer Weyers, u weet dat altijd zo goed, want u vat dat altijd zo goed samen. Circulaire landbouw. Kijk, dan hoef ik alleen naar de heer Weyers te kijken en dan weet ik alweer hoe hij dat altijd aan mij uitlegt. Dank. Wat we nu aan het doen zijn, is dat we ook bezig zijn te werken aan een instrumentenkoffer met juist de nadruk op innovaties. Dat is niet alleen innovatie in de stal, maar juist ook innovaties buiten. Dat kan ook bijvoorbeeld gaan om het verplaatsen van bedrijven. Dit soort gesprekken voeren we ook nu in de gebiedsgerichte aanpak om juist ook te horen waar de

verschillende stakeholders behoefte aan hebben en ook zeggen, dat werkt om die verbinding tussen landbouw en natuur, die versterking van de natuur en ook het versterken van de toekomstbestendigheid van de landbouw te verbeteren. Daarnaast – en daar hebben we het ook inderdaad over gehad, mevrouw Rikkoert, in de commissie RGW – hebben we ook geld gekregen van het rijk om bedrijven op te kopen. Die gronden, die daarmee vrij komen, kunnen dan ook weer ingezet worden voor overgangszones of het meer grondgebonden krijgen van boerderijen in de buurt van Natura 2000-gebieden. Daarvoor hebben we de komende tijd ook voor het opkopen van die bedrijven geld voor nodig, want het rijk heeft ons gevraagd om een deel bij te plussen. Aan de andere kant krijgen we een deel van die gelden ook weer terug, omdat we onderdelen na verloop van tijd ook weer verkopen. En die kunnen dan ook weer ingezet worden voor de verdere aanpak van stikstof. Dus kortom, voorzitter, we zoeken de balans tussen de opkoop enerzijds en anderzijds door het ontwikkelen van instrumenten voor de gebiedsprocessen, waarbij we met de partijen ook in dat gebied dat gesprek aangaan. We zullen natuurlijk ook – dat heb ik de Staten ook toegezegd – op basis van de instrumentenkoffer komen met een subsidieverordening over wat er nodig is. Die komt natuurlijk naar de Staten toe. Maar het uitgangspunt is de leidraad en de Landbouwvisie, die Provinciale Staten heeft vastgesteld.

Voorzitter, dan was er ook een vraag van de VVD, en ook een heel relevante vraag: is de stikstofproblematiek op dit moment structureel? En waarom staat er geen structureel geld in de Kadernota eigenlijk? Wat daarvoor geldt, is tweeledig enerzijds. We zien dat er een nieuw kabinet ergens gaat komen. En dat het zeer waarschijnlijk is dat het kabinet ook weer met een verdere invulling van de oplossing voor de stikstofproblematiek komt. Dat vraagt waarschijnlijk ook weer extra taken, levert dat waarschijnlijk weer op, richting de provincie. Dan ben ik ook vrij strikt, want als er extra taken weer naar de provincie toe gaan, dan moet daar ook gewoon volgens art. 2 van de Financiële-verhoudingswet ook gewoon extra middelen bij komen, want anders komen we in een soort jeugdzorgconstructie terecht, waarin de gemeenten terecht zijn gekomen. Het ligt dan ook voor de hand dat ook wel die extra middelen beschikbaar komen voor de provincies, maar dat we ook op het moment dat die extra taken en opgaven er zijn, we dan ook moeten kijken of we daar voldoende middelen voor krijgen. Op het moment dat ik nu al voor de Begroting na 2023 structureel middelen ga opnemen, wil ik eigenlijk zeggen dat datgene wat het rijk mij oplegt ik structureel zelf ga opvangen. Dat lijkt mij niet de juiste volgorde. Dus ik sluit niet uit, zeg ik tegen de VVD, ook tegen de heer Van Schie, dat we op termijn aan structurele kosten vastzitten, maar ik ga eerst bij het rijk langs om ervoor te zorgen dat we datgene wat we moeten oppakken ook vanuit het rijk gefinancierd krijgen.

In dat kader stelde de heer Van den Dikkenberg ook een vraag over de ViA15 en de uitspraak van de rechter. Daarvoor geldt dat de rechter natuurlijk tegen het ministerie van Infrastructuur en Waterstaten heeft gezegd, de rekenmethode die wordt gebruikt, is onvoldoende onderbouwd. Wat ik heb begrepen, is dat het ministerie van I&W en het kabinet nu bezig zijn om te kijken hoe ze dat op een betere manier kunnen doen. Het rijk zal daar in de loop van de komende maand, denk ik, een beslissing over moeten nemen, omdat de rechter ook heeft gezegd dat, ik dacht zo rond eind juli, ze een antwoord willen hebben van het rijk. En dan zal ook blijken of de vraag die de heer Van den Dikkenberg stelt ‘wat betekent dit voor de berekening en dergelijke’ wat precies daar het antwoord op is. Dus daar kan ik op dit moment niet op vooruit lopen, want dat zal het rijk zelf ook moeten beslissen.

De heer Dercksen, en dat waardeer ik altijd in de heer Dercksen: de consistentie is er altijd, want de heer Dercksen maakt eigenlijk al sinds de beginperiode een punt van meten en ook gewoon meten in het veld en meten op de plek zelf. Het is inderdaad zo, er wordt niet op elke plek gemeten en er wordt ook niet op elke plek in het veld gemeten. De heer Dercksen heeft eerder inderdaad ook de vraag gesteld over een bepaald rapport dat door de WUR was gedaan en dat door het RIVM niet was overgenomen. Ik weet niet of dat hetzelfde rapport was, maar we hebben eerder daar vragen in ieder geval wel over gehad en toen ook met het RIVM contact opgenomen en gevraagd, hoe zit dat nou eigenlijk. Dat hebben we toen ook de Staten laten weten dat het RIVM toentertijd ook wel contact heeft gehad met de onderzoeker van Wageningen en besloten heeft om een aantal dingen niet over te nemen en een aantal andere zaken wel weer. En dat is eigenlijk ook wel aan het RIVM en de onderzoeksinstituten om een afweging te maken, ook in de opvolging van nieuwe inzichten, en om dat ook bij te houden en te verwerken. Mocht het om een nieuw onderzoek gaan, dan is mijn vraag ook, verzoek aan de heer Dercksen, om dat ook gewoon te laten weten, want dan kunnen we daar ook naar kijken.

Verder was ook de vraag van de heer Dercksen, hoe zit het nou met de planten? Welke hebben wel of niet last van stikstof? Een vraag die ik ook herkende van een eerdere vraag die gesteld is. We hebben de Staten daar ook zo goed mogelijk in proberen te informeren door een uitgebreide memo te sturen met daarin ook de relevante documenten waarin per habitat en per leefgebied staat

uitgewerkt welke planten zijn aangewezen als doelsoort en welke afhankelijkheden, zoals stikstof, deze planten hebben. Daar wil ik dan ook graag naar terug verwijzen.

> De heer **DERCKSEN**: Ja, ik ben ook niet de enige die heel consistent is, want deze antwoorden krijg ik natuurlijk al sinds dit hele dossier bedacht is. Ik heb twee vragen. A, hoe zit zij er nou als bestuurder in? Ik hoorde net dat de gedeputeerde verwacht dat een nieuw kabinet weer nieuwe maatregelen gaat afkondigen en geld ter beschikking gaat stellen. Gaat deze gedeputeerde straks geld uitgeven om boeren gedwongen van hun erf af te jagen? Dat is mijn eerste vraag naar aanleiding van de inleiding van dit stuk. En 2, ik heb natuurlijk weer een heleboel informatie gekregen, maar de informatie die ik echt zoek en die die onderzoeker toen bijvoorbeeld in Drenthe heeft vastgesteld, is hoe hoog is de atmosferische stikstof? En welke planten, welke habitat, heeft last op welke hoogte van die concentratie van die stikstof. Ik heb dat niet gekregen, want dat is er gewoon niet. En er is nog helemaal geen informatie over waar die stikstof dan vandaan komt. Hoofdzakelijk uit de natuur zelf. Onderzoek uit Drenthe heeft zojuist aangetoond dat de overheid de grootste producent van stikstof is, omdat ze constant in die grond aan het woelen is, bijvoorbeeld om nieuwe natuur aan te leggen. Dus ja, die consistentie is van twee kanten. Ik zal ook blijven vragen totdat we het naadje van de kous weten. Ik hoop het een keer ook van deze gedeputeerde te krijgen.

Voor mij als gedeputeerde geldt dat de Staten met de leidraad en de Landbouwvisie mijn kaders hebben vastgesteld. En ook bij de behandeling van de leidraad een motie is aangenomen door een meerderheid van de Staten dat er geen gedwongen opkoop zou plaatsvinden. Dus dat is ook het kader van waaruit ik als gedeputeerde mijn opdracht zie. Het tweede is, kijk, ik ben geen ecoloog, zeg ik tegen de heer Dercksen. Dus het vakjargon zal ik hier niet over tafel laten gaan. Maar de plant hoeft niet zozeer last te hebben van de stikstof wat meststof is, maar de omstandigheden voor de plant kunnen wel zo zijn dat ze verdrongen worden door andere planten. Daarbij kan de plant wel last hebben van de bijeffecten van stikstof, zoals bodemverzuring en verstoring van de grondstoffenbalans. Dat maakt het punt ook wel wat meerdere in deze Staten zouden hebben gedaan, niet alleen de heer Van den Dikkenberg, maar ook mevrouw Rikkoert, dat je ook moet kijken naar het systeem als geheel. Dus het versterken van de biodiversiteit, maar bijvoorbeeld ook het versterken van het watersysteem en het terugbrengen van stikstof. Want alleen met zo'n integrale benadering kan je ook het beste resultaat bereiken. Voorzitter, en daar kom ik zo ook bij de motie van de heer Van den Dikkenberg nog wel op terug.

Voorzitter, dan is ook verder aangegeven, en ik denk dat daarin ook-

De **VOORZITTER**: Een ogenblikje. Meneer Dercksen nog. Een iets kortere interruptie graag, meneer Dercksen, want de vorige was lang.

> De heer **DERCKSEN**: Ja, eens. We komen hier gewoon niet verder, want die data, die je nodig hebt voor een fatsoenlijk beleid, zijn er niet. Maar er zijn wel kaartjes vanuit Brussel waar het goed gaat met de natuur en waar het slecht gaat met de natuur. Links van de grens met Duitsland gaat het heel slecht met de natuur en rechts van de grens met Duitsland, waar je driehonderd kilometer per uur mag rijden om maar eens wat te noemen, daar gaat het heel goed met de natuur. Dan ben je toch ook beroepshalve geïnteresseerd om uit te zoeken hoe dat zit? Net als ik. Ik ben ook geen ecoloog, maar ik wil weten hoe dat zit. En ik zie die grote verschillen met Duitsland en Nederland. In Duitsland gaat het prachtig, in Nederland gaat het zo verschrikkelijk slecht. Dat kan toch niet?

Gedeputeerde **BRUINS SLOT**: Ja, voorzitter, daarvoor geldt allereerst dat deze Staten ook een stevige ambitie hebben gezet op het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen in 2050. Het is als amendement opgenomen in de Omgevingsvisie. Het lijkt me wel van belang, maar dat is denk ik ook een rijksopgave, en ik hoop daarin in ieder geval wel de heer Dercksen ook te vinden, dat wij ook wel het rijk mogen aanspreken op de opgave dat onze omliggende landen ook hun stikstofuitstoot moeten terugbrengen. Want er staat geen hek bij de grens, in die zin dat de wind wordt tegengehouden. Dus het vraagt niet alleen van ons dat we met elkaar een opgave hebben, maar het rijk moet er ook voor zorgen dat de stikstofuitstoot van omliggende landen wordt verminderd. En dat zal ook een belangrijke bijdrage leveren voor het verbeteren van de biodiversiteit bijvoorbeeld in de grensstreken van andere provincies waar zij ook aanzienlijk last hebben. Voorzitter, wat je wel ook in Duitsland ziet, is dat daar ook grote effecten zijn op de natuur, maar daar zijn ook vaak weer grotere

overgangszones rondom de natuurgebieden. Dat heeft er ook mee te maken dat Duitsland een minder dichtbevolkt land is dan ons Nederland.

Voorzitter, dan een vraag van mevrouw Boelhouwer, die ook verwijst naar het belang van verbindingen tussen natuurgebieden. Dat is ook nadrukkelijk onderdeel van ons natuurbeleid om daaraan te werken natuurlijk met de aanleg van Natuurnetwerk Nederland. Gedeputeerde Van Essen is ook bezig met het Programma Groen groeit mee. Maar ook het geld dat beschikbaar is gesteld door de Staten om te investeren in de groene contour zijn juist ook verbindingen die daarmee tussen natuurgebieden gerealiseerd worden. Dus in die zin is daar ook aandacht voor. Bij de herbegrenzing, want daar vroeg mevrouw Boelhouwer ook naar, wordt juist ook getoetst aan de aansluiting met de bestaande Natuurnetwerk Nederland en wordt ook bekeken of de herbegrenzing ecologisch verantwoord is. Want dat zijn wel twee belangrijke uitgangspunten die daaraan vastzitten.

Ik wil mevrouw Rikkoert bedanken voor haar positieve woorden over de plattelandscoaches. Fijn dat het werk van deze plattelandscoaches positief ontvangen wordt. Het is ook echt bedoeld om de ondernemer op het erf te ondersteunen bij de keuzes die hij moet maken, ook vanuit een eigenstandige positie. In die zin vind ik het ook wel mooi dat mevrouw Rikkoert aan mij vraagt, kunt u al bij deze Begroting ervoor zorgen dat er misschien structureel geld komt. Wat ik zou willen voorstellen, is dat- Halverwege 2022 vindt een evaluatie van de plattelandscoaches plaats. Dan hebben we ook bijna 1,5 jaar kunnen zien en ook kijken welke resultaten zij hebben geboekt. En dat ik dan ook bij de Staten erop terugkom hoe we dat wel of niet kunnen voortzetten. Ik ben zelf ook positief over de bijdrage die zij leveren. Ik vind het ook wel van belang om dat ook gewoon echt halverwege 2022 op te halen en dat ook op een rij te zetten en dat ook met de Staten te delen. En dan met elkaar ook te kijken of we dat kunnen voortzetten, ook omdat ik zie dat er andere partijen hier zijn die juist dat geld willen wegbezuinigen. Ja, goed, daarom lijkt het me wel goed dat ik dan die analyse ook maak. Ik ben er in ieder geval ook positief over.

Voorzitter, er waren een aantal vragen over bermbeheer. Op het gebruik van middelen bij de eikenprocessierups en Rijkswaterstaat, daar komt gedeputeerde Schaddelee op terug.

En een vraag ook van de PvdA, mevrouw Lejeune, over de samenhang in het landelijk gebied en de opgaven die daar liggen. Dat is zeker een belangrijke vraag, omdat van belang is dat en echt die opgave in dat landelijk gebied, die soms echt op dezelfde hectaren landen – bijvoorbeeld bij de veenweide-opgaven kunnen ook stikstofdoelstellingen spelen of bijvoorbeeld biodiversiteit – dat je dat zoveel mogelijk ook gezamenlijk oppakt. Dat is de reden waarom we de Staten ook hebben geïnformeerd naar aanleiding ook van eerdere signalen dat we de Uitvoeringsstrategie Landelijk Gebied nu het najaar toch sneller op gaan pakken dan we van plan waren, omdat dat ook een antwoord moet geven op de vraag die mevrouw Lejeune terecht adresseert. Dus daar gaan we mee aan de slag. En ook op de resultaten daarvan komen we bij de Staten terug.

Voorzitter, de heer Van den Dikkenberg over vergroening en GLB-beleid. Ja, die komt er inderdaad aan. Ik heb laatst de commissie RGW geïnformeerd over de beslissingen die zijn genomen en de stappen die worden gezet. In het najaar wil ik graag de Staten daar ook weer verder informeren over wat precies de verwachting ook is. En het belang van agrarisch natuurbeheer is natuurlijk ook iets wat van belang is in het kader van het bereiken van onze doelstellingen van de Landbouwvisie, omdat dat juist ook een verbinding brengt tussen biodiversiteit, water en klimaat.

Voorzitter, er zijn drie moties ter sprake gekomen. Ik zag dat in het systeem de motie van de Partij voor de Dieren met betrekking tot de overbelasting van de natuur bij de Voorjaarsrapportage staat. Dus dan wilde ik daar in ieder geval op terugkomen, maar dat vraag ik even aan de voorzitter. Klopt dat qua orde?

De **VOORZITTER**: Ja, ik kijk ook even naar de Partij voor de Dieren, want die gaat hem verder niet toelichten dan? Nee. Dan kan, als u daartoe bereid bent, ook nu het antwoord worden gegeven.

Gedeputeerde **BRUINS SLOT**: Dat kan ik natuurlijk altijd ook. Dus dan zal ik die zo ook oppakken.

Als eerste Gezonde basisschool van de toekomst, dat is motie M84 van de PvdA. Voor de Voedselagenda komt er een uitvoeringsprogramma ook in 2022. We zetten nu al vanuit de Voedselagenda in op Jong leren eten op de voedseleducatie voor kinderen en jongeren. We hebben dus ook al contact op initiatieven op dat gebied. En daarin kunnen we eigenlijk deze vraag, die nu gesteld wordt, gewoon meenemen. Ik wil wel een winstwaarschuwing geven, want een vraag als deze, die de PvdA ons nu voorlegt, zou wel gelijk een groot beslag op mensen en middelen leggen. Dus als je er echt werk van wil maken, dan betekent dat wel iets voor de andere dingen die je kan doen. Dat

zou ook dus ook kunnen betekenen dat je andere zaken niet kan oppakken. Het is daarom wel van belang om dat in een breder perspectief te zetten. Dus in die zin kan ik het gewoon oppakken. Ik kan het hier toezeggen, ik kan de motie ook ondersteunen. Maar het is in ieder geval een toezegging van mijn kant om dat naar de Uitvoeringsagenda 2022 in ieder geval ook te bezien, omdat we ook met Jong leren eten al bezig zijn met voedseleducatie, voorzitter.

Dan de motie van de SGP, de heer Van den Dikkenberg. Twee dingen. Ik ga eerst in op het dictum en daarna op de overwegingen. Het dictum herken ik heel erg. Want wat in het dictum eigenlijk gewoon staat, is wat ook in de leidraad staat. Dat is dat we breder kijken dan alleen stikstof. Daar zijn we nu ook bezig in de gebiedsgerichte aanpak. Dus ook kijken naar natuurherstel, waarbij je bij systeemherstel voor water bijvoorbeeld kijkt, biodiversiteit, biologische landbouw, andere zaken, om die verbinding te leggen. Dat is eigenlijk wat er vanaf begin af aan ook in die leidraad is vastgesteld, maar waar de Staten mij ook op sturen. Dat is waar de Staten mij op aanstuurt. Ondertussen heb ik inmiddels natuurlijk wel ook gewoon een harde doelstelling vanuit het rijk gekregen, vanuit de Wet stikstofreductie en natuurverbetering. Maar volgens mij, ligt de uitdaging hier in de provincie om juist die verbinding wel te gaan leggen. Dus als ik kijk naar het eerste dictum, dan denk ik bij mezelf, ja, dat staat in de leidraad, dus dat is een bevestiging van datgene waar we mee bezig zijn. Ook omdat de Landbouwvisie ook gewoon in de leidraad staat. Het tweede is, bij het rijk aandacht vragen voor problemen die voorkomen. Heb ik natuurlijk eerder ook al gedaan. Er is eerder een rapport ook van het PBL geweest. Die zegt, je moet integraal denken en niet alleen op stikstof. Ja, dat herhalen we vaker. Ondertussen ligt er wel een wet die zegt, u stuurt op stikstof. Gelukkig is het wel zo dat in de natuurgelden die beschikbaar komen we ook brede maatregelen mogen nemen als het gaat om natuurherstel. Dus niet alleen op dat individuele plantje. Maar er zitten een aantal overwegingen bij, meneer Van den Dikkenberg, dat ik denk, ja- Daar staat in dat de stikstofdiscussie juist voor extensieve bedrijven een bedreiging lijken te vormen. Terwijl, voor mij geldt dat, denk ik, op bepaalde aspecten die biologische landbouw juist van toegevoegde waarde kan zijn. Dus ik weet niet zo goed waar de heer Van den Dikkenberg dan op doelt, want ik zie juist dat er wel bepaalde kansen liggen als we het op een slimme manier met elkaar oppakken.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Dat kan ik wel verduidelijken. Wat we zien, is dat de zogenaamde piekbelasters vaak juist extensieve bedrijven in de ring rond Natura 2000-gebieden zijn en die in de stikstofdiscussie, als je alleen naar de stikstofdoelen gaat kijken, misschien een heel hoog rendement kunnen halen in je stikstofdoelen, maar die als je kijkt naar je landbouwdoelen en je natuurdoelen juist heel veel bijdragen aan een extensief beheer van de ruimte en een extensieve bedrijfsvoering. Dus kijken we sec naar de stikstofdoelen, zou je daar echt goed scoren als je die wegkoopt, maar anderzijds gooi je daarmee al onze andere doelen op de grote hoop en ja, die verliezen we daarmee uit het zicht. Zo bedoelen wij deze overweging.

Volgens mij, zit daar inderdaad een spanningsveld, maar gaat het er ook om om goed te kijken wat je daar precies ook doet. Dat zul je ook met elkaar in een gebiedsgerichte aanpak moeten bekijken. Waar ik dan precies op doel, is dat je ook kan kijken naar het verplaatsen van bedrijven om ruimte te maken voor andere bedrijven bijvoorbeeld. Maar je ziet ook, als het gaat om piekbelasters, dat je het met innovatieve systemen kan terugdringen. Er is onlangs nog een rapport uitgekomen vanuit de biologische sector. Nee. Vanuit de Wageningen Universiteit, die ingaat op de biologische landbouw, waaruit blijkt dat als je dat op een verstandige manier toepast, bijvoorbeeld voor de veeteelt, dat er juist wel een verbetering kan plaatsvinden. Dus het is voor mij in die zin niet zwart-wit, maar moet je vooral plaats- en tijdgebonden kijken wat je precies gaat realiseren. En vraagt dat ook gewoon integraal kijken. Het is wel zo dat de doelstellingen die we hebben, landelijk gezien, ja, die staan wel voorop. De slotsom daarbij is dat op bepaalde vlakken juist, blijkt uit een rapport van Wageningen, dat biologische landbouw, bijvoorbeeld op veeteelt, van meerwaarde kan zijn. Er kunnen ook situaties zijn waarbij het juist wel belemmerend werkt. Dus ik zie het niet als zwart-wit, maar je moet met elkaar in de gebiedsgerichte aanpak kijken hoe je die vermindering kan bereiken.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Ik kan de gedeputeerde daar helemaal in volgen. Alleen wat je ziet, is dat PBL juist – dat vind ik een van de mooie punten van dit advies – erop wijst, als we naar innovatie kijken, dat is goed, maar dan heb je ook het risico dat je over twintig jaar alsnog aan het uitkopen bent, omdat je je doelen niet haalt. Terwijl we op andere manieren onze natuurdoelen wel kunnen halen en ze daardoor een kapitaalsvernietiging voorspellen nu al van de werkwijze die we nu misschien in gaan steken. Daar roep ik u mee op, we moeten breder kijken dan alleen de middelen die nu voorhanden zijn. En daar is het gesprek met

het rijk, denk ik, ook voor nodig, omdat we daar nu met handen en voeten gebonden zitten. En het is nu juist, denk ik, de tijd dat we het ijzer kunnen smeden, want het vuur is heet.

In die zin zijn de doelstellingen die de Staten natuurlijk ook met de leidraad hebben vastgesteld ook richtinggevend. Het gaat om het versterken van de natuur, het verminderen van de depositie en het ruimte maken voor maatschappelijke - en economische ontwikkelingen. Daar heb je een brede instrumentenkoffer voor nodig. Die zijn we ook aan het samenstellen. Dat is een veelheid aan instrumenten, waarbij het, volgens mij, echt gewoon zo is, er is niet één oplossing. Maar wel is het van belang om te kijken naar de versterking van de natuur, naar overgangsgebieden, naar het juiste bedrijf op de juiste plek. Er waren, denk ik, ook een aantal partijen die aangeven, kijken naar de verbreding op een aantal punten van de landbouw die kunnen leiden tot een toekomstbestendige ontwikkeling, wat, volgens mij, centraal moet staan. Of het nou voor de natuur is, voor de landbouw of voor de andere mensen die in het gebied wonen, is een duurzaam toekomstperspectief. En dat is centraal. En dat duurzame toekomstperspectief moet op voorhand ons, laten we het zo zeggen, dat is centraal. Als ik naar die zin kijk, naar de motie, dan is het eigenlijk voortzetting van het beleid. Alleen als ik kijk naar de titel van de motie ‘Landbouw is geen ongewenste sector’, volgens mij, geldt het voor iedereen hier, of in ieder geval voor Gedeputeerde Staten geldt dat we een toekomstperspectief voor onze landbouw zien. En die zit in de Landbouwvisie. En daar gaan we verder mee aan de slag. Dus in die zin is het ondersteuning van beleid.

De **VOORZITTER**: Ik geef de heer Van Schie het woord, maar ik stel wel vast dat dit heel veel tijd neemt. Daar gaat u met elkaar over, maar ik stel het maar even vast.

De heer **VAN SCHIE**: Ja, ik dacht dat deze discussie min of meer afgerond was en ik dacht, ik gebruik dat als haakje om nog een onbeantwoorde vraag van de VVD-fractie onder de aandacht te brengen. Want dit geldt namelijk niet alleen bij stikstofbeleid, maar ook bij de extensivering en op andere momenten dat we natuurlijk ruimte creëren ook op boerenerven. Er was een vraag of je daar nou ook in andere vormen flexibiliteit in kan bouwen door ook woonclusters mogelijk te maken of toeristische functies of misschien kleinschalige bedrijvigheid in een heel andere sector. Dus graag toch nog even een reactie hierop van de gedeputeerde.

Gedeputeerde **BRUINS SLOT**: Dat ligt natuurlijk ook deels op het vlak van gedeputeerde Van Essen. Dus ik neem aan dat hij er ook nog wel op ingaat. Maar dat is de Ruimte voor Ruimteregeling die we hebben op het moment dat een boer verhuist of stopt. We hebben natuurlijk ook de verbreding van de landbouw waar we op verschillende vakken zitten, waarbij er dan wel ook een agrarische hoofdfunctie moet zijn. Daarnaast is er nadrukkelijk in onze Omgevingsverordening en -visie ook een experimenteerartikel opgenomen, waarbij staat dat op het moment dat stikstof of bodemdaling leidende thema’s zijn en daar goede gebiedsplannen onder komen te liggen die ook gesteund worden door gemeenten, je van een aantal uitgangspunten ook gemotiveerd kan afwijken. Dat maakt, denk ik, dat dat – en dat moet je echt goed onderbouwen – wel ruimte biedt om inderdaad met de bril die de heer Van Schie ook aangeeft ook te kijken naar een gebied.

Dan de motie van Partij voor de Dieren. Ik wil daar twee zaken eigenlijk aangeven. Het eerste is dat men vraagt in de motie om de schade te vergoeden die geleden is door corona. Met de Partij voor de Dieren ben ik het eens dat het mooi is dat meer mensen natuur hebben gevonden, maar dat het soms ook wel heel vervelend is geweest hoe mensen met de natuur zijn omgegaan. Want regelmatig loslopende honden- Je weet, in de tijd dat reeën jong zijn dat gewoon een verstoring van de natuur oplevert en dat dat paniek kan veroorzaken bij dieren. Dat willen we natuurlijk niet, want we willen met zorg omgaan met hoe we de natuur kunnen beleven. Als het gaat dan om de waardering van de schade, van die verstoring van de natuur, valt dat ook niet direct met geld te vergoeden natuurlijk, omdat dat op dat moment, zeker bij die dieren, gewoon echt een verstoring met zich heeft meegebracht. Dus in die zin zou ik dat onderdeel van de motie willen afraden. Een ander punt is – en ik vind dat wel een punt om nader te onderzoeken, dus daar zou ik wel een toezegging op willen doen – dat we wel zien dat een aantal gebieden- Nee, laat ik eerst zeggen dat we voor de kosten voor het opvangen van bezoekers, daar verstrekken we nu al per hectare subsidie voor. Dus dat doen we. En deze vergoeding is eigenlijk gebaseerd op de landelijke gemiddelde kosten die natuurbeheerders moeten maken. Dus dat doen we wel al. Tegelijkertijd zien we wel in de afgelopen periode dat een aantal gebieden extra belast zijn ten opzichte van andere gebieden. Nu werken we hard aan de versterking van het NNN, we zijn bezig met Groen groeit mee. Ik zou wel willen toezeggen dat we wellicht als GS de komende periode onderzoeken of we in het kader van die extra belaste

natuurgebieden niet zouden moeten overwegen om te kijken of we daar meer tegemoetkoming in moeten doen. Dus dat wil zeggen, voorzitter, dat ik – als ik het kort samenvat – de motie wil ontraden, maar dat ik wel de toezegging wil doen dat we willen onderzoeken of we voor de zeer drukbezochte natuurgebieden in de provincie Utrecht wellicht een aparte provinciale regeling moeten inroepen om ervoor te zorgen dat aan de ene kant mensen kunnen blijven genieten van de natuur, maar dat ze niet een onevenredige verstoring van de natuur veroorzaken, en dat we de terreinbeherende organisaties ook in staat stellen om daar op een goede manier mee om te gaan. Dus dat wil ik wel toezeggen, maar de motie an sich wil ik ontraden.

De heer **VAN DER STEEG**: Dus u zegt toe dat u in gesprek gaat met de TBO's om de gevolgen van die piekbelasting in beeld te krijgen en richting de toekomst gaat onderzoeken of een structurele regeling tot de mogelijkheden behoort. Dan begrijp ik hem ongeveer goed?

Ik ga hem even in mijn eigen woorden samenvatten, want er zit, volgens mij, een klein verschil tussen. We willen onderzoeken inderdaad – want we zien het vraagstuk ook, we zien het vraagstuk dat een aantal zeer drukbezochte gebieden echt extra belast worden – in hoeverre daarvoor een aparte provinciale regeling nog een aanvulling kan zijn op wat we gemiddeld betalen. Daarvoor is natuurlijk een gesprek met de terreinbeherende organisaties ook van belang. En daarna zal ik terugkomen bij de Staten over de uitkomsten daarvan: zien we dat wel als een noodzakelijkheid of niet. En als we het als een noodzakelijkheid zien, wat kost het dan precies. En dan is de vraag natuurlijk aan de Staten, zijn de Staten bereid om die bijdrage dan ook te betalen.

De heer **VAN DER STEEG**: Dan om in de terminologie van GS zelf te blijven: dat vind ik een heel sympathieke toezegging. Die kan ik van harte aanbevelen. En die kan ik omarmen. Daarbij trek ik hem technisch in, de motie. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Technisch? Helemaal in, denk ik. Ja.

De heer **VAN DER STEEG**: Ik had hem technisch ingediend, dus dan moet ik hem ook technisch intrekken, lijkt me dan.

Motie M83 van het lid Van der Steeg (Partij voor de Dieren) inzake Natuurlijk steun en herstelpakket, maakt geen deel meer uit van de beraadslaging.

Gedeputeerde **BRUINS SLOT**: Ja, voorzitter, dat gebeurt me niet vaak dat iemand zegt 'sympathiek' en 'omarmen', dus dank, meneer Van der Steeg.

Voorzitter, ik was aan het eind van mijn beantwoording.

De **VOORZITTER**: Dan stel ik voor dat wij nu aan de heer Van Essen vragen om in onze vergadering te komen. Wij wachten heel even op zijn komst.

Meneer Van Essen, van harte welkom in onze vergadering.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Van Essen.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Ik draai het om. Ik begin eerst met de moties en amendementen en daarna met de vragen. Ik denk, een beetje variatie, dat kan op zo'n lange dag vast geen kwaad.

Er zijn een aantal moties op mijn portefeuille. De eerste is motie M78 Zicht op toekomstige groei van de VVD. Die vraagt eigenlijk om in contact te treden met gemeenten om ongeclausuleerd de wensen en behoeften voor buitenstedelijke locaties voor wonen en voor werken op te halen. Eigenlijk een heel aantal dingen waar deze motie toe oproept, doen we al in het kader van Regionaal Programmeren. Daar vragen we aan gemeenten: wat zijn uw woningbouwplannen en ook plannen voor bedrijfslocaties. Dat is ook de basis voor het gesprek. In principe is die uitvraag is ongeclausuleerd, zou je kunnen zeggen. Het is wel zo dat we daarna een gesprek aangaan en ook voor onze kaders daarbij is het uiteraard om ons Omgevingsbeleid, -visie, -verordening en daar maken we vervolgens afspraken over. Een heel aantal overwegingen die er in deze motie staan van, er is behoefte aan omvangrijke woningbouwlocaties. We hebben natuurlijk al heel veel in beeld, ook met de onderzoeken, Utrecht Nabij, ook voor de U16, met het lopende ontwikkelbeeld voor Amersfoort, het verstedelijkingsperspectief Arnhem – Nijmegen – Foodvalley, hebben we veel locaties in beeld, krijgen we in beeld. En binnen het regionaal programmeren hebben we natuurlijk een deal, echt concrete afspraken, realisatiedeal, maar is er ook nog heel veel in de pijplijn en zijn er soms locaties die nog niet openbaar zijn, soms ook met reden. Maar ook als je kijkt naar de Planmonitor

voor het geheel, dan hebben we natuurlijk op dit moment echt heel veel locaties in beeld en gaat het met name om die uitvoering. Het is soort rollende agenda. We zijn bezig om op basis van die ontwikkelbeelden dat steeds verder aangevuld te krijgen. Er zijn natuurlijk heel veel binnenstedelijke locaties. De Merwedekanaalzone, er wordt gewerkt aan een A12-zone, Langs Eem en Spoor in Amersfoort, ook in heel veel andere- Rond het stationsgebied in Woerden. Maar ook buitenstedelijke locaties zitten daarbij. Bij Bovenduist, bij Leerdam het een en ander, Vianen, Odijk-West niet te vergeten. Dus dat is een heel scala aan locaties. We zijn ook vanuit de verstedelijkingsbeelden bezig om dat verder aan te vullen. Dus als ik kijk – om een lang verhaal kort te maken – naar deze motie M78 in deze vorm moet ik hem eigenlijk ontraden. Voor een deel is hij gewoon overbodig en doen we het al. Maar ook zeker omdat er in de overwegingen wel heel veel dingen staan, waarvan we zeggen, ja, we herkennen ons er niet helemaal in. En kom ik tot dit oordeel.

Mevrouw **DE MAN**: Ja, ik begreep dat een gedeelte geheim. Dat was eigenlijk ook wel een beetje de bottleneck van dit voorstel van onze kant. We zijn heel erg aan het kijken, als je kijkt naar de omvang van de gemeenten hebben we het gevoel van, nou ja, binnen een afzienbare tijd is het vol. Dat beeld kwam ook wel uit de Regionale Programmering een beetje naar voren, vooral dat op de kortere termijn die woningbouwplannen in de Regionale Programmering staan, maar niet voor de lange termijn. In de Groeibrief die u heeft gestuurd en alle stukken die we voorbij zien komen, hebben we zoiets van, ja, we moeten de wegen naar die nieuwe woningbouwlocaties wel meenemen. En daarom deze motie om te zeggen, het een moet het andere wel volgen. Maar als gemeenten niet duidelijk willen zijn over de locaties die ze misschien buitenstedelijk wel hebben, maar het toch een beetje eng vinden en het geheim willen houden, kunnen ze het misschien wel tegen u zeggen en dan misschien wel niet tegen ons, maar dan kunt u er wel alvast rekening mee houden in de planning en financiering van die wegen die ernaartoe moeten lopen. Hoe zou u dat dan kunnen ondervangen? Laten we het dan zo zeggen.

Op zich gebeurt dat natuurlijk, want gemeenten geven ook aan met wat voor locaties ze bezig zijn, waarvan ze zeggen, ja, die is nog wel vertrouwelijk. Dus die willen we nog niet in het realisatiedeel opgenomen zien. Maar wel nemen we die mee in wat het pijplijngedeelte is genoemd. Daar vinden ook gesprekken over plaats, ook omdat dat soms plannen waar je een jaar later wel concretere afspraken over wilt kunnen maken. Als het gaat om de relatie met mobiliteit, daar zal collega Schaddelee straks ook nog wat over zeggen, in relatie tot een andere motie die een beetje het omgekeerde zegt eigenlijk als deze. Het is natuurlijk wel zo dat voor sommige locaties mobiliteit knelpunten geeft. We hebben natuurlijk ook een mobiliteitstoets voor plannen. Daarbij kijken we natuurlijk wel hoe we aan die voorwaarden tegemoet kunnen komen. Maar tegelijkertijd ook vanuit onze visie: niet overal kan alles. Het is wel dat als het gaat over de grootste uitbreidingen, we dat wel vanuit een visie doen. Dat is onze Omgevingsvisie. En die zegt dat we waar mogelijk zoveel mogelijk rond hoogwaardig ov en binnen bestaand stedelijk gebied de meeste woningen bouwen. Dus dat is wel het uitgangspunt. En tegelijkertijd – ik noemde net een heel aantal voorbeelden ook van buiten de stedelijke locaties – daar is zeker geen taboe op, maar is het wel in de prioritering zoals ik het zojuist aangaf. Dus ook over nog vertrouwelijke locaties vinden wel degelijk al gesprekken plaats met gemeenten.

Kom ik bij de moties- Twee van de PVV. Een beetje ook naar aanleiding van het gesprek wat we vorige week hadden bij het debat over de Regionale Energie Strategie. De moties M76 en M79 Redt de rechtsstaat, deel 1 en deel 2. Misschien goed om te beginnen, de rechtsstaat, uiteraard, is zeer belangrijk. Het is de basis. En dat delen wij ook met de PVV-fractie, dat je daar niet aan moet tornen. Maar eigenlijk verbindt u in deze moties een aantal conclusies aan de uitspraak van de Raad van State, die wij niet delen en die ook voorbarig vinden. Het rechtsstatelijk handelen van ons als overheid vraagt ook zorgvuldigheid. En die willen wij hierin ook echt betrachten. Misschien goed om ook al aan te geven dat de gevolgen van die uitspraken van de Raad van State momenteel worden bestudeerd door het rijk. Wij volgen dat uiteraard op de voet. We kijken er zelf ook naar. We zullen u daar ook nader over informeren als daar nog meer over bekend is. Dus daar komt ook nog informatie over naar u toe.

Dan misschien specifiek over beide moties. Het arrest van de Raad van State-

De heer **DERCKSEN**: De gedeputeerde begint over de Raad van State, maar ik heb het over Europese Hof die overheden verplicht de noodzakelijke maatregelen te treffen om het verzuim van een milieubeoordeling te herstellen. Daar zit, volgens mij, geen woord Spaans bij. Die molens die in Utrecht draaien, draaien zonder de milieubeoordeling die noodzakelijk is. Dus u moet dat herstellen. Dat verplicht de

wet waarin geregeld is dat de provincie Utrecht interbestuurlijk toezicht houdt op de gemeenten. Dus ik heb het niet eens over de Raad van State, ik heb het over de Wet interbestuurlijk toezicht en het Arrest van Nevele.

Kijk, het arrest van de Raad van State ging specifiek over het bestemmingsplan in Delfzijl, het bestemmingsplan en de omgevingsvergunning voor de realisatie van het windpark. Die uitspraak heeft als zodanig geen betrekking op bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen binnen onze provincie. De heer Dercksen zegt, is daar de onderbouwing wel voor op orde? Dat is eigenlijk zoals u dat duidt. Kijk, er is gisteren een kamerbrief gestuurd vanuit de minister, ook naar aanleiding van die uitspraak Raad van State. Daarin concluderen wij, dat lezen wij daar ook in, dat er geen juridische grondslag om al onherroepelijke vergunningen in te trekken of om onherroepelijke bestemmingsplannen te herroepen. Dat staat ook in die kamerbrief. In lijn daarmee- Kijk, een vergunning die onherroepelijk is, intrekken, dat is natuurlijk wel iets heel zwaars. Wij zien daar ook op dit moment geen juridische basis voor. We zullen het een en ander ook verder nog onderzoeken en uiteraard u daar ook schriftelijk over informeren.

De heer **DERCKSEN**: Ja, ik begrijp de paniek bij het rijk. Maar ik las u simpelweg voor uit het arrest van het Europese Hof: u bent verplicht om het verzuim van milieubeoordelingen te herstellen. En het rijk kan de Kamer schrijven tot ze een ons wegen: dit is het Unierecht, daar moet u zich aan houden. En u houdt zich klaarblijkelijk vast aan een brief van het rijk. Maar dit zijn de wetten in dit land uitgevaardigd door uw vrienden vanuit Europa. Dus ik snap niet waarom klaarblijkelijk dit college shopt in wat er wel en niet uitgevoerd kan worden aan wetten die zijn uitgevaardigd. Klaarblijkelijk. Dat stond geloof ik in het GroenLinks-verkiezingsprogramma. Je kan niet zomaar shoppen in de grondrechten. U doet het.

Ik neem er kennis van. Volgens mij, komen we daar ook schriftelijk op terug. Die toezegging heb ik u zojuist gedaan. De toch vergaande conclusies zoals de heer Dercksen trekt, trekken wij op dit moment niet in die mate.

Dan kom ik bij deel 2 van Redt de rechtsstaat. Die vraagt om onze Interim Omgevingsverordening daarmee in lijn te brengen. Voor de Ontwerp Omgevingsvisie en de Ontwerp Omgevingsverordening is een Plan MER opgesteld. Dus daar ligt een Plan MER voor. Die heeft ook ter inzage gelegen. De commissie MER heeft daarnaar gekeken en die heeft daar een positief toetsingsadvies over gegeven. Die commissie is van mening dat de MER de essentiële informatie bevat om een besluit te nemen over die visie en de Omgevingsverordening waarin de milieueffecten volwaardig zijn meegewogen. Dus die ligt er. Dat was voor het ontwerp. Uiteraard is er daarna ook een slag naar de Interim Omgevingsverordening gemaakt, maar dat is wat ons betreft ook echt een solide basis waarmee de milieueffecten van die verordening op een goede manier zijn meegenomen. Nogmaals, het advies van de commissie MER vinden wij daarin ook een steun in de rug. Maar ook hiervoor geldt, we zijn uiteraard ook naar aanleiding van die uitspraak dat nog verder tegen het licht aan het houden. Maar dit is onze indruk hiervan.

Kom ik bij de motie van Partij voor de Dieren, motie M81, Code Rood. Die vraagt twee dingen eigenlijk. Aan de ene kant om een klimaatnoodtoestand uit te roepen. En 2, om via het IPO bij de landelijke regering aan te dringen op een klimaatfonds voor schade als gevolg van extreme weersomstandigheden. Misschien het eerste deel van het dictum, een klimaatnoodtoestand. Volgens mij, is er eerder een soortgelijke motie ingediend geweest. Wat we toen al met elkaar gedeeld hebben, het is een beetje de vraag van hoe moet je dit lezen, een klimaatnoodtoestand. Als je het heel letterlijk neemt- Ik geloof niet dat wij als provincie de bevoegdheid hebben om een noodtoestand af te kondigen. Ik kan me voorstellen dat het meer van symbolische betekenis is. Dus meer om een stuk urgentie uit te drukken. Als we hem als zodanig zouden mogen uitleggen, ja, dan is het ook een beetje aan u om daar natuurlijk een keuze in te maken of u dat een passend middel vindt om aan die urgentie, die we zeker ook zien, uitdrukking te geven. Maar dan wel ook vanuit die betekenis. Als u het op een andere manier interpreteert, dan wordt het wat problematischer. Ik kan de consequenties- Het is de vraag of het aansluit bij onze bevoegdheden.

Het tweede punt van het dictum, dat is ook het wat meer inhoudelijke gedeelte. Dat gaat over dat fonds. Het is goed te weten dat er al een onderzoek loopt bij de WUR, waar wij ook bij betrokken zijn, die de effecten, ook van klimaatverandering, ook in relatie tot weersomstandigheden en in relatie ook tot de financiële dekking daarvan of de risico's daarvan, ook in beeld gaat brengen. Het lijkt ons verstandig om dat af te wachten, voordat wij nu parallel daaraan, een beetje daarop vooruitlopend, een lobby gaan starten richting het rijk, al of niet via IPO. Ons advies zou zijn, ook gegeven dat lopende onderzoek, om dat af te wachten en misschien de motie tot die tijd even aan te houden.

Mevrouw **KELLER**: Ik wil graag aan gedeputeerde vragen of hij enigszins zicht heeft op wanneer dat resultaat van dat onderzoek bekend is.

Dat heb ik hier niet paraat, maar daar kan ik wel straks in de tweede termijn op terugkomen.

De heer **VAN SCHIE**: De gedeputeerde geeft al aan dat woorden niet zonder betekenis zijn. En noodtoestand, dat is nogal een begrip. De staat van beleg is een buitengewone rechtstoestand op grond van een publiekrechtelijke bekendmaking van een overheid dat de normale toestand en wetgeving tijdelijk niet meer van toepassing is. Dus eigenlijk laten we alles vallen wat we aan kaders en richtlijnen hebben en moeten we ons gaan focussen op het oplossen van de nood die er dan is. De VVD vindt dat in elk geval veel te ver gaan. We begrijpen de urgentie, voelen die ook om lokaal, regionaal, landelijk, Europees en in wereldverband iets te doen aan de invloed van de mens op de planeet. Maar dit gaat ons echt wel vier stappen te ver. Mijn vraag is dus hoe de heer Van Essen dat duidt en of hij niet misschien zelf andere bewoordingen zou kiezen.

Wat ik zeg, ik zie het als een manier om uitdrukking te geven aan de urgentie van de klimaatproblematiek. Ik ben het met de heer Van Schie eens dat dit natuurlijk in de bewoording een stevig signaal is. Een klimaatalarm, is volgens mij ook weleens van gesproken. Het is, denk ik, een manier om de urgentie uit te drukken. Als u het puur op die manier beschouwt, zonder letterlijk de connotatie van een noodtoestand, dan kan ik me daar iets bij voorstellen. Maar ook even gezien het tweede onderdeel van het dictum, waarvan eigenlijk al het advies is om de motie aan te houden, dat zou misschien ook voor het eerste deel kunnen. Want zou, denk ik, wel kunnen helpen om ook in de motie iets meer uitdrukking te geven aan wat er dan bedoeld wordt met een klimaatnoodtoestand. Anders kan het ook wel tot allerlei misverstanden leiden. Dat is misschien inderdaad ook niet wenselijk.

De heer **VAN DER STEEG**: De heer Van Schie stelde de vraag aan de gedeputeerde, maar misschien had hij hem beter aan ons kunnen stellen, hoe wij dat dan duiden, dat is eerste deel van het dictum. En dat is eigenlijk zoals de gedeputeerde aangaf: min of meer symbolisch, maar wel de urgentie uitdrukkend dat er echt iets moet gebeuren. Dus we vragen niet om over vijf minuten met gillende sirenes de brandweer erop uit te sturen, maar we willen wel door middel van het eerste deel van het dictum heel erg de urgentie ‘er moet gebeuren’ uitdrukken. En ja, dat kunt u symbolisch begrijpen, zo is het ook wel bedoeld, maar ... urgentie, uitroepteken.

De heer **VAN SCHIE**: Misschien mag ik daarop reageren. Omdat we natuurlijk ook een overheidslaag zijn. Iedereen die dat in privé natuurlijk roept, daar kan ik me van alles bij voorstellen. Maar als wij als Staten iets zeggen over noodtoestand, dan betekent dat echt iets. Dus dan zou ik toch Partij voor de Dieren willen adviseren, meneer Van der Steeg, om net een andere term te kiezen. Code Rood is de titel van de motie ook. Ik denk van, nou, dat zou in elk geval ons helpen om dat ook uit te kunnen leggen in de rest van de samenleving mochten de Staten tot een dergelijk besluit komen.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Ik ben benieuwd, een vraag aan de heer Van Schie: bent u dan bereid om die motie te steunen als dat de naam zou worden? Ik hoor u daar iets over zeggen, maar een ja of nee is nog niet-

De heer **VAN SCHIE**: In deze vorm in elk geval niet. Het is dan even afwachten hoe het dan wel wordt geformuleerd natuurlijk. Maar u weet wel dat wij – er werd net ook even gerefereerd aan de discussie zoals eerder door de heer De Droog gevoerd vandaag – vinden dat we de samenleving moeten meenemen in de opgaven, maar we vinden wel dat die primair in de samenleving moet landen. Dus ik zou het sjieker vinden als mensen in de provincie zelf die urgentie voelen zonder dat wij die per se hoeven op te leggen. Maar ik vind het in elk geval staatsrechtelijk lastig als wij als overheidsorgaan hier over noodtoestanden spreken, waar die gelukkig nog niet aan de orde zijn.

De heer **VAN DER STEEG**: Als ik mag reageren op de heer Van Schie. Volgens mij stelt hij indirect ook een vraag. Heel direct, vond ik hem zelfs. Oké, ik ga met uw rechtstatelijke bezwaar om het maar even zo te zeggen. We zouden bijvoorbeeld haakjes kunnen zetten, maar we kunnen ook uw suggestie gebruiken: Code Rood. We leven in een land van codes. Alles heeft een code geel, code oranje of een code rood. In dit geval zou code rood heel erg toepasselijk zijn. Dan meteen de vraag

terugkoppelend aan u, mevrouw Boelhouwer stelde hem ook al: als we er even vanuit gaan dat we het woordje 'klimaatnoodtoestand' inwisselen voor 'code rood', gaat u dan mee met ons?
De heer **VAN SCHIE**: Nou, voorzitter, dan moet ik toch weer even naar de collega's van het KNMI verwijzen die daar natuurlijk ook van allerlei van vinden. Dus misschien was mijn zelfgekozen alternatief niet optimaal in deze. Dus ik doe de suggestie om tijdens het nabroodje daar nog even over van gedachten te wisselen, meneer Van der Steeg.

De **VOORZITTER**: De heer Van Schie denkt erover na.

De heer **DE DROOG**: Voorzitter.

De **VOORZITTER**: Ja, ik wil echt dit onderdeel van de discussie gaan afronden.

De heer **DE DROOG**: Gewoon een suggestie ook richting Partij voor de Dieren. Misschien zit er zelfs wel, als we in de brede zin in de Staten hier kijken, wel een mogelijkheid in om te kijken of we de motie zo vorm kunnen geven dat we een signaal inderdaad ook zouden kunnen afgeven. Dus als we er samen aan kunnen werken, dan sta ik daar voor open.

De **VOORZITTER**: Goed. Er wordt een grote gezamenlijkheid aan de dag gelegd, dus we kijken wat dat oplevert. Meneer Van Essen vervolgt zijn betoog.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Er staat me bij er misschien weleens een code rood voor het klimaat is afgekondigd. Maar daar wil ik even vanaf zijn. Maar dat is misschien een kijkersvraag die ik bij deze mee kan geven.

Kom ik bij motie M74, IPCC, van de Partij van de Arbeid, die eigenlijk vraagt om in IPO-verband die 55%, die aanscherping van de doelstelling, Europees te kijken hoe dat door vertaald zou kunnen worden, wat dat al of niet voor provincies betekent en daarover een expertsessie te organiseren. Wat betreft het eerste gedeelte kan ik u zeggen dat ook binnen IPO-verband daarnaar gekeken wordt. Er ligt een rapport van Van der Geest met een heel aantal maatregelen om tot een verdere reductie te komen. En ook in IPO-verband wordt daarover gesproken. Ik kan u toezeggen dat we er uiteraard verder invulling aan zullen geven via die route aan het eerste gedeelte van het dictum. En eigenlijk is dan lijkt me met name het tweede gedeelte van de motie, wat vraagt om een expertsessie daarover te organiseren, een nuttige suggestie. Dus ook met die interpretatie kunnen we die positief adviseren.

Kom ik bij nog een aantal vragen, die gevraagd zijn op mijn portefeuille. Van het CDA over het uitstel van de inwerkingtredingsdatum van de Omgevingswet van 1 januari naar 1 juli volgend jaar. De vraag is eigenlijk, wat zijn de consequenties daarvan, ook voor onze manier van werken. We hebben natuurlijk met onze Interim Omgevingsverordening en ook met de mogelijkheden via de Crisis- en herstelwet eigenlijk al heel veel mogelijkheden om te werken in de geest van de Omgevingswet. We zijn ook echt voornemens om daar invulling aan te geven. We zijn er ook al mee bezig. Met Regionaal Programmeren zijn we gewoon mee begonnen en dat kan ook gewoon. Dus in die zin, wat is de consequentie van het uitstel van de inwerkingtredingsdatum voor die manier van werken: eigenlijk heel weinig, daar kunnen we echt al mee aan de slag. Het is natuurlijk wel zo, als het gaat om de meer formele kant, dat er nog best wel wat geregeld moet worden voor die inwerkingtredingsdatum rond het digitale stelsel, rond een heel aantal werkprocessen. De voorbereidingen daarvoor worden getroffen. Die extra tijd, zeker voor het digitale stelsel, hebben we natuurlijk ook nodig. Het is niet voor niets uitgesteld, die inwerkingtredingsdatum. Het is niet zo dat dat nu – want zo begreep ik ook een beetje de vraag van de heer Westerlaken – een enorme besparing met zich meebrengt. Het is wel goed om te weten dat de extra formatie ook in relatie tot de Omgevingswet en die hele manier van werken oploopt. Dat is in 2022 50%, in 2023 75% en pas vanaf 2024 100% opgenomen in de Begroting. Dus dat is, denk ik, wel goed om nog even bewust van te zijn.

De heer **WESTERLAKEN**: Mijn vraag bestond uit twee delen. Het ene deel was of we die werkzaamheden zo uit zouden kunnen gaan voeren. Daar heeft u bevestigend op geantwoord. Het tweede deel was, is het nou niet, gelet op die vertragingen die er zijn, beter om dit als incidenteel in te boeken en te zeggen, we

stellen mensen voor een bepaalde tijd aan totdat de wet daadwerkelijk wordt ingevoerd? Want anders stel je mensen aan die wellicht, als het toch allemaal niet doorgaat – en die kans is ook aanwezig, gelet op de staat van de ICT – dat we zeggen, dat is dan beter. En dan is het geen structurele last. Dus dan loopt het ook niet op in de loop van de jaren.

Ik snap die opmerking. Het is ook wel zo, als het gaat om die capaciteitsuitbreiding, we er wel op die manier al naar kijken. Dus we nemen alleen maar mensen in vaste dienst als dat ook zaken zijn die ook op de langere termijn sowieso nodig zijn. En het raakt tenslotte een heel aantal zaken, zoals ik die net noemde, die ook te maken hebben met die andere manier van werken en waar we met of zonder Omgevingswet sowieso mee aan de slag gaan en wat sowieso ook gezien de opgaven en gezien de manier van werken een rolinvulling waar we ook volgens onze Omgevingsverordening invulling aan zullen geven. Het is inderdaad zo, als het meer incidentele zaken zijn, ja, dan worden daar mensen op ingehuurd. Maar dat zit ook voor een deel natuurlijk al in de mensen die nu aan de dit programma werken. Dus er wordt al scherp naar gekeken. Dat is eigenlijk mijn antwoord op de vraag van de heer Westerlaken.

Kom ik bij de vraag van- Die was ook van het CDA over de ruimtelijke kwaliteit bij inpassing van energie. Daar hebben we, denk ik, vrij uitgebreid vorige week ook over gesproken. Er zijn natuurlijk wel moties, ik meen van D66, over ingediend en aangenomen. Dus meer in de sfeer van daar aandacht voor hebben, voor biodiversiteit rond zonnevelden. Daar is ook een motie over aangenomen. Dus die kwaliteit, daar zijn we op verschillende manieren mee bezig. Ook op dit moment al via onze Subsidieverordening stellen we ook middelen ter beschikking voor procesondersteuning of expertise of dat soort zaken. Dus daar zijn we op verschillende manieren ook al wel mee bezig. We zijn ook al aan het kijken, ook in het kader van de kwaliteitsschetsen, om daarin het onderwerp energie op een goede manier mee te nemen. Dus op verschillende sporen wordt daar ook aan gewerkt vanuit onze verantwoordelijkheden.

Kom ik bij de vragen van D66 over de klimaatopgave, ook aansluitend bij de moties die daar eerder over zijn ingediend en aangenomen: Drawdown en de motie M100 Klimaat centraal. We zijn ermee bezig om daar uitvoering aan te geven. We zullen u ook binnenkort een memo doen toekomen met een overzicht van ook wat op de korte termijn op stapel staat en ook met de verdere planning hoe we uitvoering willen geven aan die moties. Dus ik beluister deze vragen ook vooral als een aansporing om daar voortvarend verder invulling aan te geven.

De heer **DE DROOG**: Dank. Betekent dat dan ook dat we dat memo ook ruimschoots voor de Begroting hebben, mochten we daar eventueel nog wat mee willen of een vervolg aan willen geven?

Ja, dat kan ik u toezeggen. Die memo geeft een overzicht waar we mee bezig zijn en later dit jaar zullen we – ik geloof, later dit jaar, misschien, ja, volgens mij was het later dit jaar gepland. Het kondigt ook een aantal dingen aan die er later dit jaar nog weer aan zullen komen, laat ik het zo zeggen.

Kom ik bij de verduurzaming bedrijventerreinen van de Partij van de Arbeid, geloof ik, was die vraag. Of de ChristenUnie, geloof ik. Kan dat? Daar wil ik even- Ik geloof, Partij van de Arbeid. Die vroeg de vraag of we ook verduurzaming van bedrijventerreinen oppakken. Ja, dat was Partij van de Arbeid. Of daar ook een verduurzamingscoach of Green Deals of dat soort zaken, dat we dat oppakken. Ook daarvoor geldt dat we via de Subsidieverordening collectieven van bedrijven ondersteunen bij verduurzamingsaanpakken bijvoorbeeld op terreinen. Ook het in kaart brengen van mogelijkheden voor besparing, bijvoorbeeld voor zon op dak. Dus daar zijn we op verschillende manieren al mee bezig. En ook in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken is ook onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van verduurzaming om die te versnellen. Dus op verschillende sporen wordt er al aan gewerkt. En via de IPO-lijn lobbyen we daar ook voor bij het rijk om ook vanuit het rijk daar middelen voor beschikbaar te krijgen. Als het gaat om die herstructureringsaanpak – waar ik natuurlijk ook samen met collega Strijk mee bezig ben, ook met de OMU – om te kijken hoe we die ruimte efficiënter kunnen benutten, ook daar is verduurzaming nadrukkelijk een onderdeel van. Want als je dan toch zo'n terrein gaat aanpakken, ja, dan moet je natuurlijk ook meteen die energieopgave en andere verduurzamingsaspecten daarbij meenemen. Dus ook daarin gaat het niet alleen maar om ruimte winnen, om het zo te zeggen, maar ook om meteen te zorgen dat zo'n terrein dan ook aan de eisen van deze tijd voldoet. Dat betekent gewoon energieneutraal of energiezuinig op zijn minst.

Even kijken, dan nog tot slot, geloof ik, de vraag van de ChristenUnie over het vliegwiel van de gemeenschapskracht, of dat een vervolg krijgt. Ja, dat rapport komt uw kant op. Daarbij zullen we ook aangeven hoe we dat verder invulling willen geven. Dat is onder andere ook dat Netwerk

Omgevingsgericht Werken, dat laten we oppakken. Kijk, participatie, ruimte voor initiatieven, gemeenschapskracht benutten, is natuurlijk een heel belangrijk onderdeel van de manier van werken onder de Omgevingswet van het omgevingsgericht werken. Dus het is ook heel logisch om het verder oppakken van wat er in dat vliegwiel van gemeenschapskracht gepionierd is, om dat daarin ook verder structureel te verankeren en een vervolg te geven.

Dat waren de vragen aan mijn adres. Dank u.

De **VOORZITTER**: Dan stel ik voor dat wij als vergadering de heer Van Muilekom uitnodigen om in ons midden plaats te nemen en even op zijn komst te wachten.

Meneer Van Muilekom, van harte welkom.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Van Muilekom.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Ik loop even een paar onderwerpen langs, die veel met mijn portefeuilles te maken hebben.

Er was een vraag- Eigenlijk heel veel vragen van heel veel fracties – misschien wel bijna allemaal – ook over woningbouw. Een van de vragen was ook vanuit D66, ja, doen we nu genoeg? Een mooie vraag is. Een mooie, open vraag. Dat zijn dingen die wij ons continu afvragen, omdat het woningbouwvraagstuk een heel groot vraagstuk in onze provincie is. Dus als je ziet hoe we dat invulling geven met Omgevingsvisies, met Utrecht Nabij, met een ontwikkelbeeld, met een verstedelijkingsstrategie, met Foodvalley met Regionaal Programmeren en versnellingsplan woningbouw, waarbij we gemeenten, corporaties en bouwers zo goed mogelijk willen ondersteunen, waarbij we ook kijken naar onrendabele toppen, waarbij we maar al te goed beseffen dat als dat te ingewikkeld en te groot om te dragen wordt, dat we het rijk nodig hebben. Dus de afgelopen jaren hebben we ongelofelijk ingezet met een ongelofelijke lobby naar het rijk om onze plannen zichtbaar te maken, onze vraagstukken zichtbaar te maken en daar goed op aangehaakt te zijn. Dat zijn dingen die ik niet alleen doe. Dat doet ook collega Van Essen en Schaddelee. Dan gaat het ook over lobby's over die verhuurdersheffing, het gaat ook over lobby's om goed aangehaakt zijn bij de woningbouwimpulsgelden en dan samen met gemeenten tot goede aanvragen te komen om op die plek door te kunnen gaan. Tegelijkertijd zijn we – en daar gaan de moties ook over – ook themagewijs met zaken bezig en met sessies over hoe implementeer je nou hoogbouw in je gemeente. We hebben een kennisbijeenkomst gehad over middenhuur, mede op initiatief vanuit uw Staten. Er ligt nu een motie, motie M75A – die is iets bijgesteld – ook over flexwonen. Ik heb de discussie ook gevolgd. Ik vond het wel een interessante discussie, omdat ik merk, bij flexwonen wordt op een gegeven moment de vraag gesteld van, ja, je kunt ook beter structureel meteen woningen bouwen, en stoppen we dan een keer ermee. Mijn antwoord is eigenlijk, nee, daar moet je eigenlijk niet mee stoppen. Waarom niet? Omdat je natuurlijk wil dat er gewoon veel woningen komen waar behoefte aan is, maar tegelijkertijd dat je altijd zult blijven zien dat je ontwikkelingen hebt, waar een gemeente vaak invulling aan wil geven, maar die tijd kost. Dat duurt gewoon vijf jaar, soms tien jaar. En het kan een gebouw zijn, dat kan een braakliggend terrein zijn. Daar is dat flexwonen nou juist op gericht. Dat je in die tijdelijke situaties zorgt dat daar woningen neergezet kunnen worden. Het grote vraagstuk daarbij is, het grote vraagstuk: het businessmodel van die vijf of tien jaar, of twaalf jaar, dat die woningen op een plek kunnen komen te staan, dat rendeert niet. Dus de grote uitdaging is, dat wat je op één locatie bouwt, volgende locaties in beeld zijn. Als die trein goed op gang komt, dan kun je het goed uitrollen.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M75A van de leden Suna (PvdA), De Jong (GroenLinks), De Man (VVD), Rikkoert (ChristenUnie) en Keller (Partij voor de Dieren) inzake Inzet voor flexibele woonvormen.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 7 juli 2021 ter bespreking van het statenvoorstel Kadernota 2022-2025 (PS2021PS10).

Constaterende dat:

- De provincie Utrecht te kampen heeft met een tekort aan betaalbare woningen;
- Dat er in het land diverse initiatieven zijn voor het realiseren van tijdelijke woonvormen;
- Dat de provincie goede en betaalbare huisvesting belangrijk vindt ook voor starters, eenpersoonshuishoudens, dak- en thuislozen, arbeidsmigranten, et cetera;

- Er braakliggende terreinen, verouderde bedrijventerreinen en lege gebouwen zijn, die tijdelijk (meerdere jaren) gebruikt kunnen worden om verplaatsbare woningen te plaatsen.

Overwegende dat:
- Tijdelijke woonvormen zullen in ieder geval tijdelijk tegemoetkomen aan de tekorten van woningen;
- Starters, eenpersoonshuishoudens, alleenstaanden, arbeidsmigranten, dak- en thuislozen geholpen kunnen worden met deze flex woningen, waarbij een vaste woonplek het uiteindelijke doel blijft;
- Tijdens de bijeenkomst met woningbouwcorporaties op 9 juni jl. met commissie RGW, de corporaties oproep hebben gedaan om meer te doen voor flexibele woonvormen door de Provincie;
- Deze woningen kunnen gemakkelijk verplaatst worden naar een andere locatie en weer benut worden;
- De flex woningen kunnen duurzaam en circulair gebouwd en ingericht worden.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:
- In samenwerking met gemeenten de mogelijkheden voor flex wonen uit te zoeken en een plan hiervoor te maken.
- Voor het eind van 2021 de Provinciale Staten te informeren over de (tussen) resultaten van bovenstaande verzoeken.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **WESTERLAKEN**: Ik vraag me toch even af of dat we dan over dezelfde flexwoningen spreken. Want ik heb de indruk dat er nu heel veel gesproken wordt over flexibel bouwen en bouwen om zo snel mogelijk de woningnood op te lossen, maar dat zijn neem ik aan geen woningen die zestig jaar blijven staan, of nog langer. De Chroesjtsjov-woningen uit de Sovjet-Unie. Dat hoop ik niet. En tegelijkertijd weet ik ook dat in de discussie over de asielzoekers van een aantal jaren geleden het heel erg moeilijk was om flexpanden ergens te plaatsen. Dus je zit dan ook altijd met die spanning van bestemmingsplannen, straks omgevingsplannen als het allemaal doorgaat. Hoe moet ik dan met flex omgaan? Wat moet ik dan verstaan onder flex? Dat is eigenlijk mijn bezwaar wat ik net aanduidde. Je kunt veel beter al je energie richten op die structurele woningen dan op die flexwoningen, want daarmee ben je misschien jezelf voor de gek aan het houden.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Mijn stelling is, je moet het allebei doen. Ik ben het helemaal met u eens, alle focus moet gericht zijn op gewoon woningen die voor vijftig, zestig jaar meegaan, ook nog mee kunnen gaan in de leeftijd ze aanpasbaar zijn. Dat is natuurlijk de ideale. Het punt is, op het eerste, we hebben hier weleens gesproken over Langs Eem en Spoor. Dan heb je de Isselt, dat is een bedrijventerrein wat getransformeerd wordt. Er is net een project gestart, De Pionier, interessant om daar eens op te googelen. Daar worden 120, 130 woningen neergezet, echt van goede kwaliteit. De markt gaat hier soms sneller dan wij denken. Het zijn geen containers die op elkaar gestapeld worden, het zijn echt gewoon mooie woningen met gemeenschappelijke voorzieningen en dat soort zaken. Je ziet dan dat er ook een hele mengeling aan doelgroepen komt. Dat zijn mensen die bepaalde zorg nodig hebben, starters, mensen die gescheiden zijn. Nou, een diversiteit. Dus ja, het is tijdelijk, het kan er tien jaar staan. Dat kan ook bestemmingsplan-technisch zo. Dat is ook vaak een belangrijke graadmeter. Maar het flexwonen heeft nog wel een zet nodig. Dus ik zie die zet die gegeven wordt met deze motie die nu voorligt, ik vind dat wel een heel goede. Ik merk ook dat veel gemeenten daarmee worstelen, omdat veel gemeenten een locatie hebben die tijdelijk beschikbaar is omdat planvorming pas over tien jaar plaats gaat vinden. Maar zeggen we, het businessmodel wat er dan aan hangt, kan gewoon niet uit. We kunnen in tien jaar tijd die investering die nodig is niet terugverdienen. De markt heeft mij al benaderd hiervoor. Ook corporaties die echt hierover mee willen denken, ook in het beheer van dit soort complexen. Dus ik omarm die motie, dat is mijn punt.

De heer **WESTERLAKEN**: Een heel korte vervolgvraag. Is het dan niet beter dat we echt een goede definitie van flexwonen krijgen?

Dat lijkt me heel goed, want als er spraakverwarring is- Je hebt flex over de flexibele locaties, soms kan het ook zijn, flexibel qua gebruik van een locatie. Dus helemaal terecht. Dat lees ik een

beetje in uw oproep: werk het nou eens goed uit wat het inhoudt, tegen wat voor vraagstukken je aanloopt. En dan vervolgens de vraag stellen: kan een gemeente dat zelf oplossen; of kan de provincie hier een rol bij vervullen?

Mevrouw **BOELHOUWER**: Ik was benieuwd – en dat is meer een vraag aan de heer Westerlaken – of daarmee zijn vraagtekens – ook een beetje in reactie op de heer Van Schie in een eerdere termijn – zijn opgelost. Want wij denken dat het vooral en-en moet zijn, en een tijdelijkheid is die perspectief voor later voor datzelfde gebied of terrein op de langere termijn biedt. Dus ik hoop dat dat uw bezwaren weg kan nemen. Ik wil er nog bij zeggen, ik begreep dat het ook – ja, de gedeputeerde zegt het net ook – in een infosessie door corporatiedirecties zelf te berde is gebracht.

De heer **WESTERLAKEN**: Ik ben nog niet overtuigd. Dat komt met name omdat ik denk dat flexwoningen zeker geschikt zijn voor kortdurende opvang. We hebben dat toen hier ook vanuit de provincie proberen te ondersteunen in de tijd van de grote toeloop van de migranten. Dat gaf veel problemen, omdat de provincie geen toestemming gaf aan gemeenten om die dan ook ergens te bouwen, zelfs niet onder de nadrukkelijke mededeling dat ze ook weer zouden verdwijnen. Ik zie het niet als structurele oplossing. Ik kom daar nog niet uit. Ik denk dat je, zeker niet als het om betaalbare woningen gaat- Want ook daar zijn de prijzen niet altijd even prettig. Het zijn heel dure studentenkamers, zeg ik weleens. Dus ik ben er nog niet uit. Ik zal er binnen mijn fractie nog over praten.

De **VOORZITTER**: We hebben nog een aantal uren voordat we gaan stemmen. Dus de heer Westerlaken gaat overleggen.

De heer **VAN SCHIE**: Ja, mevrouw Boelhouwer sprak mij natuurlijk ook aan. Wij zijn wel overtuigd. Ons logo prijkt inmiddels boven de motie. We denken dat het belangrijk is om alles te doen wat nodig is om de woningnood te lenigen. Als dit daarbij kan helpen als instrument, dan is dat heel fijn. Tegelijkertijd herken ik ook wel de worsteling van de heer Westerlaken. Wij willen ook wel dat perspectief op meer woningen permanent. Daar wordt ook hard aan gewerkt. Door de provincie nog net niet hard genoeg, vinden we, maar door gemeenten ook. Dus laten we het optimisme houden met elkaar dat als iedereen eraan trekt en duwt, er uiteindelijk ook gewoon woningen gaan ontstaan, want dat is het allerbelangrijkste perspectief dat wij voor ogen hebben.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Dan ga ik door, motie M71. Ik hoop dat ik de nummers goed zeg. Wat ik wel leuk vind in ieder geval, is dat mevrouw De Jong van GroenLinks ook bij de kennisbijeenkomst middenhuur geweest. Daar heeft de gemeente, die daarmee bezig is om dat op te zetten, ook een presentatie gehouden. Het interessante daarbij is dat je, naast dat je zegt over de sociale huur en de middenhuur – ook daar zitten best wel vraagstukken omheen –dat je goedkopere koopwoningen bouwt – hoe ingewikkeld is dat al – maar ook nog, hoe behoud je die woningen voor de doelgroep? Dat vind ik echt een heel belangrijke. Dus dat je een woning bouwt van 220 of 230, dat maakt mij niet uit. Maar als die woning in iemands bezit is, en die krijgt er een halfjaar of twee, drie jaar later een halve ton of een ton meer voor, dan is die woning weg voor die doelgroep. Dat lees ik ook in de motie zo, er staan een aantal voorbeelden ook in andere gemeenten. Een gemeente moet dat zelf ook willen, want het is best wel een regeling die je moet optuigen en moet doen. Dus ik denk dat het goed is om dat echt eens even goed verder te verkennen wat daar voor nodig is. Echt om die woningen, die goedkope koopwoningen te bouwen, maar ook te behouden voor de doelgroepen. Dus ik kan met deze motie ook goed uit de voeten in ieder geval. Ik denk ook dat we eind 2021, dat is het einde van dit jaar, met een voortgang kunnen komen hoe we dat willen gaan doen. En ook de rol van de provincie daarbij, want het gaat soms ook over financieringsconstructies.

Een ding kan ik niet nalaten om toch even te noemen. Ja, om als regio, als provincie goed in beeld te zijn bij het rijk is het soms erg van belang dat je ook woondealgebied bent. Ik ben erg blij dat op quatorze juillet, 14 juli, de woondeal van de regio Amersfoort is ondertekend, want dat zet ook die regio echt even iets meer in the picture en ook in een toch wel bevoorrechte positie.

Ik ga verder met motie M80 van Partij voor de Dieren over De Oude Tempel. Om bij het eind te beginnen, die wil ik ontraden. Waarom wil ik die ontraden? We hebben een samenwerkingsovereenkomst gesloten met Zeist, met Soest, ook het Utrechts Landschap is daar

nadrukkelijk bij betrokken. Daar hebben we een aantal afspraken gemaakt over hoe we eigenlijk groene gebieden verbinden en ook rode gebieden met elkaar goed verbinden. Dat zijn, denk ik, wel twee behoorlijke essenties. Als je kijkt naar De Oude Tempel, dat is een van de gebieden die aansluit op de kern Soesterberg, waar de gemeente Soest projecttrekker van is. Als je hebt over dit soort gebieden, om daar iets anders mee te willen gaan doen, is het in 2018 reeds in de raad van Soest en Zeist ook aan de orde gekomen en is ook door de raad afgewezen om hiervan af te stappen. De voorzet, ik hoor goed wat mevrouw Keller ook in heeft gebracht, ook De Oude Tempel heeft waarde, ook De Oude Tempel heeft bijzondere beukenlanen, ook De Oude Tempel heeft van alles van ook cultuurhistorische waarde. Ik merk wel gewoon dat de gemeente Soest – daar moet ik ze echt een compliment voor geven – ongelofelijk de participatie heeft opgezet om de kwaliteiten die het gebied heeft zo goed mogelijk kunnen worden behouden. De gemeente Soest gaat ook binnenkort, denk ik, naar buiten komen ook, omdat zij ook signalen hebben gekregen vanuit de marktpartijen dat ze die kwaliteiten, die je wilt behouden, ook heel goed in kunnen passen in het plangebied. Belangrijk daarbij is in ieder geval, als je hebt over het bestemmingsplan wat over De Oude Tempel gaat, dat ligt bij de Raad van State. Vanochtend hoorde ik het ook al zeggen: 7 oktober wordt dat behandeld. Ik verwacht dat er eind van het jaar een uitspraak over komt. Dus op het moment dat het bestemmingsplan in de prullenmand verdwijnt, ja, dan – ik zeg het even heel hard nu – heeft Soest een probleem, want Soest moet binnen dat afsprakenkader van het Programma Hart van de Heuvelrug ook haar bijdrage leveren. Dat is iets wat dan op tafel ligt. Maar dat is echt absoluut niet aan de hand, want ze hebben, denk ik, het bestemmingsplan wat deels afschoten was door de Raad van State om aanpassing, goed aangepast, denk ik. Het punt is even, Kamp van Zeist werd genoemd. Wat u even goed moet bedenken, is het hele programma is een palet van ontwikkelingen die aan elkaar geknoopt zijn. Kamp van Zeist wordt nadrukkelijk onderdeel van het Nationaal Natuurnetwerk, een onderdeel van de Leusderheide. Defensie wil dat ons ook verkopen, maar tekent de functie die het krijgen. En dat is het schrale grasland wat daar gaat komen. Op het moment dat daar woningbouw gaat komen, gaat die prijs stijgen. Dat is 1. Een tweede is, wat ook onderdeel is van het Programma Hart van de Heuvelrug, het Utrechts Landschap is hiermee akkoord gegaan met die invulling, waardoor zij op de Willem Arntsz Hoeve vervolgens hebben gezegd, die mag daar bepaalde ontwikkelingen gaan doen. Dat gaat BPD doen. Gaat dat niet door, Kamp van Zeist, dan gaat dat ook niet door. Dus dan valt dat ook weg. Dus je ziet dat dat hele programma een beetje als een kaartenhuis in elkaar gaat storten. Wat ik echt tegen u wil zeggen, met de partijen die ik net noemde, ook het Nationaal Militair Museum is daar onderdeel van als adviseur van de stuurgroep, hoe die programma's over die projecten allemaal lopen, is bijna elke stuurgroepvergadering onderdeel van gesprek. Dus wij volgen dat op de voet. We kijken, als partijen die samenwerken, ook hoe we elkaar kunnen helpen om die plannen goed voor elkaar te krijgen. Dus weet, dat gesprek voeren we altijd erover.

De **VOORZITTER**: Misschien even een mooi moment om, mevrouw Hoek heeft het woord gevraagd, haar dat te geven.

Mevrouw **HOEK**: Ja, ik dacht, u dacht van, ik laat hem even uitpraten, maar daar ging ik in mee. Dus logisch. Ja, mijn vraag is eigenlijk, De Oude Tempel is gewoon een prachtig gebied. Als de gemeenten Soest dan iets gaat bouwen daar, liggen de afspraken vastgelegd of is het gewoon gezegd, dan gaan we dit doen en dan gaan we dat doen en dan gaan we dit niet doen? Of is het een soort vrijbrief met toezeggingen of zijn er ook echt vaste afspraken gemaakt? Bijvoorbeeld om de beukenlaan te behouden. En ik wil nog wel een suggestie doen. Als het echt gaat om woningen te bouwen, dan zou ik zeggen, laat meneer Dorrestein dan eindelijk zijn boerderij verplaatsen. Dan kunnen daar ongeveer zestig huizen gebouwd worden op dat hele gebied.

De **VOORZITTER**: Goed.

Mevrouw **HOEK**: Dus er zijn best wel plaatsen te vinden met een beetje creatief meedenken ter compensatie van. En ik wil ook wel zeggen, u zei net, als er één schakel tussenuit gaat- Dat is nou juist het grote gevaar als je dus iets gaat doen in de vorm van een soort estafette. Je haalt er één ding uit, dan stort het allemaal in. En dat is juist het gevaar. Ik denk dat je ergens gewoon een schot ertussen moet zetten van, het is dit, het is dat, en dan kan dat eventueel, hoeft dan niet.

De **VOORZITTER**: Goed, een lange-

Mevrouw **HOEK**: U weet, ik zit lang genoeg in de politiek om dit mee te hebben gemaakt.

De **VOORZITTER**: Het was ook een lange interruptie. Ik kijk even naar de gedeputeerde, want de essentie van uw vraag is, denk ik, helder. Hoe zijn de kwaliteiten van De Oude Tempel geborgd?

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Nee, ik besef me maar al te goed. Er zijn mensen die dit gebied continu onder de aandacht brengen. Maar Soest, wat ik net zei, die hebben ook een behoorlijk goede participatie opgezet om echt op te halen wat bewaard moet blijven. Ik vind dat ze daar erg goed naar geluisterd hebben, ook naar de mensen in hun omgeving. Dus ze hebben ook behoorlijk aandacht gevraagd voor een aantal kwaliteiten die u ook net noemde, dat die behouden moeten worden in het plan wat gaat komen. Maar dat is een punt, dat uiteindelijk, het plan wat er gaat komen, komt ook wel weer in die stuurgroep. Dus, ik bedoel, wat dat betreft is het ook niet zo dat één partij zomaar zijn gang kan gaan ten koste van allerlei kwaliteiten.

Mevrouw **HOEK**: Mag ik een kleine vervolgvraag? Is dit binnen of buiten een rode contour? Want dan gaan wij er toch echt over. Want er staat nu wel van-

Het is binnen de rode contour.

Mevrouw **HOEK**: Binnen de rode contour? Dan gaat dus de gemeente erover, wilde u zeggen?

Ja.

Mevrouw **HOEK**: Maar goed, dan- Dat is wel een punt.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Wat ik bij de weging van de motie belangrijk vind, is dat wij- Zou het kostenneutraal kunnen, deze twee locaties tegen elkaar uitwisselen?

Nee, ja, kijk, het punt is even. Ik moet ontzettend oppassen, want op dit dossier hebben we het stempeltje geheim gegeven. We hebben er ook sessies over gehouden. Wat ik alleen maar wilde aangeven, ook al even om de locatie- De Oude Tempel is aangekocht. Kamp van Zeist is nog niet rond. Daar zijn we met defensie volop mee bezig, maar wordt aangekocht voor natuur. Het cirkeltje wat ik net zei met de Willem Arntsz Hoeve gaat niet door. Dus het kostenplaatje en de GREX'en – de beruchte GREX waar we het weleens over hebben – ja. Maar ik wil het niet alleen op financiën afschuiven, maar ook om bewuste keuzes die we maken, want De Oude Tempel sluit aan op bestaand stedelijk gebied. En Kamp van Zeist is echt ook een solitair gebiedje aan de andere kant van de autosnelweg. Ik bedoel, het is ook meer een stedenbouwkundig- Maar ik denk ook, 7 oktober is de uitspraak van de Raad van State, of dan wordt het behandeld. Ik denk, we zullen geheid hier nog wel een keer met elkaar over spreken als dat afgerond is bij de Raad van State.

Ik heb nog één kleine opmerking. Als ik mevrouw Boelhouwer, en ik heb ook, ik dacht, de heer- Bouwen met kwaliteit, wat de heer Westerlaken inbracht – dat vond ik wel een mooie trouwens – hoe we dat gaan doen. Er is in ieder geval met betrekking tot het Convenant Duurzaam Bouwen en de voortgang daarvan, daar krijgt u volgende week een informatiebrief over. Dus dat wilde ik wel even kwijt.

Er zijn nog wat vragen gesteld, voorzitter, over cultuur, ook vanuit de Partij van de Arbeid, over campagne. Het is op dit moment zo dat onder de beperkende omstandigheden die er zijn theaters en podia nog niet echt heel veel bezoekers mogen ontvangen. We hebben veel contact met de sector zelf. Die zeggen eigenlijk, op de korte termijn gaat het wel, maar we maken ons zorgen over de bezoekersaantallen eind 2021, het einde van dit jaar, en het volgende jaar. Daar hebben ze eigenlijk gezegd, laten we dat met elkaar goed blijven volgen en wat er nodig is. Wat er op dit moment gebeurt, is dat met specialisten uit de sector, uit de cultuursector, en ook in de marketing wordt nagedacht wel over een soort plan, een herstelimpuls, voor het toerisme in 2021. Dat pak ik op, samen met collega Schaddelee. En hoe die campagne exact eruitziet, daar ga ik u na de zomer over informeren en ook over de voortgang ervan. Dus partijen die ideeën hebben over 'maar wij willen iets inbrengen', ik zou zeggen, pak dan de gelegenheid om het dan even te doen, want dan is ook die uitwerking van die campagne goed in beeld gekomen.

De ChristenUnie heeft ook nog vragen gesteld over het erfgoed en de monitor. Goed dat u zich daar zorgen over maakt. De volgende ronde is in 2022 en we hebben er geld voor. Dus ik ga er ook in de Kadernota geen geld voor vragen, omdat we daar in de reguliere Begroting geld voor hebben gereserveerd. Het gaat over de restauratiebehoefte van rijksmonumenten. En over het religieus

erfgoed. Volgende week komt er in ieder geval sowieso ook een statenbrief over de monumentenzorg. Dat gaat ook expliciet over het religieus erfgoed. U bent me net voor. Ook over de erfgoedparels en over een aantal andere dingen, om u even over van alles op de hoogte te stellen. Maar als we kijken naar de Erfgoedparels 2021, ja, dan zijn er sowieso alweer een kerken die echt daarvoor ook in aanmerking komen. Dat is de hervormde kerk in Stichtse Vecht, de toren van de Petrus en Pauluskerk in Soest, de Nederlands hervormde kerk in Renswoude. We hebben nog wel twee grote opgaven liggen in het kader van het religieus erfgoed. Dat is de opgave van de Domkerk en de Onze Lieve Vrouwetoren in Amersfoort. Dat zijn twee heel grote. Een ander aspect ten aanzien van het religieus erfgoed gaat met name over de verduurzaming. Als je heel comfortabel misschien in een kerk zit, maar tegelijkertijd ook, hoe ga je dan met je stookkosten om? Een belangrijk punt. Dus er komt een voorstel over het energiegebruik, hoe je daarmee om kunt gaan in kerken. Er komt een soort toolkit wat kerken en gemeenten kunnen gebruiken, kunnen toepassen, waarbij ze gratis gebruik kunnen maken van een energiecoach. Ik denk dat het een heel mooi middel is in ieder geval om dit verder te helpen. Dus ik hoop dat ik u overtuigd heb, mevrouw Rikkoert.

De **VOORZITTER**: De statenbrief is al voor een groot deel prijsgegeven. Ik wil de gedeputeerde eraan herinneren dat het college daar nog over moet besluiten.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Ja.

Even over ICOMOS nog. De heer Westerlaken had daar, volgens mij, een vraag over. Het werk van ICOMOS is klaar. Dus daar gebeurt helemaal niets meer mee. Dat is voorgelegd- Dat gaat allemaal met een aantal andere aanvragen naar het Unesco Werelderfgoedcomité. Weet even dat er een nominatie is ingediend door het rijk. De provincie heeft het voorwerk gedaan en het rijk dient het in. Wat ik in de commissie met u gedeeld heb, is waar het college ook zelf voor kiest, wij vinden dat we in onze Omgevingsvisie en -verordening voldoende regels hebben opgenomen over hoe wij met de Waterlinie om willen gaan. Wij zijn niet voor meer of strengere regels. Maar wat we wel doen, is toch wel een nadere toelichting geven op hoe wij ermee omgaan om op dit manier te kijken dat we toch het Werelderfgoedcomité zover kunnen krijgen dat ze zeggen, joh, het is een mooi erfgoed, het is werelderfgoedwaardig en we kiezen voor een directe inschrijving. Daar zijn we nu mee bezig, maar allemaal binnen de huidige regels en kaders. Dat doen we met de andere drie provincies gezamenlijk.

Over het vliegwiel heeft de heer Van Essen net al wat over gezegd. Daar hoef ik niks meer over te vertellen.

De heer Dercksen had nog een vraag over de regenboogvlag. Die art. 47-vragen hebben we voorbereid, die worden volgende week in het college besproken. En alle vragen die u stelde, worden dan ook beantwoord.

Er waren een paar vragen over de Sociale Agenda. Het was in ieder geval zo, dat krijgt zijn beslag.

De heer **DERCKSEN**: Ja, lekker makkelijk: er komen antwoorden op schriftelijke vragen. Misschien kunnen we gewoon in deze Staten afspreken dat als er in de provincie Utrecht geweld wordt gebruikt tegen homo's we die vlag uithangen. Wat dacht u daarvan?

Uw vragen gingen over, welke dag doe je het nou wel of niet? Elke dag hangt er hier- Er hangen hier twee vlaggen voor het provinciehuis. Dat is de vlag van de Nederlandse staat en dat is de EU-vlag. Dat wil ook zeggen, wij zijn niet één of een paar dagen in het jaar regenboogprovincie of weet ik veel wat. Dat zijn we elke dag. Dat tonen we ook door die vlag op te hangen. De artikelen, die of uit het EU-verdrag komen of vanuit onze Grondwet, om die altijd aandacht te geven. Wat dat betreft is het vlaggen een keuze, ook de regenboogvlag, of je dat wel of niet doet. Wij vonden dit in ieder geval wel een gepaste aanleiding.

De heer **DERCKSEN**: Ik denk dat ik steun ga krijgen van mevrouw Boelhouwer voor mijn voorstel.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Ik denk het ook. Ik denk dat het een heel goede suggestie was die gedeputeerde net deed, we hangen die vlag elke dag op.

De heer **DERCKSEN**: Elke dag dat er geweld is tegen homo's, bedoelt u.

De **VOORZITTER**: Ik geloof niet dat mevrouw Boelhouwer precies zegt wat u wilt horen.

De heer **DERCKSEN**: Nee. Dat gebeurt ook zelden.

De **VOORZITTER**: Maar wilt u nog uw interruptie afmaken? Dan stel ik voor dat daarna de heer Van Muilekom zijn beantwoording afrondt.

De heer **DERCKSEN**: Ik begrijp eigenlijk dat we gaan vlaggen als er iets binnen de EU is, maar met Turkije onderhandelen we al, volgens mij, honderd jaar over het EU-lidmaatschap. Dus erg consequent is dat ook niet. Maar mijn vraag was simpel: wat vindt u ervan dat als er geweld gebruikt wordt tegen homo's we dan als signaal, als steun voor die homogemeenschap, die regenboogvlag uithangen?

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Ik denk, als bepaalde dingen zijn en er zijn instanties die daarover gaan binnen een gemeente als mensen op wat voor manier worden lastiggevallen, dan denk ik dat er andere instrumentarium is, andere partijen zijn die daar veel beter op kunnen acteren.

De heer **DERCKSEN**: In Hongarije niet.

De **VOORZITTER**: Goed, ik stel voor dat de heer Van Muilekom zijn beantwoording afrondt. Of was hij al klaar?

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Tot slot, er zijn een paar fracties geweest die wat vragen hebben gesteld over de Sociale Agenda. Ik heb u ook al eerder meegenomen dat door vervelende omstandigheden het beleidskader wat u zou worden voorgelegd en het Uitvoeringsprogramma wat uitstel heeft gekregen. Dat zal in het najaar komen. Wat ik wel in ieder geval merk is, omdat we het er wel over hebben hier in huis, maar ook daarbuiten, dat het onderwerp wel al leeft en dat het ook al regelmatig invulling krijgt. Het is ook met die beruchte sociale bril. Maar de vraag was echt, kom dan wel met concrete acties. Ik weet niet wie dat exact vroeg. Maar dat is echt de bedoeling. Er komt een beleidskader met een uitvoeringsprogramma met concrete acties. Dat krijgt u in het najaar voorgelegd.

De heer **WESTERLAKEN**: Ik heb even gewacht tot de heer Van Muilekom helemaal klaar was met zijn beantwoording. Ik ben heel blij dat hij onze suggestie van de taskforce Betaald bouwen met kwaliteiten een goede vindt. We komen daar nog op terug bij de evaluatie van het programma. Maar ik heb ook een vraag gesteld over de tachtigplussers en de deal die op landelijk niveau voor de aantallen al gesloten is. Ik heb gevraagd, welke rol ziet u erin? En hoeveel denkt u binnen te kunnen halen voor de provincie Utrecht. Die is niet beantwoord.

Wat ik hier eerder verteld heb, we hebben niet expliciet doelgroepenbeleid in de provincie. Wat we wel doen, is dat wij stimuleren dat de juiste woonvormen er komen. Een van de aandachtspunten daarbij is, naast zorgen dat er juiste woonvormen komen ook voor senioren, ook in combinatie met zorg – dat heeft u ook aangegeven – dat we in de gesprekken die we met het Regionaal Programmeren willen, dat wat de woonbehoefte is en wat het doet, de aandacht krijgt. Wat we deze week gaan starten, is wel het onderwerp doorstroming. Dat heeft verschillende invalshoeken. Dat we eigenlijk ook om zelf nog meer zicht te krijgen op onze eigen rol, een beruchte challenge uitgezet en ook naar marktpartijen en naar instanties, adviseurs, wie dan ook, wat we kunnen doen om die doorstroming op gang te helpen. Dat is met name om te kijken welk type woningen je toe moet voegen, zodat die senioren willen gaan verhuizen. Wat voor instrumentarium moet je inzetten dat mensen überhaupt willen verhuizen. Want ik val er blijkbaar ook onder, want mijn kinderen zijn het huis uit en misschien is het huis ook al een beetje te groot. Nou ja, hoe krijg je iemand het huis uit waar hij graag in wil en dat het een passende woning is? En wat moet je daarin doen. Daardoor krijg je een verhuisketen op gang, dat als er woningen zijn waar mensen nu wonen en doorschuiven naar andere passende woningen, dat er een verhuisketen op gang komt om uiteindelijk ook bij die starters uit te komen, die ook weer in kunnen stromen. Dat is in ieder geval iets wat we op korte termijn willen gaan doen. We gaan zelf ook in de evaluatie, waar u zelf ook al even op doelde, even kijken: hoe loopt het nu; krijgen we voldoende aandacht voor het type woningen wat nu toegevoegd zou worden, waar we ruimte voor geven; en ook dat de juiste woningen gebouwd worden. Maar daar gaan eigenlijk primair iets meer de gemeenten over dan de provincie, vind ik.

De heer **WESTERLAKEN**: Het beantwoordt natuurlijk niet aan mijn wens, maar ik snap de redenering.

De heer **VAN SCHIE**: Ik vind het een heel fijne middag tot nu toe, maar ik zou eigenlijk een ordevoorstel willen doen om het college wat extra spreektijd te geven, want op zich is het verstandig geweest van het college denk ik, dat de heer Schaddelee als laatste komt, maar we zijn toch echt nog wel geïnteresseerd ook in een aantal van zijn bespiegelingen op de vragen.

De **VOORZITTER**: Ja, dus u stelt voor om hem daar straks de gelegenheid voor te bieden. Ik denk dat dat de wens van ons allen is. Dat klopt, ja. Dat is weer een puntje voor de evaluatie in het college, dit.

Mevrouw **RIKKOERT**: Op zich vind ik het best een compliment waard hoe snel dit college alles beantwoordt. Dus best positief daarover. Nog even over de Sociale Agenda. We hadden het er vanmorgen over dat we het stimuleren en bevorderen wat mager vonden. We deden een suggestie of er wat voorbeelden gedeeld kunnen worden met gemeenten. Of dat kan worden gedaan.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Dat is ook exact een beetje de bedoeling met dat ik heb gezegd, ik wil niet een beleidskader, ik wil er meteen een soort uitvoeringsprogramma bij wat we samen met alle instanties en gemeenten nu aan het voorbereiden zijn. Dus dat je echt concrete projecten en acties ziet. Dus dat is ook wat ik u wil voorleggen als Staten met samen met gemeenten wat doen. Voor gemeenten was het in het begin erg wennen, omdat ze zeiden, provincie, Sociale Agenda, gaan jullie onze problemen in de jeugdzorg oplossen? Dat gaan we niet doen. Nou ja, dat gaan we niet doen. Nee, primair gaan we dat niet doen. We moeten aanvullend zijn op wat gemeenten doen. Daar zijn we nu mee bezig om dat goed te voor te bereiden met zo concreet mogelijke acties. Ja.

De **VOORZITTER**: Voldoende, denk ik, van zijn kant. Dank. Dan vragen we nu de heer Schaddelee om de vergaderzaal binnen te komen en geef ik hem, zodra hij er is, het woord.

Meneer Schaddelee, van harte welkom in onze vergadering. Er was net een voorstel van de heer Van Schie, een korte discussie plaatsgevonden, die u in ieder geval spreektijd gunt. Dus dat is mooi. We zijn geïnteresseerd in uw beantwoording.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Schaddelee.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Ja, dat is ook wel sjiek om als er vragen gesteld worden, om dan ook antwoorden te kunnen geven.

Laat ik eens beginnen met een vraag die wel interessant is en die ons ook dwingt om een klein beetje in de helikopter te stappen: de vraag van de ChristenUnie, mevrouw Rikkoert. Waar leggen nou de verschillende gedeputeerden hun prioriteiten neer. Dan is natuurlijk het gewenste antwoord dat mijn prioriteit, uw prioriteit is. Dus waar u mij mee op pad stuurt, daar gaan we het hardst voor lopen. Maar het is, denk ik, wel goed- En dat is, denk ik, ook de bril die ik opzet als ik met zo'n Kadernota bezig ben en als we daar in het college over spreken, om te kijken waar we nou de belangrijkste speerpunten zien voor het komend jaar. Als ik dan naar mijn eigen portefeuille kijk, dan begin ik wat mij betreft ook wel bij het thema gezonde verstedelijking, wat een heel centraal thema was in de Omgevingsvisie die u recent heeft vastgesteld en waar ik voor mijn portefeuilles onder andere de mobiliteitstransitie direct aan koppel. Alle stappen die we moeten zetten rond ov, rond fiets, maar ook groene recreatie, de sprong die we daar willen maken, de Groen groei mee-opgave die we met elkaar hebben. Maar daarnaast ook alles wat raakt aan een vitale en sociale samenleving. Dan hebben we het bijvoorbeeld over goede, lokale, vitale journalistiek. Maar dan hebben we het ook over een stevige handhaving. Dan hebben we het over een stukje vergunningverlening wat transparant is, wat snel is, wat toegespitst is op dat wat de samenleving van ons mag verwachten. Dat zijn, denk ik, de opgaven die voor mijn portefeuille nu vooral gelden.

En dan wil ik in mijn beantwoording beginnen met de vragen die gesteld zijn over het ov. We hebben daar gisteravond een heel goede avond over gehad, denk ik, waarbij we al heel erg de details in zijn gegaan op heel veel onderdelen. Maar het meest sprekende is, denk ik, de kop waar het AD vanmorgen mee kwam. Die kop was: gitzwart scenario ontweken, ov provincie Utrecht blijft toch op peil. Dat is eigenlijk best een lange kop voor een krant. Maar daar zit wel de hele worsteling in die we het afgelopen jaar hebben gehad. Want we begonnen als college met de ambitie om het ov heel veel verder te brengen deze periode. En we werden door corona gewoon geconfronteerd met een enorme achterstand. We hebben gemiddeld 40% van onze reizigers verloren. Of nee, we hebben nu nog maar 40% van de reizigers die we voor corona hadden en we hebben toch 90% van ons materieel op de weg gehouden. En we hebben ook zelfs tijdens de avondklok ons materieel laten rijden, waren we beschikbaar, alleen we hebben inderdaad ook wel moeten afschalen om a, te voldoen aan de beschikbaarheidsvergoeding vanuit het rijk en b, ook omdat, ja, vanuit welke ooghoek je het ook bekijkt, het toch ook wel een slecht idee is om echt uren achter elkaar compleet lege bussen te laten

rijden. Maar toch wil ik op deze plek ook wel uitspreken dat ik heel trots ben op de geweldige prestatie die door heel veel mensen is geleverd, zowel vanuit onze vervoerders als onze eigen medewerkers, maar ook bijvoorbeeld het IPO en allerlei netwerken waar ook de onderhandelingen met het rijk mee zijn gevoerd. Het is, denk ik, goed om te onderstrepen dat we als provincie het afgelopen jaar en ook dit jaar 100% van onze ov-bijdrage zijn blijven leveren om te zorgen dat wij in ieder geval alles deden om dat ov op peil te houden.

Dan is een van de vragen die door u gesteld werd, hoe gaan we daar dan nu uit komen met elkaar? Daar zat onder andere de vraag in van de Partij van de Arbeid en ook van de ChristenUnie, hoe gaat het nou met die proef voor gratis ov voor vijfenzestigplussers, start die al na de zomer? Nee, die start nog niet na de zomer. Dat heeft er gewoon mee te maken dat we nog een aantal maanden met beperkingen in het ov te maken hebben, die te maken hebben met onder andere de verplichting voor een mondkapje, die te maken heeft ook met de anderhalvemeterregel. Maar ook, en dat is denk ik de belangrijkste, met het feit dat we nog steeds een vaccinatiegraad hebben van slechts 40%. Daar wordt heel hard aan gewerkt. De verwachting is ook dat komend najaar de coronamaatregelen verder versoepeld kunnen gaan worden. We denken dat het daarom een heel goed moment is – en dat is waar we ons nu op richten – om direct na de winter, dus het eerste kwartaal van 2022, te starten met die proef voor gratis ov, die proef vervolgens een jaar door te laten lopen en hem daarna ook zo snel mogelijk te evalueren, ook tussentijds te evalueren, zodat we in ieder geval de opbrengsten eruit kunnen meenemen in het Programma van Eisen voor de nieuwe concessie. En overigens, als dat nou een heel positief uitpakkende proef is, dan kunnen we natuurlijk ook wel kijken of we in de verlenging van de concessie daar al iets mee kunnen.

Daarnaast zijn we bezig met het promoten van het ov. We proberen de reiziger natuurlijk zo snel mogelijk weer terug te krijgen. We hebben de afgelopen maanden gezien dat dat ook best wel boven verwachting ging. Dat is ook een van de redenen dat we gisteravond in plaats van een gitzwart scenario van -20% of -30% ook een nul-scenario konden presenteren. We zijn bijvoorbeeld ook samen met alle landelijke partijen rond ov de campagne ov-ok gestart, die ook tot doel heeft om reizigers weer op een verantwoordde manier, maar wel op een zo snel mogelijke manier, weer in bus, tram en trein te krijgen.

Maar we verwachten nog wel – dan komen we op de kostenkant – dat we tot 2025 nodig hebben voordat we qua reizigersherstel weer zijn waar we waren voor corona. Dan zeg ik er nogmaals bij, we hadden eigenlijk als provincie de ambitie om veel verder te zijn. Dat betekent dat er in ieder geval een flink risico is gemeld voor de paragraaf weerstandsvermogen. En dat we natuurlijk ook moeten kijken, hoe lossen we dat op als we daar komend jaar mee te maken krijgen. We hebben ook transitieplannen in de maak. Daar zijn we ook samen met de vervoerders in gesprek over, hoe kunnen we nou zorgen dat het ov als systeem zo gezond mogelijk door de crisis komt. Ik herhaal ook wat ik onze vervoerders heb beloofd aan het begin van deze crisis, namelijk dat we met elkaar, elkaar zo goed mogelijk erdoorheen gaan slepen. Dat is een belofte die ik heb gedaan aan de vervoersbedrijven, aan iedereen die werkt in die sector, maar ook aan onze reizigers. Dat is ook waarvan ik hoop dat u mij daarop afrekent, want daar wil ik me echt voor inzetten.

Daarnaast hebben we wat vragen gehad over bijvoorbeeld de Uithoflijn. De VVD vroeg, kan dat per 1 september de meest betrouwbare tram van Nederland worden? Laat ik verklappen dat we bij het trambedrijf – zoals we onze afdelingen die met de tram bezig zijn, sjiek noemen – iedere dag de missie en de ambitie hebben om het meest betrouwbare ov-bedrijf en trambedrijf te zijn. Maar we hebben ook wel wat issues gehad. En issues is een beetje een understatement, denk ik. Dat had te maken met geluidsoverlast, dat had soms ook te maken met andere technische malheur. Er wordt heel hard aan gewerkt. Ik heb u deze week ook geïnformeerd, gisteravond –en volgens mij, ook schriftelijk is dat bij u gekomen – over smeerinstallaties die we aanschaffen, met name het tracé naar Nieuwegein-IJsselstein, die op verschillende plekken geïnstalleerd zal worden, extra maatregelen die we nemen totdat die installaties geïnstalleerd zijn – dat zal na de zomer pas zijn. Tot die tijd gaan we twee keer per dag handmatig smeren. En daarnaast hebben we besloten om – dat zal waarschijnlijk volgende week in kunnen gaan – de tram na 22.00 uur ’s avonds uit de dienstregeling te nemen, zodat we in ieder geval ’s avonds laat, als er relatief weinig reizigers in zitten, minder geluidsoverlast hebben. In ieder geval geen geluidsoverlast na 22.00 uur. Ik ga morgenavond ook met bewoners in IJsselstein op drie plekken in gesprek, mits de reserveavond voor PS niet doorgaat uiteraard, want anders verschijn ik gewoon hier.

De heer **DERCKSEN**: Ik heb ook toevallig, nadat ik mijn tekst klaar had, gelezen over allerlei smeeractiviteiten. Goed dat daar aandacht voor is, maar, volgens mij, gaat dat er in ieder geval niet toe leiden dat die hele problematiek verholpen zal zijn. Is het een idee om bij de huizen van de mensen die er last van hebben

maatregelen te nemen in bijvoorbeeld isolatie? Ik weet uit de bouw dat er met dubbel- en tripleglas en je spuit er bepaalde gassen in, dat je echt van buiten niks meer hoort. Is daar over nagedacht? Kan daar over nagedacht worden om die mensen uit de brand te helpen?

Dat is natuurlijk een voor de hand liggende, ware het niet dat je, volgens mij, twee dingen moet doen. 1, je wil allereerst de ellende bij de bron aanpakken. Dus je wil in ieder geval alles op alles zetten – en dat is wat we de afgelopen maanden hebben gedaan – om de herrie die er nu is tot een minimum te beperken. En daarnaast hebben we natuurlijk altijd wel de opdracht als overheid, ook vanuit de wet rond milieu en dergelijke en omgevingsgeluiden, om ons gewoon te houden aan geluidsnormen. Daar doen we alles voor wat daar kan. Alleen de opgave als je alle woningen wilt isoleren, in IJsselstein bijvoorbeeld, tegen het geluid wat die tram nu produceert, ja, dan haal je je een enorme opgave op de nek. Dus ik wil wel eerst proberen om die tram zelf zo geruisloos mogelijk door de wijken te laten rijden, voordat we gaan kijken, kunnen we dan die hele wijk inpakken, want dan moet je wel heel rigoureuze maatregelen gaan nemen. Dus laten we ons focussen op bronmaatregelen. Ik heb daar ook goede hoop op dat dat lukt. We zien nu dat het handmatig smeren, wat de afgelopen week één keer per dag of met een nog wat lagere frequentie deden, ongeveer vier uur lang effect had. Dus als we vanaf deze week twee keer per dag smeren, dan heb je in ieder geval acht uur per dag het effect zo min mogelijk. Dat doen we dus voor de spitsen. Dus ’s ochtends vroeg en ’s middags. En daarnaast hopen we dat als we die baangebonden smeerinstallaties in september hebben geïnstalleerd, dat we dan in ieder geval op de punten waar nu het piepgeluid zich voordoet de overlast weg is. Dat voor wat betreft bus, tram, nu.

Dan hebben we natuurlijk ook de schaalsprong ov. Daar heeft het CDA vragen over gesteld. We hebben gisteravond een heel uitvoerige avond gehad, over het Nationaal Groeifonds hebben we daar ook gesproken. En ook over de schaalsprong ov. Het is, denk ik, goed om daarbij inderdaad in ogenschouw te houden, dat wat je daar doet, dat dat effect heeft voor de hele provincie en dus niet alleen maar iets wat een feestje is voor mensen die in de binnenstad van Utrecht wonen. Het is, denk ik, ook wel goed om te zien dat reizigersstromen vanuit de hele provincie naar de stad Utrecht gaan en vanuit de stad Utrecht de hele provincie ingaan. We hebben wel bij die ov schaalsprong heel nadrukkelijk opgetrokken de afgelopen tijd met de U16-gemeenten. Dus die zijn echt betrokken bij wat we daarover op papier hebben staan. Ook betrokken bij de samenwerking die we in U Ned-verband hebben. Er zijn ook verschillende andere gemeenten. Het is ook niet zo dat wat er straks aan fysieke infra neergelegd zou gaan worden alleen maar binnen de gemeentegrenzen van Utrecht ligt. Maar het is, denk ik, wel goed om met elkaar vast te blijven houden aan dat het effect daar zo groot mogelijk is en dat we als provincie ook daar voor staan, en niet alleen maar voor de stad bezig zijn, maar overigens ook voor de woningbouwopgave voor de hele provincie. In de groeibrief die na de zomer komt, gaan we daarin ook verder het ontwikkelpad verkennen. Dat wat betreft ov.

De heer **WESTERLAKEN**: Misschien een suggestie aan de gedeputeerde voor de groeibrief. Is het denken dan over het hele vervoerssysteem niet te beperkt gehouden tot de stad Utrecht? Kun je dan niet veel beter, als u die brief toch gaat schrijven, de blik richten tot Berlijn om te kijken hoe zij de regio qua vervoerssystemen hebben ingericht?

Berlijn is genoteerd. Ik ben daar niet mee bekend, dus ik wil me zeker verdiepen in hoe ze dat daar doen. Ik zie wel dat de intentie bij stad en provincie is om zo breed mogelijk de regio erbij te betrekken. Ik denk dat het beeld niet klopt dat we alleen maar de stad daarover in gesprek zijn. Via U Ned werken we ook echt nadrukkelijk met de U16-gemeenten samen. Je ziet ook, als we nu een gemiddelde bus hier van de weg zouden halen in de stad Utrecht en we gaan vragen, waar kom je vandaag, waar woont je huis, dat meer dan de helft van buiten de stad komt. Dus dat ov-systeem in de stad is ook voor mensen uit de regio.

De heer **EGGERMONT**: Even een vraagje over de beantwoording. Begrijp ik, eerst vragen, dan moties en amendementen? Of- Ah, oké.

Ja, ik doe nu de vragen en ik bespreek straks de drie moties en amendementen die in mijn portefeuille zitten.

Dan was ik bij het hoofdstuk wegen aangekomen. Daar waren vragen van de SGP over de snelfietsroute Veenendaal – Amersfoort. Die is inderdaad gestrand doordat Woudenberg zei, dat kost ons gewoon te veel geld en we krijgen daar te weinig voor – als je hem even helemaal plat slaat. Daarmee is die snelfietsroute niet van de kaart af, we wachten wel rustig onze kans af, want it takes two to tango: als een van de gemeenten zegt, ja, we willen daar niet aan meedoen- We kunnen niet een snelfietsroute aanleggen over de weg van een gemeente. Dat is hoe we dat in ons land georganiseerd hebben. In plaats daarvan – want ik deel ook wel uw ambitie rond die snelfietsroutes

– zijn we nu wel met drie andere routes bezig om die te verkennen en tot groei en bloei te brengen. Dus Veenendaal – Amersfoort is niet van de kaart af, maar is wel even gezakt op de lijst en we wachten daar onze kans af. We zijn ondertussen met drie andere routes bezig om te zorgen dat we het tempo erin houden.

ChristenUnie vroeg, hoe zit het nou met dat Nationaal Toekomstbeeld Fiets. Daar zijn we nu ook in het kader van de groeibrief, die na de zomer komt, bezig met een vertaalslag wat dat voor ons als provincie voor de toekomst betekent, maar we zijn daarover ook zeker in gesprek met het rijk. We proberen komend najaar bij BO MIRT met het rijk ook afspraken te maken in ieder geval over hoe we tot een proces kunnen komen om die opgave niet alleen in beeld te krijgen, maar ook betaald te krijgen.

Dan werd er ook door verschillende van u gevraagd, hoe zit het nou met die balans? Hoe zit het met wegen? Volgens mij, investeren wij nog steeds fors ook in wegen. We hebben vorige week een informatieavond gehad, waar verschillende van u waren, maar ook velen niet. Het is zeker de moeite waard, denk ik, om het terug te kijken, omdat daar heel veel informatie is gedeeld. We hebben een informatieavond gehad over het netwerkperspectief provinciale wegen. We hebben de afgelopen maanden ontzettend veel kennis opgediept om te kijken, als wij ons netwerk aan provinciale wegen maximaal tot ontwikkeling brengen en alleen maar inzetten op bereikbaarheid, wat er dan nodig is, wat er dan gebeurt? Wat gebeurt er als we maximaal inzetten op verkeersveiligheid? Wat is er dan nodig, wat gebeurt er dan? En wat is er maximaal nodig voor leefbaarheid? Die drie scenario's, daar hebben we modellen op gezet. Dat heeft ons heel veel inzicht opgeleverd. En daar komen we komend najaar met vervolgslag op: welk scenario gaan we met elkaar verder uitwerken? Dat zal mogelijk een mixscenario zijn. Is ook gekoppeld aan het vraagstuk van de snelheid op provinciale wegen. Daar komen we dus op terug.

Daarnaast hebben we natuurlijk ook onze kapitaallasten wegen. Die kapitaallasten zijn, ook als je de studies erbij trekt waar we mee bezig zijn, volledig benut. Dus het is niet zo dat we daar heel veel lasten in laten zitten. En de extra impuls die we doen rond fiets en ov gaat niet ten koste van aanpak van wegen voor auto. Dus ik denk juist doordat we extra inzetten op ov en fiets die balans beter wordt, want ik denk dat de balans in het verleden te veel lag op automobiliteit en dat we ook vanuit die mobiliteitstransitie die balans wat meer in evenwicht proberen te krijgen. Daarnaast hebben we het vraagstuk van de verkeersveiligheid. Vind ik overigens niet een vraagstuk wat we alleen maar moeten beperkten tot automobiliteit. Dat gaat echt wel door het hele programma heen. Verkeersveiligheid, daar zetten we ook behoorlijk op in. Komend najaar komt er, volgens mij, ook weer een update over dat uitvoeringsprogramma waar we mee bezig zijn.

Het CDA vroeg specifiek ook naar de situatie in Vijfheerenlanden. Daar hebben we één provinciale weg, dat is de N484. Die gaat van de A2 naar Leerdam. De enige provinciale weg daar. Die gaan we in 2023 behoorlijk aanpakken. Daar zijn we ook met de gemeente intensief over in overleg. Er komen verschillende rotondes, we gaan qua bermverharding, qua verkeersveiligheid allerlei dingen doen. Dus die weg, daar zijn en mee bezig. En daarnaast hebben we natuurlijk een permanent traject met alle gemeenten, waarbij we op dit moment ook de gemeente Vijfheerenlanden natuurlijk extra meenemen, om in beeld te brengen wat er nog meer nodig is. We hebben gewoon een pakket aan subsidies, waarmee ook gemeenten een uitvraag kunnen doen voor hun eigen gemeentelijke areaal. En de bijzonderheid inderdaad in Vijfheerenlanden – dat werd, volgens mij, ook door u genoemd al – dat je in Vijfheerenlanden ook relatief veel waterschapswegen hebt. Ons beeld nu is dat de situatie op die waterschapswegen niet per se heel veel slechter is dan op onze provinciale wegen. Maar we zijn dat wel inderdaad in kaart aan het brengen. En ook die waterschapswegen, daar kan de wegbeheerder, het waterschap in dat geval, bij de provincie aankloppen eventueel voor een subsidie, als dat past binnen onze verkeersveiligheidsdoelen.

Dan waren er nog twee vragen over het bermbeheer van de SGP, de Japanse duizendknoop, of we dat willen bespreken met Rijkswaterstaat. Dat gaan we zeker doen, want dat is inderdaad iets wat we niet moeten laten uitwassen. En zeker niet als het in de buurt van landgoederen is. Dus we spreken Rijkswaterstaat aan op haar verantwoordelijkheid op dat punt.

En van, ik meen, GroenLinks kwam de vraag, hoe zit het nou met bermbeheer als je het hebt over de bestrijding van de eikenprocessenrups en Xentari. We hebben u in 2019 toegezegd dat we eind dit jaar, dus eind 2021, een evaluatie doen. We hebben in de afgelopen twee jaar het gebruik en de toepassing van Xentari al gehalveerd. We zullen bij die evaluatie komend najaar kijken wat er nodig is om het gebruik van Xentari helemaal naar nul te krijgen, dus er helemaal mee te stoppen, en hoe we daar komen. Dus u wordt over die evaluatie geïnformeerd. En er wordt ook gelijk bij geleverd hoe we naar die nulstand kunnen komen. Het doel is natuurlijk om dat helemaal naar nul te brengen,

maar ik weet gewoon nu, op dit moment, niet wat daarvoor nodig is om dat te doen. Dus daar wordt u over meegenomen.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Heel kort. Die evaluatie komt. Maar het kan ook zijn dat daar dan uit blijkt dat dat pas over een jaar kan. Dus dan zou ik wel willen oproepen zo snel mogelijk naar die nulvariant toe te gaan, bij voorkeur volgend voorjaar.

Ja, dat lijkt me een heldere oproep en daar streven we inderdaad ook naar. Ja. Maar het is voor een deel ook iets van de wat langere adem. En het heeft voor een deel ook te maken met bijvoorbeeld monocultuur in bermen, waardoor je soms op hele drukke routes niet anders kan. Maar nogmaals, we nemen dat gewoon mee in de evaluatie en het doel is naar nul te gaan. Want Xentari gebruiken we niet voor onze lol, maar ook gewoon soms om bepaalde overlast te bestrijden, maar dat moet wel in balans zijn.

Dat waren, volgens mij, de vragen die gingen over mobiliteit.

De heer **DE JAGER**: De gedeputeerde spreekt over de bespreking vorige week over het Netwerkperspectief Provinciale Wegen. Dat was inderdaad een goede meeting. Is het nu zo dat als uit de verdere acties die daarop gaan volgen blijkt dat er een behoefte is om bijvoorbeeld parallel een provinciale weg ten zuiden van de A12 te leggen – ik pak maar een voorbeeld wat we in het verleden weleens besproken hebben – dat dat wenselijk is, dat de gedeputeerde daar ook toe bereid is? Met andere woorden, wel degelijk te investeren in een nieuwe weg? En zo zijn er misschien nieuwe, ook andere voorbeelden. Kan de gedeputeerde daar een antwoord op geven?

Dat Netwerkperspectief Provinciale Wegen richt zich op het huidige provinciale wegenareaal. Dus we kijken echt naar wat we nu aan provinciale wegen hebben, hoe dat functioneert en wat er gebeurt als we daar op leefbaarheid, verkeersveiligheid of doorstroming maximaal op inzetten. Het vraagstuk van willen we nieuwe provinciale wegen ergens aanleggen als dat uit een studie blijkt – laat ik dan maar gelijk de motie die u op dat punt heeft ingediend erbij pakken – is natuurlijk onderwerp van een permanent gesprek ook met gemeenten. We zijn steeds met gemeenten in gesprek over wat er nodig is aan provinciale wegen, of niet. Waarbij wel het uitgangspunt is, zoals we dat op dit moment in het coalitieakkoord hebben staan, dat wij niet of zo min mogelijk nieuwe provinciale wegen gaan aanleggen. Dus in principe probeer ik daar een beetje de nullijn te houden. Maar op het moment dat er grote ontwikkelopgaven zijn bijvoorbeeld, en ligt natuurlijk heel erg de samenhang met het ruimtelijk domein, kijken we natuurlijk wel wat er nodig is om bepaalde plekken bereikbaar te krijgen. Als er vanuit het ruimtelijk domein als een heel logische woningbouwlocatie een locatie komt die verder niet met wegen ontsloten is, ja, dan zou het wat al te ridicuul zijn om te zeggen, ja, maar we leggen alleen maar fietspaden en busbanen aan.

Daar hadden we ook een motie op. Laat ik die er maar gelijk even bij pakken, voordat ik tot slot, voorzitter, naar de vragen ga die nog over het Mediafonds zijn ingediend.

Ik had drie moties, die gingen over mobiliteit. De eerste motie is de motie van de VVD Op weg naar de toekomst. Die motie roept eigenlijk op, ga met gemeenten in gesprek over hun behoeften en verlangens. Laat ik u verklappen dat ik bijna voortdurend in gesprek ben met gemeenten. Daar komen ook hun behoeften en verlangens op tafel. Maar ik heb net ook gezegd, dat ik wel aan een plafond zit met de kapitaallasten voor de komende jaren als je kijkt naar de studies. En op het moment dat deze motie aangenomen wordt, dan is dat wel bijna een soort open uitnodiging naar alle gemeenten van dien alsjeblieft je verlanglijstje in, want de provincie weet niet wat ze met haar geld doen moet. Dat is wel een reden dat ik deze motie zou willen ontraden. De provinciale portefeuille is op dat punt meer dan goed gevuld.

De heer **DE JAGER**: Voorzitter, zegt de gedeputeerde daarmee feitelijk dat hij niet voor nieuwe input op het bijgestelde Meerjarig Investeringsplan Mobiliteit wil gaan zorgen? Want dat lijkt nu een beetje uitgeput te geraken, zo rond 2024. Terwijl ik toch denk dat de wereld doordraait. Sterker nog, alle groei die we voorzien, zal toch ook verder gefaciliteerd moeten gaan worden op de een of andere manier. Zegt hij dan nu dat we feitelijk inderdaad aan dat maximum van dat kapitaallastenplafond zitten, waardoor we eigenlijk helemaal geen ruimte meer hebben voor nieuwe toekomstig, wenselijke investeringen?

Als je het heel erg plat slaat, is dat inderdaad wel wat ik zeg. We hebben natuurlijk nog wel een aantal studies in de pijplijn. Dus het is ook niet zo dat er nu een heleboel mensen in dit provinciehuis op hun handen zitten, omdat er geen geld meer in de pot zit. We hebben allerlei studies lopen. En ook op het moment dat projecten in uitvoering worden genomen, ontstaat er weer nieuwe ruimte in de kapitaallasten. Dus we kunnen daar zeker op doorontwikkelen de komende jaren. Maar

het is, denk ik, wel goed – en dat is een gesprek wat we het komend najaar ook in het kader van die groeibrief met elkaar aan moeten gaan – als wij flink gaan groeien en we hebben ingezet op gezonde verstedelijking, hoe gaan we daar dan toe komen? En wat betekent dat dan ook voor de bereikbaarheid? Dan is, volgens mij, wel de insteek, zoals we die nu hebben gekozen in de Omgevingsvisie: laten we die bereikbaarheid vooral organiseren door bestemmingen dichtbij neer te leggen en niet door bestemmingen op een weg neer te leggen waar ze alleen ontsloten kunnen worden door provinciale wegen. Dus daar zit wel een bepaalde balans in. En ook een richting in die door uw Staten daarop is meegegeven.

De heer **DE JAGER**: Een laatste vraag nog. Nee, ik begrijp wat de beleidsrichting is van dit college. Maar desalniettemin zijn er ook vanuit de bestaande situatie, denken wij althans, toch nog wel aanvullende infrastructurele wensen van gemeenten, waar we toch ook oog voor moeten blijven houden. En of we dat dan ook kunnen financieren, de uitvoering daarvan, dat is dan een tweede. Maar het lijkt ons wel wenselijk om richting de Staten zichtbaar te maken wat aanvullende wensen zijn van gemeenten op het gebied van bovenlokale infrastructuur – een mooi woord – omdat die zaken op dit moment gewoon niet benoemd worden in allerlei strategische ontwikkelplannen als Utrecht Nabij en wat dies meer zij, terwijl wij denken dat we daar wel oog voor moeten blijven houden, nog los van de keuzes die we daarin willen gaan maken. Is de gedeputeerde dat met mij eens?

Ik denk niet dat ik dat met u eens ben. We hebben op dit moment wel ook nog voor na 2024 projecten in voorbereiding en in studie. Dus het beeld klopt niet dat we op dit moment daar niets op doen. En zeker op het moment – dat heb ik net ook gezegd – als er grote opgaven zijn en ruimtelijke ontwikkelingen zijn, dan volgen we dat vanuit mobiliteit natuurlijk op de voet. En dan kijken we altijd van, moeten we ergens op bijschakelen en wat is daarvoor nodig op alle modaliteiten. Dus het is ook niet zo dat we dan alleen maar kijken – heb ik u net gezegd – wat er nodig is voor het ov of voor de fiets. Maar ik volg op dat punt wel wat er vanuit het ruimtelijk domein gebeurt en niet andersom. Dat is wel een beetje wat ik in deze motie proef en dat is ook de reden dat ik hem zou willen ontraden.

Dan, voorzitter, ga ik gauw naar de twee andere moties. Een motie was van JA21, de motie Behoud Amelisweerd en ga onder de grond. Op zich, behoud Amelisweerd, daar is natuurlijk recent ook in uw Staten al wel iets over uitgesproken. Dus hoe de Staten daarin zijn, dat is me wel bekend. Ik vind het ook wel goed dat JA21 vaak ook op die trom van de ondertunneling roffelt, want het is, denk ik, ook goed om in die zin dieper te kijken dan onze neus lang is. Ik weet niet of dat een goede uitdrukking is, maar u begrijpt vast wat ik bedoel. Er wordt ook in allerlei studies ook wel naar gekeken, naar hoe kunnen we tot ondergrondse oplossingen komen. Maar hier zitten we wel een beetje aan de achterkant van het verhaal. Allereerst is natuurlijk dit snelwegenvraagstuk echt een vraagstuk waar het eigenaarschap bij het rijk ligt. Het rijk heeft in aanloop naar 2010, toen er een voorkeursalternatief is gekozen, allerlei varianten, ook wel vergelijkbaar met die in het artikel van het AD waar u naar verwijst, onderzocht. Toen is er door het rijk in samenspraak met de regio en gemeenten een voorkeursalternatief gekozen en vervolgens in 2014 een voorkeursvariant gekozen. Daar is vervolgens een tracébesluit op genomen, wat het tracébesluit is zoals dat er nu nog ligt. Dus ik zou het in die zin echt bij het rijk willen laten. En ik zou u niet willen adviseren om dan als provincie een onderzoek te gaan doen. Als we er dan naar kijken hoe dat wordt voorgesteld in dat AD-artikel, dan begint de tunnel bij het Waterliniemuseum bij Fort Vechten en hij komt boven de grond bij landgoed Oostbroek. Dat zijn allebei toch ook wel locaties waar ik nog wel andere gevoeligheden voorzie, meer op het terrein van cultureel erfgoed, waterlinies. Dus het lijkt me qua inpassing ook best nog wel een heel lastige. Dus ik ben best wel voor ondertunnelingsvarianten, meer in de brede, maar ik vind deze a, nu niet aan ons, b, wel al twaalf jaar te laat, denk ik, en c, ja, deze variant op die plekken lijkt me ook niet zo handig.

Tot slot, voorzitter, de motie Meer bomen van de Partij voor de Dieren. Dan verwacht je andere bomen, maar dit ging over spoorbomen. Ik vind deze nog een beetje te vroeg. Er komt na de zomer een onderzoek, die ook wat overkoepelend kijkt naar de drie aanrijdingen die we hebben gehad dit voorjaar, waarbij die drie aanrijdingen tot gevolg hadden dat er een tram ontspoorde. Ik vind dan nu een motie indienen van, we willen meer bomen, vind ik een wat te generieke oplossing. We hebben al op verschillende plekken spoorbomen waar vanuit veiligheidsanalyses het beeld was van, dat is een verstandige plek om een spoorboom in te passen. Maar als je nu gaat zeggen, het moet op alle plekken, dat is veel te generiek. Ik denk ook niet dat het op alle plekken een geschikte oplossing is. Het is op veel plekken ook helemaal niet mogelijk, technisch. We halen er financieel ook iets overhoop, waarvan ik denk, ik weet helemaal niet of het financieel haalbaar is. En het belangrijkste, het is ook niet op alle plekken vanuit veiligheidsoogpunt nodig. Sterker nog, als het op een plek nodig

zou zijn, dan was dat allang uit de periodieke veiligheidsonderzoeken, die we houden, gekomen. En dan waren we daar natuurlijk ook allang mee bezig geweest. Want ik denk, we hebben het afgelopen jaar geschakeld op een plek waar we dat wel hebben gedaan. Wij schromen ook niet, als de veiligheid dat vraagt, daarin op te treden. Maar we moeten, denk ik, nu niet zeggen, er is drie keer iets ontspoord, laten we overal spoorbomen doen. Want de vraag was in alle drie de gevallen- Nee, laten we daar niet op vooruit lopen. Er zijn gewoon onderzoeken, die komen in het najaar. Ik denk dat dat een goede kapstok is om over dit vraagstuk door te praten.

Mevrouw **KELLER**: Dank voor uw reactie. In onze motie bepleiten we ook niet om overal spoorbomen te plaatsen, maar meer te kijken waar het technisch haalbaar is, in overleg. Ik heb nog een vraag aan de gedeputeerde. U noemt, het is een overkoepelend onderzoek. Dus het gaat niet alleen om het ontsporen van de trams?

Nee, we hebben periodiek – dat hoort gewoon bij het hele safety proces – keuringen, is alles nog veilig? Naar aanleiding van ieder incident, hoe klein en onbenullig ook, doen we ook een onderzoek. We hadden er nu drie, die waren niet klein en onbenullig. Dat waren drie heel heftige aanrijdingen met een ontsporing tot gevolg. Die worden ook onderzocht. Maar na dat derde onderzoek hebben we tegen elkaar gezegd, ja, dit wordt wel een beetje te gortig, we moeten hier gewoon een overkoepelend onderzoek op loslaten om te kijken, wat gebeurt hier nou eigenlijk precies? Waardoor ontspoort deze tram? Wat gebeurde er in die drie ongelukken? En welke lessen moeten we daaruit trekken met elkaar? Ik heb eerder ook toegezegd dat dat onderzoek naar uw Staten komt en dat dat, denk ik, ook een geschikt moment is om met elkaar te praten over, ja, wat zou er dan generiek eigenlijk nodig zijn? En wat is er mogelijk om dit veiliger te maken?

De **VOORZITTER**: En dan de media nog.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: En dan tot slot inderdaad het Mediafonds. Er is inderdaad terecht met name door D66 gezegd, de afspraak was, zorg eerst voor een plan en dan geld, en dat gaat hier niet helemaal- Er ligt op dit moment natuurlijk een stevig rapport, wat een aantal maanden geleden is verschenen, wat ons een totaalbeeld geeft van de staat van de lokale en regionale journalistiek in onze provincie. Per gemeenten hebben we uitgesplitst: wat is er; wat is er nodig; wat gaat goed; wat gaat minder goed? En in dat rapport staan ook al verschillende handelingsperspectieven. Daarna hebben we besloten, het zou goed zijn als er een kwartiermaker komt die dat rapport kan gaan ontrafelen en over kan gaan tot actie en een plan. Die kwartiermaker start binnenkort, nog voor de zomer. Die gaat dan vervolgens een plan maken, waarvan nu de planning is om dat plan in kwartaal vier af te hebben, zodat we ook echt in 2022 kunnen beginnen, want het is gewoon een belangrijk onderwerp waar we zo snel mogelijk mee aan de slag willen. Het eerste wat gaat gebeuren – en daar nodig ik u ook allemaal voor uit, dus pak uw agenda maar even – is een werkconferentie op donderdagmiddag 23 september. Sorry, het is op een donderdagmiddag, dat realiseer ik me. Maar dat is een werkconferentie waar we met allerlei deskundigen in gesprek gaan op basis van dit rapport, op basis van de ambities van onze provincie, over: wat kunnen we nou gaan doen? Daar is onder andere een Stimuleringsfonds voor de Journalistiek bij betrokken, het Commissariaat voor de Media, maar ook deskundigen vanuit andere provincies of andere steden waar ze al goede ontwikkelingen hebben, en ook vanuit onze eigen provincie. Dus we gaan daarmee aan de slag. Dit budget is echt om te voorkomen dat we straks, eind van dit jaar, een goed plan hebben, maar nog een heel jaar moeten wachten voordat we tot uitvoering kunnen komen. Dus vandaar dat we deze volgorde hebben gekozen.

De **VOORZITTER**: Daarmee bent u klaar.

De heer **DE JAGER**: Ja, de VVD heeft in haar eerste termijn gesproken over logistiek en stadsdistributie. Wij denken zelf dat dat een onderwerp is wat thuishoort bij de portefeuille van de heer Schaddelee. Dus we willen hem vragen of hij daar ook nog op kan reageren.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Excuus, voorzitter, misschien kan de vraag herhaald worden, want ik heb hem niet tot mij gekregen. We hebben wel een uitvoeringsprogramma wat over dit onderwerp gaat, we hebben ook allerlei ontwikkelingen gehad de afgelopen maanden.

De **VOORZITTER**: Maar misschien even, dat kost het minste tijd, dat de heer De Jager kort de vraag herhaalt.

De heer **DE JAGER**: Ik kijk toch even naar collega Van Schie aan de rechterzijde, die de juiste nuance bij deze woorden kan geven.

De **VOORZITTER**: Meneer Van Schie, heel kort graag.

De heer **VAN SCHIE**: Het ging erom, voorzitter, dat we dus graag een visie willen op die stadsdistributie, ook in relatie tot juist het versterken van de economische infrastructuur. Daar was ook even de twijfel hoe dit past bij gedeputeerde Strijk of Schaddelee. Maar het gaat er natuurlijk om dat we innovatieve concepten een duwtje willen geven en ook ruimte willen maken voor kleinschalige bedrijvigheid. Misschien kan de gedeputeerde toezeggen dat hij daar ook een keer een uitgebreidere sessie of een brief over stuurt om te kijken hoe we daar stappen kunnen zetten om dat binnenstedelijk ook meer invulling te geven waar het gaat om goederentransport.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Volgens mij, heb ik dat inderdaad recent ook in de commissie toegezegd. We zijn rond de hubs en stadsdistributie bezig met het voorbereiden van een brief die komend najaar naar u toekomt. Ja, dus dat kan ik toezeggen.

De heer **EGGERMONT**: De heer Strijk gaf net aan dat de heer Schaddelee de beantwoording zou doen ten aanzien van amendement A55. Daarnet is besproken dat een motie over de voorjaarsrapportage ook op dit moment gedaan zou worden. Ik vroeg me af of de heer Schaddelee al een beantwoording heeft over amendement A55.

Nee, ik heb dat amendement nu niet voor mijn neus, dus ik kan daar geen beantwoording op geven. Ik zal zorgen dat ik dat in de tweede termijn doe. Excuus.

De heer **DERCKSEN**: Ik had gevraagd of de gedeputeerde al is voorbereid op de mogelijke snelheidsverlaging in de stad Utrecht. Welke gevolgen heeft dat? Want als ze dat dadelijk ingevoerd hebben, dan zijn we te laat. Dus misschien is het goed om proactief daarnaar te kijken.

Ja, daar proberen we natuurlijk zo goed mogelijk op te anticiperen. U weet ongetwijfeld ook dat op het moment dat een gemeente ergens dertig kilometer gaat invoeren, dat een provinciale weg die daarop aansluit geen tachtig als snelheid moet hebben. Dus dat betekent dat we op onze provinciale wegen daarop mee moeten bewegen. Dat Netwerkperspectief Provinciale Wegen neemt onder andere ook dat punt van snelheden op provinciale wegen nadrukkelijk mee. Dus daar anticiperen wij op.

De heer **DERCKSEN**: Ja, maar het gaat mij met name om de planning. Hoelang is zo'n bus dan nog onderweg? En in hoeverre is het openbaar vervoer dan nog interessant?

Ook daar kijken we ook mee. Op het moment dat er verstoringen in dat netwerk zitten, wat voor ons ov belangrijk is, dan heeft dat altijd enorme gevolgen voor onze dienstregelingsuren en dat kost ons gewoon veel geld. Dus wij zijn continu ook met de stad, en overigens met alle gemeenten, in gesprek over de routes die onze bussen rijden en of zich daar eventueel belemmering voordoen waar we of op voorbereid moeten zijn of waar we iets van willen vinden. En 'iets van willen vinden' kan soms ook zijn dat we het geen goed plan vinden en dan hoort de gemeente dat zeker.

Mevrouw **VEEN**: D66 heeft een vraag aan de gedeputeerde gesteld over of voor de Begroting van dit jaar nog met een plan gekomen kan worden voor het Mediafonds. Ik heb geen antwoord gehad op de specifieke vraag of er een plan ligt vóór de Begroting.

Ik heb beloofd dat er in het vierde kwartaal een statenvoorstel zou komen, een plan en dat we in september een werkconferentie hebben. Dus het zal inderdaad net wel, net niet lukken bij de begrotingsbehandeling, maar we gaan ons stinkende best doen om te zorgen dat dat plan bij u is voordat u de Begroting vaststelt.

De **VOORZITTER**: Ja, ik wil u niet echt uitnodigen. De heer Van Schie nog en dan de heer Westerlaken nog.

De heer **VAN SCHIE**: De discussie over de DRU's tussen de heer Dercksen en de heer Schaddelee bracht mij nog even terug bij de vraag die ik gesteld had over de mogelijkheid om lijn 22 ook in de weekenddienst te doen laten rijden. We begrijpen dat dat met corona allemaal wat onder druk stond. De vraag hebben we eerder

gesteld. Misschien kunt u daar ook nog eens een keer op terugkomen, wat het perspectief erop is en wat er voor nodig is om dat voor elkaar te krijgen?

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Misschien handig om dat gesprek komend najaar aan te gaan als we het hebben over het ov-netwerkperspectief waar dat inderdaad ook relevant in is.

De heer **WESTERLAKEN**: Ik weet niet hoever de heer Schaddelee is in zijn beantwoording.

De **VOORZITTER**: Hij heeft al een paar keer gezegd dat hij klaar is.

De heer **WESTERLAKEN**: Ja, dus ik denk dat ik toch nog maar die vraag stel. Ik heb een vraag gesteld over de VTH en dan met name in relatie tot RUD. Of dat we niet in de problemen komen, zeker als straks, mocht onverhoopt de Omgevingswet daadwerkelijk doorgevoerd gaan worden, dan krijgen we toch problemen met onze positie binnen het hele VTH-verhaal, omdat je inkoper en verkoper bent. Mijn vraag was, wordt daar al over nagedacht of dat we dat niet beter op een andere manier kunnen organiseren?

De **VOORZITTER**: Ik herinner me dat de heer Strijk daar ook iets over gezegd heeft. Klopt dat, meneer Strijk?

De heer **WESTERLAKEN**: Die heeft verwezen naar de heer Schaddelee.

De **VOORZITTER**: Oké. Dan is mijn herinnering gelukkig correct, alleen ik kom er niet veel verder mee.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Ja, ik denk dat het goed is als de heer Strijk daar iets over zegt, omdat hij natuurlijk- Nee, dit is flauw. We hebben het er wel met elkaar over gehad en volgens mij, wordt er ook iets op georganiseerd, zodat we het kunnen ondervangen. Want de vertraging rond de Omgevingswet betekent wel dat we daarop moeten acteren rond VTH. Ik weet dat zowel mijn collega Van Essen als mijn collega Strijd daarmee bezig zijn. Maar het exacte antwoord op uw vraag heb ik nu niet. Maar ik weet zeker dat hij is opgeschreven en dat we daar in de tweede termijn op terugkomen.

De **VOORZITTER**: De heer Strijk is in de zaal, dus misschien kan hij gelijk het woord nemen.

Gedeputeerde **STRIJK**: De vraag, voor zover ik hem had begrepen, was: hoe borgen wij in de governance dat we de onafhankelijk bewaken vanuit de RUD? Daar heb ik op gereageerd dat in de Nota Verbonden Partijen staat dat wij een tweeledige sturing erop hebben, waar de heer Schaddelee in de rol van klant zit en ik als portefeuillehouder Financiën de eigenaarsrol vervul, dat dat – hoewel u die nota nog gaat vaststellen, de Nota Samenwerkende Partijen, binnenkort – waarschijnlijk vilein gecontinueerd zal worden. En zo proberen we dat te borgen, ook in het licht van de verandering van wat van de RUD gevraagd gaat worden bij de uitvoering van de Omgevingswet. Dit is wat ik erover heb gemeld in de eerste termijn.

De heer **WESTERLAKEN**: Ja, klopt. Maar mijn vraag ging ook met name om die situatie dat er geen Omgevingswet wordt ingevoerd. De vraag is dan natuurlijk, wat gebeurt er dan? Want we zijn alles aan het voorbereiden op wanneer die Omgevingswet wordt ingevoerd – waar ik nog steeds mijn aarzelingen bij heb. En dan is de vraag van, ja, we hebben het opgetuigd zoals we het opgetuigd hebben, maar moeten we voor die tijd niet al eens heel goed nadenken over wat er gebeurt als het dan niet doorgaat.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Daar kan ik wel iets over zeggen. Kijk, wij werken al heel lang samen in Utrecht vanuit een Utrechts samenwerkingsmodel, waarbij we tegen elkaar zeggen, het is belangrijk dat we, zeker waar het gaat over toezicht, handhaving en vergunningverlening, als één overheid werken. Dat is natuurlijk het dragende idee ook onder die Omgevingswet. Dus ik zou zeggen, zelfs als die Omgevingswet onverhoopt niet ingevoerd wordt – laten we ons niet bezighouden met kans berekenen, maar die kans is niet groot – dat het zelfs dan belangrijk is dat de overheden – zeker als het gaat over toezicht en handhaving – zoveel mogelijk als één overheid optreden en gewoon met elkaar afstemmen wat ze aan het doen zijn op de verschillende gebieden binnen de verschillende disciplines. En dat is wat we zo goed mogelijk met elkaar proberen af te stemmen. En volgens mij, Omgevingswet of niet, de Omgevingswet is daar een grote stimulans in geweest, maar ook zonder een Omgevingswet zouden we dat moeten willen, denk ik.

De **VOORZITTER**: Goed.

De heer **EGGERMONT**: Een punt van orde.

De **VOORZITTER**: Een punt van orde, meneer Eggermont. Ga uw gang.

De heer **EGGERMONT**: Ik zou toch graag de gedeputeerde willen vragen om, voordat we zo meteen de tweede termijn aanvangen, een beantwoording te geven op amendement A55, omdat het toch wel een verschuiving van zo'n 11 miljoen is, die, volgens mij, toch wel van belang is. Ik zou het jammer vinden als het niet meegenomen zou kunnen worden in de discussie in de tweede termijn.

De **VOORZITTER**: Dat begrijp ik. Ik zie de heer Strijd een gebaar naar mij maken dat hij misschien een aanvang wil maken met de beantwoording.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Strijk.

Gedeputeerde **STRIJK**: De verwarring is misschien ontstaan – ik deed daar zelf aan mee – door te zeggen, mijn collega zal inhoudelijk ingaan op amendement A55, maar het is een amendement bij de jaarstukken. We zitten nu bij het agendapunt Kadernota. Dus ik denk dat daar even de verwarring is ontstaan.

De **VOORZITTER**: Ja, eens. Maar ik heb, daar verwijst de heer Eggermont naar, ook in een voorkomend geval gezegd dat als de gedeputeerde aanwezig is gelijk geantwoord kan worden.
Hij kan straks bij de jaarstukken opnieuw gesteld worden. Dat is ook mogelijk.

De heer **EGGERMONT**: Ja, maar voorzitter, daarnet werd ook over de Voorjaarsrapportage gezegd, het maakt namelijk ook uit voor de hele discussie die we hebben over de Kadernota. De enige vraag die ik nu stel bij het punt van orde is of het mogelijk is voordat we aan de tweede termijn beginnen we nog een antwoord kunnen krijgen op hoe dit amendement gezien wordt door het college.

De **VOORZITTER**: Ik kijk even naar de heer Schaddelee of hij die kan beantwoorden of dat hij daar een schorsing voor nodig heeft.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Nee, ik heb nu het amendement voor ogen. Dus ik moet daar een beetje improviseren. Wat ik, volgens mij, hier in zie – ik denk dat we daar even goed naar moeten kijken – is dat dit amendement nog uitgaat van het zwarte scenario wat we tot twee weken geleden hadden. Ik zie u nu 'nee' schudden. Maar we zijn natuurlijk niet bezig met een afschaling voor het komend jaar. We hebben wel nog een herstelslag van die 8%. Maar daarvan hebben we wel met elkaar gezegd, we rijden in 2020 grosso modo dezelfde dienstregeling als in 2021, we zien dat er een enorm reizigersverlies is. En de vraag is dan, moet je dan zo'n reservering aanhouden, wetende dat het rijk tot september volgend jaar met die beschikbaarheidsvergoeding doorgaat.

> De heer **EGGERMONT**: Het problematische is dat die beschikbaarheidsvergoeding maar 93% is, waardoor uiteindelijk automatisch tot bezuinigingen gedwongen wordt. Wat dit amendement doet, is dat u de kans geeft om inderdaad die afschaling, die u in januari gedaan heeft, terug te draaien en daarin weer bijvoorbeeld een lijn 47 die nu in het weekend is weggehaald, weer terug te brengen.

Dat is vanuit de inhoud een heel lastige, om twee redenen. De eerste reden is dat je met het probleem zit van de terugval van reizigers. Deze week was het aantal reizigers 60%. Hoe zich dat het komend jaar ontwikkelt, weten we niet. Maar daar zit je mee. De tweede is dat we hebben afgesproken met het rijk dat het rijk die beschikbaarheidsvergoeding doorzet tot september volgend jaar in ieder geval, mits de vervoerders of de vervoerregio's hun vervoerplannen voor 2021 zoveel mogelijk doorzetten. Dus als we daar heel erg van gaan afwijken als provincie Utrecht, dan lopen we het risico dat het rijk zegt, de groeten, jullie gaan nu zelf willens en wetens die kraan weer verder opendraaien, dan moet je daar ook maar zelf de kosten helemaal voor dragen en ook de kosten die wij nu vergoeden via de beschikbaarheidsvergoeding. Dus we gaan daarmee de afspraken, waar heel hard voor is geknokt de afgelopen maanden, wel een beetje in gevaar brengen.

De **VOORZITTER**: Goed. Ja, er is ook nog een tweede termijn. Dus ik stel nu vast dat de gedeputeerde zijn oordeel over het amendement heeft gegeven. Dan is wat mij betreft nu de tweede termijn aan de orde. Ik zou willen voorstellen om daar wel gelijk mee door te gaan.

De heer **EGGERMONT**: Voorzitter, normaal gesproken is een vervolgvraag nog mogelijk.

De **VOORZITTER**: Nee, meneer Eggermont, ik heb u echt royaal de gelegenheid geboden en u hebt gekregen wat u wilde. De gedeputeerde heeft u in de eerste termijn beantwoordt, u mag er straks nog op terugkomen.

Ik zou u willen voorstellen gelijk met de tweede termijn door te gaan. Dan zou ik willen vragen of de heer Strijk weer op de plek van de heer Schaddelee wil gaan zitten. Ik zou de andere gedeputeerden willen vragen om hun reacties, voor zover die aan de orde zijn op de tweede termijn, vanaf hun scherm te doen, want anders hebben we nog heel veel tijdverlies met het changement.

De heer Strijk is inmiddels geïnstalleerd. Dan ga ik de volgorde vanuit de eerste termijn weer af en kijk ik naar de heer Van Schie van de VVD voor zijn tweede termijn.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van Schie.

De heer **VAN SCHIE**: Kort, hoor. We zien natuurlijk toch wel grote verschillen ideologisch in de debatten. Dat is ook logisch op zo'n moment. Dat maakt alleen maar duidelijk waar partijen voor staan.

Toch nog een vraag of de heer Strijk even wil terugkomen op dat gebiedsgericht werken. Daar weet hij van inmiddels, daar hebben we intussen mailcontact over gehad.

En de heer Janssen wil nog even doorgaan op de motie van de collega's van het CDA, D66 en SGP, denk ik.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Janssen.

De heer **JANSSEN**: Ook kort. Toch nog even over die motie. Een aardig inkijkje in de coalitieonderhandelingen gekregen. Ook wel bijzonder toch om ook de collega's te horen zeggen eigenlijk, we hebben heel veel reserves, we hebben er nog geen plan voor, maar het geld moet al wel alvast de deur uit, want als die reserves hier bij ons op de balans staan, dan renderen ze niet. Dat is een beetje 'geld zoekt plan'. Wij zouden van dat denken af willen, nogmaals, herhaal ik namens de fractie. Kies een aantal duidelijke prioriteiten als provincie, zet daar je middelen op in, kijk naar de lange termijn en ga zo te werk.

Wat ik ook bijzonder vind in die motie is dat eigenlijk D66 zegt-

> De heer **DE DROOG**: Ja, ik kan er natuurlijk heel erg inhoudelijk op ingaan, maar ik wilde toch even zeggen dat de argumentatie die de VVD hier gebruikt toch wel erg voor eigen rekening is. Daar herkennen wij ons zeker niet in.

Tot slot even over die strategische vragen. Ik merk dat D66, CDA en ik zie ook dat de SGP daarbij aansluit, zegt: college, kom nou met een strategie. Maar ik denk toch dat wij hier als Statenfracties zitten om zelf ook die strategie-invulling te geven. We zijn toch niet afhankelijk van wat er uit de ambtelijke organisatie komt om onze strategie te bepalen. Dus dat zou mijn oproep zijn ook aan u. Misschien aardig om in de tweede termijn op te reageren.

De **VOORZITTER**: Dat was de inbreng van de VVD? Dank.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Boelhouwer.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Ik zal ook proberen om het kort te houden.

Als eerste zou ik willen zeggen dat er woorden gesproken zijn over gebrek aan openheid en transparantie. Als er één GS dat dat wil zijn en naar onze smaak ook doet, dan is dit GS het wel. In het verleden zijn we dat wel anders gewend. Daar heeft ook mijn overbuurman woorden aan gewijd. Dat heeft ook misschien te maken met de stand van zaken die wij hier in de organisatie aantroffen, wat het ook niet al te eenvoudig maakte om een goed overzicht te krijgen. Dat in reactie daarop.

Verder ben ik heel blij met enkele toezeggingen, bijvoorbeeld over het toegerust zijn om de ambities waar te maken en werk gaan maken van stagediscriminatie, naast nog een aantal andere zaken. Maar ik ben het eens ook met wat de heer Van Schie zegt: ideologische verschillen zijn deels duidelijk. Wat ook heel duidelijk is, is dat er verschillend aangekeken wordt tegen wat ik de

klimaatcrisis zou willen noemen. We hebben daar hier verschillende perspectieven van gezien en op gehoord. Ik zou de collega's die betwijfelen of het noodzakelijk is wat wij allemaal doen ook willen meegeven nog eens goed na te denken over de economische gevolgen die het heeft. Een verzekeringsmaatschappij becijfert dat de G7 tegen 2050 jaarlijks maar liefst 4.800 miljard euro zullen verliezen als gevolg van de wereldwijde temperatuurstijging met 2,6 graden Celsius. Ik citeer hier uit een onderzoek. Misschien dat het economische equivalent van deze crisis u, naast alle andere gevolgen die het heeft, kunnen overtuigen om mee te werken en mee te doen aan de oplossingen daarvoor.

De heer **DERCKSEN**: Ik heb niet helemaal opgelet, maar was de temperatuur met 2,6 graden gestegen? Sinds wanneer precies?

Voorzitter, wij doen ons best om binnen een marge van 1,5 te blijven en ik praat hier volgens een artikel dat het bij 2,6 graden doorgaat, optelt aan schade tot 4.800 miljard. En ik raad u aan om het artikel over het hele onderzoek verder zelf te lezen. Ik kan het u zo doen toekomen.

De **VOORZITTER**: Misschien is het te laat op de dag om het nu helemaal uit te spitten, dit onderwerp.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Weyers.

De heer **WEYERS**: Wij hebben geen inbreng voor de tweede termijn.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Westerlaken.

De heer **WESTERLAKEN**: Hetzelfde geldt voor ons.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Dercksen.

De heer **DERCKSEN**: Ja, een paar dingetjes, voorzitter. We hebben net de motie ingediend – daar staat de naam van collega Van Deún nog onder, ik hoop dat die intussen is weggepoetst – om de regenboogvlag uit te hangen als mensen uit de homogemeenschap worden geconfronteerd met geweld.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M85 van het lid Dercksen (PVV) inzake Regenboogvlag.

Provinciale Staten van Utrecht in vergadering bijeen op 30 juni 2021, ter behandeling van het Statenvoorstel Kadernota 2022-2025 (PS2021PS10).

Constaterende dat:
- Movisie, hét landelijk kennisinstituut voor een samenhangende aanpak van sociale vraagstukken, aangeeft dat 4 tot 7% van de bevolking in de LHBTQ+ groep valt en er is geen enkele reden om aan te nemen dat het in onze provincie anders is gesteld met deze cijfers.
- Met enige regelmaat personen behorende tot de LHBTQ+ gemeenschap in de provincie Utrecht worden aangevallen en mishandeld;
- Tevens blijkt uit de cijfers dat 20 tot 40% te maken krijgt met negatieve reacties en geweld.

Overwegende dat:
- Dat de LHBTQ+ gemeenschap niet mag worden gediscrimineerd en zich veilig moet kunnen voelen ook in Utrecht;
- De LHBTI+ gemeenschap het verdient het om een volwaardige plek in onze samenleving bevestigd te zien;
- De regenboogvlag inmiddels een belangrijk symbool is geworden waar mensen waarde aan hechten.

Draagt het college van Gedeputeerde Staten op:

- Na iedere mishandeling van een persoon behorende tot de LHBTQ+ gemeenschap in de provincie Utrecht, uit solidariteit met deze gemeenschap, op het provinciehuis van Utrecht de regenboog vlag uit te hangen.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **DERCKSEN**: Ik zag dat in de raad van Amsterdam er ook vergaderd wordt vandaag. Daar heeft de fractievoorzitter van het CDA het onbegrijpelijk genoemd dat in de grootste crisis sinds de Tweede Wereldoorlog B&W lastenverzwaring in petto heeft. Nou, kom eens kijken bij ons in de provincie Utrecht zou ik zeggen.

Dan hebben wij twee moties. De gedeputeerde heeft verwezen naar een brief van staatssecretaris Yeşilgöz die via de SP, GroenLinks, PvdA, nu staatssecretaris voor de VVD is. Die schrijft: ik ga er op basis van de uitspraak van de Raad van State vanuit dat de bestaande windturbineparken in bedrijf kunnen blijven. Ja, logisch, want daar ging de Raad van State helemaal niet over in zijn uitspraak en daar ging het Arrest van Nevele namelijk over.

Tot slot, die andere motie, die gaat over de Interim Omgevingsverordening. De gedeputeerde heeft gezegd dat daar een uitgebreid MER-rapport onder ligt voor wat betreft het hoofdstuk energie. Die zou ik graag krijgen, want ik heb verder geen analyses over schade aan gezondheid en dode vogels en vleermuizen kunnen aantreffen bij die Interim Omgevingsverordening. Dus ik zie hem graag tegemoet. En anders brengen we hem toch maar gewoon in stemming vanavond.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Droog.

De heer **DE DROOG**: Een paar dingen. Allereerst dank voor de toezeggingen op de verdere uitwerking op het gebied van de moties van klimaat. Daar kijken we uiteraard naar uit.

Ik had een vraag over woningbouw. Daar zit nog de vraag bij ons. De heer van Muilekom kwam een aantal voorbeelden van waar het in programma's landt en dergelijke. We hebben nog even gekeken naar de Monitor, maar we voelen ook dat er ook hier in de Staten steeds opnieuw gevraagd wordt naar: waar zit onze concrete actie op dit moment dan nog? We kunnen zien natuurlijk hoe de concrete getallen zich ontwikkelen, maar het is ook de vraag: wat is onze rol geweest bij het stimuleren van die getallen; waar zit onze invloed; hoe kunnen wij dichter op dat stuur komen met elkaar, zodat we ook echt die versnelling samen kunnen voelen. Misschien kan de heer Van Muilekom daar nog net een extra slag overheen geven.

Dank ook voor de reactie op het Mediafonds. We kijken uit naar het plan voorafgaand aan de Begroting en zijn blij dat we dit belangrijke onderwerp verder kunnen oppakken.

Ik had nog een vraag gesteld met betrekking tot afspraken richting de Begroting, om daar in het proces ook samen met elkaar goed te gaan kijken naar het verband tussen de doelen en de activiteiten. Dat was een vraag zowel aan GS als aan de griffie om te kijken of we samen dat proces goed kunnen oppakken. Daar heb ik nog geen antwoord op gekregen.

Tot slot de vraag van de VVD zojuist met betrekking tot de strategische functie. Het is natuurlijk heel erg belangrijk- Kijk, we hebben een aantal art. 47-vragen gesteld ook op dat gebied. Wellicht heeft de VVD die ook gelezen. Daaruit bleek onder andere dat die bijvoorbeeld goed georganiseerd is bij Mobiliteit. Je zou willen dat dat op een hoger niveau integrerend ook gewoon in de organisatie beschikbaar is, zodat we doorlopend langetermijnvisies daarop kunnen blijven ontwikkelen en kunnen kijken hoe we financiering daarop kunnen afstemmen, zodat we dat hier ook samen kunnen bespreken. Dus ik zou daar juist op willen inzetten. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: De heer Van Muilekom heeft mij zojuist gemeld dat hij wegens hoofdpijnklachten naar huis is gegaan. Hij had wel het voornemen om als hij thuisgekomen is om weer het debat via het scherm te volgen. Maar ik hoop op voorhand uw begrip te kunnen vragen voor het feit dat dat misschien niet lukt. Misschien is een van de collega's nog bereid – meneer Van Essen bijvoorbeeld – om even kort nog in te gaan op de vraag van de heer De Droog. Dan zou ik willen voorstellen, als dat niet lukt, om te verwijzen naar een mogelijkheid wanneer we de heer Van Muilekom weer rechtstreeks kunnen bevragen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Keller.

Mevrouw **KELLER**: Mijn collega had al aangekondigd de motie Natuurherstel terug te trekken in verband met de toezegging van gedeputeerde. We hebben er toch nog wel één vraag over voor gedeputeerde. Wanneer denkt zij terug te komen na PS met de resultaten van dit onderzoek? Zit daar een datum aan vast?

De motie Bomen bij tramkruisingen, die houden we aan.

Motie M82 van het lid Keller (Partij voor de Dieren) inzake Meer bomen bij tramkruisingen, maakt geen deel meer uit van de beraadslaging.

Mevrouw **KELLER**: Motie Code Rood- Ik wil nog even verder over tramkruisingen. We zullen de terugkoppeling van het onderzoek afwachten. We houden hem aan, maar vergeten hem niet.

Motie Code Rood houden we ook aan, want we gaan met een aantal fracties in gesprek voor een gedragen motie om een gezamenlijk signaal af te geven. Hierbij zal Partij voor de Dieren als een haas in de marathon voorop lopen en het initiatief nemen richting de andere partijen.

Motie M81 van het lid Keller (Partij voor de Dieren) inzake Code Rood, maakt geen deel meer uit van de beraadslaging.

Mevrouw **KELLER**: De motie De Oude Tempel dienen we zeker in.

De **VOORZITTER**: In ieder geval, dat stellen we vast. ‘Aanhouden' in dit geval betekent dat die niet in stemming wordt gebracht vanavond. Prima, die twee moties niet. Dank daarvoor, mevrouw Keller.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Lejeune.

Mevrouw **LEJEUNE**: Wij danken het college hartelijk voor de antwoorden en de toezeggingen.

Jammer dat de proef met het gratis ov nog niet na de zomer kan beginnen, maar we begrijpen wat de gedeputeerde zegt. We willen hem wel op het hart drukken om te zorgen dat de proef ook echt in de startblokken staat en dat het eerste kwartaal van 2022 dan ook echt op 1 januari begint, wijzen we hem op, zodat we dan ook zo snel mogelijk kunnen beginnen.

Verder wat betreft onze moties. Motie M75, de inzet voor flexibele woonvormen, is aangepast naar motie M75A en wordt nu ingediend door PvdA, GroenLinks, VVD, ChristenUnie en Partij voor de Dieren. De motie vraagt nu om in samenwerking met gemeenten de mogelijkheid voor flexwonen uit te zoeken en plan hiervoor te maken en PS voor het eind van het jaar te informeren.

De motie Gezonde basisschool van de toekomst trekken we in. We hebben de toezegging van de gedeputeerde dat ze zal informeren naar de mogelijkheden. We komen hier graag later op terug bij de uitvoeringsagenda van de Voedselagenda.

Motie M84 van het lid Lejeune (PvdA) inzake Gezonde basisschool van de toekomst, maakt geen deel meer uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Eggermont.

De heer **EGGERMONT**: In de beantwoording was de heer Schaddelee ernstig optimistisch over het aantal reizigers wat bijvoorbeeld in het weekend van lijn 47 gebruik kan maken. Dat is namelijk in het geheel niet 60%. Dat is namelijk 0%. Dat is nou precies de reden waarom we die afschaling terug willen draaien, omdat we juist willen dat mensen weer gebruik kunnen gaan maken van het openbaar vervoer. Dat had ook mijn vervolgvraag geweest, die u normaliter altijd toelaat. Helaas nu niet. Het zij zo. Goed.

Ten aanzien van andere moties kan ik aangeven dat we in ieder geval motie M72 zullen ondersteunen, motie M75A zullen ondersteunen – al denken we wel dat er uiteindelijk ook fundamentele verbeteringen moeten komen ten aanzien van de woningmarkt – en motie M81, als die ingediend blijft worden. Maar ik begrijp dat er naar een ander woord gezocht wordt. Dus we zijn benieuwd. Tot zover, voorzitter.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Rikkoert.

Mevrouw **RIKKOERT**: Allereerst dank aan het college voor de beantwoording en de toezeggingen die we hebben gekregen onder andere over het structureel verankeren van het vliegwiel van gemeenschapskracht, de aandacht voor het religieus erfgoed en de uitwerking van het Nationaal Plan Fiets.

Wat betreft dat religieus erfgoed is het mooi dat de gedeputeerde met meer informatie komt over subsidie-instrumenten Erfgoedparels, alleen is dat wat ons betreft te weinig. Er is namelijk niet direct geld nodig, maar er is bij gemeenten wel degelijk behoefte aan een platform om kennis, ervaring en best practices te delen om zo tot een lokale kerkenvisie te komen. Dus we hopen dat we daar nog een reactie op kunnen krijgen.

Tot slot had ik u nog even in spanning gehouden over het prioriteren, want mijn hersenen moesten even bijkomen van mijn eigen stortvloed aan woorden binnen de gestelde spreektijd. Het gaat om temporiseren en uitfaseren gaandeweg het jaar. En dan gaat het er met name om dat het bij onverwachte ontwikkelingen is. Dit jaar hebben we dat ook gezien bij COVID en bij het natuurgeweld in Leersum. Dan kunnen we faseren in tijd. Maar het gaat er ook wel om welke ambities we dan het meest belangrijk vinden. Die prioriteiten zijn dan niet, wat ons betreft, uitsluitend financieel, maar dat heeft ook te maken met de ambtelijke capaciteit die beschikbaar is. Op dit moment kunnen we dus nog niet aangeven wat we dan daarin dus het belangrijkst vinden. Of, we vinden nu eigenlijk al die ambities heel belangrijk en daarom kunnen we daar nog geen prioriteit in aangeven. En is wat ons betreft het verhogen van de opcenten noodzakelijk.

Dat is wat ons betreft de tweede termijn.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Ik laat de woorden van mevrouw Rikkoert nog eens indalen en ik denk, ja, dat is misschien wel de kern van wat ik ook in de eerste termijn in de beantwoording van het college gehoord heb: we vinden alle ambities belangrijk en kunnen daarom geen prioriteit aangeven in wat we willen doen. Daarom is de opcentenverhoging noodzakelijk. Dat is ook precies waarom wij als SGP zeggen, dat gaat net te ver. Ook wij vinden ambities belangrijk, maar wij kunnen wel prioriteren in wat we nu willen doen en later van belang vinden.

Maar, voorzitter, dank aan het college voor de beantwoording. Ja, ideologisch blijven er wel verschillen in zitten. Ik had ook niet de verwachting eigenlijk na de beantwoording dat het heel snel bij zou draaien.

Dank ook voor de toezegging van de gedeputeerde van Mobiliteit over het bermbeheer, et cetera, over de invasieve exoten, dat hij met onze partners aan de slag gaat. Ik denk dat ik met de gedeputeerde wel op één lijn ben komen te zitten rondom motie M72. Dus ik zie het vol vertrouwen tegemoet. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Het enige wat ik wil opmerken, is toch over motie M80. Ik heb een beetje moeite met het wispelturige gedrag van de provincie als het gaat om kwetsbare gebieden, oftewel gebieden die compleet beschermd zijn in een gedeelte van de Hollandse Waterlinie. De ene keer is het ‘we zien het bezwaar niet’, want ik heb van de week nog met een ambtenaar hierover gesproken. En aan de andere kant is het weer van, nou, nee, dit kan wel gewoon. En dan denk ik, ja- Ik snap ook de gemeente Soest eigenlijk niet. We hebben een paar jaar geleden – volgens mij, was het de vorige statenperiode, want de tijd gaat zo snel – ook een stiltebos verloren door dezelfde – ja, hoe moet ik dat zeggen – vergunning verstrekkende gemeente Soest om daar met campings en festiviteiten en dergelijke zoveel ervan af te knabbelen, dat het geen 16 hectare meer is – want dat moet je zijn voor een stiltegebied – en hier is het dan weer gewoon met het grootste gemak van ja, nou ja, goed, er gaat gewoon veel verloren. Het is gewoon een prachtig gebied. Ik zou juist zeggen, hou het in stand. Dus dat wilde ik toch wel gezegd hebben. 50PLUS zal deze motie uiteraard steunen. Ik hoop toch dat meerderen er nog even over nadenken om te kijken van, ja, laten we dit toch behouden. Tot zover, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Daarbij stel ik vast dat de inbreng in de tweede termijn vanuit uw Staten is geleverd. Dan stel ik voor dat de heer Strijk de beantwoording eerst op zich neemt en daarna de gedeputeerden vanaf hun schermpositie. Alleen de heer Schaddelee is stiekem in de zaal gebleven, dus die mag het vanaf hier doen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Strijk.

Gedeputeerde **STRIJK**: In de eerste termijn vroeg de heer Van Schie al aan mij hoe het zat met het gebiedsgericht werken. Toen kon ik dat nog even niet aangeven, omdat ik de uitvraag had staan bij het team. Eerder – ook trouwens op vragen en initiatieven van de VVD – hebben wij bij het team Economie accountmanagement ingericht. Dat is om te zorgen dat vanuit elk bedrijventerreinen of hoeken van onze provincie, waar vragen vandaan komen, het helder is bij wie van het team je daar kan zijn. Dat hebben we ingericht. En toen ook mede op uw initiatief verder gewerkt aan gebiedsgericht werken op het Science Park en bij Lage Weide. Dat hebben we vormgegeven. Ik hoor uw vraag als, kunnen we daar een soort schaalvergroting in doen, kunnen we bij meer gebieden in onze provincie die werkwijze hanteren? Dat is, als je kijkt naar de huidige bezetting, toch ook wel lastig binnen het team Economie. Aan de andere kant hebben we nu net een voorstel liggen bij u, wat we in september gaan bespreken, rondom de intensivering van bedrijventerreinen, waarbij we ook in dat voorstel schrijven dat het cruciaal is in de ambities die we daar hebben, dat we de samenwerking met de ondernemers op die terreinen heel goed zoeken.

> Mevrouw **HOEK**: Voorzitter, mag ik even een interruptie doen? Ik denk dat er een verwarring is. Ik heb het niet over de Hollandse Waterlinie bij het Science Park, maar ik heb het over de Hollandse Waterlinie bij Nieuwersluis, waar van alles gebeurt en waar gebouwd wordt en noem maar op allemaal, wat wel toegelaten wordt. Dat had ik als voorbeeld. Ik had natuurlijk de locatie moeten benoemen, welke locatie van de Hollandse Waterlinie ik bedoelde. Dus niet over het Science Park met dat ziekenhuis.

Ja, de Babylonische spraakverwarring wordt nog groter, want ik was antwoord aan het geven op vragen van de heer Van Schie en reageerde niet op dat wat u daar had gezegd, mevrouw Hoek. Goed.

Dus ik denk zeker dat wij, als de Staten akkoord gaan met het voorstel voor intensivering en verduurzaming bedrijventerreinen, die hier op veel meer plekken in onze provincie nog eens een keer een impuls krijgen op het gebiedsgericht werken. Want dat is dan bij uitstek wat we doen. Ik vind het ook weleens goed om dit ergens in het komend jaar, 2022, ook eens te evalueren: hoe loopt dat nou; wat halen we daar breder mee weg wat we bij Lage Weide zien en op het Science Park. Maar even toezeggen dat ik dat op meer plekken zomaar kan doorvoeren in de provincie, daar zou me op dit moment gewoon de capaciteit voor ontbreken in het team. Dus ik hoop dat ik daarmee een deel van het antwoord heb gegeven en opnieuw hoor wat u daar voor aandacht vraagt.

Er was ook nog een vraag over ambachten en wat we daaraan doen. Dit punt is ook langsgekomen bij de Utrechtse Talentenagenda. Toen ook over toegezegd dat we daar zeker vanuit Leven Lang Ontwikkelen kijken naar- Ja, meester-gezel noemden we het toen een beetje. Hoe we die werkwijze ook verder kunnen inbrengen in dat denken over ontwikkelen van het werken met je handen en het belang daarvan.

Op één punt wil ik nog wel reageren. Dat was wat de heer Janssen zei over dat toch het beeld bij hem althans is ontstaan dat het college hier bezig is om alle reserves zo snel mogelijk de deur uit te krijgen zonder dat we daar een plan voor hebben, als we maar van die reserves af zijn. Dat is toch ook echt een beeld wat ik niet herken, want er liggen hier plannen, ambities – ik heb aan het begin gezegd welke ambities dat zijn – en het college stelt zich op het standpunt dat je plannen die niet om structurele financiering vragen, maar om incidentele of meerjarige incidentele middelen, je die heel goed kan financieren met reserves. Sterker nog, dat we dat eigenlijk heel erg goed vinden om dat zo te doen, want daar zetten we die reserves dan op in, die renderen nu onvoldoende. En dat wij het ook niet erg vinden dat we juist meer gaan werken aan de structurele groei van onze Begroting voor ook structurele uitgaven die we in de toekomst op ons af zien komen. Dus dat is meer naar de exploitatie kijkend. Dus ik wil het beeld hier wegnemen dat hier een college zit, die hard bezig is met ‘het maakt ons niet uit, we ramen, als maar de reserves de deur uit zijn’. Dat is niet zoals het is.

> De heer **JANSSEN**: Ja, ik reageer. Ik koppelde twee punten aan elkaar. De heer De Droog zegt, we hadden eigenlijk toen we het coalitieakkoord opstelden geen goed strategisch plan. Dus we vragen aan het college, ga die strategische functie versterken, zodat we dat beter kunnen onderbouwen achteraf. En aan de andere kant zegt hij, ja, die reserves stonden hier op de plank en ja, dat was maar dood geld. Dus misschien heb ik dingen aan elkaar geknoopt die ik niet aan elkaar kon knopen. Dat zou kunnen. Maar ik vind die samenloop van dingen wel heel opmerkelijk. Dat versterkt een beetje het gevoel en het beeld wat wij van begin af aan hebben gehad dat het haast een doel op zich was om die reservepot maar een

beetje naar beneden te krijgen. Als u zegt van, ja, we streven er toch naar om die reserves op peil te houden, dan zou ons dat een lief ding waard zijn.

De **VOORZITTER**: De heer De Droog wordt ook rechtstreeks aangesproken.

De heer **DE DROOG**: Ja, vooral omdat de heer Janssen het weer framet als 'er was geen strategisch plan'. Ik heb aangegeven dat ik tijdens de onderhandelingen constateerde dat we niet een totaaloverzicht konden krijgen van de onderliggende bestaande activiteiten, gewoon in een overzicht. We hadden een lijst met extra dingen. En dan wil je eigenlijk dat er uit de organisatie ook een totaalplaatje komt, zodat je met elkaar daar een afweging in kan maken. Dat was op dat moment niet mogelijk. Toen hebben we gezegd, dan gaan we op basis daarvan doorwerken. Daar hebben we het in het eerste jaar ook over gehad, daar hebben we het in het tweede jaar over gehad. En nu zeg ik, volgens mij, zijn we op een punt dat we dat nu wel kunnen, dus laten we dat nou ook doen met elkaar.

De **VOORZITTER**: Ja, voldoende? De heer Strijk vervolgt zijn beantwoording.

Gedeputeerde **STRIJK**: Ja, en toch ook wel principieel. Het college, wij- In de Kadernota ziet u voorstel dat wij een onderhoudsreserve, die er is, laten vrijvallen en op hetzelfde moment de jaarlijkse last opnemen voor onderhoud. Dat is niet omdat wij zo graag willen dat die reserves vrijvallen, dat vinden we gewoon een principieel betere methode. Dus er zit wel degelijk ook een echt positief onderbouwde reden achter om het zo te willen. Ik hoor de heer Wijntjes zeggen dat het heel goed is. En daarin verschillen we soms van uw opvattingen, dat weet ik.

De heer **JANSSEN**: Want nu spreekt u mij aan over mijn opvattingen, die ik niet zo heb geuit. Kijk, wij vinden het prima, uitstekend zelfs, daar hebben we ook eerder steun voor uitgesproken, dat je zegt, structurele lasten moet je structureel in je Begroting opnemen. Dus in die zin onderschrijven we dat. Tegelijkertijd hebben we wel onze zorg dat de reservepositie als totaal – en die zorg wordt ingegeven door wat ik in de eerste termijn heb gezegd: zorg dat we ook nog wat in handen hebben op het moment dat die grote vragen komen. We zien dat nu de besteding van die incidentele middelen heel erg wordt versnipperd over honderd-en-een kleine dingetjes. Wij zeggen, reserveer dat geld nu voor een paar grote dingen, want daar heb je het straks echt nodig. Daar zit onze zorg. Die zorg hebben we al vanaf het verschijnen van het coalitieakkoord gedeeld, dus die kan voor u ook niet nieuw zijn. Maar die wil ik wel nogmaals benadrukt en herhaald hebben.

De **VOORZITTER**: Goed, maar dan stel ik ook wel voor om dit nu af te ronden, dit onderdeel van het debat. De gedeputeerde vervolgt zijn betoog.

Gedeputeerde **STRIJK**: De heer De Droog vroeg, kunnen wij straks bij de Begroting goed de relatie zien tussen doelen, beleidsdoelen, en de prestaties die daartegenover staan. Ja, ik mag toch hopen dat daar een correlatie zit. Dat is natuurlijk het doel bij het opstellen. Dat zullen we proberen in die Begroting al zo goed en helder mogelijk aan u te verantwoorden. En ja, anders zou ik zeggen, daag ons daar dan in het gesprek ook nadrukkelijk op uit. In de jaarstukken die u nu zag, heeft u 45 beleidsdoelen gezien met 331 prestaties die zijn gekoppeld. En ja, een prestatie zou moeten bijdragen aan een doel. Wij moeten dat kunnen beargumenteren en aan u uitleggen. En we gaan daar bij de Begroting op letten. En ondervraag ons kritisch daar waar u het niet ziet. En of de griffie een rol kan vervullen en u ook in de positie brengen om dit ook goed te beoordelen, ja, daar ga ik niet over. Maar op elk moment dat ik daar met de griffie over kan samenwerken om u daar zo goed mogelijk voor in positie te brengen, doe ik dat natuurlijk.

Dat waren ze, voorzitter. Dan ben ik klaar.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Bruins Slot.

Gedeputeerde **BRUINS SLOT**: Mevrouw Keller stelde nog de vraag wanneer ik meer duidelijkheid kan geven over de uitvoering van de toezegging om te kijken naar eventuele extra financiering ten gevolge van een zeer hoge druk op natuurgebieden. Dat vergt natuurlijk gesprekken met terreinbeherende organisaties, het uitzoeken van wat juridisch en financieel kan. Dus ik verwacht

een inzicht daarvan in het begin van 2022 aan de Staten te kunnen geven, voorzitter. Dat waren de vragen aan mijn kant.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Van Essen.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Er zijn mij een aantal vragen gesteld. Allereerst dan misschien even een toevoeging die ik u in de eerste termijn had beloofd. Dat betrof de motie Code Rood, dat onderzoek waar ik aan refereerde van de WUR. Dat is een meerjarig onderzoek. Dat doen we ook samen met andere provincies. Dat loopt zelfs tot 2023, dus het is echt een uitgebreid onderzoek, waarin ook het een en ander verder wordt bekeken en gaat ook echt om de lange termijneffecten. Dus het tweede dictum van die motie-

De **VOORZITTER**: De motie is ingetrokken, aangehouden.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Die is ingetrokken. Excuus.

De **VOORZITTER**: Maar ik beschouw dit als- Want er wordt aan verder gewerkt, dan moet ik het goed zeggen. Dan is deze informatie die u in de aanbieding heeft, denk ik, zeer welkom. Ik zie de fractie van Partij voor de Dieren daarbij ja knikken. Maar u hoeft er verder inhoudelijk niet op in te gaan.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Heel goed. Dan de portee voor mij, wat ik zei, is eigenlijk het tweede dictum daarmee eigenlijk op dit moment wat overbodig, want dat loopt, dat onderzoek.

Dan de vragen van de PVV over motie M79. Dat ging met name over onze Interim Omgevingsverordening. Dit Plan MER zat natuurlijk bij de stukken, bij de besluitvorming van de Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening van 10 maart. We zullen de link daarvan nogmaals sturen. Het is goed om te beseffen dat de Plan MER die daarvoor is uitgevoerd ook past bij het detailniveau die Interim Omgevingsverordening en de Omgevingsvisie. Het is natuurlijk op het moment dat je bij concretere plannen verder in planvorming komt – bestemmingsplannen en dergelijke – dan kan het natuurlijk wel degelijk zijn dat de uitspraken als het gaat om milieueffectbeoordeling daar verder effect op zullen hebben. Maar onze Omgevingsverordening an sich, daar is die milieueffectrapportage dus voor opgesteld, zat ook bij de stukken, die hebben we met u gedeeld, zullen we u nogmaals doen toekomen even als service naar de heer Dercksen. En daarin is over de hele breedte, dus niet alleen energie, maar ook andere ontwikkelingen met milieueffecten of potentiële milieueffecten, de milieueffectrapportage opgesteld, maar wel vanuit die hele breedte bezien. En ook op het niveau uiteraard, passend detailniveau, passend bij misschien wel het kaderstellende, abstractere niveau van de stukken die toen voorlagen. Dus dat even als antwoord naar de heer Dercksen.

Er zijn ook een aantal vragen op het gebied van Wonen, maar ik zie de heer en collega Van Muilekom in beeld. Dus ik kijk even naar hem of hij die voor zijn rekening neemt of dat ik dat zal doen?

De **VOORZITTER**: Goed om de heer Van Muilekom, denk ik, te zien via het scherm, maar ik neem aan dat hij de vraag niet heeft meegekregen, want hij arriveert net.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Deze vraag niet, voorzitter. Maar als Van Essen het even mee wil nemen, dan neem ik de andere twee vragen voor mijn rekening die aan mij gesteld zijn.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Heel goed. Dan zal ik de vragen gewoon beantwoorden en waar nodig kan collega Van Muilekom dat ongetwijfeld nog aanvullen.

De vragen van D66 met name, die gingen ook in op: wat gebeurt er nu eigenlijk op het gebied van wonen? En wat is de relatie met de effecten? Er gebeurt heel veel op het gebied van kennis, financiën, ook ondersteuning bij de woningbouw-impulsaanvragen, de flexpoolmiddelen. Twintig gemeenten die daarvoor inmiddels een aanvraag hebben ingediend, maar ook meer gericht op specifiekere onderwerpen: de middenhuur, de doorstroming, de arbeidsmigranten. Ook daar plegen we beleidsmatige inzet. En natuurlijk bijvoorbeeld de Woningdeal Amersfoort en het uitvoeren ook van de acties uit de Woondeal Utrecht. Dus dat zijn een aantal concrete zaken. En voor de kwalitatieve aspecten, natuurlijk ook eerder met u gedeeld, wordt het Convenant Duurzaam Bouwen op dit moment voorbereid. En last, but not least, richting Den Haag wordt op verschillende fronten om ook te zorgen dat in randvoorwaardelijke zin – daar zijn we voor een aantal zaken ook echt van afhankelijk

– structureel een vervolg op die woningbouwimpuls, maar ook andere voorwaarden rond infrastructuur, rond financiering, rond de onrendabele top, stikstof, et cetera, die lobby richting Den Haag ook echt stevig gevoerd. De inschatting is dat met wat we tot nu toe hebben in stelling hebben gebracht op het gebied van de versnelling van woningbouw, dat we nog in de orde van vijftien- tot twintigduizend woningen versneld tot realisatie brengen. Dus dat is best, denk ik, een indrukwekkend aantal. Er is die nieuwsbrief, er is ook een- Dus daar zullen we u ook verder goed op de hoogte houden over wat er gebeurt. Ik denk, de aandachtspunten die in dit debat daarover naar voren zijn gebracht, kunnen we daarbij betrekken. Het laatste kwartaal verschijnt er ook die voortgangsrapportage op het Programma Versnelling Woningbouw. Ik zie de heer Van Muilekom knikken. Dat is geruststellend. Dan zit ik op het goede spoor. Dus dat komt eraan. Dus ook dan zullen we u – en ik denk ook gegeven de aandachtspunten meegegeven door- Dus dat is misschien even in het kort als beantwoording en geef ik graag het stokje over aan de portefeuillehouder zelf.

De **VOORZITTER**: Ik kijk even naar de heer De Droog. Het is afdoende beantwoord voor dit moment, denk ik.

> De heer **DE DROOG**: Ik blijft een beetje zoeken, omdat ik echt op zoek ben naar- Er zit gewoon echt urgentie bij een hoop statenleden op dit thema. En het is ook feeling krijgen met, hoe komen we nou dichterbij het proces zelf. Dus niet van, oké, er zijn allerlei activiteiten en dat begrijpen we, maar we willen voelen waar wij ook echt invloed hebben als provincie op dit proces en wat we kunnen doen om misschien nog extra dingen te zetten, om de gedeputeerde dingen mee te geven. Dat we zien, dit zit er nu in de pijplijn, dit staat er voor, waar kunnen we nog zetjes geven om echt die versnelling door te zetten. Want ik denk dat wij als Staten op dit thema gewoon zoveel urgentie voelen dat we er gewoon ook wat dichter erop willen zitten. Volgens mij, hoor ik die vraag vaker voorbijkomen van andere statenleden en moeten we daar gewoon een vorm voor zien te vinden met elkaar om daar op frequentere basis feeling mee te hebben.

De **VOORZITTER**: De wens is helder. Uw wens wordt niet beantwoord door nog weer meer voorbeelden te noemen wat we aan het doen zijn, maar u vraagt meer naar, hoe gaan we dat met elkaar doen. Ik zou willen dat het college – maar ik kijk ook even naar gedeputeerde Van Muilekom – daar dan ook op die manier bij u op terugkomt. Dat is misschien voor nu het handigste.

Ik kijk even naar de beantwoording van de heer Van Essen, want er was voor de heer Van Muilekom nog één vraag, volgens mij, van mevrouw Rikkoert. Maar die kan ik zo wel voor hem herhalen. Meneer Van Essen, heeft u verder nog zaken te beantwoorden?

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Volgens mij niet.

De **VOORZITTER**: Niet. Dan is de volgorde de heer Van Muilekom ook aan de beurt. Er was voor hem nog een- Mevrouw Rikkoert zei eigenlijk, dank aan de gedeputeerde en fijn ook dat er aandacht is voor het religieus erfgoed. Alleen, wij willen nog een slagje dieper gaan en wij willen eigenlijk een kerkenvisie hebben. Misschien wil gedeputeerde Van Muilekom daar nog even op reageren.

Zeg ik het verkeerd? Ik laat mevrouw Rikkoert rechtstreeks tot u spreken, meneer Van Muilekom.

Mevrouw **RIKKOERT**: Het gaat er ons niet zozeer om dat wij een kerkenvisie gaan opstellen, maar wel dat wij de tools geven aan gemeenten, zodat zij zelf een lokale kerkenvisie kunnen opstellen. Wij hebben de kennis in huis. Dus het draait niet zozeer om de financiën, maar wel om de kennis, om dat over te brengen. Door middel van een platform kunnen we dat organiseren.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Van Muilekom.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Ja, wat ik al heb gezegd, ik denk dat het heel goed is, mevrouw Rikkoert. U krijgt volgende week als het goed is een statenbrief. Daar staat echt in wat we ook willen gaan doen, ook samen met de kerken willen gaan doen, ook met gemeenten. Misschien dat we in de agendering van die statenbrief in september er even verder over door kunnen praten. Dat lijkt me een goed voorstel. Dan kunt u ook even aangeven wat u nog meer wil, want we hebben

al contact met gemeenten en met kerken, maar als het nog beter kan of anders kan, staan we daar altijd voor open.

De **VOORZITTER**: Ik zie mevrouw Rikkoert knikken, meneer Van Muilekom. Dus dat is een goede afspraak.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Schaddelee.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Volgens mij, één vraag nog en die was van de heer Eggermont. Dat gaat dan inderdaad nog steeds over het punt 'hoe gaan we nou om met die reizigers' en ook met het amendement wat is ingediend bij de jaarstukken. Ik denk dat het belangrijkste is om te zeggen dat het herstel van de reizigers de enige, echte sleutel is om ons ov weer op te bouwen. We zien dat daar nu de eerste, de spiraal omhoog weer gevonden lijkt te zijn. We zien echt de afgelopen weken een heel erg positief herstel, wat boven onze verwachting is. We hebben ook – en dat is misschien ook goed voor de heer Eggermont om te weten – afgesproken dat er in 2022 ijkmomenten zijn ingebouwd, waarop we ook kijken of we weer verder moeten opschalen. Dus we trekken de lijn van 2021 door naar 2022. Maar die 8%, die eerder afgeschaald is, die hangt echt samen met herstel van reizigers. Het is, denk ik, niet goed om de dienstregeling nu op detailniveau te gaan doorspreken. Ik was even in de verleiding om naar lijn 47 te kijken. Dat heb ik ook gedaan. Er zijn geen reizigersklachten bekend. Er is ook altijd wel een alternatief op het moment dat we afschalen. Dus of doordat er overstapmogelijkheden zijn of doordat er parallelle reismogelijkheden en verbindingen zijn. Ik denk dat het belangrijkste is wat we met elkaar kunnen doen, is het ov op een goede manier promoten als gewoon een goedwerkend systeem wat er voor iedereen in Utrecht is. Het is misschien wel leuk om met elkaar daar een soort ov-challenge op aan te gaan. Ik wil eigenlijk wel alle statenleden en collegeleden uitdagen om de eerste echte regenweek na de zomer in de herfst gewoon met zijn allen een keer een week met het ov te reizen in plaats van de andere manieren waarop we normaal reizen. Dan ervaren we zelf hoe ontzettend goed het netwerk in onze provincie is. Dank u wel, voorzitter.

De heer **EGGERMONT**: Naar aanleiding van de beantwoording in de eerste termijn toch nog een vraag. De gedeputeerde zegt dat de beschikbaarheidsvergoeding in gevaar zou komen op het moment dat wij extra zouden bijdragen. Ik vraag me af of dat echt zo is of dat het gewoon bluf is, want ik zie het namelijk niet als voorwaarde op de website staan. Ik zou de gedeputeerde willen vragen: als het inderdaad zo is dat wij de beschikbaarheidsvergoeding op het spel zetten of hij dan de Provinciale Staten die exacte regels, waarin we dat ook kunnen lezen, aan ons zou willen geven.

De rijksvergoeding 2022 gaat uit van een dienstregeling die vergelijkbaar is met die van 2021. Dat is hoe ik hem in mijn stukken heb staan. Dus ik weet niet hoe die op de website is gecommuniceerd. Maar ik zal kijken of ik op dat punt met u kan delen. Maar goed, dan moet ik gewoon even nagaan of dat afspraken zijn die openbaar zijn en die ik met u kan delen. Maar als ik u daar inzicht in kan geven, dan doe ik dat graag.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, dan stel ik vast dat wij aan het eind gekomen zijn van de beraadslagingen over de Kadernota. Ik stel voor dat we gaan schorsen voor de dinerpauze tot 19.15 uur. Gebruikt u die dinerpauze vanzelfsprekend voor een heerlijke maaltijd met elkaar, maar misschien ook wel voor al onderling overleg. U weet dat, straks als we gaan stemmen, dan kunt u stemverklaringen afleggen, maar kan het college niet meer aan het woord komen. Dus mocht u nog wat willen afstemmen over moties, amendementen, hoe het collegelid erin zit, dan hebben we inmiddels de goede gewoonte ontwikkeld om dat ook in de tussentijd nog even te doen. Ik zie u straks graag om 19.15 uur terug. Eet smakelijk.

De **VOORZITTER** schorst de vergadering om 18.15 uur.

De **VOORZITTER** heropent de vergadering om 19.15 uur.

3.
SV Voorjaarsrapportage 2021 (PS2021PS09)
(verwijzing naar het statenvoorstel en de onderliggende stukken)

De **VOORZITTER**: U hebt er na de commissiebehandeling met elkaar voor gekozen om dat een klein debat te laten zijn. Dat wil zeggen, een debat in één termijn.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Groen.

Mevrouw **GROEN**: Ik zie wat verbazing bij de mensen van de VVD.

De **VOORZITTER**: Sorry.

Mevrouw **GROEN**: Volgens mij is het een P&C-stuk, dus-

De **VOORZITTER**: Ja, dit krijg ik moeizaam in mijn systeem, maar na een jaar of zes zal het gelukt zijn. Excuses, mevrouw Groen, dat ik u zo snel al het woord gaf. Nee, het woord is natuurlijk aan de VVD.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Janssen.

De heer **JANSSEN**: Over het statenvoorstel over de voortgangsrapportage hebben we al het een en ander gezegd in de commissievergadering. Ik ga dat niet herhalen. Ons standpunt daarover was duidelijk.

Waar ik wel iets over ga zeggen, is een amendement wat we hadden aangekondigd in eerste instantie bij de Jaarrekening, maar op advies van de gedeputeerde – waar we altijd goed naar luisteren – hebben we dat een amendement laten worden bij de Voorjaarsrapportage. Dat gaat over het onderwerp Leersum. Zoals door de commissaris ook al gememoreerd afgelopen woensdag is de situatie daar schrijnend en ernstig. Velen hebben dat ook bevestigd. Het laat zich ook voelen in het dorp zelf. We hebben daarom gemeend – en dat is al eerder door ons toegelicht – dat het verstandig is om daar als provincie ook een duidelijk signaal te geven dat we de inwoners van Leersum niet laten zakken en niet alleen laten opdraaien voor de grote schade die is geleden. In zijn toelichting gaf de commissaris ook aan – we hebben daar goed en zorgvuldig naar geluisterd – dat het uiteraard ook aan de rijksoverheid en aan verzekeraars is om hier hun rol te pakken. Desalniettemin denken we dat we ook een signaal moeten afgeven als provincie: we staan nu voor jullie klaar, we gaan niet wachten tot anderen in beweging komen, maar wij komen zelf als eerste ook in beweging. Juist ook om de zaak in beweging te zetten. Wat ons betreft, is dat ook een signaal die we als Staten als geheel af willen geven. Dus we hopen ook op bijval van andere partijen. Een aantal partijen hebben dat ook al laten weten. De Partij voor de Dieren heeft positief gereageerd op het amendement en dient mede in. Datzelfde geldt voor de fracties van 50PLUS en de SGP. Ik denk dat alles wat we daarover te zeggen hadden wel zo ongeveer gezegd is. Ik beveel hem van harte aan, ook om een duidelijk signaal naar de inwoners van Leersum te sturen.

De **VOORZITTER**: Daarmee is de inbreng van de VVD bij dit agendapunt gebracht. Dank u wel.

De **VOORZITTER** deelt mee dat het volgende amendement is ingekomen:

Amendement A51 van de leden Janssen (VVD), Hoek (50PLUS) en Van der Steeg (Partij voor de Dieren) inzake Noodfonds natuurherstel Leersum.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 7 juli 2021 ter bespreking van de Voorjaarsrapportage 2021 (PS2021PS09).

Constaterende dat:
- In Leersum op vrijdag 18 juni jl. door noodweer buitengewoon grote schade is aangericht aan bossen en aan woningen.

Overwegende dat:
- Snel herstel van de verwoeste natuur noodzakelijk en gewenst is;
- Ook provinciale infrastructuur geraakt is door het natuurgeweld;

- Een ramp van deze omvang bovenlokale impact heeft en ook provinciale belangen raakt;
- De staten hun solidariteit willen betuigen met de getroffen gemeenschap in woord en daad;
- Hele stukken natuur- en recreatiegebied nu te gevaarlijk zijn om toegankelijk te kunnen zijn voor bewoners en recreanten;
- Herstel van bossen bijdraagt aan kwaliteit en kwantiteit van biodiversiteit;
- Deze ramp, net als COVID-19, onvoorzien was en de schade niet 1-2-3 uit de begroting van de
- gemeente Utrechtse Heuvelrug en/of terreinbeherende organisaties gedekt kan worden;
- Het rijk gevraagd wordt ook bij te staan in de opgave voor het herstel van het rampgebied;
- Beleidsdoelen 2.2 “De kwaliteit van natuur is goed/divers en veerkrachtig”, 3.4 “De leefomgeving is gezond en veilig” en 8.5 “De bezoekerseconomie is sterk en de toeristisch recreatieve structuur wordt beter benut” kunnen worden ingevuld met een snel en sterk herstel van de schade door het noodweer.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

Besluiten:

Aan beslispunt 3. een nieuw punt d. toe te voegen en het bestaande punt 3d. om te nummeren naar 3e:

3d. € 1.000.000,- beschikbaar te stellen voor natuurschade Leersum’, ten laste van de saldireserve. Deze middelen zijn bestemd ter dekking van schade aan bomen en bossen in het getroffen gebied, voor herstelwerkzaamheden aan infrastructuur en overige schade die direct het gevolg is van de ramp, zoals bijvoorbeeld hulp bij de opvang van dieren. De middelen zijn beschikbaar voor wegbeheerders, maatschappelijke organisaties en terreinbeheerders en -eigenaren. Het college van GS stelt minimale, nadere regels aan de besteding en aanvragen en neemt de uitvoering zo snel mogelijk ter hand zodat herstel snel kan aanvangen.

En gaan over tot de orde van de dag.

Het amendement maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Groen.

Mevrouw **GROEN**: Tussentijdse nota’s zoals deze zijn voor ons als statenleden belangrijk om na te gaan of zaken nog lopen zoals we dat bedacht hadden. Een financiële nota, zoals deze, is natuurlijk vooral relevant om na te gaan wat de verrassingen zijn qua uitgaven en budgetten. De conclusie van GroenLinks op deze Voorjaarsnota is dat wij de gemaakte keuzes kunnen volgen, en dan ook instemmen. Voorzitter, dat is onze conclusie.

Desalniettemin is er wel een signaal in deze Voorjaarsnota die wij graag aan willen stippen. Cruciaal is dat we terugzien dat de organisatie nog niet voldoende in staat is om de plannen die we maken ook daadwerkelijk in gang te zetten, terwijl dat, wat GroenLinks betreft, cruciaal is, omdat we daarmee de dingen die nodig zijn om onze wereld leefbaar te houden en voor de mens ook hun toekomst veilig te stellen. Een toekomst waarin wíj willen leven. Voorzitter, mogen van uw college verwachten dat wij de voorstellen krijgen hoe we dit kunnen verbeteren? We horen steeds waar de pijnpunten zitten: in mensen, medewerkers, grondaankopen, weinig invloed of het ontbreken van bevoegdheden. Maar we hopen dat we iets meer creativiteit en lef mogen zien, zodat we ook wat meer out of the box denken, op zoek naar hoe we de uitgaven wel kunnen halen. Ook als dat inzet vraagt op een vlak waar wij misschien nog niet de bevoegdheid toe hebben of nog wat weinig invloed op hebben. Als dat is wat er nodig is, hoe zorgen we dan met elkaar dat het lukt? Hoe kijkt de gedeputeerde hiernaar?

GroenLinks wil u uitnodigen om de focus te leggen op het resultaat. Realiseer onze groene opgave en meer natuur. Realiseer brede welvaart, ook voor kinderen die sowieso geen uitzicht hebben op een jeugd in lommerrijke tuinen, maar in een flatje die direct naast de A28 wonen. Hoe informeert u ons over wat u eraan doet om de hickups op de route te tackelen in plaats van de vertraging eenvoudigweg te accepteren?

Wat het amendement voor het Noodfonds van Leersum betreft, wij volgen de uitleg die de commissaris vorige week heeft gegeven hierover. Uiteraard is het zo dat als er steun nodig is voor

het herstel van natuur of infra, naast dat wij verwachten dat de provincie daar al alles doet wat zij kan, maar mocht er in de toekomst wat nodig zijn, dan is het niet aan ons om te zeggen ‘dat doen we niet’. Dat willen we zeker niet op voorhand afwijzen. We vinden het ook niet nodig om dat nu op voorhand ergens toe te limiteren. Dus dat zouden wij graag anders zien.

De heer **JANSSEN**: Toch even. Waar zit dan precies uw bezwaar, mevrouw Groen? Want u zegt, we willen het niet op voorhand limiteren. Hiermee, met dit amendement, geven we het college de ruimte om die direct te acteren daar waar nodig. Als u zegt, ik vind de limiet te laag of ik vind het een te gelimiteerd bedrag, dan kunnen we natuurlijk over de formulering van het amendement praten.

Volgens mij, voorzitter, hebben we van de commissaris teruggekregen – en we hebben zelf ook vanuit de gemeente waar Leersum onder valt, begrepen – dat de provincie op dit moment al doet wat ze nu kan doen. Dat daar ook geen limiet aan zit. Dat daar ook verder nu gaan geldvraag ligt, omdat er nog helemaal niet in kaart is waar het precies om gaat en wat er precies gedaan moet worden. Ik begreep ook van zowel de commissaris, als vanuit de gemeente, dat er nog geen beeld is van de totale schade en hoe dat opgenomen moet worden. En dan is het dus wat voorbarig om daar nu een sommetje op te plakken, lijkt ons. Met overigens de aanvulling dat wij bereid zijn om erover mee te praten, zodat duidelijk is dat er een geldtekort is. Maar dat valt op dit moment nog helemaal niet- Daar is nog helemaal geen beeld bij. En, volgens mij, vraagt u ons juist met zijn allen steeds en wij vragen het college in ieder geval steeds om een duidelijk sommetje voordat we ergens geld aan uitgeven.

De heer **JANSSEN**: Ja, ik krijg toch een beetje het paarse-krokodil-gevoel: we zien een paarse krokodil, we zien dat er schade is, en vervolgens gaan we zeggen, dan moeten we eerst kijken of er schade is. Laat ik het positief formuleren. Het is van ons uit bedoeld als het college de ruimte te geven om daar waar nodig metterdaad de gemeente bij te kunnen staan.

De **VOORZITTER**: Ja, voldoende? Het college zal vanzelfsprekend straks via de gedeputeerde antwoorden op de suggesties die zijn gedaan.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Dinklo.

De heer **DINKLO**: Eerst even kort op het amendement van de VVD. Dat kunnen wij steunen. We hebben gehoord inderdaad, het is natuurlijk nooit zeker bij dit soort grote zaken met veel impact wat nou precies de kosten zijn, maar ik denk dat we een goed signaal geven dat wij er gewoon geld voor ter beschikking stellen.

Dan even kort – want ik zie mijn spreektijd – over de Voorjaarsrapportage. Een Voorjaarsrapportage is naar onze mening een bijstelling van de Begroting indien dat nodig is door ontwikkelingen. Maar wat ons betreft – daar hebben we ook in de commissie inderdaad al veel over gezegd – wat we hier zien, is een soort supplementaire Begroting, want de Begroting stijgt met bijna 10% ten opzichte van wat we in november hebben besloten. Terwijl de inkt van de Begroting nog nat is, wordt eigenlijk al zo’n verhoging doorgevoerd. Ik heb begrepen dat we consequent moeten zijn. Maar voor ons is dat gewoon een bevestiging dat de begrotingsfunctie in deze provincie – laat ik het netjes formuleren – gewoon nog zeer veel ontwikkeling behoeft. Als fractie wil ik hier toch wel even een punt maken. Want we hebben het over open en transparant, maar wat ons als fractie wel zeer gestoord heeft, is dat deze voortgangsrapportage een soort zoekplaatje is geworden, waarbij we als totaal vinden dat we als fractie op het verkeerde been zijn gezet. Er wordt een term gebezigd ‘saldo neutrale technische bijstellingen’, waarbij wordt gesuggereerd dat we daar geen beslissingen over hoeven te nemen, want daarnaast staat een term ‘de beslissingen waar PS expliciet toestemming voor moet worden gevraagd’. Onze vraag is, wat is dan het verschil? Wordt voor het een dan geen toestemming gevraagd en voor het andere wel?

Er worden weer voor 42 miljoen nieuwe lasten gedaan. Dan hadden wij toch ook nog het idee dat er dan nog heel veel plannen ook gesneuveld zijn. We hebben gehoord van de gedeputeerde dat hij iedereen challenget en ervoor zorgt dat alleen maar dat erin komt wat ook daadwerkelijk nodig is. Dus we horen ook graag van de gedeputeerde wat er eigenlijk dan allemaal wel gesneuveld is. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Wijntjes.

De heer **WIJNTJES**: Het voorliggende voorstel van de Voorjaarsrapportage- Het is eigenlijk een middel wat niet in onze P&C-cyclus zit, want we hadden de Voorjaarsnota. Dat wordt nu de Zomernota. Het is in hoge mate technisch van karakter. Ik ben het overigens wel met de heer Dinklo eens, maar daar hebben we ook afspraken over gemaakt, dat de wijze waarop gecategoriseerd wordt en met de argumentatie van die categorieën, nog eens een keer een zorgvuldige schouw nodig is om het voor ons later wat begrijpelijker te maken. We zijn overigens tijdens de commissievergadering goed geïnformeerd over alle punten die daarin staan. Dus wat dat betreft is het voor ons geen enkel probleem, om het maar zo te zeggen.

Een van de punten is natuurlijk ook de nieuwe investeringen in de mobiliteit. Daarvan hebben we wel afgesproken dat we aan het eind van het jaar eens heel goed kijken naar die investeringen in de mobiliteit bij de Nota Investeringen in hoeverre we over het gedrag met betrekking tot het opvoeren, het herkennen, het waarderen en het afschrijven op investeringen nader moeten discussiëren om zoveel een lijn te trekken in deze provincie. Want ja, je maakt een afspraak in de ene sector en een afspraak in de andere sector en dan raken wij het spoor bijster als dat niet helder is.

We kunnen overigens dan ook de discussie voeren over het vraagstuk reserves of voorzieningen. Want dat is bij de Nota kapitaalgoederen – dat was een hamerstuk in de Staten – afgesproken dat we dat gaan bekijken, zeker als het gaat over de voorliggende onderhoudsreserves bij die instandhoudingsreserves.

Ik vind overigens het statenvoorstel zelf heel erg goed geredigeerd. Dat heeft u ook heel goed uitgelegd, maar het is ook goed geredigeerd, want je kunt echt onderscheiden per categorie besluit is het hele besluit, het hele voorstel uitgewerkt. In die zin was het weer heel overzichtelijk. Alleen zo waren de categorieën dat soms niet. Dus wij gaan instemmen met dit voorstel.

En dan even met betrekking tot het fonds. Het VVD-fonds noem ik het maar. Wij hebben op zichzelf een goed verhaal gehad van de commissaris van de Koning. Ik sluit me aan bij de opmerking van mevrouw Groen daarover, want dat is, denk ik – maar dat hoor ik ook graag van de gedeputeerde – vanuit budgetten die we hebben, kunnen we ook direct leveren. Dus dat argument is er niet. En als we afspreken met elkaar, we gaan dat ruimhartig oplossen, maar wel met een goede analyse, geen paarse-krokodil-toestanden, maar gewoon even lekker praktisch opschrijven wie verantwoordelijk is voor wat en wat kunnen we er dan aan doen, en we maken een beetje tempo als het kan – misschien dat we dat snel te horen krijgen wat daaruit komt – dan denk ik dat wij ons niet moeten laten begrenzen door dit bedrag, maar vooral ons moeten laten begrenzen door los je het wel of los je het niet op. Dat is even de kern.

De **VOORZITTER**: Dan kom ik nu bij de PVV. Geen woordvoering, meneer Dercksen? Nee. Het zit er niet meer in? Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Droog.

de heer **DE DROOG**: Wat ons betreft hadden we in de commissie hier al voldoende over gedebatteerd. Ik denk dat ik me aan kan sluiten verder bij de woorden van GroenLinks en het CDA.

De **VOORZITTER**: Partij voor de Dieren, geen behoefte aan het woord?

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Lejeune.

Mevrouw **LEJEUNE**: Een lichte voortgangsrapportage over het eerste kwartaal van 2021. Het is een extraatje bovenop de reguliere P&C-cyclus. Eigenlijk een soort corona-tussenrapportage. Het gaat om een paar technische aanpassingen, effecten van de jaarrekening 2020 en een aantal kleine bijsturingen. Het college geeft zelf al aan dat ze hoopte bij die rapportage meer informatie te kunnen verstrekken, maar dat dat door de grote werkdruk niet mogelijk is gebleken. Wij bedanken voor het extraatje, maar we zien geen spannende ontwikkelingen. Wat ons betreft mag volgend jaar weer worden volstaan met een Zomernota.

Wat betreft Leersum. Vorige week heeft de commissaris uitgebreid verslag gedaan van zijn bezoek aan Leersum en de toezeggingen die aan de gemeente Utrechtse Heuvelrug zijn gedaan. Het stelt ons gerust dat er zo snel actie is ondernomen vanuit de provincie. Er is geen enkele discussie over dat iedereen hier in PS intens meeleeft met het zwaar getroffen Leersum en dat we bereid zijn om de portemonnee te trekken en bij te dragen aan het herstel van de schade. Voor een deel van die schade is de provincie al verantwoordelijk. Om nu een bedrag van 1 miljoen beschikbaar te stellen, terwijl we nog geen zicht hebben op de omvang van de schade die niet door het rijk of verzekering is

gedekt, dat zou een budget beschikbaar stellen zijn zonder plan. Daar houden we niet van. We zijn voor het verlenen van financiële bijstand aan Leersum, maar ertegen om het op deze manier te doen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Eggermont.

De heer **EGGERMONT**: Het amendement over Leersum vinden we sympathiek.
We zijn ook benieuwd naar in hoeverre de rest van de Staten ook ons amendement A55 willen ondersteunen ter ondersteuning van het openbaar vervoer en het weghalen van de afschaling daar.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Rikkoert.

Mevrouw **RIKKOERT**: Ik heb me laten vertellen door een van mijn wat oudere fractiegenoten dat je vroeger met enige regelmaat zelf het oliepeil van de auto moest checken. Tegenwoordig vertrouwen we erop dat we dan een signaal van een van de vele sensoren in de auto krijgen als er iets niet goed is. Zo is dat ook met deze Voorjaarsnota. Er is besloten een extra peiling te houden met deze tussennota, omdat in de voorgaande jaren de eindrapportages veel te laat waren. We zien nu een gemengd beeld. Verschillende sensoren geven aan dat hier en daar wel wat onderhoud nodig is. Maar we hebben ook het idee dat het college een behoorlijk beeld heeft van de zaken waar het minder goed gaat en dat ze daar dan ook daadwerkelijk op bijsturen. Hier en daar worden we al gewaarschuwd dat er een reparatienota aan zit te komen. We zien ook dat het college nog niet alles in de grip heeft. Daarover zijn ze heel transparant. Met die transparantie zijn wij heel tevreden. We wensen het college en de ambtelijke staf veel succes en wijsheid met de verdere uitvoering.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: We kunnen kort zijn bij de Voorjaarnota. We hebben daar niet veel bij te melden. Wel willen we nog een keer onderstrepen dat de ruis die ontstond bij de bespreking in de commissie ons nog steeds verbaast, ook ten aanzien van de groei van de mobiliteitsinvesteringen. Deels ook omdat die gewoon in het andere begrotingsjaar vallen, waarbij we ons afvroegen of dit nu het moment is om dat erin weg te werken of dat dat in de Kadernota had gekund of in de Begroting. Dat willen we graag nog onderstrepen. Maar het zal waarschijnlijk eenmalig zijn. Maar dat wilden we toch graag benoemd hebben.
Over Leersum, ja, ik kreeg een beetje een déjà vu gevoel bij ons 15 miljoenvoorstel van vorig jaar bij de Jaarrekening. Dat kon allemaal niet op het moment dat wij het voorstelden, de oppositie, maar bij de Begroting kon het vanuit de coalitie wel. Het begint er sterk naar te neigen. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: 50PLUS, mevrouw Hoek. Via het scherm? Of ze is niet beschikbaar, denk ik, op dit moment. Nee.
Dan zijn we voor de termijn vanuit de Staten rond, denk ik.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Strijk.

Gedeputeerde **STRIJK**: GroenLinks – ik kom als laatste bij het amendement – vraagt, als er zaken zijn die zouden belemmeren in het behalen van de doelen en de voorgenomen activiteiten, college, wees creatief, wees actief, wees proactief in het weghalen van die belemmeringen. Ik hoor uw oproep op het moment dat het nodig mocht zijn om bij te dragen aan het weghalen van belemmeringen, wij u elk moment moeten weten te vinden. Zo hoor ik uw oproep. U mag ervanuit gaan dat het college vanzelfsprekend met de ambitie aan het werk is om alles te bereiken wat we ons hebben voorgenomen. Dat is in ieder geval zoals wij van start gaan. Uw oproep tot creativiteit neem ik ter harte.
De heer Dinklo, ja, ik heb het al eerder, net ook, gezegd als het gaat over de scherpte waarin wij onze Begroting opstellen en de mate waarin we daarin zekerheid hebben, die moeten we verbeteren. Dat laat onverlet dat je in een jaar kunt bijsturen, wel bewust, met goede argumenten kom je dan: dit is anders gelopen dan wij dachten en dat is een reden tot bijsturing. Dus het feit dat je voorstelt bij te sturen, vind ik niet per se een teken van slecht begroten, maar in zijn algemeenheid herken het punt dat we hierop te winnen hebben.

Ik heb uw punt over de definitiekwesties goed ter harte genomen. Het heeft verwarring gebracht dat bij de ene staat ‘een saldo neutrale wijziging’ en bij de ander ‘waar toestemming van PS nodig is’ heeft u in ieder geval op het verkeerde been gezet over dat het dan minder aandacht vroeg voor het ander. Dat vind ik vervelend, want dat geenszins de bedoeling. Ik weet dat ik bij de Zomernota heel duidelijk opdracht heb gegeven om die definities goed te scherp te maken, zodat u bij het lezen van het stuk kunt weten wat wij bedoelen met welke type mutaties.

U vraagt, kun je voorbeelden noemen van zaken die er niet in staan? Dat vind ik best wel lastig om die ineens allemaal te recapituleren. Maar ik weet in ieder geval bijvoorbeeld vanuit het team Economie dat wij vragen hadden vanuit bijvoorbeeld de OMU om in de tussentijd, hangende voorstellen, toch alweer tussentijds met middelen te kunnen komen. Dat houden we dan af. Dan zeg ik, nee, we hebben eerst zorgvuldig het debat met de Staten over keuzes. Dat is er eentje. Als het gaat over bedrijfsvoering weet ik dat er verzoeken binnenkwamen om nu extra middelen voor bepaalde type investeringen. Dan zeg ik, nee, ik wil eerst even echt nu dat we die stappen maken in het scherper maken van de organisatie van onze bedrijfsvoering. Er zijn absoluut voorbeelden waaruit de ambtelijke staf zaken naar boven komen, waarvan we zeggen, nee, dat lossen we toch op binnen de bestaande budgetten. Dus die voorbeelden zijn er wel, maar ik kan niet nu een heel limitatief lijstje aan u zo even uit het hoofd opdreunen.

De heer Wijntjes, een terecht punt. We gaan een nieuwe Nota Investeren, Waarderen, Exploiteren vaststellen. Ik denk dat daar een heleboel voor onszelf in de spelregels goed herijkt moet worden. Dat gaat over de risico-opslagen die we hanteren bij grote projecten, de manier waarop we omgaan met indexeren. Maar ook zo’n moment is, wat is het moment waarop PS besluit dat iets naar uitvoering gaat, van plan naar uitvoering. Ik merk ook dat er ruis kan ontstaan over wat daar het moment is. En daar krijg je vervelende beelden bij. Het mag er dan wel staan op een bepaalde pagina – de heer Van den Dikkenberg zei dat ook – maar we moeten dat gewoon helemaal expliciet helder maken met elkaar. Dus de nieuwe Nota Waarderen, Exploiteren, Investeren gaat dat, wat mij betreft, heel erg duidelijk maken. Die discussie gaan we met elkaar voeren in de tweede helft van dit jaar. Dus ik herken dat.

U vond het statenvoorstel prettig lezen, het was goed geredigeerd. U noemde dat ook nog even in de commissie. Dat is echt veel uitgebreider dan we dat in het verleden deden. Dus ik vind het leuk om die feedback te horen. U maakt ook terecht het punt wat ook de heer Dinklo gaf, ja, let op je definities en dat die goed scherp zijn. Dat heb ik net al gezegd, dat hebben we ons ter harte genomen.

PvdA memoreert nog even, volgend jaar ligt dit er niet. Klopt. Dan hebben we alleen een Zomernota. Dan hebben we slechts één tussentijds stuk waarop we over de voortgang rapporteren.

Mevrouw Rikkoert, een mooie metafoor, op de manier van de peilstok erin. Die ga ik onthouden.

En dat was het, voorzitter.

Nee, het amendement natuurlijk. Excuus. Hoewel ik daar al veel van uw partijen op heb horen reageren. Van uw fracties. Ik vind het ook best lastig als ik zo’n voorstel hier zie, omdat ik vanaf het allereerste moment de goede bedoelingen zie en het signaal wat u wilt afgeven, het ruimhartig signaal dat de provincie zich mede als probleemeigenaar wil opstellen bij de vraagstukken die er nu op zo’n gemeente daar afkomen en hoe groot die zijn. Daar willen we een signaal voor afgeven. Volgens mij doet u dat ook allen. Want ik heb u hier allen horen zeggen over hoe u, daar waar kan, hulp wil bieden. De commissaris heeft daar vorige week ook wat over toegelicht hoe we dat aan het oplijnen zijn en we met de post onvoorzien, die we in onze Begroting hebben staan, ook echt kunnen handelen als college. En aan de andere kant is op dit moment de omvang van het bedrag nog niet scherp. Is het 1,3 miljoen? Is het 7 ton? Dat weten we niet. Dat zijn we gewoon nog in beeld aan het brengen. In de commissie BEM, waar u dit idee ook aangaf, zei ik toen ook, geef het college- We vinden het met u belangrijk – ik proefde toen ook al dat het statenbreed echt op steun kon rekenen – maar geef ons even de kans om dit uit te werken naar een plan. Dat vind ik dan lastig als ik hier een signaal zie van uw Staten, waarin u aan Leersum het signaal wil geven: wij zijn er met u in de ontstane situatie door zo’n valwind en alle schade die dat berokkend heeft. En aan de andere kant het bestuur gewoon ook weer even moet kijken van, ja, wat is er nou precies nodig in het licht van andere overheden. Daarmee is het amendement zoals het hier ligt toch wat te vroegtijdig, want wij kennen de omvang van het bedrag nog niet. Daar hebben we even voor nodig. Zo wegen wij op dit moment.

De heer **JANSSEN**: Ja, ik wil er toch even op reageren. Ik heb natuurlijk ook de coalitie gehoord. Ik ga daar verder nu geen- Ik neem daar even kennis. Maar toch even in reactie op de gedeputeerde. Wat wij beogen met dit amendement en waar onze zorg zit, ook gehoord hebbend de commissaris vorige week, is dat partijen op elkaar gaan zitten wachten. We gaan dus wachten wat de verzekeraars doen en

dan gaan we eens wachten wat de ministeries doen, dan gaan we eens kijken of we die schade kunnen inventariseren. Terwijl wij echt het signaal willen geven en ook van het college willen horen- En of u dekt uit de post onvoorzien of uit een andere post, dat zien we dan wel, als u maar de handeling doet. Als u dan maar daarnaartoe stapt en zegt ook als provincie, wij gaan kijken hoe we dit zo snel mogelijk kunnen oplossen. En de discussie over wie precies voor welk stukje van de puzzel verantwoordelijk is, dat moet niet de belemmering vormen om in actie te komen. Daar zit precies onze zorg. En daar zat ook precies de ruimte die we u wilden bieden om ter plekke in actie te kunnen komen voor de bewoners, voor de natuur, voor de dieren die ook getroffen zijn – als ik het van onze collega's goed gehoord heb. Dat is de zorg en de urgentie die we met dit amendement willen overbrengen. Als u zegt, dat gaan we zo doen, dan heeft u daar uiteraard onze volle steun in.

Ik pak die laatste zin op. Ik voel opnieuw uw steun richting het college dat wij zo moeten handelen. Ik denk dat de commissaris vorige week ook aangaf- Een dag nadat de valwind daar was, was hij op bezoek op uitnodiging van de burgemeester. Hij is er nog een keer met mijn collega mevrouw Bruins Slot naartoe geweest. Wij zijn echt als provincie hier aan het acteren, omdat het een gemeente is in onze provincie. En wat hier gebeurd is, daar willen we in ondersteunen. Het college kan handelen op dit moment. Met de post onvoorzien kunnen bij wijze van spreken morgen, als er even middelen op de korte termijn nodig zijn. Mocht uiteindelijk blijken dat de vraag die op ons afkomt groter is dan dat bedrag, dan zullen we bij de Zomernota zeker bij u terugkomen. En dan heb ik hier geproefd dat we daar een ontvankelijke Staten op mogen vinden.

De **VOORZITTER**: Voldoende de Voorjaarsrapportage met elkaar besproken? Ja, dat is het geval? Dank. Dan gaan we daar straks over stemmen en ook over het amendement ingediend door de VVD.

De discussie wordt gesloten.

4
SV Jaarstukken 2020 (PS2021PS08)
(verwijzing naar het statenvoorstel en de onderliggende stukken)

De **VOORZITTER**: Ook hier heeft u op basis van de commissiebehandeling voor een klein debat gekozen. Dat doen we dan inderdaad de volgorde die bij dit soort stukken hoort. Ja, ik leer wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Janssen.

De heer **JANSSEN**: De Jaarrekening. Een bijzonder document, omdat het het enige financiële document binnen de provincie is dat cijfers bevat die gecontroleerd zijn. Dat geeft één keer per jaar de gelegenheid om objectief vast te kunnen stellen hoe de provincie er werkelijk voor staat. Niet al te best, als je het de VVD vraagt. Dat komt door de volgende drie punten.

Ten eerste. Van alle overdadige beleidsplannen die deze coalitie heeft bedacht, komt in de praktijk maar zeer weinig terecht. Geld blijft op de plank liggen. Waar zijn bijvoorbeeld die extra woningen of die nieuwe plannen voor mobiliteit? We voeren het debat ook niet met elkaar.

De heer **DE DROOG**: Volgens mij, hebben we in een eerder moment vandaag ook al geconstateerd dat een groot deel daarvan ook het gevolg was van misschien een ietwat bijzonder 2020.

Dan heeft u het over corona?

De heer **DE DROOG**: Ja.

Ja, kijk, dat is toch wel interessant, want veel bedrijven hebben ondanks corona gewoon door kunnen draaien. We snappen, het enige echte, concrete voorbeeld waarvan ik denk, ja, dat kan ik volgen dat dat tot vertraging leidt, is de aankoop van gronden. Dus dat vind ik een valide argument. En voor het overige denk ik, ja, er zijn heel veel bedrijven en organisaties – ik werk er zelf bij een – die haast nog meer geproduceerd hebben en nog efficiënter en effectiever zijn geweest in coronatijd dan voor coronatijd. Dus u predikt ook altijd de zegeningen van het thuiswerken. Dus als het gaat over mobiliteit moeten mensen maar vooral thuis blijven werken, maar als het dan over de provincie zelf gaat, leidt thuiswerken tot productiviteitsverlies. Dus ik heb gehoord natuurlijk al die verhalen over

'corona heeft tot zoveel vertraging geleid'. Tegelijkertijd denk ik, ja, het is ook wel een beetje- Het wordt toch af en toe ook wel met de haren erbij gesleept. Ik ga verder, voorzitter.

We voeren ook het debat niet met elkaar. Ik noem het voorbeeld stikstof. We hebben er inmiddels 20 miljoen in gestoken, in de stikstofproblematiek, maar waar is dat dan precies aan besteed en wat heeft dat dan opgeleverd? Hoeveel stikstofruimte hebben we dan nu als provincie? Hoeveel bouwruimte hebben we daarmee gecreëerd? We voeren dat debat niet, maar we nemen tegelijkertijd wel vanavond een besluit om weer de volgende 20 miljoen op tafel te leggen voor dit vraagstuk.

Ten tweede. Er is veel geïnvesteerd in de organisatie. Wij vonden van het begin af aan dat het vooral op houding en gedrag aan zou moeten komen. We waren dan ook toch wel ontstemd over het feit dat een enorme begrotingsfout van 15 miljoen euro in de verwerking van subsidies zelf door ons ontdekt moest worden. Waar is dan de bestuurlijke sensitiviteit om dit actief aan ons te melden? We gaan met publiek geld om. Verantwoording zou de norm moeten zijn. Als deze houding van hoog tot laag en in volle breedte niet veranderd, is elk verbeterprogramma wat ons betreft bij voorbaat kansloos.

Ten derde. Het lerend vermogen.

> De heer **DE DROOG**: Ook deze hebben we in de commissie behandeld. Volgens mij, heeft de heer Strijk daar ook uitermate goed op geantwoord door juist te kennen te geven dat- We kennen dit college juist als een enorm transparant college, die met al die dingen komt op het moment dat dat voorkomt. Dus u suggereert nu dingen die echt niet herkenbaar zijn.

Ja, waarvan akte. Het voorbeeld van 15 miljoen. Het staat ook in het amendement wat we straks nog gaan indienen. 15 miljoen is gewoon 3% van onze Begroting en dat wordt gewoon even vergeten te melden. Ja, ik weet niet wat- Ik kan er gewoon niet bij. Ik denk, 15 miljoen, dat is toch een behoorlijk bedrag. Ik zou er zelf wakker van liggen. Sterker zelfs, ik heb er ook wakker van gelegen van, hoe heeft dit nou kunnen gebeuren? Ja. Goed.

Dan het lerend vermogen. Er worden wat ons betreft geen lessen getrokken in deze jaarrekening, maar de tram rijdt gewoon piepend en knarsend door. Wat gaat het college doen aan het gebrek aan begrotingsrealisme? Het wordt door het college zelf geconstateerd. Dat is winst. Maar we zien niets terug van, wat betekent dan het gebrek aan begrotingsrealisme en een overschot aan planningsoptimisme. Ja, er wordt aan de achterkant een 2%-marge op gezet, maar wat gaan we nou aan de voorkant doen om dat planningsoptimisme wat meer in realistisch perspectief te krijgen? Bovendien, bovenop de reeds onuitgevoerde Begroting, gaan we in de Kadernota gewoon door met het toevoegen van nog extra plannen. Ja, en die rekening wordt uiteindelijk wel door de inwoners betaald.

Concluderend, als provincie zijn we ondanks alle investeringen wat ons betreft nog steeds in control. Begrotingen kloppen niet, de plannen zijn niet realistisch en we checken ook niet in deze statenzaal met elkaar of we doelmatig en doeltreffend bezig zijn. Het allerergste, het lijkt normaal te voelen. Daar moet wat ons betreft verandering in komen. Daarom dienen wij een amendement en een motie in om de zaak de goede kant op te krijgen. Die moeten helpen bij een realistische, betrouwbare begroting aan de voorkant en een zinvolle verantwoording aan de achterkant.

De **VOORZITTER** deelt mee dat het volgende amendement is ingekomen:

Amendement A52 van de leden Janssen (VVD) en Dinklo (JA21) inzake Beter begroten.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 7 juli 2021 ter bespreking van het statenvoorstel Jaarstukken 2020 (PS2021PS08).

Constaterende dat:
- Bij het opmaken van jaarstukken bleek dat ca. € 15 miljoen aan subsidies op onrechtmatige wijze in de begroting waren opgenomen;
- Het College voorstelt om deze fout bij de jaarrekening te herstellen.

Overwegende dat:
- De VVD bij de behandeling van de begroting 2020 technische vragen heeft gesteld over de juistheid van de verwerking van subsidiebedragen;
- Het College hierop, ten onrechte zoals nu blijkt, antwoordde dat deze juist in de begroting verwerkt waren;

- Deze ernstige begrotingsfout niet door het College actief gemeld is maar slechts door aanhoudende vragen van Statenleden boven water is gekomen;
- € 15 miljoen correspondeert met bijna 3% van het begrotingstotaal van de provincie in 2020;
- Met een afwijking van 3% op de jaarrekening de accountant een afkeurende controleverklaring moet verstrekken;
- Provinciale Staten geen genoegen zouden nemen met fouten van die omvang in de jaarrekening en dit ook niet zouden moeten doen bij fouten van deze omvang in de begroting;
- Provinciale Staten moeten kunnen vertrouwen op een begroting die voldoet aan alle Europese, landelijke en provinciale wet- en regelgeving.

Voorts overwegende dat:
- Investeren in kwaliteit aan de voorkant effectiever en efficiënter is dan repareren aan de achterkant.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:
Voegen een nieuw besluitpunt 15. toe:
15. Met ingang van begrotingsjaar 2022 wordt het begrotingsproces versterkt door:
- Het uitvoeren van een onafhankelijke toets op de begroting waarbij getoetst wordt of aan wet- en regelgeving (Europees, landelijk, provinciaal) wordt voldaan, of (beleids-)aannames realistisch zijn en het beleid uitvoerbaar is;
- De accountant van Provinciale Staten bij deze toets te betrekken;
- Provinciale Staten met een afzonderlijke rapportage te informeren over de uitkomsten waarbij tenminste wordt aangegeven hoe de controle is uitgevoerd, welke wet- en regelgeving is getoetst, wie de controle heeft uitgevoerd en tot welke wijzigingen de controle heeft geleid.

En gaan over tot de orde van de dag.

Het amendement maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M67 van de leden Janssen (VVD), Van den Dikkenberg (SGP) en Dinklo (JA21) inzake Beter verantwoorden.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 7 juli 2021 ter bespreking van het statenvoorstel Jaarstukken 2020 (PS2021PS08).

Constaterende dat:
- De jaarstukken tijdig aan Provinciale Staten ter beschikking zijn gesteld;

Overwegende dat:
- In commissies nauwelijks gedebatteerd is over de jaarstukken of de verantwoording zoals door het College is opgesteld;
- In de Statenvergadering ook nauwelijks tijd is ingeruimd voor bespreking van de jaarstukken;
- Het College beperkt leerpunten formuleert over het afgelopen jaar;
- Zeker in een tijd van toegenomen onzekerheid en crises tussentijds leren, evalueren en aanpassen steeds belangrijker wordt omdat de toekomst onvoorspelbaar is;
- Ondanks forse onderbesteding de meeste doelen gerealiseerd worden, waarmee de vraag is in hoeverre middelen ook daadwerkelijk nodig zijn.

Voorts overwegende dat:
- Al jaren gepoogd wordt om door het uitvoeren van onderzoeken cf. de Duisenberg-Van Meenen methode verantwoording meer inhoud te geven.

Dragen het college van Gedeputeerde Staten op:

- In de inleidende hoofdstukken en in de begrotingsprogramma's en in publieke uitingen over de jaarstukken meer aandacht te besteden aan reflectie- en leerpunten.

En spreken uit:
- Jaarlijks een Duisenberg-Van Meenen onderzoek uit te voeren naar één van de begrotingsprogramma's, in 2021 programma 2. Landelijk gebied;
- Jaarlijks een 'dag van de verantwoording' te organiseren waarin Provinciale Staten samen met het College terugblikken op het afgelopen jaar en de daarin bereikte resultaten en lessen formuleren voor aanpassing van beleid.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **JANSSEN**: Dan het statenvoorstel bij de Jaarstukken. Daar zitten we een beetje mee in onze maag. De cijfers kloppen. Dat heeft de accountant gecontroleerd. De Jaarrekening is op tijd. Dus dat vinden we op zichzelf een compliment waard. Over die cijfers, daar kun je niet voor of tegen zijn. Maar we hebben wel de vraag van wat de betekenis is van een jaarrekening als er geen lessen getrokken worden, als er geen leerpunten geformuleerd worden, als fouten niet worden gemeld en als het niet leidt tot verbetervoorstellen. Voor ons heeft dan een jaarrekening eigenlijk geen betekenis. We zijn benieuwd hoe andere fracties op onze voorstellen reageren en in welke mate ook het college de punten die we hebben genoemd herkent. Daar kijken we graag naar uit.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Groen.

Mevrouw **GROEN**: Dank voor het woord. Dit is mijn eerste termijn als statenlid. Ik zit hier sinds eind maart 2019. Dit is de vierde jaarrekening die ik namens GroenLinks mag behandelen. [...] Ja, dat zou je denken. Ik hoop eigenlijk dat ik er nog twee mag doen. Eigenlijk nog wel meer. Ik vind het wel leuk hier. Maar goed, dat terzijde. Ik heb het even nagezocht. De behandeling van de jaarrekening 2017 was zelfs mijn maidenspeech. Dat was best leuk om weer na te lezen. Ik heb alle aantekeningen over de jaarrekeningbehandelingen van de afgelopen twee jaar er nog even bij gezocht. Daar kom ik zo nog even op.

'Al het oude was eens nieuw, en al het nieuwe zal eens oud zijn. Het alleroudste is het heden, want er is nooit iets anders geweest dan het heden. Nooit heeft iemand in het verleden geleefd en in de toekomst leeft ook niemand.' Met dit citaat leidde ik mijn maidenspeech in. Alles was eens oud, en al het nieuwe zal eens oud zijn. Gelukkig, voorzitter, is er ook de chaos en de administratieve rampspoed inmiddels oud en slijt er een heden in van een regulier P&C-proces. En het oude is weer nieuw. GroenLinks wil allereerst de organisatie en het college complimenteren met de vooruitgang en de verbeteringen. Expliciet willen wij onze waardering uitspreken voor de inspanningen op het verbeterprogramma. Bovenop de uitdaging die er lag, kwam er een pandemie die een onmiddellijke omslag naar volledige digitalisering vereiste. Je zou voor minder het bijltje erbij neer gooien. Desalniettemin kregen we eind mei dit jaar gewoon de jaarstukken met een goedkeurende accountantsverklaring en hebben we die gewoon – zo gewoon als nu gewoon is – kunnen doornemen met elkaar. We waren een beetje vergeten hoe dat was. Ik heb eigenlijk nooit geweten hoe dat was, maar nu wel. Dat is toch leuk. Ga zo door. Hou vol, blijft het uitrollen, zet de puntjes op en i en neem niets voor lief.

Dat gezegd hebbende, ik ben dus even door mijn aantekeningen gegaan. Bij de behandeling van de jaarrekening 2017 overheerste bij mij de verbazing. Hoe had het zo ernstig kunnen worden? Het ging ook heel erg over vertrouwen in het bestuur en vertrouwen in de organisatie. Dit college zat er net en de gedeputeerde trok elke vergadering weer een nieuw konijn uit zijn hoed. Ik heb hem weleens licht sinister gevraagd wanneer hij dacht dat hij het laatste lijk in de kast had gevonden. Ik weet niet zeker of deze gedeputeerde zich nog herinnert wat zijn antwoord was? En vergeef mij de wat plastische verhandeling. Zijn antwoord was dat als hij een kast opentrok, hij er niet altijd een lijk vond, maar soms alleen een arm of een been en dat hij dan met grote vreze op zoek ging naar waar dat dan bij hoorde, niet wetend of hij daar al wat van had gevonden eerder of niet. Nogmaals, vergeef me de wat zwarte metafoor, maar ik constateer wel dat dit scenario daadwerkelijk tot het verleden behoort. In de behandeling van de Jaarrekeningen 2018 en 2019 vorig jaar was de vraag 'klopt dit allemaal wel' een stuk minder aanwezig. Dat was ook wel logisch, want we hielden nog wat geld over.

En als het huishoudboekje dik in de plus optelt aan het einde van het jaar ga je meestal niet zo zoeken naar het lek.

De heer **DINKLO**: Voorzitter, ik ben even nieuwsgierig. Mevrouw Groen constateert dat er geen lijken meer in de kast zitten. U vindt een fout van 15 miljoen in de subsidies geen 'lijk in de kast'? Dat vindt u normaal geworden?

Ik geloof niet dat ik heb gezegd dat ik dat normaal vind worden. Ik vind het wel heel fijn dat onze gedeputeerde daar gewoon open over is. Ik weet dat de heer Janssen net aangaf dat u het gevoel heeft dat u daar maanden en maanden over heeft moeten vragen en dat u hemel en aarde heeft moeten bewegen om de onderste steen boven te krijgen. Onze lezing is, conform wat de heer De Droog net ook al zei, toch iets anders. Het is me ook niet helemaal duidelijk hoe u vindt dat een college daar zelf van tevoren u kennis van had moeten geven als ze het niet wisten. Volgens mij, gaat het erom dat fouten gemaakt kunnen worden, helaas ook ernstige fouten. Ik kan me ook nog een miljoen herinneren wat per ongeluk verkeerd was overgemaakt. Ik waardeer een college dat daar dan proactief mee omgaat en in het verbeterprogramma wegzet dat dingen anders moeten.

De heer **DINKLO**: Voorzitter, daar wil ik heel kort even op reageren, als u het me toestaat. Wat betreft is het gewoon een fout die gemaakt was. Wat ik niet begrijp, is dat de rest van u- Er is duidelijk – daar zal ik dadelijk in mijn betoog ook kort wat over zeggen – al tijdens de FAC al aangegeven dat die fout erin zat. Daar is nog overleg geweest. En daarna hebben we gewoon niets gehoord, totdat het echt in de vergadering zelf naar boven is gebracht. Dus uw lezing komt niet overeen. Waar voldoende ruimte voor is om hier wel op te acteren nadat die signalen waren ontvangen.

De **VOORZITTER**: Verschillende beelden.

De heer **DERCKSEN**: Ja, ik begrijp natuurlijk dat de huidige coalitiepartijen vooral de ballen op de VVD blijven spelen. Ik begrijp dat wel. Maar was het niet zo dat uw partij zelf ook in dat college zat? En was die arm of dat been dan niet toevallig een been van GroenLinks in plaats van alleen maar van de VVD?

Mevrouw **GROEN**: Wat ik me herinner zijn het merendeel van de pijlen van de heer Dercksen gegaan over de drama's in de Uithoflijn, zitten de grootste problemen in de jaarrekening van 2017 ook in dat dossier. Ik meen me te herinneren dat dat geen GroenLinks-arm was en ook geen -been. Maar please, correct me if I'm wrong. Dus ja, ik zie dat verband niet zo. Maar goed, wij zaten in dat college. We zitten ook in dit college. En we zijn dit college in gegaan met het voornemen en de uitvoering om iets anders op te zetten en het op een andere wijze te doen. Wij zien een bestuur dat helder en transparant informeert over de fouten die ze maken, over de zaken die ze tegenkomen en met ons allen in gesprek wil over hoe ze dat oplossen en inzetten. Ik zie daar dus iets heel anders dan wat we hadden. Overigens, voorzitter, ik zie mijn spreektijd niet. Klopt dat?

De **VOORZITTER**: Dat is het mooie als u geïnterrumpeerd wordt. Dan bent u helemaal zonder kaders om het maar zo te stellen.

Mevrouw **GROEN**: Ik zie het. Ik begon al, toen had ik mijn maidenspeech, dat was heel anders.

De **VOORZITTER**: Net een maidenspeech. Nee.

Mevrouw **GROEN**: Nee, dit niet.

De **VOORZITTER**: Er was een interruptie van de heer Dercksen. Ik kijk even of hij nog in tweede instantie wil reageren en daarna kunt u vervolgen.

De heer **DERCKSEN**: Ja, ik had het ook helemaal niet alleen over de Uithoflijn, ik had het meer over de gedeelte verantwoordelijkheid van een college over de financiële afdeling. Natuurlijk is primair de gedeputeerde daarvoor verantwoordelijk, maar gelet op de misstanden die daar waren, had je misschien ook van andere gedeputeerden wel mogen verwachten dat ze zicht hadden op wat zich daar afspeelde. En die verantwoordelijkheid ligt misschien wel primair, maar niet alleen bij de VVD.

Mevrouw **GROEN**: Volgens mij, nemen wij volledige verantwoordelijkheid voor dat verhaal en constateren we dat het niet wenselijk was zoals het eruit zag en hebben we een verbeterprogramma opgezet met de andere vier collegepartijen om te zorgen dat het beter gaat. En hebben we nu een gedeputeerde zitten die vier jaarrekeningen in twee jaar weet af te leveren in plaats van jarenlang niet. Ik vind dat vooruitgang. Misschien dat u daar anders over denkt, maar ik vind dat een vooruitgang.

Om door te gaan met mijn betoog. Ik was bij de behandeling vorig jaar en over het feit dat we daar nogal wat geld overhielden. En dat dat een lekker resultaat is, maar dat dat ook een gevolg is van het feit dat we niet de dingen kunnen doen die we willen doen, omdat de realiteit ons in de weg staat of omdat we de mensen niet hebben om het gaan doen. Dat zien we ook dit jaar weer. Plannen zijn vooruit geschoven en we houden dus geld over. Vorig jaar schetste ik twee opties. Je accepteert de hobbels enerzijds en het feit dat ze steeds voor vertraging in je resultaten zorgen, of je gaat bepalen wat er aan alternatieve routes en mogelijkheden zijn om toch bij je eindpunt te komen. GroenLinks is van mening dat de plannen die we hebben noodzakelijk zijn om eerlijke mogelijkheden op de woningmarkt te realiseren, dat het voor onze biodiversiteit, ons klimaat en de leefbaarheid nodig is om nieuwe natuur te realiseren en te verbinden met bestaand groen en dat het sowieso noodzakelijk is dat we onze voetafdruk verkleinen. En dus is het geen optie wat ons betreft om de hobbels en vertragingen te accepteren.

Voorzitter, integer bestuur en een betrouwbare organisatie die kwaliteit levert, is nooit afhankelijk van één enkele factor. Het is een wisselwerking die vraagt om verantwoordelijkheid van alle partijen die daar een rol in hebben. Daarbij moeten wij als politici en statenleden ook kijken naar onze rol. We zien de tussentijdse resultaten van de andere wind die er is gaan waaien in ons provinciebestuur. We zien een nieuwe organisatiecultuur vorm krijgen. En we zien een college dat een brede samenwerking aan wil gaan met alle partijen hier aanwezig en die de organisatie motiveert om dat ook te doen. GroenLinks spreekt hiervoor haar waardering uit. En we vragen dit college expliciet, nogmaals – u zult de bewoording herkennen – om creativiteit en lef aan te wenden om de resultaten die u zich heeft voorgenomen ook daadwerkelijk te realiseren. Onze steun heeft u in ieder geval. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Dinklo.

De heer **DINKLO**: Mijn spreektijd is beperkt, omdat wij de inhoudelijk bespreking hebben gehouden bij de Kadernota. Ik voel me een soort repeterende plaat, want ik ga het alleen over de financiële verantwoording hebben in de twee minuten die mij staat.

Wat we constateren in ieder geval – en daar hebben we vaak onze waardering voor uitgesproken – dat het inderdaad beter gaat. Er zijn inderdaad vier jaarrekeningen behandeld in de afgelopen twee jaar en we liggen nu weer op schema. Dus daar willen we onze waardering absoluut voor uitspreken dat dat gebeurd is.

Alleen, wat we ook in de commissie al zeiden, de bloemen beginnen wel een beetje te verwelken. Ja, ik herhaal mezelf: de problemen blijven gewoon met de Begroting. Het volgend jaarverslag – mijn punten zijn aangehaald – heeft de provincie 69 miljoen minder uitgegeven dan begroot, maar als we verder graven – we hebben het punt al aangehaald – blijkt dat er 15 miljoen aan subsidies eigenlijk direct ten laste zijn gekomen, terwijl ze niet begroot zijn. Daarbovenop, als je nog verder gaat graven, dan kom je er zelfs achter dat er 37 miljoen vorig jaar is overgeboekt – het was een overboeking van het rijk. En eigenlijk, onze conclusie is dat deze provincie maar in staat is om vorig jaar, in 2020, 400 miljoen echt zelf uit te geven. Maar toch – en daar komt de repeterende plaat – zien we een Begroting die alleen maar stijgt en stijgt en we zien gewoon geen leerproces. Wij zien niet, ondanks de verbetering misschien in de financiële administratie, aan de voorkant – het is ook al vaak genoemd – het planningsoptimisme, een ambitie die alleen gepaard lijkt te gaan met steeds grotere bedragen. Dus we hopen nogmaals en we roepen nogmaals op: leer van wat de jaarrekening je leert. Namelijk, dat je gewoon niet in staat bent om binnen korte tijd zoveel geld uit te geven. Daarom – ik hou mijn bijdrage kort – dienen we samen met de VVD daarom zowel het amendement, als de motie, in waarbij het voor ons het belangrijkste is dat eigenlijk tijdens de Begroting 2022 een extra toets wordt gedaan, zodat er beter wordt gekeken of de Begroting wel realistisch is.

Mag ik nog een heel korte, voorzitter? Als mijn spreektijd ophoudt.

Als laatste, ja, ik wil het punt gewoon in de vergadering maken. Het heeft ons wel gestoord dat de fout van 15 miljoen, die mede door vragen in ieder geval ook van onze kant, naar boven is gekomen, dat GS daar niet proactief mee naar buiten is gekomen toen het duidelijk was – dat signaal is eerder doorgekomen dan in de commissie BEM-

De heer **DE DROOG**: Voorzitter.

De **VOORZITTER**: De heer Dinklo maakt even zijn zin af, want dan is hij echt door zijn spreektijd heen. Of dit was het?

De heer **DINKLO**: Ik wil graag weten waarom daar niet over gecommuniceerd is. Waarom GS dat niet actief heeft gedaan.

De **VOORZITTER**: Dat is uw vraag. De heer De Droog wil daar nog een vraag over stellen.

De heer **DE DROOG**: Ik zou daar ook wel één ding aan toe willen voegen. Want er blijft natuurlijk gesproken worden van een fout en voordat de mensen thuis denken dat er weet ik veel wat gebeurd is met subsidies. Er is een wijziging geweest van het BBV. Dat heeft ertoe geleid dat er subsidies naar alle jaren toegeschreven moesten worden in de boekhouding, waardoor er niet op tijd een slotwijziging in de Begroting is toegepast. Het klinkt heel technisch. Maar het is een papieren correctie, die weliswaar impact heeft voor het beeld van structureel incidentele uitgaven – dan zeg ik het goed, meneer Dinklo? – maar het is niet zo dat er 15 miljoen aan subsidies weet ik veel wat mee gebeurd is. Dat de mensen thuis niet denken dat dat aan de hand is. Dus dat zou ik graag willen corrigeren.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En de gedeputeerde krijgt ook nog de gelegenheid om zijn visie op het geheel weer te geven naar u.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Wijntjes.

De heer **WIJNTJES**: Ik wilde het allemaal toch een beetje wat meer van de positieve kant te beschouwen, om maar zo te zeggen. Het is ook het tijdstip ervoor, hè, jongens.

Voor ons ligt het besluit om de Jaarstukken 2020 vast te stellen. De jaarstukken worden ondersteund door een verklaring van de accountant over de getrouwheid van de jaarstukken op zichzelf en de getrouwheid over de rechtmatigheid. Een dubbele verklaring waarin de accountant tot een goedkeurend oordeel komt. Dat is voor het CDA reden zonder bezwaren de jaarstukken te kunnen vaststellen. Dat is een heel belangrijk gegeven in ons bestel, om maar zo te zeggen, dat dat gewoon kan. Dat kan in het verleden wat minder. Daar hebben we ook verantwoordelijkheid voor gedragen als CDA, zeg ik tegen de heer Dercksen, ook in het college van toen. Maar dat wil niet zeggen dat je nu geen kritiek kunt hebben op de bijdrage van- Stel dat ik de bijdrage van de heer Janssen had gedaan, in zijn positie, dan had ik natuurlijk wel verwacht dat ik op mijn kop zou krijgen. Dus hoort er dan ook maar een beetje bij. Maar ik doe het niet. Ik ga niet jij-bakken. Dat zit niet in mijn aard.

Wij zijn ontzettend tevreden dat die stukken op tijd gereed zijn gekomen. Dat moet ik wel zeggen, we moeten volgend jaar toch even nadenken over het volgtijdelijke proces van jaarrekening, kadernota, et cetera, want dit jaar hebben we – dat zit ook in een van de amendementen of moties van de VVD – erg weinig tijd gehad om het geheel grondig te kunnen bespreken. Het is een soort stapeling van stukken geweest. Ik bedoel, mijn waarneming is ‘hoe kom ik hier nog uit?’. Het is bij elkaar, de jaarrekening is 350 pagina’s, daar komt de kadernota bij met 60 pagina.

De **VOORZITTER**: Het probleem wordt alleen maar groter, begrijp ik. De spreektijd is op.

De heer **WIJNTJES**: Ik zie het, ja.

De **VOORZITTER**: U kunt nog uw zin even afmaken, hoor. Ga uw gang.

De heer **WIJNTJES**: Het is een vrij lange zin, trouwens. Mag ik nog iets zeggen over de- We zijn gewoon tevreden met de jaarrekening. Ik wil nog iets zeggen over de amendementen en de moties van de VVD. Is dat oké?

De **VOORZITTER**: Gaat uw gang.

De heer **WIJNTJES**: Dan begin ik met het amendement Beter begroten. Ik vind, met de heer De Droog, dat de overwegingen nogal zwaar zijn aangezet. Dat vind ik gewoon te zwaar. Dat is 1. Het tweede is, ik geloof er niets van dat een externe toets, ook de accountant, helpt om het opstellen van de Begroting te verbeteren. Dus we zullen dit amendement, geloof ik, Beter begroten, niet steunen, maar we vinden beter begroten wel belangrijk. En we verwachten wel van de gedeputeerde dat hij daar een behoorlijk antwoord op heeft. Want hij moet nog reageren, dus- Dat is een punt. Dus dat zullen we niet doen.

Dan de tweede, motie M67-

De **VOORZITTER**: U mag uw oordeel ook nog tot de stemverklaringen ophouden vanavond. Uw spreektijd is nu echt wel op.

De heer **WIJNTJES**: Ja, dat is jammer dan.

De heer **JANSSEN**: Ja, want ik hoor wat de heer Wijntjes zegt, dus ik ben in ieder geval blij dat hij met ons onderkent dat de Begroting qua voorspellende waarde, maar ook qua conformiteit aan wet- en regelgeving, beter zou moeten voldoen. Hij zegt, ik vind het middel wat de VVD aandraagt niet de goede oplossing, maar ik erken wel het probleem. Wat is dan de-

Nou, nou.

De heer **JANSSEN**: Dat hoor ik u net zeggen. Ja. Dan moet u het niet zeggen.

De **VOORZITTER**: De heer Janssen maakt zijn interruptie af en dan mag u weer reageren.

De heer **JANSSEN**: Hoe gaat u dan waarborgen, wat is dan uw voorstel om te waarborgen met elkaar dat die Begroting volgende keer realistisch is en voldoet aan wet- en regelgeving?

De **VOORZITTER**: Meneer Wijntjes, uw kans.

De heer **WIJNTJES**: Geweldig. Ik ben altijd gewend om de verantwoordelijkheden daar neer te leggen waar ze thuishoren. Daar moet Gedeputeerde Staten voor zorgen. En niemand anders. Wie moeten zo kritisch zijn, als we het de volgende keer weer op het tableau krijgen om te kijken of er geen patroon in zit. Nee, dat zit er nog niet in, naar mijn gevoel. Het al dan niet aanwezig van een patroon – zo heb ik dat altijd geleerd van een bekende VVD'er in deze zaal – dat moet aanleiding zijn om nadere maatregelen te treffen. Ik zie hem achter zijn iPhone'tje glimlachen naar mij.

De heer **DINKLO**: Eerst even ten opzichte van de heer Wijntjes. Ik zit net zolang als mevrouw Groen in deze Staten, maar ik zie wel een patroon, want er is consequent onderbesteding. Maar stel nou voor, als blijkt dat er in 2021 weer forse onderbesteding is, is het CDA dan bereid om dan wel actie te ondernemen? Of blijven we weer bij mooie woorden en ja, verbeterplannen?

Op de eerste plaats, het blijft helemaal niet bij mooie woorden. Wij roepen gewoon Gedeputeerde Staten op om het beter te doen dan dit jaar. En dan zullen we wel zien, om maar zo te zeggen. Ik vertrouw erop dat dit college, net zoals mevrouw Groen dat zei, een spurtje gaat trekken dit jaar, omdat dat een beetje een ander beeld geeft dan we nu te zien hebben gekregen. De waarschuwingen zijn er voldoende. Dan zou het moeten werken. Lukt het vervolgens volgend jaar nog niet, dan zien we dat wel.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: We hebben nu het oordeel van de heer Wijntjes over het amendement Beter begroten gehoord, maar ik ben eigenlijk ook wel benieuwd naar het oordeel van de heer Wijntjes over motie M67 over beter verantwoorden.

Dank je wel voor deze hulp. Zeer veel dank. De motie Beter verantwoorden is naar mijn gevoel een heel sympathieke motie. O jee, daar komt hij. [...] Nee, maar we hebben enige ervaring met die Duisenberg-onderzoeken. En dat was niet altijd even goed. Ja, we hebben met de SGP en met de VVD ooit een tweetal onderzoeken uitgevoerd. Dat ging heel goed. Een paar jaar geleden. Dat is echt top of the bill. Maar we waren wel de enigen die het wilden doen en de rest van de Staten gaven we het nakijken. Dus ik zou veel liever hebben dat de inhoud van deze motie gewoon ter beraadslaging wordt gegeven, door wordt geschoven aan de FAC. En dat we onder de deskundige leiding van de voorzitter van de FAC – de heer Dinklo, die kan dat ongetwijfeld erg goed – dan nog eens even spreken over – want ik ben voorstander van die Duisenbergmethodiek – a, zijn het goede

onderwerpen, en b, wie gaat het doen? Want dat is natuurlijk ook wel even relevant. Als we nu die motie aannemen en we nog niet weten wie het gaat doen, dan zakt het helemaal weg. Dus dat moeten we niet doen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het oordeel is gegeven, met dank aan de heer Van den Dikkenberg. Heel goed.

Ik kom dan bij de fractie van de PVV, maar die heeft geen spreektijd meer. En dat is zo.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Droog.

De heer **DE DROOG**: Nog zeven minuten om vol te praten over de Jaarrekening. Dat ga ik niet doen.

Ik ga, denk ik, gewoon alleen een heel positieve afsluiting houden hierbij. We hebben het er natuurlijk in de commissie ook al over gehad. Mevrouw Groen heeft het ook al gehad over een jaarrekeningen die we voorbij hebben zien komen de laatste jaren. Maar ik wil eigenlijk nog een jaar daarvoor, want het was het jaar daarvoor namelijk ook nog niet helemaal goed. Dat was de avond dat wij hier, volgens mij, tot een uur of twaalf hebben gewacht tot een accountant misschien zou komen met een accountantsverklaring, voor degenen die dat nog weten, die uiteindelijk niet kwam. Dus eigenlijk gaan we helemaal terug naar de periode voor de vorige periode, dat er echt, volgens mij, een jaarrekening volgens een normaal proces is vastgesteld. Het lijkt er alles op dat dat vandaag gaat gebeuren. Daar wil ik in ieder geval de ambtelijke organisatie en de accountant en alles en iedereen die ermee bezig is geweest alle complimenten voor geven dat dat er nu staat. En niet alleen dat, maar ook dat de kwaliteit van de stukken enorm is toegenomen: de toegankelijkheid, de leesbaarheid. In de commissie ook al gezegd, we mogen nu gaan indikken, want het was wel zo'n pakket leeswerk, uitgeprint en wel. Maar ik hoop dat die kwaliteit ten goede komt aan het proces hierna en dat wij het volgend jaar doen – want dat is het hem ook – op basis van – dan kijk ik even naar de gedeputeerde – volgens mij, onze nieuwe doelenboom. Dat betekent dat wij voor die eerste keer echt van het begin tot eind helemaal ons eigen proces in handen hebben en zien. Daar kijk ik enorm naar uit. Want volgens mij, gaat dat de scherpte, ook op de inhoud hiervan, en van de verantwoording verbeteren. Dank u wel.

> De heer **JANSSEN**: Toch nog een vraag aan de heer De Droog. Is hij het met mij eens – of met de VVD eens – dat wij als Staten erop moeten kunnen vertrouwen dat een Begroting, die wij van het college krijgen, conform alle geldende wet- en regelgeving – landelijk, provinciaal, Europees – is opgesteld?

Voorzitter, ik beschouw dit als een retorische vraag. Ja.

> De heer **JANSSEN**: Dus u bagatelliseerde net een beetje de fout die gemaakt was als ja, dat is een beetje een administratief foutje. Maar de kern van de zaak is dat wij als VVD hebben gevraagd: voldoet die subsidieverwerking nu aan de wet- en regelgeving? Het college zegt, ja, dat voldoet het. En na afloop van het jaar blijkt dat hij niet voldoen aan de wet- en regelgeving. Is dat niet een serieus probleem wat ook een serieuze oplossing vraagt?

Ik zou daar dan op willen zeggen – want nu legt de VVD me weer dingen in de mond, die ik niet zeg. Ik heb aangegeven, ja, er moest iets worden gecorrigeerd, dat klopt. Maar u vergroot de fout uit. Dat had ik willen corrigeren. U maakt er een enorme fout van, waarvan ik zeg, het is in ieder geval gelukkig een fout in de wijze waarop de Begroting is gepresenteerd. Dat is later ook door de heer Dinklo nog nagevraagd bij de accountant. Die had er ook niet naar moeten kijken. Het was niet iets wat onderdeel van het proces was. Dat is ook iets waar later nog- Dat zal ongetwijfeld volgend jaar meegenomen worden bij het verder controleren hiervan, omdat het dit jaar als zodanig naar boven is gekomen. Ik heb er alle vertrouwen in dat dat juist ook door de ambtelijke organisatie opgepakt zal worden. Sterker nog, er is flink geïnvesteerd ook in die kennis van wet- en regelgeving in de organisatie zelf. Dus ik voel ook niet de noodzaak, die u kennelijk wel voelt, om dat meteen naar buiten te leggen. Ik vind het eigenlijk een teken van wantrouwen en daar ga ik niet in mee.

De **VOORZITTER**: Ik stel vast dat dit debatje is afgerond.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van der Steeg.

De heer **VAN DER STEEG**: Omdat de inschatting was dat we bij de Kadernota de nodige spreektijd zouden behoeven, wil ik me beperken tot één aspect uit de 477 bladzijden tellende

jaarstukken. Bij het lezen van dit soort stukken kom je soms een woord tegen waarvan je het bestaan niet kent. Zo ook hier, voorzitter. Op bladzijde 79 kwam ik een nieuw werkwoord tegen, namelijk ‘afkreeften’. Nooit van gehoord. Het betekent kennelijk het wegvangen van kreeften. Voorzitter, is dit een voorbode van nog meer zelfverzonnen werkwoorden met betrekking tot zaken waar de provincie zich mee bezighoudt? Komen we in de volgende jaarrapportage bijvoorbeeld ook ‘afganzen’, ‘afhazen’, ‘afzwanen’ en ‘afzwijnen’ tegen? Ik ben benieuwd.

Overigens, voorzitter, staat er vermeld dat na het afkreeften wordt overgegaan op ecosysteemherstel. Hier zit nou net het probleem. De provincie zou niet moeten inzetten op afkreeften, maar op watertoegankelijk maken voor natuurlijke vijanden, zoals snoek, snoekbaars en paling. Want in een ecologisch evenwicht kunnen deze vissen zorgen voor het afkreeften. Dat evenwicht is er nu niet. De mens is daar de oorzaak van, met al die polderkunstwerken, zoals de talloze peilschotten om zo ongeveer op perceelniveau het waterpeil te kunnen reguleren. Uit recent onderzoek bleek dat 40% van al ons water niet meer toegankelijk is voor de paling, omdat met zo’n 60.000 obstakels, stuwen, gemalen en sluizen, Nederland de meeste hindernissen heeft van Europa en dat driekwart van de vispassages geen paling doorlaat. Van de honderd palingen die achtereenvolgens vier vispassages proberen te passeren, komt er slechts één aan op de eindbestemming. Dus, voorzitter, voordat we van de rivierkreeft een geldverslindend oogkleppenproject aanmaken á la de muskusrat laten we eerst maar eens gaan zorgen dat de natuur haar werk kan doen. En laten we vooral ook eens omdenken en accepteren dat een dier zich in ons land kan vestigen in plaats van een spastisch en geforceerd onderscheid te blijven maken tussen inheems en exotisch en daar vervolgens een bestrijdingsinstrumentarium op los te laten. Daarom wil ik een motie indienen, voorzitter, getiteld Paling de polder in. Het dictum luidt: Samen met de Utrechtse waterschappen te inventariseren welke wateren in onze provincie ontoegankelijk zijn voor de paling. Hiervan terugkoppeling te geven aan PS en zo nodig met een voorstel te komen om de Utrechtse wateren zoveel als mogelijk weer toegankelijk te maken voor de paling. Dank u wel.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M86 van het lid Van der Steeg (Partij voor de Dieren) inzake Paling de polder in.

Provinciale Staten van Utrecht in vergadering bijeen op 30 juni 2021, ter behandeling van het Statenvoorstel Regionale Energiestrategieën 1.0 Amersfoort en Foodvalley (PS2021MM06).

Constaterende dat:
- De paling een ernstig bedreigde diersoort is (van de oorspronkelijke populatie resteert slechts 1%, referentie jaar 1980 is 100%);
- De paling onvoldoende kan migreren door de vele waterkunstwerken en onvoldoende functionerende vispassages.

Overwegende dat:
- De provincie Utrecht de ecologische KRW-doelen en de ecologische doelen voor de overige wateren vaststelt;
- Een gezonde visstand één van de kwaliteitsparameters is binnen de KRW;
- De provincie kaderstellend is voor de waterschappen.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:
- Om samen met de Utrechtse waterschappen te inventariseren welke wateren in onze provincie ontoegankelijk zijn voor de paling (graag ook uitgedrukt in een percentage);
- Hiervan terugkoppeling te geven aan PS;
- En zo nodig met een voorstel te komen om de Utrechtse wateren zoveel als mogelijk weer toegankelijk te maken voor de paling.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Waarom specifiek de paling? Want de paling is toch juist een vis die ook over land kan bewegen? Dus die kan om de schotjes heen.

De heer **VAN DER STEEG**: Kennelijk dus niet, omdat als u straks de motie onder ogen krijgt, dan ziet u dat we ongeveer – als je 1980 als referentiejaar neemt – op 1% van de populatie die er toen was, zitten. Het probleem is dat die paling als glasaal uiteindelijk in Nederland aankomt, en dan willen ze de polder in. Maar dan heb je een probleem, want dan heb je die 60.000 obstakels. Het is ook niet voor niets dat glasaaltjes over de dijk worden gezet, omdat ze er gewoon niet door kunnen. Dus wat u zegt, ja, maar grotendeels nee. We hebben een probleem.

De **VOORZITTER**: Een mooi en interessant onderwerp. Daar gaan we vanavond over stemmen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Lejeune.

Mevrouw **LEJEUNE**: 2020 is een jaar om snel achter ons te laten, maar niet voordat we een klap geven op de jaarstukken. Bij mijn komst in dit huis in mei 2018 was de jaarrekening een hoofdpijndossier. De jaarrekening kreeg geen goedkeurende verklaring van de accountant: de uitgaven waren niet rechtmatig, de organisatie niet in control en de oplevering was veel te laat. Na de zomer van 2019 zat er een bezorgde, maar optimistische nieuwe gedeputeerde die ons beloofde dat het goed kwam, terwijl de jaarrekening van 2017 nog niet eens klaar was. Eerst zien en dan geloven, dachten we allemaal. De afwikkeling van de jaarstukken zegt veel over onze provinciale organisatie. Niet over de mensen, maar over wat er van ze wordt gevraagd. Onze organisatie kampte met een gebrek aan structuur en controle, flinke personeelstekorten en achterstanden in de financiële administratie. De afgelopen jaren is veel geïnvesteerd en hard gewerkt aan het oplossen van de problemen. En het lukt steeds beter. Dat is goed terug te zien. Onze bewondering en dank gaat uit naar alle medewerkers. Er is veel kritiek geweest, nu enkel complimenten voor al het werk verricht vanuit huis middenin een pandemie. De jaarrekening van 2020 is mooi op tijd en heeft van de accountant een goedkeurend oordeel op de aspecten getrouwheid en rechtmatigheid, al wordt wel de kanttekening gemaakt dat de provincie nog stappen te zetten heeft. Wij vertrouwen erop dat die stappen de komende jaren gezet gaan worden. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Eggermont.

De heer **EGGERMONT**: De enige discussie die wat ons betreft overblijft naar aanleiding van de commissievergadering is de discussie over de noodzaak van een zo hoge ratio weerstandsvermogen. Zeker na het coronacrisisjaar vinden we het heel bijzonder dat ervoor wordt gekozen de begrootte 1,4 ratio verder op te laten lopen naar 1,84, wetende dat de provincie daarnaast nog een heel grote vrije reserve heeft plus nog een structurele weerstandscapaciteit en nog een flinke belastingruimte heeft. Volgens ons is het echt volstrekt overbodig en is het prima om die ratio terug te brengen naar in ieder geval 1,4 wat ook volgens de eigen stukken nog steeds een gezonde ratio is. Tot zover, voorzitter.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Rikkoert.

Mevrouw **RIKKOERT**: Allereerst willen we ook hier onze waardering naar het college, de ambtelijke organisatie en de accountant overbrengen dat we de jaarrekening tijdig hebben mogen ontvangen. Dat is toch uniek.

Wij kijken met gemengde gevoelens terug naar 2020. Een jaar dat werd gedomineerd door de coronapandemie, waardoor veel dingen anders zijn gelopen dan gepland. Dat is ook terug te zien in deze jaarrekening. Heel veel dingen zijn gewoon gegaan zoals was afgesproken. Het apparaat van de provincie bleef doordraaien ondanks alles. Maar er zijn ook veel dingen niet gegaan zoals planning. Er zijn veel dingen niet doorgegaan, verschoven en uitgesteld. Daar kunnen we veel commentaar op geven, maar we willen nu vooral benadrukken dat het glas halfvol is. We hebben de indruk dat het college meer grip heeft op het geheel dan een paar jaar geleden. We zien een andere wijze van aanpak. Het college heeft duidelijke lessen getrokken uit het verleden. Begroten blijft voor veel partijen een lastig punt. Maar de gaten tussen de begroting en de realisatie zijn soms wel heel erg groot. We moeten ook constateren dat de bijgestelde Begroting aan de hand van de Voorjaarsnota verder afwijkt van het daadwerkelijke resultaat 2020 dan de oorspronkelijke Begroting. Daar valt nog wel wat van te leren.

De Jaarrekening laat zien dat de provincie de nodige buffers heeft. In het verslagjaar is er ook enorm geschoven met de buffers. Dit schuiven met reserves en voorzieningen maakt het allemaal

niet heel veel makkelijker en transparanter op. Het vraagt van ons als PS veel inspanning om onze toezichthoudende rol in te vullen.

De heer **DINKLO**: Ik werd even getriggerd door de zin van mevrouw Rikkoert over ‘er valt nog veel van te leren’. Toen dacht ik, er komt nu ‘maar...’ of er komt nu ‘dus...’. Dus ik was eigenlijk wel nieuwsgierig welke conclusie de ChristenUnie daaruit trekt, want dat biedt hoop, volgens mij.

Dat wij hier wat van kunnen leren, dat is duidelijk. Maar ik weet niet helemaal waar u op doelt.

De heer **DINKLO**: Voorzitter, als ik even mag verhelderen? U zegt, als je ervan leert, dan hopen we ook dat je daar actie op onderneemt. Dus welke actie zou u graag zien? Want er wordt, volgens mij, alleen maar geleerd, maar geen actie ondernomen. Eigenlijk ‘geconstateerd’ zou ik meer willen zeggen.

In de commissie is ook aangegeven door de heer Strijk dat er nog het een en ander valt te leren en dat ze daarmee aan de slag gaan. Die ruimte geven wij ook aan het college om daar uitvoering aan te geven.

Ik wil eigenlijk afsluiten bij de Jaarrekening. Onze conclusie bij deze Jaarrekening is dat de kwaliteit van de rapportages enorm is verbeterd. Maar we concluderen dus – wat ik ook zojuist zei over met gedeputeerde Strijk in de commissievergadering – dat we er nog niet zijn en dat er uitdagingen blijven. We wensen hem en zijn team veel sterkte en wijsheid toe.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Om met de deur in huis te vallen: wij zouden het als SGP heel mooi vinden om serieuzer werk te maken van de verantwoording. Wie hier al wat jaren meedraait, weet dat je ieder jaar te horen krijgt dat de stukken weer beter leesbaar zijn dan het jaar daarvoor. Dan moet het toch werkelijk een verschrikking zijn geweest om hier tien jaar geleden verantwoordingsdocumenten te lezen. Maar, voorzitter, hoe dan ook, het moet dit jaar oprecht gezegd worden dat het veel te dikke stuk wel goed leest en gericht informatie biedt. Maar we zien nog wel een paar verbeterpunten.

Een van de dingen die zo mooi is aan de informatie is dat er ook rode bolletjes zijn opgenomen. Ik heb het in de commissie ook gezegd: eindelijk zijn er rode bolletjes van die dingen die niet goed gaan. Daar hebben we lang op gewacht. Maar gelukkig, langzaam maar zeker, wordt die transparantie steeds beter zichtbaar in dit huis.

Wat ons wel heeft gestoord, is dat er in bepaalde hoofdstukken weinig toelichting wordt gegeven over de indicatoren. Een voorbeeldje: we ondersteunen initiatieven voor duurzame stadsdistributie. Daar staat dan een groen bolletje achter, wat volgens het college echt altijd betekent dat de indicator is gehaald. Maar voorzitter, het is voor ons totaal ondoorgrondelijk wat er gedaan is. Beter is het om het te doen zoals gedaan is bij de indicator ‘er zijn minimaal vier gebiedstrajecten rond dijkversterking gestart, waaraan de provincie een procesmatige of inhoudelijke bijdrage levert’. Daar is bij opgemerkt dat we dat bij zes trajecten hebben gedaan. Dus, voorzitter, dan weet je als Staten, als dat netjes opgeschreven- En die vakjes zijn er, dus het vraagt niet meer ruimte, het document wordt niet dikker. Dat was het argument wat de gedeputeerde aangaf in de commissie. Het document wordt er niet dikker van, die vakjes staan er. Om dan in ieder geval toch te verantwoorden wat er gebeurd is, zodat wij ook de informatie hebben wat er daadwerkelijk gebeurd is voor dat groene bolletje. Vandaar heb ik een motie meegenomen. Dat is Toelichting per indicator, die dit college oproept om een toelichting te geven per indicator, omdat er in de commissie nog niet meteen enthousiast op gereageerd werd.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M73 van het lid Van den Dikkenberg (SGP) inzake Toelichting per indicator.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 7 juli 2021 ter bespreking van het statenvoorstel Jaarstukken 2020 (PS2021PS08).

Constaterende dat:
- Bij sommige indicatoren geen toelichting is opgenomen.

Overwegende dat:

- Uit het groene bolletje en de toelichting van gedeputeerde blijkt dat de indicatoren wel zijn gehaald;
- Indicatoren een belangrijk stuurmiddel zijn van de Staten;
- Het daarom voor het inzicht van de Staten goed en nodig is als per indicator kort wordt aangegeven hoe dit is ingevuld.

Roepen het college van Gedeputeerde Staten op:
- In volgende jaarstukken standaard een toelichting te geven bij elke indicator.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Daarnaast ondersteunen wij van harte de motie – ik zie mijn tijd voortkruipen, dus ik hoop het snel te beëindigen – van de VVD om de verantwoording beter vorm te geven. Onze oud-fractiegenoot Pieter van Ojen heeft zich in de FAC jarenlang ingezet voor de Duisenberg-van Meenen methode. Het is ook besproken bij het document over de FAC, die recent is vastgesteld. Maar, volgens mij, is het een goed initiatief om een jaarlijkse verantwoordingsdag in het leven te roepen en daar serieus werk van te maken. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Hoek is nog niet in de vergadering. Dus dan stel ik vast dat de inbreng van uw Staten bij dit agendapunt is geleverd.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Strijk.

Gedeputeerde **STRIJK**: De heer Janssen begon met dat het fijn was dat er een stuk voor u ligt dat één keer per jaar extern gecontroleerd wordt. Dit is stuk is inderdaad extern gecontroleerd – en we vergaten het bijna – en het is voorzien van een goedkeurende verklaring van de accountant op getrouwheid en rechtmatigheid. Want in het hele verhaal daarna leken we bijna te vergeten dat die externe controle dat eindoordeel over het stuk geeft. Dat vind ik toch nog wel even belangrijk om dik te onderstrepen, vet te drukken en drie uitroeptekens achter te zetten.

U gaf aan dat het geld op de plank blijft liggen en dat het coronajaar daar toch een moeilijk excuus in is, omdat er tal van organisaties zijn die het in het afgelopen jaar ook druk hebben gehad en ook met COVID te maken hadden. Wat ik daar wel bij wil melden, is dat ik vaak gedacht heb, ook in het afgelopen jaar, dat als je in een organisatie zou werken waar alles top werkt, een geoliede organisatie, en daar is plotseling een incident, dat zo'n organisatie er een stuk makkelijker mee om kan gaan dan een organisatie die in opbouw is, waarvan we weten dat we door moeten ontwikkelen, die veel minder wendbaar is op het moment dat die dan met een crisis wordt geconfronteerd. Ik heb juist daarom ook buitengewoon veel respect voor de manier waarop deze organisatie in opbouw ineens met thuiswerken werd geconfronteerd. Als je meer dan tweehonderd sollicitatiegesprekken hebt te voeren is de COVID-tijd, waarin je mensen niet eens mag zien, dat zijn echt wel andere opgaven. Dus ik wil u enigszins relativeren. 'In het bedrijfsleven kan het ook' doet onrecht aan de situatie waar deze organisatie aan het wenden is. Dat wil ik echt ook even benoemd hebben.

Wat ik ook benoemd wil hebben, omdat u dat ook vrij vaak blijft zeggen, meneer Janssen: 'het is alleen maar houding en gedrag'. Ik heb al vaker gezegd, de analyse die de accountant maakte en ik ook zelf onderstreep toen ik verantwoordelijk werd in deze organisatie, voor de organisatie, dat ik merkte dat het te maken had met mensen, de aantallen mensen, met de opleidingen van de mensen, met de structuren die we hadden- Is het helder wat je moet doen? We hebben het er net nog over gehad: op welk moment rapporteren wij over een project; hoe gaan we om met al die- Dat zijn structuren. Over processen: is het helder hoe processen lopen? Met applicaties: hebben we hier software die werkt? Daar hebben we op al die punten te verbeteren. Dit komt toch een beetje op me over dat je tegen iemand die ergens in zijn eentje staat en u zegt, ja, je bent verantwoordelijk voor een opdracht die je normaal met zijn drieën moet doen, de persoon is er niet voor opgeleid, heeft slechte tools in handen en u zegt 'het is alleen maar houding en gedrag', dan doe je onrecht aan de persoon. Dit punt hebben we meer gewisseld en ik vind het echt belangrijk om te onderstrepen dat hier meer mis was in de organisatie dan houding en gedrag.

De heer **JANSSEN**: Ik denk dat ik verkeerd geciteerd word, want ik heb niet gezegd dat het alleen om houding en gedrag ging. Ik heb gezegd dat houding en gedrag wat ons betreft de key issue is om ook die verbeteringen ook echt succesvol te laten

zijn. Ik kan de tekst, die staat in mijn iPad, maar die kan ik u mailen. Maar de houding en gedrag is voorwaarde om al die andere verbeteringen ook daadwerkelijk effect te laten hebben. Dat is steeds het punt geweest wat we van begin af aan hebben gemaakt. En ja, u vertaalt dat steeds – misschien kunnen we dat misverstand uit de wereld helpen – alsof we zeggen dat het alleen om houding en gedrag ging. We hebben gezegd, nee, het is de voorwaarde en de basis waarop de rest ook zou moeten plaatsvinden. Zo heb ik hem gezegd.

Op het moment dat u ook constateert dat een aantal zaken nog niet in orde zijn en dat het beter moet en daar heeft u kritiek op – dat mag u hebben natuurlijk; uw feedback is ook stevig in de richting van het college – dan vind ik het ook goed dat we in de analyse steeds blijven teruggaan naar waar het zit. Ik heb het, als ik het heb over structuur, processen, mensen, opleidingen, applicaties én houding en gedrag echt over meer dan toch – dit is niet de eerste keer dat we dit gesprek hebben – wat u toch vaak blijft benadrukken. Ik wil dat gezegd hebben, omdat het anders onrecht doet aan de mensen die daar hard werkzaam zijn. Ik vind dat je heel veel mensen die hier werkten niets kon verwijten over hoe het mis was gegaan als de structuur niet klopt, als de processen niet kloppen, als de applicaties niet kloppen, je ze niet de juiste trainingen geeft en ze te weinig mensen geeft. Dan gaan er dingen mis. Daarom benadruk ik het.

Dan is uw punt, er zit een lelijke fout in. Die heb ik ook in de commissie toegegeven. Wij hadden bij de slotwijziging of bij de Zomernota vorig jaar als college moeten melden bij een viertal subsidies, die wij in de last hadden verdeeld over de jaren: het BBV verplicht ons om de last in het eerste jaar te nemen. Dus even toch dat iedereen hem goed begrijpt. Foodvalley gaan wij 10 miljoen bijdragen aan de regiodeal gedurende vier jaar. Wij hadden dat verantwoord, in vier jaren geven we daar 2,5 miljoen aan uit. Maar de BBV dwingt ons, verplicht ons, om in het eerste jaar de hele 10 miljoen als last te nemen. Dat hadden wij in een begrotingswijziging moeten doorvoeren. Dat is fout. Dat had ik moeten zien. Dat had ik ook echt zelf moeten zien. Dat spijt me. Dat hadden we moeten doen. Dat is in al die dingen waar we mee bezig zijn, heb ik die ook zelf over het hoofd gezien. Er is geen geld weggegaan of zo. Was dit nou niet open en transparant? Ja, ik lees de verschillenanalyse en daar staat hij echt overduidelijk in. Het feit dat wij in de jaarrekening in één keer 10 miljoen nemen in plaats van 2,5 miljoen op Foodvalley – om maar even die te pakken – dat zie je in de Voorjaarsrapportage terug als een meevaller van 2,5 miljoen. Hé, dat is diezelfde 2,5 miljoen die een extra last is in een jaarrekening. U ziet hem in de Kadernota terug als een meevaller van 5 miljoen, want dat is twee keer 2,5 miljoen die in die jaren terugkomt. Hij komt op meerdere plekken in de stukken terug. Open in de verschillenanalyse. We schrijven met een rood bolletje waar een budgetoverschrijding zit, dat die er is en we verwijzen u naar de verschillenanalyse. Ja- Ik weet nog dat de heer Weyers aan mij vroeg, kun je een samenvatting geven van het stuk? Toen zei ik al, het gevaar van een samenvatting is dat u mij later verwijt dat ik iets niet in de samenvatting heb gezet. Met de wijsheid weer van nu – zo heet dat dan altijd – ja, had ik maar wat meer benadrukt, op regel drie, let op, in de verschillenanalyse staat dat dit zo is en u komt dat ook tegen in de Voorjaarsrapportage en de Kadernota. Maar ik was in de volle overtuiging, ik had hier niets te verbergen. Het staat in de stukken. Open. In alle drie de stukken. En er is ook geen enkele intentie om dit weg te douwen. Het staat er ook gewoon open. En u heeft het dus niet zelf ontdekt. U heeft het wel zelf groot benadrukt. En is het fout? Ja. Ik had het op de begrotingswijziging moeten brengen.

De heer **DINKLO**: Ja, ik moet zeggen dat ik echt wat ontstemd ben door de laatste opmerking van de heer Strijk, want ik weet- Want nu wordt een voorstelling van zaken gegeven die niet in overeenstemming is met hoe het gegaan is. Ik bedoel, het lastige is, er is informeel eerder gezegd, voor de BEM-commissie – dat stoort mij – is door mij aangegeven in een telefoongesprek die ik met u heb gehad van, hier zit een fout. Toen heeft u tegen mij gezegd – u mag me citeren – o, dat was mij niet opgevallen, dat moet ik nazoeken. En nu wordt gedaan van, nee, ik wist het al, maar ik had het duidelijker moeten zeggen. Dat vind ik een duidelijke andere voorstelling van zaken. Want als u het wist- Er staat nergens in het begin ‘let op, dit is er aan de hand’. Kijk, dat het niet verstopt is en dat het er staat, dat klopt, ja. Maar u heeft dat niet van tevoren tegen ons gezegd. Dus ik vind het echt een verkeerde voorstelling van zaken. Het is gesignaleerd in ieder geval door mij, tegen u persoonlijk gezegd en er kwam totaal niet naar voren dat u het al wist. Dus dat vind ik heel apart dat dit opeens zo naar voren komt.

Ik weet dat ik in de aanloop tussen FAC en BEM een telefoongesprek heb gehad met de heer Dinklo waarin hij aangaf dat hij dit als een ernstige fout ziet. Op dat moment werd ik me pas bewust dat u dat als een ernstige fout ziet. Ik heb op dat moment steeds gedacht, dit is gewoon een

verschillenanalyse, die ik niet zo groot had gemaakt. Uw vraag was net ook aan mij, wat had ik nou gezien? Wat ik daar voor mijzelf opschreef toen u dat vroeg: als ik kijk naar deze jaarstukken, was ik gaan inzoomen op wat de accountant meldt over de projectbeheersing en over de aanbestedingen. En het was voor mij wat verrassend dat de focus van de hele commissie BEM zat op de administratieve verwerking van een subsidie waarvan we de lasten in het eerste jaar moeten nemen en niet in vier jaar. Ik zag van tevoren zelf niet aankomen dat dat nou het uitspringende punt zou zijn van deze jaarrekening. En als u mij die vraag daar op dat moment stelt, dacht ik, oké, ja, het staat er allemaal wel, ik heb me eigenlijk geen moment gerealiseerd dat dat voor u het belangrijkste punt uit de jaarstukken is. Nogmaals, als ik moet zeggen wat de belangrijkste punten uit de jaarstukken zijn, is dat het accountantsverslag. Wat de accountant bevindt waar we onszelf nog hebben te verbeteren en waar het college zegt, al die punten erkennen wij, herkennen wij. En ik heb in de commissie gezegd, ik was bij geen enkel punt verrast.

De heer **DINKLO**: Ik merk aan mezelf, dan niet verder, maar dan constateer ik wel echt een daadwerkelijke- Ja, ik hoor uw verhaal. Ik moet zeggen dat ik echt een andere beleving daarbij heb. Daar laat ik het dan even bij. Ik bedoel, ik ga er ook niet verder- Maar ook, ik wil toch wel even zeggen: u zegt, waarom het belangrijkste punt? Waar het mij om gaat, dat staat in de Staten op de eerste pagina's. Het wordt een beetje technisch, maar we hebben het over de Jaarrekening. We geven 69 miljoen minder uit dan begroot. Maar het is gewoon niet 69 miljoen, het is 84 miljoen. Dat is een verschil van 15%. Dat lees ik. Maar dat getal klopt niet. En dat had aangegeven moeten worden. En dat vind ik niet 'een foutje', dat is een essentiële fout, in de beleving van hoe mijn fractie een Jaarrekening leest. Dat wil ik wel even gezegd hebben.

De **VOORZITTER**: Volgens mij, voldoende gewisseld op dit punt.

De heer **JANSSEN**: Ja, toch even in reactie, voorzitter. De gedeputeerde zegt, we hadden een begrotingswijziging moeten doorvoeren gedurende het jaar. Nou, denk ik dan, volgens mij, had het gewoon goed in de Begroting moeten staan. Volgens mij, moet het daar beginnen. En dan geldt voor mij wel dat wij, zoals ik net heb aangegeven, destijds- In 2017 was er discussie over de verwerking van de subsidies. Wij dachten, een gewaarschuwd mens telt voor twee. Laten we de vraag stellen, voor de zekerheid: zijn die subsidies nu goed verwerkt? Dan krijgen we ook nog een antwoord, ja, het zit er goed in. Ik heb het nagezocht. U misschien ook. U heeft toen geantwoord: dat hebben we verwerkt zoals het moet. Ja, dus volgens mij, begint het daar. Ik ben benieuwd van de gedeputeerde om niet in een soort welles-nietes- Want ik denk dat dat niet productief is. Een soort welles-nietes van- Maar ik ben wel benieuwd om van u te horen, hoe kijkt u er dan tegenaan dat we in de toekomst kunnen vertrouwen op een Begroting – eigenlijk dezelfde vraag die ik de heer De Droog stelde – die gewoon conform wet- en regelgeving naar ons toekomst, zodat we weten dat de cijfers die erin staan, kloppen en conform wet- en regelgeving zijn. Wat voor les trekt u daar nu uit?
Mevrouw **GROEN**: Ik had eigenlijk een vraag aan de heer Janssen en de heer Dinklo.

De **VOORZITTER**: Ja, maar ik stel toch voor dat de heer Strijk even deze vraag beantwoordt en dan mag u daarna uw vragen aan de heer Janssen en de heer Dinklo stellen.

Gedeputeerde **STRIJK**: Ik kan dit alleen maar duiden in de tijd, voorzitter. De Begroting 2020 werd opgesteld door het college in – wat zal het zijn geweest, ik was ermee bezig – ik denk in juli, augustus ongeveer. Ik werkte hier twee, drie maanden. In dezelfde tijd dat je bezig was met de jaarrekening 2017. Dat was de fase waarin ik, denk ik, de beeldspraak heb gebruikt die net werd genoemd. Even gewoon redenerend hoe ik- Ik wist niet waar ik op kon staan en kon steunen. In die fase is hier deze fout in gesloten. Ja, op het moment dat u dan de vraag stelt 'staat het er allemaal goed in?' dan zou een nog vreemder antwoord zijn geweest 'nee, het staat er niet goed in'. Op dat moment was natuurlijk de volle overtuiging dat het er allemaal goed in stond. Dan is natuurlijk uw rechtmatige vraag 'en als ik dan nu zo'n vraag stel en ik krijg antwoorden, wat mag ik daar dan op bouwen?', dan zeg ik, ja, dit college is wel twee jaar verder. En er is in die twee jaar het nodige gebeurd op mensen, opleidingen- Daar hebben we op gerapporteerd bij verbetering financiële functie.

De kennis van het BBV, trainingen van het BBV hoe je daarmee om moet gaan, meer mensen die erop zitten, de systemen. We zijn allerlei interventies aan het doen om het ook hier beter te doen. Dus ik acht de kans dat dit soort dingen mis gaan steeds kleiner in de toekomst. Ik zal niet zeggen dat er nooit meer fouten worden gemaakt, dat kan ik niet garanderen. Ik denk wel dat de kans steeds kleiner wordt dat we fouten maken, omdat we zelf beter in control zitten en er ook meer ogen daarnaar kijken. Nog los van het feit dat het BBV op het wat lastige punt van lastneming van subsidies gelukkig ook wel wat eenduidiger is geworden, want ik vond het ook wel een complexe regelgeving, moet ik eerlijk zeggen.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Groen heeft een vraag voor de heer Dinklo en de heer Janssen.

Mevrouw **GROEN**: Ja, het verbaast me een beetje. Aan het college vragen de heren volledige transparantie en duidelijkheid en duiding en verantwoording en ook heel strak begroten en nul fouten maken. Want zodra er iets, nou ja, in dit geval toch echt heel technisch is, dan wordt dat uitvergroot tot een, ja, compleet onrechtmatige begroting. Wat niet het geval is, want dat had de accountant dan gewoon geherwaardeerd. En u heeft het tegelijkertijd over houding en gedrag en naar hoe we kijken naar dit soort stukken. En u vraagt onze gedeputeerde om daar zo open mogelijk over te zijn en daar met ons over van gedachten te wisselen. Maar zodra hij dat doet, zitten we in een kwartier discussie over een puntje waar hij inmiddels vier- of vijfmaal heel duidelijk opheldering op heeft gegeven. Ik vroeg me af hoe u dat met elkaar rijmt.

De **VOORZITTER**: Ik stel voor dat beide heren daar even op reageren en dan gaan we weer over tot de orde van de vergadering en de beantwoording van de gedeputeerde.

De heer **JANSSEN**: Kijk, waar het over gaat, is precies de vraag die ik de heer Strijk ook stel: wat leren we hier nou van? Dus ik ben helemaal met u eens dat fouten maken gebeurt, fouten maken mag. En fouten maken moet je niet afstraffen, maar fouten daar moet je van leren. Dus dat is precies ook waar onze oproep ligt – laat ik hem dan zo formuleren, misschien helpt dat u ook een beetje in uw begrip voor onze stellingname – dat ik probeer dat we juist dat proces van leren en verbeteren versterken, maar dat vergt wel dat een situatie zoals die zich rondom die subsidies heeft voorgedaan bij wijze van spreken in een van de eerste hoofdstukken ook uit de doeken wordt gedaan. En daar zit precies ons chagrijn, want, ja, we zijn er chagrijnig over geweest. Misschien ben ik dat nog wel een beetje. Ik hoor de heer Wijntjes bevestigen. Maar daar zit precies ons chagrijn: laten we het dan over dit soort- Een jaarrekeningdebat hoort te gaan over wat er goed is gegaan, maar ook waar we het volgend jaar iets beter moeten doen of moeten we bijsturen of hebben we iets geleerd. En wat voor actie koppelen we daar dan aan, want dat is eigenlijk nog wat mij betreft de ontbrekende schakel. Nu nog naar de actie.
De heer **DINKLO**: Ja, ik wil wel graag even reageren. Ten eerste, ik ben het eens dat fouten maken, mag. Dat zult u mij- Ik kan wel als voorbeeld geven, er zijn weleens- Maar het gaat er hier wel- Wat mij het meest stoorde of waar we toch wel even discussie over willen hebben, is waarom er niet actief aan ons is gemeld, ook nadat het gezegd is, informeel ‘volgens mij, zit daar iets in wat een fout is’. Dat is een beetje een storende, dat we dat niet actief daarna te horen hebben gekregen. Van nou, dit klopt, dit had anders gedaan moeten worden. En verder ook, wat een klein beetje toch- Om te zeggen, u bent ermee bezig. Het is best wel een forse fout. Dat is ook waarom we er wel wat langer over praten, want dat vind ik ook wel belangrijk: we moeten wel over de juiste getallen praten. Dus dat is de reden dat we er wat mij betreft hier wat langer over zijn. Ik steun wel daarom – dat kan de heer Janssen wat beter verwoorden – de oproep van, laten we proberen- Daarom zeg ik, ik heb ook geen zin om te gaan van hoe nou precies het proces gegaan is. Voor mij is het dan ook afgesloten. Maar laten we dan wel hopen dat we hier wat van leren.

De **VOORZITTER**: Goed, ik stel nu echt wel vast dat dit punt afdoende, voldoende en volledig is besproken. De gedeputeerde vervolgt met de andere onderwerpen die hem voor beantwoording resten.

Gedeputeerde **STRIJK**: Er staat nog een punt van de VVD bij, voorzitter. De vraag is, waar zit het lerend vermogen van het college. Dat lijkt hieraan te raken, maar het was natuurlijk in de bredere zin. Ja, ook daar, denk ik, toch ook wel dat het college op reflecteert. Het zijn diepe stukken natuurlijk, maar ik riep het ook in de commissie al: kijk bijvoorbeeld bij de paragraaf financiering. Daar zit een buitengewoon uitgebreide analyse waar het college reflecteert op de uiteindelijk – als je terugkijkt – foute inschatting van onze schuldpositie op het eind van het jaar. Die is wezenlijk anders – en niet een klein beetje anders, nee, wezenlijk anders – is verlopen. Daar zijn we ook zelf kritisch op. Daar komen ook de alsdan-conclusies uit voort, wat dat betekent voor onze processen en de manier waarop we organiseren. Dus ik herken wel dat wij leren. Het accountantsverslag wat we krijgen, is de collegebrief die daarbij zit, is dat we herkennen en erkennen wat de accountant stelt. Dus het pakt echt het college, ziet dat er dingen beter moeten. Ik bedoel, alles wat we net weer gewisseld hebben, betekent ook nog iets voor mij als persoon over hoe ik rekening moet houden met hoe iets kan landen als we het gewoon ergens op een pagina zetten en onvoldoende benadrukken.

Zijn we dan nog steeds niet in control? Ja, ik vind niet dat deze organisatie 100% in beheersing is. We gaan er opnieuw in investeren. Bij de Kadernota stellen we u geld voor om de interne controle te versterken. Ik wil ook wel weer articuleren dat we hier wel een goedkeurende verklaring hebben liggen op rechtmatigheid en getrouwheid.

Ik denk dat ik inderdaad met de heer Dinklo- Volgens mij, hebben we de vragen geraakt ook.

De heer Wijntjes, ja, die zit straks ook een beetje in de vragen. Een grondige bespreking in PS. U zou graag meer tijd hebben voor zaken. U mag best weten dat ik dat zelf ook wel een paar keer heb gedacht. Als u weet tot op welk detailniveau ik deze stukken kende en hoe we in de organisatie hebben geschreven, dat heeft hier nul aandacht gekregen. Dus we nemen weinig tijd in het verantwoordingsdebat. Dus als er iemand straks schrijft in de motie, zouden we op de dag van de verantwoording daarbij stil moeten staan- Misschien is dit wel de dag van de verantwoording, zo voel ik dat. Maar dan zeg ik even, spiegel, daar ga ik niet over. U bepaalt waar u over vergadert en hoeveel tijd u ervoor inruimt. Dus vraag dat niet aan het college. Wij geven u de stukken en het is aan de Staten om het verantwoordingsdebat zo in te richten dat dat voor u tot tevredenheid leidt.

De heer De Droog, D66, over de nieuwe doelenboom. Dat klopt. Die is natuurlijk in het jaar 2021 geïntroduceerd. Dus daar zullen we nu op rapporteren. En in de Begroting 2022 ziet u hem helemaal geïntegreerd. Want vorige keer kwam hij er als het ware achteraan. Dus dat gaat veel inzichten brengen. Ik weet ook wel dat we weer verdelen verder in de kostenverdeling, zodat u ook de subsidies kunt zien, naast de kapitaalslasten. We gaan steeds meer informatie geven per beleidsdoel, op arbeid. U krijgt zoveel meer informatie die u stuur geeft en controle geeft, denk ik, dan dat was.

De Partij voor de Dieren, ook mooi, het woord afkreeften. Ik keek nog even, het bestaat trouwens wel als woord echt, zag ik. Het is een officieel woord. Even ook gewoon, wat we daaraan doen. Dit jaar bij de jaarrekening, het jaarverslag, hebben we aan alle schrijvers in de verschillende domeinen een training gegeven om je bewust te zijn bij het schrijven, om te proberen uit de valkuil te komen die iedere professional heeft, dat je zo in je vaktermen zit dat je je niet meer realiseert dat een ander dat eigenlijk niet begrijpt. En schrijf actief. Schrijf korte zinnen. We hebben er allemaal op gestuurd. We gaan nu bij de komende begroting als extra sturing tegenlezers uit andere domeinen- Die moeten tegenlezen. We proberen allerlei interventies te doen om te voorkomen dat het woord ‘afkreeften’ erin komt en dat we dat afleren met elkaar.

De heer **VAN DER STEEG**: Ik hoor hier een beleidsaanpassing?

De **VOORZITTER**: Ik denk dat de gedeputeerde – althans, dat zou ik hem adviseren – om straks mevrouw Bruins Slot over-

Gedeputeerde **STRIJK**: Over het woord ‘afkreeften’ zelf, nee, ik heb niet op inhoud gezegd. Nee, ik zou niet durven.

De **VOORZITTER**: Nee, mevrouw Bruins Slot kijkt al indringend naar mij via het scherm. Dus-

Gedeputeerde **STRIJK**: Ik haakte aan, omdat u natuurlijk begon met de betere leesbaarheid en woorden tegen te komen die veronderstellen dat je de materie begrijpt. En ik duik daarop in. Als verantwoordelijke voor het product geef ik u aan welke interventies wij doen om de teksten te verbeteren. En dat is best ingewikkeld, want u doet het zelf misschien ook. Als je helemaal in een dossier zit, dan zou je zomaar eens tegen een familielid of een vriend een afkorting kunnen gebruiken waar zich even niet meer realiseert dat dat ingewikkeld is.

Vanuit de SP zal mijn collega straks meer ingaan op de inhoud van ov. Maar ik wil hier nog even benadrukken dat ik continu een consistente en consequente SP vindt op de omvang van het weerstandsvermogen. Die zetten wij op 45 miljoen euro en de ratio weerstandsvermogen moet tussen de 1 en de 2 zitten. Dat hebben we vastgelegd in de Financiële Verordening en daar stuurt het college op. Je kunt dat veranderen, dat kan. Daar heeft de heer Eggermont gelijk in. Maar dit is wat we hebben afgesproken.

De ChristenUnie, ja, ik vond ook wel goed benadrukken dat het glas halfvol is. Ik wil dat hier ook toch nog wel een keer doen, omdat het ook de hele tijd mijn zoektocht is in de organisatie. Dat ik aan de ene kant wil uitstralen en ook echt wil benoemen dat we grote stappen voorwaarts zetten, waar ik waardering wil uiten naar eenieder die daaraan bijdraagt. En op hetzelfde moment zeg, maar we zijn er nog niet en we moeten nog door en we moeten nog verder. In dat evenwicht probeer ik steeds ook hier bij uw Staten verantwoording af te leggen. En heeft u net even gezien dat ik, ja, best geraakt kan worden als u iets te veel naar het halflege glas kijkt.

De SGP, pak ik dan maar gelijk even de motie die er ligt erbij. Ja, ik vraag het maar gewoon aan u. ‘Oordeel Staten’, zeggen we dan. Kijk wel, ook als je naar de jaarrekening kijkt en pak gewoon zo’n tabelletje waar een groen, oranje bolletje staat. Daar staat dan in drie, vier regels achter toegelicht waarom het oranje. Dus ik pak maar even een voorbeeld: koopstroomonderzoek, bij Economie uitgevoerd. En dan staat er dus nu – dat is een groen bolletje toevallig hier – ‘is in gang gezet’. Daarboven staan de teksten waar veel meer tekstueel wordt geduid wat er op koopstroomonderzoek allemaal is gedaan. Ga je maar achter het bolletje zetten, krijg je een herhaling van het tekstgedeelte in het tabelletje. En als je meer regels toevoegt in een tabelletje, dan krijg je heel snel een heel lang tabelletje, want hij heeft maar een smal kolommetje. Dus je gaat wel echt pagina’s toevoegen. Het kan. U krijgt alleen, ik denk, tientallen pagina’s meer. En u gaat dubbele teksten lezen in het verslag en bij het bolletje. Maar het mag wel. En wat u ook zegt, we gaan het doen. Ik zou het niet doen, maar het is ‘oordeel Staten’ wat mij betreft.

Amendement A52. Ja, ik vind de overwegingen te zwaar. Er staat hier gewoon in de overweging dat de accountant geen controleverklaring, geen goedkeurende verklaring had moeten geven. Nou, dat heeft hij wel gedaan, dus dat geeft wel aan dat de accountant dit anders waardeert dan het hier bij de overwegingen staat.

De heer **JANSSEN**: Wat er staat, is dat bij een jaarrekening met 3% fouten een accountant geen goedkeurende verklaring geeft. Dat is de wet.

Dus de accountant heeft het fout gedaan nu?

De heer **JANSSEN**: U leest het amendement verkeerd, denk ik. Ik zeg, in de Begroting staan om en nabij de 3% fouten, 15 miljoen op 500 miljoen. Als je een jaarrekening hebt met 3% fouten keurt de accountant de jaarrekening niet goed. Dus als hij de Begroting zou controleren- Dat is de redenering.

Maar dit is niet een fout in die zin. [...] Nee. Dus vandaar dat de accountant dat ook niet stelt. Dus daarmee is de overweging niet juist. Ook hier geldt, nogmaals, we hadden dit bij een begrotingswijziging moeten doorvoeren. Ik had achteraf moeten inschatten dat voor een aantal van u de beeldvorming die daarachter loskomt groter is dan ik dat vooraf heb geïnterpreteerd. Dus dat had ik actiever moeten opschrijven dan op diverse plekken in het stuk, maar niet heel erg benadrukt. Dus vind ik allemaal. Maar om nu vooraf voortaan bij elke begroting deze toets op te leggen en elke keer de accountant daarnaar laten kijken, dat vind ik een te zware correctie op deze gebeurtenis. Dus wat het college betreft is dit een interventie die niet nodig is en ontraden we amendement A52.

Motie M67, daar ben ik het geheel eens met de heer Wijntjes, die daarbij aangaf, misschien nu niet over stemmen, maar meenemen naar de FAC en kijken wat je daarmee doet. Want u vraagt het college eigenlijk allemaal dingen te doen, waar het college niet over gaat. Het is aan u hoe u dit wilt vormgeven. En als u met elkaar in het kader van Duisenberg-van Meenen een onderzoek wilt doen naar het begrotingsprogramma, dan zullen er statenleden moeten zijn die daar een vinger voor opsteken en die dat gaan doen. Dat kan u niet aan het college vragen, want u moet dat dan doen. Dus ik kan niet zoveel met deze motie, maar begrijp wel uw punten. Maar dan zou ik zeggen, bespreek hem een keer in de Facilitair wat u hiermee wilt. En een jaarlijkse dag van de verantwoording, voorlopig interpreteer ik deze maar als een dag van de verantwoording. Maar ik heb net al

aangegeven dat er wat betreft het college best langer over gesproken mag worden, maar dat u over de agenda gaat.

> De heer **JANSSEN**: Wij hebben, voor zover ik me kan herinneren, de motie opgeschreven in drie dicta. Het eerste dictum draagt het college op en de andere twee dicta zijn inderdaad gericht aan de Staten. Dus wat dat betreft volg ik de lijn Strijk in dit geval. Dus die twee dicta, die ga- Ik heb ook gezegd, wij moeten ook iets doen met elkaar. Het is niet alleen het college. En zeker niet alleen de gedeputeerde Financiën, want ik vind het ook echt een- Nou, goed. Maar wij moeten dat doen. Dus het is aan ons gericht, collega's.

Maar dan is het goed om bij motie- Op wiens naam komt deze dan te staan? Wie gaat de motie uitvoeren? [...] U. Ja, oké, ja. Goed. De motie waar de Staten zichzelf oproept om dit- Ja, kan.

De **VOORZITTER**: Helder? Ja. Meneer Strijk, dank u wel. En dan is nu het moment aangebroken waarop mevrouw Bruins Slot iets gaat zeggen over het afkreeften.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Bruins Slot.

Gedeputeerde **BRUINS SLOT**: Zeker. Ik zal in ieder geval mijn best doen om nog een ander jargonwoord te gebruiken.

Voorzitter, ik wil de statenleden bedanken nog voor de vragen.

De heer Janssen maakte ook een opmerking over, ja, we moeten ons serieuzer nemen om meer over stikstof te debatteren. De Staten gaan natuurlijk over hun eigen agenda. Als ik, als gedeputeerde, over 2020 kijk naar de Staten, dan hebben de Staten eigenlijk elke RGW, behalve die in juni en oktober, uitgebreid over stikstof met elkaar van gedachten gewisseld. En ook de VVD, mevrouw van Gilse, heeft daar altijd een zeer actieve bijdrage in. Los nog van informatiesessies, art. 47-vragen en anderszins en de verschillende moties die er ook afgelopen jaar zijn ingediend. Dus de Staten gaat over haar eigen agenda. We hebben het vanmiddag natuurlijk ook uitgebreid over de stikstofproblematiek gehad. Maar, voorzitter, ik kan eigenlijk concluderen dat, op twee vergaderingen na, het hele jaar door consistent door de leden van de commissie RGW uitgebreid is gesproken over de stikstofproblematiek en de aanpak.

De heer Janssen geeft ook aan, ja, waarom hebben we niet vorig jaar niet meer ruimte gecreëerd? Ja, dat komt omdat we natuurlijk vorig jaar nog geen stikstofbank hadden. Ik heb de Staten net een brief gestuurd dat we als GS een stikstofbank hebben ingesteld. En daarmee wordt het ook mogelijk om zelf stikstofruimte wat je eerst moet krijgen, verwerven, dan kan je dat op een bank zetten en daarna ook uitgeven. Als de heer Janssen verwijst naar de landelijke regeling waarbij er met snelheidsverlaging ook stikstofruimte beschikbaar is gekomen voor woningbouw, dan is er inderdaad afgelopen jaar in ieder geval door die landelijke regeling wel zeker stikstofruimte ook beschikbaar gekomen voor de mogelijkheid van bouwen van woningen in onze provincie. Daarbij verwees de heer Janssen ook naar de 20 miljoen. Hij zei toen 'jaarrekening', maar ik bedoel, ik ga ervanuit, meneer Janssen – want u bent altijd strikt op uw cijfers – dat u daarmee de Kadernota bedoelde, omdat we in de jaarrekening de reserve van 10 miljoen hebben opgesteld om dat bij de opkoop te kunnen gebruiken. Dat is toen op verzoek van de Staten uiteindelijk in een reserve gedaan, zodat dat ook heel duidelijk is wanneer er geld uitgehaald wordt.

Voorzitter, dan het afkreeften. Ja, het is toch interessant inderdaad: zelf heb ik ook verschillende keren de teksten gelezen, maar dit is inderdaad jargon, afkreeften, het wegvangen van kreeften. We hebben het ook wel eerder gehad over Amerikaanse rivierkreeften. Ik heb ook het aanbod gedaan om een werkbezoek te doen naar de pilot die we daarop aan het voeren zijn. Aan de ene kant heeft de heer Van der Steeg een punt dat hij zegt dat uiteindelijk het herstel van de waterbiotoop de belangrijkste basis is. Aan de andere kant hoor ik ook van onze ecologen dat de praktijk helaas anders is. Amerikaanse rivierkreeften maken van onze onderwaterbodems – voorzitter, dit is ook misschien een nieuw woord – ecowoestijnen. Ze tasten onze instandhoudingsdoelen van Natura 2000 aan. Ze eten alles kaal – om het maar heel praktisch te zeggen – door ook inheemse soorten te laten verdwijnen. En juist het slechte van barrières komt eigenlijk te laat, omdat ze al met zulke grote hoeveelheden op dit moment zijn, dat het heel lastig is om ze via natuurlijke vijanden in evenwicht te krijgen. Dat maakt dat de afgelopen periode ook op landelijk niveau steeds actiever gekeken gaat worden hoe we toch die balans kunnen herstellen. En dan op een andere wijze dan de heer Van der Steeg op dit moment aangeeft.

Voorzitter, dan het punt van de motie over de palingen. De heer Van der Steeg roept het college van GS op om samen met de Utrechtse waterschappen te inventariseren welke wateren in

onze provincie ontoegankelijk zijn voor de paling. Ik wil die motie ontraden. Waarom? Omdat de waterschappen hier gewoon zelf verantwoordelijk voor zijn. Ze hebben de opgave vanuit de KRW, Kaderrichtlijn Water, om de watergangen ook vispasseerbaar te maken bij de Kaderrichtlijn Water, waterlichamen en de waterschappen nemen ook jaarlijks meerdere maatregelen om de watergangen ook beter vispasseerbaar te maken. Een van de goede voorbeelden daarbij is de visdeurbel. Voor degenen die er nog niet eerder over hebben gelezen, de visdeurbel, die onder andere bij Weerdsluis hier in Utrecht door HDSR is geïnstalleerd, waardoor mensen zelf ook mogelijk maken dat de sluis van de deur opengaat, zodat de vissen ook kunnen parkeren. Dus de waterschappen maken daar zelf werk van, het is ook hun verantwoordelijkheid en ik zou in die zin niet in hun verantwoordelijkheid willen treden. Daarom zou ik ook de motie ontraden.

De heer **VAN DER STEEG**: Ik zal wat de gedeputeerde heeft gezegd over de kreeft even laten zitten, in die zin dat er nog heel veel onbekend is en dat de kreeft met name wel gedijt daar waar het ecologisch evenwicht er dus niet is. Voorts hoorde ik eigenlijk alleen maar argumenten van de gedeputeerde om juist voor mijn motie te zijn straks. Maar haar antwoord stelt me wel teleur in die zin dat ik heel bewust in de motie heb opgenomen dat de provincie verantwoordelijk is voor de ecologische doelen bij de KRW en wij stellen ze ook vast ten aanzien van de overige wateren. Dus wat de gedeputeerde nu eigenlijk doet, is dat ze het, laten we zeggen, over de schutting gooit richting de waterschappen. En dat vind ik gewoon niet terecht. Wij zijn kaderstellend voor de waterschappen. Wij stellen de ecologische doelen vast. En een goede visstand is een van de parameters waarop de KRW-doelen straks ook worden afgemeten. Dus ik vind het eigenlijk wel heel erg makkelijk om met de vinger naar de waterschappen te wijzen. Vandaar dat ik ook heel bewust in mijn motie heb opgenomen om dat samen met de waterschappen te doen. Ik geef de gedeputeerde eigenlijk best wel veel ruimte nog, vooral in mijn derde bullet van het dictum, om zo nodig met een voorstel te komen. Dat is open, dat kunt u ook samen met de waterschappen doen. Daar zit ook nog geen financieringsvraag of wat dan ook in. Ik vraag alleen maar: inventariseer en koppel dat terug. En mocht het nodig blijken om wat te gaan doen, nou ja, kom dan met een voorstel. Dus ik snap eigenlijk uw bezwaar niet zo, moet ik zeggen.

Voorzitter, de waterschappen maken hier zelf ook werk van. De visdeurbel is een van de vele acties die bijvoorbeeld het waterschap De Stichtse Rijnlanden heeft genomen. Maar andere voorbeelden zijn het gemaal van De Ruiter, Stuw De Roode Haan in het Valleikanaal, Rivierenland heeft zelfdenkende vispassages – de vis wordt herkend en de lift zorgt voor de ideale omstandigheden voor migratie. Dus de waterschappen zijn goed bezig. We rapporteren ook jaarlijks in de Voortgangsrapportage op hoofdlijnen over de voortgang van de doelen. Dus ik zou vooral de waterschappen op dit moment hun werk willen laten blijven doen. In die zin lijkt het me juist verstandig moment als provincie in het uitvoeringswerk van de waterschappen te treden op het moment dat je heel sterke signalen hebt dat ze hier zelf geen werk van maken. Ik krijg de indruk dat de waterschappen hier zelf veel werk van maken en dat de algemene besturen van de waterschappen hier ook de waterschapsbesturen scherp op maken. En verder over de algemene voortgang van de KRW rapporteren we natuurlijk jaarlijks de Staten in de Waterrapportage. Daarom ontraad ik deze motie, voorzitter.

De heer **VAN DER STEEG**: Inderdaad tot slot. Reagerend op wat de gedeputeerde zegt ten aanzien van de vispassages. Laat ik erkennen dat er inderdaad veel goed werk wordt verricht. Ik heb zelf de indruk dat vispassages, visstand, echt wel op de kaart staat. Maar als er nou anderhalve week terug een onderzoek gereed is gekomen dat stelt dat driekwart van diezelfde vispassages, waar u nu aan refereert, niet toegankelijk is voor de paling, in die zin dat ze er gewoon niet door komen. Honderd palingen, vier vispassages verder, en er blijft er maar één over die op de eindbestemming komt, waarom zou je daar dan niet even naar gaan kijken. En dat snap ik dan niet.

De waterschappen maken hier zelf ook gewoon echt werk van. Wij stellen de doelen. De waterschappen voeren uit en rapporteren ons ook. De Staten kunnen aan de hand van de Waterrapportage ook die voortgang daarin volgen. Gezien ook, en dat herken ik ook wat de heer Van der Steeg zegt, over de goede voorbeelden, zou mijn voorstel nu niet zijn om het uitvoeringswerk van de waterschappen op te gaan pakken op het moment dat ze zelf ook laten zien dat ze willen werken aan die doelstellingen. Dat maakt ieder zijn eigen taak in die zin. En daarbij geldt ook nog eens een

keer dat ook andere partijen, zoals Rijkswaterstaat, ook natuurlijk op het gebied van vispassages het nodige werk doen.

De **VOORZITTER**: Dan kijk ik even of er nog vragen zijn blijven liggen voor de andere gedeputeerden. De heer Van Essen denkt van niet en de heer Van Muilekom denkt ook van niet. Maar de heer Schaddelee wellicht? Over het amendement van de SP. Ja, ik zie de heer Schaddelee schudden, omdat het echt een financiële vraag was die u beantwoord heeft. Maar ik kijk even naar de heer Eggermont of hij zich voldoende bediend voelt op die vraag. Dat lijkt er wel op. Althans, hij is even iets anders aan het doen misschien. Volgens mij, zoals ik het begrepen heb, was het een financiële vraag en die heeft u beantwoord. Ja. En u heeft het ontraden. Ja, zeker. Meneer Eggermont, dat klopt? Ja. Dank. Hij bevestigt dat met een hoofdknik.

Dan stel ik vast dat ook aan de beraadslagingen over de Jaarstukken een einde is gekomen.

De discussie wordt gesloten.

5.
Sluiting

De **VOORZITTER**: En dat wij vanavond om 22.00 uur een digitale Statenvergadering zullen hebben waarbij wij over de voorstellen van vandaag en de daarbij ingediende moties en amendementen zullen stemmen. Ik geef u nogmaals aan dat we dat weer te doen gebruikelijk zullen doen door eerst even te controleren welke moties en amendementen u in stemming wil brengen. Vervolgens krijgt u de gelegenheid voor stemverklaringen en daarna gaan we daadwerkelijk tot de stemmingen over.

Ik dank u heel hartelijk voor deelname aan deze statenbrede voorbereidende vergadering. En het is misschien wel een bijzonder moment. Ik kan niet in de toekomst kijken, maar misschien was dit wel voorlopig de laatste statenbrede voorbereidende vergadering in zo'n hybride vorm. Ja, ik doe geen voorspellingen. Maar wat mij wel met trots vervult, is dat dat een Utrechtse vinding is geweest. En ik moet, dat vervult me met een nog grotere trots, ook u een compliment maken over de wijze waarop wij met elkaar geleerd hebben te debatteren via het scherm en dat we worden ondersteund door de techniek. Geweldig. Ik vind dat echt- Laten we daar maar eens een keer voor klappen, want het is echt een enorme klus geweest om dat voor elkaar te krijgen. En het werkt nu inmiddels feilloos. Dat is fantastisch. De griffier en ik gaan ook direct na het zomerreces met de fractievoorzitters in overleg welke goede dingen we uit deze coronatijd als het gaat over hybride vergadervormen, een inclusieve manier dat iedereen in welke omstandigheden dan ook, kan deelnemen aan vergaderingen, hoe we dat kunnen behouden, terwijl we ook tegelijk recht doen aan wat we allemaal wel willen: dat een Statenvergadering natuurlijk pas echt een Statenvergadering is als we daar ook allemaal fysiek bij aanwezig kunnen zijn. Maar we hebben ook veel goede dingen met elkaar geleerd, waarvoor complimenten van mijn kant aan u en aan alle medewerkers die dat mogelijk hebben gemaakt.

Mevrouw **RIKKOERT**: Ik zou daar graag bij aan willen sluiten. Volgens mij, was dit allemaal niet mogelijk geweest als de griffie niet hun tomeloze inzet had getoond en ook u, als voorzitter, denk ik, dat het wel een compliment waard is hoe dit zo georganiseerd is en hoe de vergaderingen zijn verlopen. Dus ik spreek in ieder geval namens mijn fractie, en ik hoop namens de rest van de Staten, dat we daar in ieder geval heel dankbaar voor zijn. Bedankt.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Rikkoert. Dank daarvoor.

Dan sluit ik deze vergadering en ik nodig u uit om om 22.00 uur vanavond in te loggen voor de digitale vergadering. Tot dan.

De **VOORZITTER** sluit de vergadering om 21.10 uur.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van Provinciale Staten van Utrecht van [datum].

De voorzitter,

De griffier,

CONCEPT

Toezeggingen

2.
SV Kadernota 2022-2025 (PS2021PS10)

Gedeputeerde **BRUINS SLOT** zegt toe in het kader van de Voedselagenda en het Programma Jong leren eten (voedseleducatie voor kinderen en jongeren) te onderzoeken of het aansluiten op landelijke en regionale initiatieven zoals degezondebasisschoolvandetoekomst.nl van onder andere de provincie Limburg wenselijk is.

Gedeputeerde **BRUINS SLOT** zegt toe dat Gedeputeerde Staten zal onderzoeken of er voor de zeer drukbezochte natuurgebieden in de provincie Utrecht wellicht een aparte provinciale regeling moeten worden ingeroepen om ervoor te zorgen dat aan de ene kant mensen kunnen blijven genieten van de natuur, maar dat ze niet een onevenredige verstoring van de natuur veroorzaken, en dat de terreinbeherende organisaties ook in staat worden gesteld om daar op een goede manier mee om te gaan. Vervolgens zal gedeputeerde de Staten begin 2022 informeren over de uitkomsten van het onderzoek en indien noodzakelijk een voorstel doen ten aanzien van een aanvullende bijdrage bovenop de financiële middelen die terreinbeherende organisaties in dit kader al ontvangen.

Gedeputeerde **VAN ESSEN** zegt toe de Staten schriftelijk te informeren over de uitkomsten van het onderzoek naar de consequenties van de bevestiging van het Arrest van Nevele van het Europese Hof door de Raad van State.

Gedeputeerde **VAN ESSEN** zegt toe ruim voor de behandeling van de Begroting 2022 Provinciale Staten middels een memo een overzicht te doen toekomen met activiteiten die op korte termijn gepland staan en waaruit ook duidelijk wordt hoe uitvoering wordt gegeven aan de aangenomen moties, waaronder de moties Drawdown en Klimaat centraal.

Index

Amendement A51 van de leden Janssen (VVD), Hoek (50PLUS) en Van der Steeg (Partij voor de Dieren) inzake Noodfonds natuurherstel Leersum 114
Amendement A52 van de leden Janssen (VVD) en Dinklo (JA21) inzake Beter begroten 121
Amendement A53 van het lid Janssen (VVD) inzake Dekkingsvariant opcenten 11
Amendement A54 van het lid Janssen (VVD) inzake Wie wat bewaart, heeft wat 15
Amendement A55 van het lid Eggermont (SP) inzake Geen negatieve spiraal openbaar vervoer 60
Amendement A56 van het lid Dinklo (JA21) inzake Geen verhoging opcenten in 2022 voor het vullen van de reserves 27
Motie M67 van de leden Janssen (VVD), Van den Dikkenberg (SGP) en Dinklo (JA21) inzake Beter verantwoorden 122
Motie M68 van het lid Janssen (VVD) inzake Toekomstbestendig begroten 7
Motie M69 van de leden De Droog (D66), Westerlaken/Wijntjes (CDA) en Van den Dikkenberg (SGP) inzake Financieren met focus en visie 40
Motie M70 van het lid Berlijn (JA21) inzake Behoud Amelisweerd en ga onder de grond 24
Motie M71 van de leden De Jong (GroenLinks), De Man (VVD), Veen (D66), Rikkoert (ChristenUnie) en Suna (PvdA) inzake Koopwoningen voor lage - en middeninkomens 17
Motie M72 van het lid Van den Dikkenberg (SGP) inzake Landbouw geen ongewenste sector 66
Motie M73 van het lid Van den Dikkenberg (SGP) inzake Toelichting per indicator 131
Motie M74 van de leden Krijgsman/Lejeune (PvdA), Bart (GroenLinks), De Droog (D66) en De Harder (ChristenUnie) inzake IPCC 53
Motie M75 van de leden Suna (PvdA) en De Jong (GroenLinks) inzake Inzet voor flexibele woonvormen 56
Motie M75A van de leden Suna (PvdA), De Jong (GroenLinks), De Man (VVD), Rikkoert (ChristenUnie) en Keller (Partij voor de Dieren) inzake Inzet voor flexibele woonvormen 87
Motie M76 van het lid Dercksen (PVV) inzake Redt de rechtsstaat, deel 1 35
Motie M77 van het lid De Jager (VVD) inzake Op weg naar de toekomst 5
Motie M78 van het lid De Man (VVD) inzake Zicht op toekomstige groei 6
Motie M79 van het lid Dercksen (PVV) inzake Redt de rechtsstaat, deel 2 36
Motie M80 van het lid Keller (Partij voor de Dieren) inzake Heb hart voor landgoed de Oude Tempel 46
Motie M81 van het lid Keller (Partij voor de Dieren) inzake Code Rood 49
Motie M82 van het lid Keller (Partij voor de Dieren) inzake Meer bomen bij tramkruisingen 50
Motie M83 van het lid Van der Steeg (Partij voor de Dieren) inzake Natuurlijk steun en herstelpakket 45
Motie M84 van het lid Lejeune (PvdA) inzake Gezonde basisschool van de toekomst 51
Motie M85 van het lid Dercksen (PVV) inzake Regenboogvlag 105
Motie M86 van het lid Van der Steeg (Partij voor de Dieren) inzake Paling de polder in 129
PS2021PS08 SV Jaarstukken 2020 120
PS2021PS09 SV Voorjaarsrapportage 2021 113
PS2021PS10 SV Kadernota 2022-2025 4